നമോ തസ്സ ഭഗവതോ അരഹതോ സമ്മാസമ്ബുദ്ധസ്സ

ഖുദ്ദകനികായേ

ഥേരഗാഥാപാളി

നിദാനഗാഥാ

സീഹാനംവ നദന്താനം, ദാഠീനം ഗിരിഗബ്ഭരേ;
സുണാഥ ഭാവിതത്താനം, ഗാഥാ അത്ഥൂപനായികാ [അത്തൂപനായികാ (സീ॰ ക॰)].

യഥാനാമാ യഥാഗോത്താ, യഥാധമ്മവിഹാരിനോ;
യഥാധിമുത്താ സപ്പഞ്ഞാ, വിഹരിംസു അതന്ദിതാ.

തത്ഥ തത്ഥ വിപസ്സിത്വാ, ഫുസിത്വാ അച്ചുതം പദം;
കതന്തം പച്ചവേക്ഖന്താ, ഇമമത്ഥമഭാസിസും.

൧. ഏകകനിപാതോ

൧. പഠമവഗ്ഗോ

൧. സുഭൂതിത്ഥേരഗാഥാ

൧. ‘‘ഛന്നാ മേ കുടികാ സുഖാ നിവാതാ, വസ്സ ദേവ യഥാസുഖം;
ചിത്തം മേ സുസമാഹിതം വിമുത്തം, ആതാപീ വിഹരാമി വസ്സ ദേവാ’’തി.

ഇത്ഥം സുദം [ഇത്ഥം സുമം (ക॰ അട്ഠ॰)] ആയസ്മാ സുഭൂതിത്ഥേരോ ഗാഥം അഭാസിത്ഥാതി.

൨. മഹാകോട്ഠികത്ഥേരഗാഥാ

൨. ‘‘ഉപസന്തോ ഉപരതോ, മന്തഭാണീ അനുദ്ധതോ;
ധുനാതി പാപകേ ധമ്മേ, ദുമപത്തംവ മാലുതോ’’തി.

ഇത്ഥം സുദം ആയസ്മാ മഹാകോട്ഠികോ [മഹാകോട്ഠിതോ (സീ॰ സ്യാ॰)] ഥേരോ ഗാഥം അഭാസിത്ഥാതി.

൩. കങ്ഖാരേവതത്ഥേരഗാഥാ

൩. ‘‘പഞ്ഞം ഇമം പസ്സ തഥാഗതാനം, അഗ്ഗി യഥാ പജ്ജലിതോ നിസീഥേ;
ആലോകദാ ചക്ഖുദദാ ഭവന്തി, യേ ആഗതാനം വിനയന്തി കങ്ഖ’’ന്തി.

ഇത്ഥം സുദം ആയസ്മാ കങ്ഖാരേവതോ ഥേരോ ഗാഥം അഭാസിത്ഥാതി.

൪. പുണ്ണത്ഥേരഗാഥാ

൪. “സബ്ഭിരേവ സമാസേഥ, പണ്ഡിതേഹത്ഥദസ്സിഭി;
അത്ഥം മഹന്തം ഗമ്ഭീരം, ദുദ്ദസം നിപുണം അണും;
ധീരാ സമധിഗച്ഛന്തി, അപ്പമത്താ വിചക്ഖണാ”തി.

ഇത്ഥം സുദം ആയസ്മാ പുണ്ണോ മന്താണിപുത്തോ [മന്താനിപുത്തോ (സ്യാ॰ ക॰)] ഥേരോ ഗാഥം അഭാസിത്ഥാതി.

൫. ദബ്ബത്ഥേരഗാഥാ

൫. “യോ ദുദ്ദമിയോ ദമേന ദന്തോ, ദബ്ബോ സന്തുസിതോ വിതിണ്ണകങ്ഖോ;
വിജിതാവീ അപേതഭേരവോ ഹി, ദബ്ബോ സോ പരിനിബ്ബുതോ ഠിതത്തോ”തി.

ഇത്ഥം സുദം ആയസ്മാ ദബ്ബോ ഥേരോ ഗാഥം അഭാസിത്ഥാതി.

൬. സീതവനിയത്ഥേരഗാഥാ

൬. “യോ സീതവനം ഉപഗാ ഭിക്ഖു, ഏകോ സന്തുസിതോ സമാഹിതത്തോ;
വിജിതാവീ അപേതലോമഹംസോ, രക്ഖം കായഗതാസതിം ധിതിമാ”തി.

ഇത്ഥം സുദം ആയസ്മാ സീതവനിയോ ഥേരോ ഗാഥം അഭാസിത്ഥാതി.

൭. ഭല്ലിയത്ഥേരഗാഥാ

൭. “യോപാനുദീ മച്ചുരാജസ്സ സേനം, നളസേതുംവ സുദുബ്ബലം മഹോഘോ;
വിജിതാവീ അപേതഭേരവോ ഹി, ദന്തോ സോ പരിനിബ്ബുതോ ഠിതത്തോ”തി.

ഇത്ഥം സുദം ആയസ്മാ ഭല്ലിയോ ഥേരോ ഗാഥം അഭാസിത്ഥാതി.

൮. വീരത്ഥേരഗാഥാ

൮. “യോ ദുദ്ദമിയോ ദമേന ദന്തോ, വീരോ സന്തുസിതോ വിതിണ്ണകങ്ഖോ;
വിജിതാവീ അപേതലോമഹംസോ, വീരോ സോ പരിനിബ്ബുതോ ഠിതത്തോ”തി.

ഇത്ഥം സുദം ആയസ്മാ വീരോ ഥേരോ ഗാഥം അഭാസിത്ഥാതി.

൯. പിലിന്ദവച്ഛത്ഥേരഗാഥാ

൯. “സ്വാഗതം ന ദുരാഗതം [നാപഗതം (സീ॰ സ്യാ॰)], നയിദം ദുമന്തിതം മമ;
സംവിഭത്തേസു ധമ്മേസു, യം സേട്ഠം തദുപാഗമി”ന്തി.

ഇത്ഥം സുദം ആയസ്മാ പിലിന്ദവച്ഛോ [പിലിന്ദിവച്ഛോ (സീ॰)] ഥേരോ ഗാഥം അഭാസിത്ഥാതി.

൧൦. പുണ്ണമാസത്ഥേരഗാഥാ

൧൦."വിഹരി അപേക്ഖം ഇധ വാ ഹുരം വാ, യോ വേദഊഊ സമിതോ യതത്തോ;
സബ്ബേസു ധമ്മേസു അനൂപലിത്തോ, ലോകസ്സ ജഞ്ഞാ ഉദയബ്ബയഞ്ചാ"തി.

ഇത്ഥം സുദം ആയസ്മാ പുണ്ണമാസോ ഥേരോ ഗാഥം അഭാസിത്ഥാതി.

വഗ്ഗോ പഠമോ നിട്ഠിതോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

സുഭൂതി കോട്ഠികോ ഥേരോ, കങ്ഖാരേവതസമ്മതോ;
മന്താണിപുത്തോ ദബ്ബോ ച, സീതവനിയോ ച ഭല്ലിയോ;
വീരോ പിലിന്ദവച്ഛോ ച, പുണ്ണമാസോ തമോനുദോതി.

൨. ദുതിയവഗ്ഗോ

൧. ചൂളവച്ഛത്ഥേരഗാഥാ

൧൧."പാമോജ്ജബഹുലോ ഭിക്ഖു, ധമ്മേ ബുദ്ധപ്പവേദിതേ;
അധിഗച്ഛേ പദം സന്തം, സങ്ഖാരൂപസമം സുഖ"ന്തി.

... ചൂളവച്ഛോ [ചൂലഗവച്ഛോ (സീ॰)] ഥേരോ....

൨. മഹാവച്ഛത്ഥേരഗാഥാ

൧൨."പഞ്ഞാബലീ സീലവതൂപപന്നോ, സമാഹിതോ ഝാനരതോ സതീമാ;
യദത്ഥിയം ഭോജനം ഭുഞ്ജമാനോ, കങ്ഖേഥ കാലം ഇധ വീതരാഗോ"തി.

... മഹാവച്ഛോ [മഹാഗവച്ഛോ (സീ॰)] ഥേരോ....

൩. വനവച്ഛത്ഥേരഗാഥാ

൧൩."നീലബ്ഭവണ്ണാ രുചിരാ, സീതവാരീ സുചിന്ധരാ;
ഇന്ദഗോപകസഞ്ഛന്നാ, തേ സേലാ രമയന്തി മ"ന്തി.

... വനവച്ഛോ ഥേരോ....

൪. സിവകസാമണേരഗാഥാ

൧൪."ഉപജ്ഝായോ മം അവച, ഇതോ ഗച്ഛാമ സീവക;
ഗാമേ മേ വസതി കായോ, അരഞ്ഞം മേ ഗതോ മനോ;
സേമാനകോപി ഗച്ഛാമി, നത്ഥി സങ്ഗോ വിജാനത"ന്തി.

... സിവകോ സാമണേരോ....

൫. കുണ്ഡധാനത്ഥേരഗാഥാ

൧൫."പഞ്ച ഛിന്ദേ പഞ്ച ജഹേ, പഞ്ച ചുത്തരി ഭാവയേ;

പഞ്ചസങ്ഗാതിഗോ ഭിക്ഖു, ഓഘതിണ്ണോതി വുച്ചതീ’’തി.

... കുണ്ഡധാനോ ഥേരോ....

൬. ബേലട്ഠസീസത്ഥേരഗാഥാ

൧൬.‘‘യഥാപി ഭദ്ദോ ആജഞ്ഞോ, നങ്ഗലാവത്തനീ സിഖീ;
ഗച്ഛതി അപ്പകസിരേന, ഏവം രത്തിന്ദിവാ മമ;
ഗച്ഛന്തി അപ്പകസിരേന, സുഖേ ലദ്ധേ നിരാമിസേ’’തി.

... ബേലട്ഠസീസോ ഥേരോ....

൭. ദാസകത്ഥേരഗാഥാ

൧൭.‘‘മിദ്ധീ യദാ ഹോതി മഹഗ്ഘസോ ച, നിദ്ദായിതാ സമ്പരിവത്തസായീ;
മഹാവരാഹോവ നിവാപപുട്ഠോ, പുനപ്പുനം ഗബ്ഭമുപേതി മന്ദോ’’തി.

... ദാസകോ ഥേരോ....

൮. സിങ്ഗാലപിതുത്ഥേരഗാഥാ

൧൮.‘‘അഹു ബുദ്ധസ്സ ദായാദോ, ഭിക്ഖു ഭേസകളാവനേ;
കേവലം അട്ഠിസഞ്ഞായ, അഫരീ പഥവിം [പഠവിം (സീ॰ സ്യാ॰)] ഇമം;
മഞ്ഞേഹം കാമരാഗം സോ, ഖിപ്പമേവ പഹിസ്സതീ’’തി [പഹീയഭി (സബ്ബത്ഥ പാളിയം)].

... സിങ്ഗാലപിതാ [സീഗാലപിതാ (സീ॰)] ഥേരോ....

൯. കുലത്ഥേരഗാഥാ

൧൯.[ധ॰ പ॰ ൮൦, ൧൪൫ ധമ്മപദേപി] ‘‘ഉദകം ഹി നയന്തി നേത്തികാ,
ഉസുകാരാ നമയന്തി [ദമയന്തി (ക॰)] തേജനം;
ദാരും നമയന്തി തച്ഛകാ, അത്താനം ദമയന്തി സുബ്ബതാ’’തി.

... കുലോ [കുണ്ഡലോ (സീ॰), കുള്ളോ (സ്യാ॰ ക॰)] ഥേരോ....

൧൦. അജിതത്ഥേരഗാഥാ

൨൦.‘‘മരണേ മേ ഭയം നത്ഥി, നികന്തി നത്ഥി ജീവിതേ;
സന്ദേഹം നിക്ഖിപിസ്സാമി, **സമ്പജാനോ** പടിസ്സതോ’’തി [പതിസ്സതോതി (സീ॰ സ്യാ॰)];;

... അജിതോ ഥേരോ ....

വഗ്ഗോ ദുതിയോ നിട്ഠിതോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

ചൂളവച്ഛോ മഹാവച്ഛോ, വനവച്ഛോ ച സീവകോ;

കുണ്ഡധാനോ ച ബേലട്ഠി, ദാസകോ ച തതോപരി;
സിങ്ഗാലപിതികോ ഥേരോ, കുലോ ച അജിതോ ദസാതി.

൩. തതിയവഗ്ഗോ

൧. നിഗ്രോധത്ഥേരഗാഥാ

൨൧.“നാഹം ഭയസ്സ ഭായാമി, സത്ഥാ നോ അമതസ്സ കോവിദോ;
യത്ഥ ഭയം നാവതിട്ഠതി, തേന മഗ്ഗേന വജന്തി ഭിക്ഖവോ”തി.

… നിഗ്രോധോ ഥേരോ….

൨. ചിത്തകത്ഥേരഗാഥാ

൨൨.“നീലാ സുഗീവാ സിഖിനോ, മോരാ കാരമ്ഭിയം [കാരംവിയം (സീ॰), കാരവിയം (സ്യാ॰)] അഭിനദന്തി;
തേ സീതവാതകീളിതാ [സീതവാതകദ്ദിതകലിതാ (സീ॰), സീതവാതകലിതാ (സ്യാ॰)], സുത്തം ഝായം [ഝാനം (സ്യാ॰), ഝായിം (?)]
നിബോധേന്തീ”തി.

… ചിത്തകോ ഥേരോ….

൩. ഗോസാലത്ഥേരഗാഥാ

൨൩.“അഹം ഖോ വേളുഗുമ്ബസ്മിം, ഭുത്വാന മധുപായസം;
പദക്ഖിണം സമ്മസന്തോ, **ഖന്ധാനം ഉദയബ്ബയം;**
സാനും പടിഗമിസ്സാമി, വിവേകമനുബ്രൂഹയ”ന്തി.

… ഗോസാലോ ഥേരോ….

൪. സുഗന്ധത്ഥേരഗാഥാ

൨൪.“അനുവസ്സികോ പബ്ബജിതോ, **പസ്സ ധമ്മസുധമ്മതം;**
തിസ്സോ വിജ്ജാ അനുപ്പത്താ, കതം ബുദ്ധസ്സ സാസന”ന്തി.

… സുഗന്ധോ ഥേരോ….

൫. നന്ദിയത്ഥേരഗാഥാ

൨൫.“ഓഭാസജാതം ഫലഗം, ചിത്തം യസ്സ അഭിണ്ഹസോ;
താദിസം ഭിക്ഖുമാസജ്ജ, കണ്ഹ ദുക്ഖം നിഗച്ഛസീ”തി.

… നന്ദിയോ ഥേരോ….

൬. അഭയത്ഥേരഗാഥാ

൨൬.“സുത്വാ സുഭാസിതം വാചം, ബുദ്ധസ്സാദിച്ചബന്ധുനോ;
പച്ചബ്യധിം ഹി നിപുണം, വാലഗ്ഗം ഉസുനാ യഥാ”തി.

… അഭയോ ഥേരോ….

൭. ലോമസകങ്ഗിയത്ഥേരഗാഥാ

൨൭.“ദബ്ബം കുസം പോടകിലം, ഉസീരം മുഞ്ജപബ്ബജം;
ഉരസാ പനുദിസ്സാമി, വിവേകമനുബ്രൂഹയ”ന്തി.

… ലോമസകങ്ഗിയോ ഥേരോ….

൮. ജമ്ബുഗാമികപുത്തത്ഥേരഗാഥാ

൨൮.“കച്ചി നോ വത്ഥപസുതോ, കച്ചി നോ ഭൂസനാരതോ;
കച്ചി സീലമയം ഗന്ധം, കിം ത്വം വായസി [കച്ചി സീലമയം ഗന്ധം, ത്വം വാസി (സ്യാ॰)] നേതരാ പജാ”തി.

… ജമ്ബുഗാമികപുത്തോ ഥേരോ….

൯. ഹാരിതത്ഥേരഗാഥാ

൨൯.“സമുന്നമയമത്താനം, ഉസുകാരോവ തേജനം;
ചിത്തം ഉജും കരിത്വാന, അവിജ്ജം ഭിന്ദ ഹാരിതാ”തി.

… ഹാരിതോ ഥേരോ….

൧൦. ഉത്തിയത്ഥേരഗാഥാ

൩൦.“ആബാധേ മേ സമുപ്പന്നേ, സതി മേ ഉദപജ്ജഥ;
ആബാധോ മേ സമുപ്പന്നോ, കാലോ മേ നപ്പമജ്ജിതു”ന്തി.

… ഉത്തിയോ ഥേരോ….

വഗ്ഗോ തതിയോ നിട്ഠിതോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

നിഗ്രോധോ ചിത്തകോ ഥേരോ, ഗോസാലഥേരോ സുഗന്ധോ;
നന്ദിയോ അഭയോ ഥേരോ, ഥേരോ ലോമസകങ്ഗിയോ;
ജമ്ബുഗാമികപുത്തോ ച, ഹാരിതോ ഉത്തിയോ ഇസീതി.

൪. ചതുത്ഥവഗ്ഗോ

൧. ഗഹ്വരതീരിയത്ഥേരഗാഥാ

൩൧.“ഫുട്ഠോ ഡംസേഹി മകസേഹി, അരഞ്ഞസ്മിം ബ്രഹാവനേ;
നാഗോ സംഗാമസീസേവ, **സതോ തത്രാധിവാസയേ”തി.**

… ഗഹ്വരതീരിയോ ഥേരോ….

൨. സുപ്പിയത്ഥേരഗാഥാ

൩൨.“അജരം ജീരമാനേന, തപ്പമാനേന നിബ്ബുതിം;

നിമിയം [നിമ്മിസ്സം (സീ॰), നിരാമിസം (സ്യാ॰), നിമിനേയ്യം (?)] പരമം സന്തിം, യോഗക്ഖേമം അനുത്തര''ന്തി.

… സുപ്പിയോ ഥേരോ….

൩. സോപാകത്ഥേരഗാഥാ

൩൩.''യഥാപി ഏകപുത്തസ്മിം, പിയസ്മിം കുസലീ സിയാ;
ഏവം സബ്ബേസു പാണേസു, സബ്ബത്ഥ കുസലോ സിയാ''തി.

… സോപാകോ ഥേരോ….

൪. പോസിയത്ഥേരഗാഥാ

൩൪.''അനാസന്നവരാ ഏതാ, നിച്ചമേവ വിജാനതാ;
ഗാമാ അരഞ്ഞമാഗമ്മ, തതോ ഗേഹം ഉപാവിസി [ഉപാവിസിം (സീ॰)];
തതോ ഉട്ഠായ പക്കാമി, അനാമന്തേത്വാ [അനാമന്തിയ (സീ॰)] പോസിയോ''തി.

… പോസിയോ ഥേരോ….

൫. സാമഞ്ഞകാനിത്ഥേരഗാഥാ

൩൫.''സുഖം സുഖത്ഥോ ലഭതേ തദാചരം, കിത്തിഞ്ച പപ്പോതി യസസ്സ വഡ്ഢതി;
യോ അരിയമട്ഠങ്ഗികമഞ്ജസം ഉജും, ഭാവേതി മഗ്ഗം അമതസ്സ പത്തിയാ''തി.

… സാമഞ്ഞകാനിത്ഥേരോ….

൬. കുമാപുത്തത്ഥേരഗാഥാ

൩൬.''സാധു സുതം സാധു ചരിതകം, സാധു സദാ അനികേതവിഹാരോ;
അത്ഥപുച്ഛനം പദക്ഖിണകമ്മം, ഏതം സാമഞ്ഞമകിഞ്ചനസ്സാ''തി.

… കുമാപുത്തോ ഥേരോ….

൭. കുമാപുത്തസഹായകത്ഥേരഗാഥാ

൩൭.''നാനാജനപദം യന്തി, വിചരന്താ അസഞ്ഞതാ;
സമാധിഞ്ച വിരാധേന്തി, കിംസു രട്ഠചരിയാ കരിസ്സതി;
തസ്മാ വിനേയ്യ സാരമ്ഭം, ഝായേയ്യ അപുരക്ഖതോ''തി.

… കുമാപുത്തത്ഥേരസ്സ സഹായകോ ഥേരോ….

൮. ഗവമ്പതിത്ഥേരഗാഥാ

൩൮.''യോ ഇദ്ധിയാ സരഭും അട്ഠപേസി, സോ ഗവമ്പതി അസിതോ അനേജോ;

തം സബ്ബസങ്ഗാതിഗതം മഹാമുനിം, ദേവാ നമസ്സന്തി ഭവസ്സ പാരഗു''ന്തി.

... ഗവമ്പതിത്ഥേരോ....

൯. തിസ്സത്ഥേരഗാഥാ

൩൯.[സം॰ നി॰ ൧.൨൧, ൯൭]''സത്തിയാ വിയ ഓമട്ഠോ, ഡയ്ഹമാനോവ [ഡയ്ഹമാനേവ (സബ്ബത്ഥ)] മത്ഥകേ;
കാമരാഗപ്പഹാനായ, സതോ ഭിക്ഖു പരിബ്ബജേ''തി.

... തിസ്സോ ഥേരോ....

൧൦. വഡ്ഢമാനത്ഥേരഗാഥാ

൪൦. ''സത്തിയാ വിയ ഓമട്ഠോ, ഡയ്ഹമാനോവ മത്ഥകേ;
ഭവരാഗപ്പഹാനായ, സതോ ഭിക്ഖു പരിബ്ബജേ''തി.

... വഡ്ഢമാനോ ഥേരോ....

വഗ്ഗോ ചതുത്ഥോ നിട്ഠിതോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

ഗഹ്വരതീരിയോ സുപ്പിയോ, സോപാകോ ചേവ പോസിയോ;
സാമഞ്ഞകാനി കുമാപുത്തോ, കുമാപുത്തസഹായകോ;
ഗവമ്പതി തിസ്സത്ഥേരോ, വഡ്ഢമാനോ മഹായസോതി.

൫. പഞ്ചമവഗ്ഗോ

൧. സിരിവഡ്ഢത്ഥേരഗാഥാ

൪൧.''വിവരമനുപതന്തി വിജ്ജുതാ, വേഭാരസ്സ ച പണ്ഡവസ്സ ച;
നഗവിവരഗതോ ച ഝായതി, പുത്തോ അപ്പടിമസ്സ താദിനോ''തി.

... സിരിവഡ്ഢോ ഥേരോ....

൨. ഖദിരവനിയത്ഥേരഗാഥാ

൪൨.''ചാലേ ഉപചാലേ സീസൂപചാലേ ( ) [(ചാലാ ഉപചാലാ, സീസൂപചാലാ) (ക॰)] പതിസ്സതാ [പടിസ്സതികാ (സ്യാ॰ ക॰)] നു ഖോ വിഹരഥ;
ആഗതോ വോ വാലം വിയ വേധീ''തി.

... ഖദിരവനിയോ ഥേരോ....

൩. സുമങ്ഗലത്ഥേരഗാഥാ

൪൩.

"സുമുത്തികോ സുമുത്തികോ സാഹു, സുമുത്തികോമ്ഹി തീഹി ഖുജ്ജകേഹി;
അസിതാസു മയാ നങ്ഗലാസു, മയാ ഖുദ്ദകുദ്ദാലാസു മയാ.

യദിപി ഇധമേവ ഇധമേവ, അഥ വാപി അലമേവ അലമേവ;
ഝായ സുമങ്ഗല ഝായ സുമങ്ഗല, അപ്പമത്തോ വിഹര സുമങ്ഗലാ"തി.

... സുമങ്ഗലോ ഥേരോ....

൪. സാനുത്ഥേരഗാഥാ

൪൪. [സം॰ നി॰ ൧.൨൩൯] "മതം വാ അമ്മ രോദന്തി, യോ വാ ജീവം ന ദിസ്സതി;
ജീവന്തം മം അമ്മ പസ്സന്തീ, കസ്മാ മം അമ്മ രോദസീ"തി.

... സാനുത്ഥേരോ....

൫. രമണീയവിഹാരിത്ഥേരഗാഥാ

൪൫. "യഥാപി ഭദ്ദോ ആജഞ്ഞോ, ഖലിത്വാ പതിതിട്ഠതി;
ഏവം ദസ്സനസമ്പന്നം, സമ്മാസമ്ബുദ്ധസാവക"ന്തി.

... രമണീയവിഹാരിത്ഥേരോ....

൬. സമിദ്ധിത്ഥേരഗാഥാ

൪൬. "സദ്ധായാഹം പബ്ബജിതോ, അഗാരസ്മാനഗാരിയം;
സതി പഞ്ഞാ ച മേ വുഡ്ഢാ, ചിത്തഞ്ച സുസമാഹിതം;
കാമം കരസ്സു രൂപാനി, നേവ മം ബ്യാധയിസ്സസീ"തി [ബാധയിസ്സസീതി (സീ॰), ബ്യാഥയിസ്സസീതി (?)].

... സമിദ്ധിത്ഥേരോ....

൭. ഉജ്ജയത്ഥേരഗാഥാ

൪൭. "നമോ തേ ബുദ്ധ വീരത്ഥു, വിപ്പമുത്തോസി സബ്ബധി;
തുയ്ഹാപദാനേ വിഹരം, വിഹരാമി അനാസവോ"തി.

... ഉജ്ജയോ ഥേരോ....

൮. സഞ്ജയത്ഥേരഗാഥാ

൪൮. "യതോ അഹം പബ്ബജിതോ, അഗാരസ്മാനഗാരിയം;
നാഭിജാനാമി സങ്കപ്പം, അനരിയം ദോസസംഹിത"ന്തി.

... സഞ്ജയോ ഥേരോ....

൯. രാമണേയ്യകത്ഥേരഗാഥാ

൪൯.“ചിഹചിഹാഭിനദിതേ [വിഹവിഹാഭിനദിതേ (സീ॰ സ്യാ॰)],
സിപ്പികാഭിരുതേഹി ച;
ന മേ തം ഫന്ദതി ചിത്തം, ഏകത്തനിരതം ഹി മേ”തി.

... രാമണേയ്യകോ ഥേരോ....

൧൦. വിമലത്ഥേരഗാഥാ

൫൦. “ധരണീ ച സിഞ്ചതി വാതി, മാലുതോ വിജ്ജുതാ ചരതി നഭേ;
ഉപസമന്തി വിതക്കാ, ചിത്തം സുസമാഹിതം മമാ”തി.

... വിമലോ ഥേരോ....

വഗ്ഗോ പഞ്ചമോ നിട്ഠിതോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

സിരീവഡ്ഢോ രേവതോ ഥേരോ, സുമങ്ഗലോ സാനുസവ്ഹയോ ;
രമണീയവിഹാരീ ച, സമിദ്ധിഉജ്ജയസഞ്ജയാ;
രാമണേയ്യോ ച സോ ഥേരോ, വിമലോ ച രണഞ്ജഹോതി.

൬. ഛട്ഠവഗ്ഗോ

൧. ഗോധികത്ഥേരഗാഥാ

൫൧.“വസ്സതി ദേവോ യഥാ സുഗീതം, ഛന്നാ മേ കുടികാ സുഖാ നിവാതാ;
ചിത്തം സുസമാഹിതഞ്ച മയ്ഹം, അഥ ചേ പത്ഥയസി പവസ്സ
ദേവാ”തി.

... ഗോധികോ ഥേരോ....

൨. സുബാഹുത്ഥേരഗാഥാ

൫൨.“വസ്സതി ദേവോ യഥാ സുഗീതം, ഛന്നാ മേ കുടികാ സുഖാ നിവാതാ;
ചിത്തം സുസമാഹിതഞ്ച കായേ, അഥ ചേ പത്ഥയസി പവസ്സ ദേവാ”തി.

... സുബാഹുത്ഥേരോ....

൩. വല്ലിയത്ഥേരഗാഥാ

൫൩.“വസ്സതി ദേവോ യഥാ സുഗീതം, ഛന്നാ മേ കുടികാ സുഖാ നിവാതാ;
തസ്സം വിഹരാമി അപ്പമത്തോ, അഥ ചേ പത്ഥയസി പവസ്സ ദേവാ”തി.

... വല്ലിയോ ഥേരോ....

൪. ഉത്തിയത്ഥേരഗാഥാ

൫൪.“വസ്സതി ദേവോ യഥാ സുഗീതം, ഛന്നാ മേ കുടികാ സുഖാ നിവാതാ;
തസ്സം വിഹരാമി അദുതിയോ, അഥ ചേ പത്ഥയസി പവസ്സ ദേവാ”തി.

… ഉത്തിയോ ഥേരോ….

൯. അഞ്ജനവനിയത്ഥേരഗാഥാ

൫൫. “ആസന്ദിം കുടികം കത്വാ, ഓഗയ്ഹ അഞ്ജനം വനം;
തിസ്സോ വിജ്ജാ അനുപ്പത്താ, കതം ബുദ്ധസ്സ സാസന”ന്തി.

… അഞ്ജനവനിയോ ഥേരോ….

൱. കുടിവിഹാരിത്ഥേരഗാഥാ

൫൱. “കോ കുടികായം ഭിക്ഖു കുടികായം, വീതരാഗോ സുസമാഹിതചിത്തോ;
ഏവം ജാനാഹി ആവുസോ, അമോഘാ തേ കുടികാ കതാ”തി.

… കുടിവിഹാരിത്ഥേരോ….

൭. ദുതിയകുടിവിഹാരിത്ഥേരഗാഥാ

൫൭. “അയമാഹു പുരാണിയാ കുടി, അഞ്ഞം പത്ഥയസേ നവം കുടിം;
ആസം കുടിയാ വിരാജയ, ദുക്ഖാ ഭിക്ഖു പുന നവാ കുടീ”തി.

… ദുതിയകുടിവിഹാരിത്ഥേരോ….

൮. രമണീയകുടികത്ഥേരഗാഥാ

൫൮. “രമണീയാ മേ കുടികാ, സദ്ധാദേയ്യാ മനോരമാ;
ന മേ അത്ഥോ കുമാരീഹി, യേസം അത്ഥോ തഹിം ഗച്ഛഥ നാരിയോ”തി.

… രമണീയകുടികോ ഥേരോ….

൯. കോസലവിഹാരിത്ഥേരഗാഥാ

൫൯. “സദ്ധായാഹം പബ്ബജിതോ, അരഞ്ഞേ മേ കുടികാ കതാ;
അപ്പമത്തോ ച ആതാപീ, സമ്പജാനോ പതിസ്സതോ”തി [പടിസ്സതോതി (ക॰)].

… കോസലവിഹാരിത്ഥേരോ….

൧൦. സീവലിത്ഥേരഗാഥാ

൬൦. “തേ മേ ഇജ്ഝിംസു സങ്കപ്പാ, യദത്ഥോ പാവിസിം കുടിം;
വിജ്ജാവിമുത്തിം പച്ചേസം, മാനാനുസയമുജ്ജഹ”ന്തി.

… സീവലിത്ഥേരോ….

വഗ്ഗോ ഛട്ഠോ നിട്ഠിതോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

ഗോധികോ ച സുബാഹു ച, വല്ലിയോ ഉത്തിയോ ഇസി;
അഞ്ജനവനിയോ ഥേരോ, ദുവേ കുടിവിഹാരിനോ;
രമണീയകുടികോ ച, കോസലവ്ഹയസീവലീതി.

൭. സത്തമവഗ്ഗോ

൧. വപ്പത്ഥേരഗാഥാ

൬൧. ‘‘പസ്സതി പസ്സോ പസ്സന്തം, അപസ്സന്തഞ്ച പസ്സതി;
അപസ്സന്തോ അപസ്സന്തം, പസ്സന്തഞ്ച ന പസ്സതീ’’തി.

... വപ്പോ ഥേരോ....

൨. വജ്ജിപുത്തത്ഥേരഗാഥാ

൬൨. ‘‘ഏകകാ മയം അരഞ്ഞേ വിഹരാമ, അപവിദ്ധംവ വനസ്മിം ദാരുകം;
തസ്സ മേ ബഹുകാ പിഹയന്തി, നേരയികാ വിയ സഗ്ഗഗാമിന’’ന്തി.

... വജ്ജിപുത്തോ ഥേരോ....

൩. പക്ഖത്ഥേരഗാഥാ

൬൩. ‘‘ചുതാ പതന്തി പതിതാ, ഗിദ്ധാ ച പുനരാഗതാ;
കതം കിച്ചം രതം രമ്മം, സുഖേനന്വാഗതം സുഖ’’ന്തി.

... പക്ഖോ ഥേരോ....

൪. വിമലകോണ്ഡഞ്ഞത്ഥേരഗാഥാ

൬൪. ‘‘ദുമവ്ഹയായ ഉപ്പന്നോ, ജാതോ പണ്ഡരകേതുനാ;
കേതുഹാ കേതുനായേവ, മഹാകേതും പധംസയീ’’തി.

... വിമലകോണ്ഡഞ്ഞോ ഥേരോ....

൫. ഉക്ഖേപകതവച്ഛത്ഥേരഗാഥാ

൬൫. ‘‘ഉക്ഖേപകതവച്ഛസ്സ, സങ്കലിതം ബഹൂഹി വസ്സേഹി;
തം ഭാസതി ഗഹട്ഠാനം, സുനിസിന്നോ ഉളാരപാമോജ്ജോ’’തി.

... ഉക്ഖേപകതവച്ഛോ ഥേരോ....

൬. മേഘിയത്ഥേരഗാഥാ

൬൬. ‘‘അനുസാസി മഹാവീരോ, സബ്ബധമ്മാന പാരഗൂ;
തസ്സാഹം ധമ്മം സുത്വാന, വിഹാസിം സന്തികേ സതോ;
തിസ്സോ വിജ്ജാ അനുപ്പത്താ, കതം ബുദ്ധസ്സ സാസന’’ന്തി.

... മേഘിയോ ഥേരോ....

൭. ഏകധമ്മസവനീയത്ഥേരഗാഥാ

൩൭.“കിലേസാ ഝാപിതാ മയ്ഹം, ഭവാ സബ്ബേ സമൂഹതാ;
വിക്ഖീണോ ജാതിസംസാരോ, നത്ഥി ദാനി പുനബ്ഭവോ”തി.

… ഏകധമ്മസവനീയോ ഥേരോ….

൮. ഏകുദാനിയത്ഥേരഗാഥാ

൬൮.[ഉദാ॰ ൩൭; പാചി॰ ൧൫൩] “അധിചേതസോ അപ്പമജ്ജതോ, മുനിനോ മോനപഥേസു സിക്ഖതോ;
സോകാ ന ഭവന്തി താദിനോ, ഉപസന്തസ്സ സദാ സതീമതോ”തി.

… ഏകുദാനിയോ ഥേരോ….

൯. ഛന്നത്ഥേരഗാഥാ

൬൯.“സുത്വാന ധമ്മം മഹതോ മഹാരസം, സബ്ബഞ്ഞുതഞ്ഞാണവരേന ദേസിതം;
മഗ്ഗം പപജ്ജിം [പപജ്ജം (ക॰)] അമതസ്സ പത്തിയാ, സോ യോഗക്ഖേമസ്സ പഥസ്സ കോവിദോ”തി.

… ഛന്നോ ഥേരോ….

൧൦. പുണ്ണത്ഥേരഗാഥാ

൭൦. “സീലമേവ ഇധ അഗ്ഗം, പഞ്ഞവാ പന ഉത്തമോ;
മനുസ്സേസു ച ദേവേസു, സീലപഞ്ഞാണതോ ജയ”ന്തി.

… പുണ്ണോ ഥേരോ….

വഗ്ഗോ സത്തമോ നിട്ഠിതോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

വപ്പോ ച വജ്ജിപുത്തോ ച, പക്ഖോ വിമലകോണ്ഡഞ്ഞോ;
ഉക്ഖേപകതവച്ഛോ ച, മേഘിയോ ഏകധമ്മികോ;
ഏകുദാനിയഛന്നാ ച, പുണ്ണത്ഥേരോ മഹബ്ബലോതി.

൮. അട്ഠമവഗ്ഗോ

൧. വച്ഛപാലത്ഥേരഗാഥാ

൭൧.“സുസുഖുമനിപുണത്ഥദസ്സിനാ, മതികുസലേന നിവാതവുത്തിനാ;
സംസേവിതവുദ്ധസീലിനാ [സംസേവിതബുദ്ധസീലിനാ (ക॰)], നിബ്ബാനം ന ഹി തേന ദുല്ലഭ”ന്തി.

… വച്ഛപാലോ ഥേരോ….

൨. ആതുമത്ഥേരഗാഥാ

൭൮."യഥാ കളീരോ സുസു വഡ്ഢിതഗ്ഗോ, ദുന്നിക്ഖമോ ഹോതി പസാഖജാതോ;
ഏവം അഹം ഭരിയായാനിതായ, അനുമഞ്ഞം മം പബ്ബജിതോമ്ഹി ദാനീ"തി.

... ആതുമോ ഥേരോ....

൯. മാണവത്ഥേരഗാഥാ

൭൯."ജിണ്ണഞ്ച ദിസ്വാ ദുഖിതഞ്ച ബ്യാധിതം, മതഞ്ച ദിസ്വാ ഗതമായുസങ്ഖയം;
തതോ അഹം നിക്ഖമിതൂന പബ്ബജിം, പഹായ കാമാനി മനോരമാനീ"തി.

... മാണവോ ഥേരോ....

൧൦. സുയാമനത്ഥേരഗാഥാ

൮൦."കാമച്ഛന്ദോ ച ബ്യാപാദോ, ഥിനമിദ്ധഞ്ച [ഥീനമിദ്ധഞ്ച (സീ॰ സ്യാ॰)] ഭിക്ഖുനോ;
ഉദ്ധച്ചം വിചികിച്ഛാ ച, സബ്ബസോവ ന വിജ്ജതീ"തി.

... സുയാമനോ ഥേരോ....

൧൧. സുസാരദത്ഥേരഗാഥാ

൮൧."സാധു സുവിഹിതാന ദസ്സനം, കങ്ഖാ ഛിജ്ജതി ബുദ്ധി വഡ്ഢതി;
ബാലമ്പി കരോന്തി പണ്ഡിതം, തസ്മാ സാധു സതം സമാഗമോ"തി.

... സുസാരദോ ഥേരോ....

൧൨. പിയഞ്ജഹത്ഥേരഗാഥാ

൮൨."ഉപ്പതന്തേസു നിപതേ, നിപതന്തേസു ഉപ്പതേ;
വസേ അവസമാനേസു, രമമാനേസു നോ രമേ"തി.

... പിയഞ്ജഹോ ഥേരോ....

൧൩. ഹത്ഥാരോഹപുത്തത്ഥേരഗാഥാ

൮൩."ഇദം പുരേ ചിത്തമചാരി ചാരികം, യേനിച്ഛകം യത്ഥകാമം യഥാസുഖം;
തദജ്ജഹം നിഗ്ഗഹേസ്സാമി യോനിസോ, ഹത്ഥിപ്പഭിന്നം വിയ അങ്കുസഗ്ഗഹോ"തി.

... ഹത്ഥാരോഹപുത്തോ ഥേരോ....

൧൪. മേണ്ഡസിരത്ഥേരഗാഥാ

൭൮.“അനേകജാതിസംസാരം , സന്ധാവിസ്സം അനിബ്ബിസം;
തസ്സ മേ ദുക്ഖജാതസ്സ, ദുക്ഖക്ഖന്ധോ അപരദ്ധോ”തി.

... മേണ്ഡസിരോ ഥേരോ....

൯. രക്ഖിതത്ഥേരഗാഥാ

൭൯.“സബ്ബോ രാഗോ പഹീനോ മേ, സബ്ബോ ദോസോ സമൂഹതോ;
സബ്ബോ മേ വിഗതോ മോഹോ, സീതിഭൂതോസ്മി നിബ്ബുതോ”തി.

... രക്ഖിതോ ഥേരോ....

൧൦. ഉഗ്ഗത്ഥേരഗാഥാ

൮൦.“യം മയാ പകതം കമ്മം, അപ്പം വാ യദി വാ ബഹും;
സബ്ബമേതം പരിക്ഖീണം, നത്ഥി ദാനി പുനബ്ഭവോ”തി.

... ഉഗ്ഗോ ഥേരോ....

വഗ്ഗോ അട്ഠമോ നിട്ഠിതോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

വച്ഛപാലോ ച യോ ഥേരോ, ആതുമോ മാണവോ ഇസി;
സുയാമനോ സുസാരദോ, ഥേരോ യോ ച പിയഞ്ജഹോ;
ആരോഹപുത്തോ മേണ്ഡസിരോ, രക്ഖിതോ ഉഗ്ഗസവ്ഹയോതി.

൯. നവമവഗ്ഗോ

൧. സമിതിഗുത്തത്ഥേരഗാഥാ

൮൧.“യം മയാ പകതം പാപം, പുബ്ബേ അഞ്ഞാസു ജാതിസു;
ഇധേവ തം വേദനീയം, വത്ഥു അഞ്ഞം ന വിജ്ജതീ”തി.

... സമിതിഗുത്തോ ഥേരോ....

൨. കസ്സപത്ഥേരഗാഥാ

൮൨.“യേന യേന സുഭിക്ഖാനി, സിവാനി അഭയാനി ച;
തേന പുത്തക ഗച്ഛസ്സു, മാ സോകാപഹതോ ഭവാ”തി.

... കസ്സപോ ഥേരോ....

൩. സീഹത്ഥേരഗാഥാ

൮൩.“സീഹപ്പമത്തോ വിഹര, രത്തിന്ദിവമതന്ദിതോ;
ഭാവേഹി കുസലം ധമ്മം, ജഹ സീഘം സമുസ്സയ”ന്തി.

... സീഹോ ഥേരോ....

൪. നീതത്ഥേരഗാഥാ

൮൪.“സബ്ബരത്തിം സുപിത്വാന, ദിവാ സങ്ഗണികേ രതോ;
കുദാസ്സു നാമ ദുമ്മേധോ, ദുക്ഖസ്സന്തം കരിസ്സതീ”തി.

… നീതോ ഥേരോ….

൫. സുനാഗത്ഥേരഗാഥാ

൮൫.“ചിത്തനിമിത്തസ്സ കോവിദോ, പവിവേകരസം വിജാനിയ;
ഝായം നിപകോ പതിസ്സതോ, അധിഗച്ഛേയ്യ സുഖം നിരാമിസ”ന്തി.

… സുനാഗോ ഥേരോ….

൬. നാഗിതത്ഥേരഗാഥാ

൮൬.“ഇതോ ബഹിദ്ധാ പുഥു അഞ്ഞവാദിനം, മഗ്ഗോ ന നിബ്ബാനഗമോ യഥാ അയം;
ഇതിസ്സു സങ്ഘം ഭഗവാനുസാസതി, സത്ഥാ സയം പാണിതലേവ ദസ്സയ”ന്തി.

… നാഗിതോ ഥേരോ….

൭. പവിട്ഠത്ഥേരഗാഥാ

൮൭.“ഖന്ധാ ദിട്ഠാ യഥാഭൂതം, ഭവാ സബ്ബേ പദാലിതാ;
വിക്ഖീണോ ജാതിസംസാരോ, നത്ഥി ദാനി പുനബ്ഭവോ”തി.

… പവിട്ഠോ ഥേരോ….

൮. അജ്ജുനത്ഥേരഗാഥാ

൮൮.“അസക്ഖിം വത അത്താനം, ഉദ്ധാതും ഉദകാ ഥലം;
വുയ്ഹമാനോ മഹോഘേവ, സച്ചാനി പടിവിജ്ഝഹ”ന്തി.

… അജ്ജുനോ ഥേരോ….

൯. (പഠമ)-ദേവസഭത്ഥേരഗാഥാ

൮൯.“ഉത്തിണ്ണാ പങ്കപലിപാ, പാതാലാ പരിവജ്ജിതാ;
മുത്തോ ഓഘാ ച ഗന്ഥാ ച, സബ്ബേ മാനാ വിസംഹതാ”തി.

… ദേവസഭോ ഥേരോ….

൧൦. സാമിദത്തത്ഥേരഗാഥാ

൯൦.“പഞ്ചക്ഖന്ധാ പരിഞ്ഞാതാ, തിട്ഠന്തി ഛിന്നമൂലകാ;
വിക്ഖീണോ ജാതിസംസാരോ, നത്ഥി ദാനി പുനബ്ഭവോ”തി.

… സാമിദത്തോ ഥേരോ….

വഗ്ഗോ നവമോ നിട്ഠിതോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

ഥേരോ സമിതിഗുത്തോ ച, കസ്സപോ സീഹസവ്ഹയോ;
നീതോ സുനാഗോ നാഗിതോ, പവിട്ഠോ അജ്ജുനോ ഇസി;
ദേവസഭോ ച യോ ഥേരോ, സാമിദത്തോ മഹബ്ബലോതി.

൧൦. ദസമവഗ്ഗോ

൧. പരിപുണ്ണകത്ഥേരഗാഥാ

൯൧. ''ന തഥാ മതം സതരസം, സുധന്നം യം മയജ്ജ പരിഭുത്തം;
അപരിമിതദസ്സിനാ ഗോതമേന, ബുദ്ധേന ദേസിതോ ധമ്മോ''തി.

... പരിപുണ്ണകോ ഥേരോ....

൨. വിജയത്ഥേരഗാഥാ

൯൨. ''യസ്സാസവാ പരിക്ഖീണാ, ആഹാരേ ച അനിസ്സിതോ;
സുഞ്ഞതാ അനിമിത്തോ ച, വിമോക്ഖോ യസ്സ ഗോചരോ;
ആകാസേവ സകുന്താനം, പദം തസ്സ ദുരന്നയ''ന്തി.

... വിജയോ ഥേരോ....

൩. ഏരകത്ഥേരഗാഥാ

൯൩. ''ദുക്ഖാ കാമാ ഏരക, ന സുഖാ കാമാ ഏരക;
യോ കാമേ കാമയതി, ദുക്ഖം സോ കാമയതി ഏരക;
യോ കാമേ ന കാമയതി, ദുക്ഖം സോ ന കാമയതി ഏരകാ''തി.

... ഏരകോ ഥേരോ....

൪. മേത്തജിത്ഥേരഗാഥാ

൯൪. ''നമോ ഹി തസ്സ ഭഗവതോ, സക്യപുത്തസ്സ സിരീമതോ;
തേനായം അഗ്ഗപ്പത്തേന, അഗ്ഗധമ്മോ [അഗ്ഗോ ധമ്മോ (സീ॰)]
സുദേസിതോ''തി.

... മേത്തജി ഥേരോ....

൫. ചക്ഖുപാലത്ഥേരഗാഥാ

൯൫. ''അന്ധോഹം ഹതനേത്തോസ്മി, കന്താരദ്ധാനപക്ഖന്ദോ [പക്ഖന്നോ (സീ॰), പക്കന്തോ (സ്യാ॰ സീ॰ അട്ഠ॰)];
സയമാനോപി ഗച്ഛിസ്സം, ന സഹായേന പാപേനാ''തി.

... ചക്ഖുപാലോ ഥേരോ....

൬. ഖണ്ഡസുമനത്ഥേരഗാഥാ

൯൬.‘‘ഏകപുപ്ഫം ചജിത്വാന, അസീതി [അസീതിം (സീ॰)] വസ്സകോടിയോ;
സഗ്ഗേസു പരിചാരേത്വാ, സേസകേനമ്ഹി നിബ്ബുതോ’’തി.

… ഖണ്ഡസുമനോ ഥേരോ….

൭. തിസ്സത്ഥേരഗാഥാ

൯൭.‘‘ഹിത്വാ സതപലം കംസം, സോവണ്ണം സതരാജികം;
അഗ്ഗഹിം മത്തികാപത്തം, ഇദം ദുതിയാഭിസേചന’’ന്തി.

… തിസ്സോ ഥേരോ….

൮. അഭയത്ഥേരഗാഥാ

൯൮.‘‘രൂപം ദിസ്വാ സതി മുട്ഠാ, പിയം നിമിത്തം മനസികരോതോ;
സാരത്തചിത്തോ വേദേതി, തഞ്ച അജ്ഝോസ തിട്ഠതി;
തസ്സ വഡ്ഢന്തി ആസവാ, ഭവമൂലോപഗാമിനോ’’തി [ഭവമൂലാ ഭവഗാമിനോതി (സീ॰ ക॰)].

… അഭയോ ഥേരോ….

൯. ഉത്തിയത്ഥേരഗാഥാ

൯൯.‘‘സദ്ദം സുത്വാ സതി മുട്ഠാ, പിയം നിമിത്തം മനസികരോതോ;
സാരത്തചിത്തോ വേദേതി, തഞ്ച അജ്ഝോസ തിട്ഠതി;
തസ്സ വഡ്ഢന്തി ആസവാ, സംസാരം ഉപഗാമിനോ’’തി.

… ഉത്തിയോ ഥേരോ….

൧൦. (ദുതിയ)-ദേവസഭത്ഥേരഗാഥാ

൧൦൦.‘‘സമ്മപ്പധാനസമ്പന്നോ, സതിപട്ഠാനഗോചരോ;
വിമുത്തികുസുമസഞ്ഛന്നോ, പരിനിബ്ബിസ്സത്യനാസവോ’’തി.

… ദേവസഭോ ഥേരോ….

വഗ്ഗോ ദസമോ നിട്ഠിതോ.

തസ്സുദ്ദാനം –

പരിപുണ്ണകോ ച വിജയോ, ഏരകോ മേത്തജീ മുനി;
ചക്ഖുപാലോ ഖണ്ഡസുമനോ, തിസ്സോ ച അഭയോ തഥാ;
ഉത്തിയോ ച മഹാപഞ്ഞോ, ഥേരോ ദേവസഭോപി ചാതി.

൧൧. ഏകാദസമവഗ്ഗോ

൧. ബേലട്ഠാനികത്ഥേരഗാഥാ

൧൦൧. “ഹിത്വാ ഗിഹിത്തം അനവോസിതത്തോ, മുഖനങ്ഗലീ ഓദരികോ കുസീതോ;
മഹാവരാഹോവ നിവാപപുട്ഠോ, പുനപ്പുനം ഗബ്ഭമുപേതി മന്ദോ”തി.

… ബേലട്ഠാനികോ ഥേരോ….

൨. സേതുച്ഛത്ഥേരഗാഥാ

൧൦൨. “മാനേന വഞ്ചിതാസേ, സങ്ഖാരേസു സംകിലിസ്സമാനാസേ;
ലാഭാലാഭേന മഥിതാ, സമാധിം നാധിഗച്ഛന്തീ”തി.

… സേതുച്ഛോ ഥേരോ….

൩. ബന്ധുരത്ഥേരഗാഥാ

൧൦൩. “നാഹം ഏതേന അത്ഥികോ, സുഖിതോ ധമ്മരസേന തപ്പിതോ;
പിത്വാ [പീത്വാന (സീ॰ സ്യാ॰)] രസഗ്ഗമുത്തമം, ന ച കാഹാമി വിസേന സന്ഥവ”ന്തി.

… ബന്ധുരോ [ബന്ധനോ (ക॰)] ഥേരോ….

൪. ഖിതകത്ഥേരഗാഥാ

൧൦൪. “ലഹുകോ വത മേ കായോ, ഫുട്ഠോ ച പീതിസുഖേന വിപുലേന;
തൂലമിവ ഏരിതം മാലുതേന, പിലവതീവ മേ കായോ”തി.

… ഖിതകോ ഥേരോ….

൫. മലിതവമ്ഭത്ഥേരഗാഥാ

൧൦൫. “ഉക്കണ്ഠിതോപി ന വസേ, രമമാനോപി പക്കമേ;
ന ത്വേവാനത്ഥസംഹിതം, വസേ വാസം വിചക്ഖണോ”തി.

… മലിതവമ്ഭോ ഥേരോ….

൬. സുഹേമന്തത്ഥേരഗാഥാ

൧൦൬. “സതലിങ്ഗസ്സ അത്ഥസ്സ, സതലക്ഖണധാരിനോ;
ഏകങ്ഗദസ്സീ ദുമ്മേധോ, സതദസ്സീ ച പണ്ഡിതോ”തി.

… സുഹേമന്തോ ഥേരോ….

൭. ധമ്മസവത്ഥേരഗാഥാ

൧൦൭. “പബ്ബജിം തുലയിത്വാന, അഗാരസ്മാനഗാരിയം;
തിസ്സോ വിജ്ജാ അനുപ്പത്താ, കതം ബുദ്ധസ്സ സാസന”ന്തി.

… ധമ്മസവോ ഥേരോ….

൮. ധമ്മസവപിതുത്ഥേരഗാഥാ

൧൦൮. “പഞ്ചപഞ്ഞാസ വീസവസ്സസതികോ, പബ്ബജിം അനഗാരിയം;
തിസ്സോ വിജ്ജാ അനുപ്പത്താ, കതം ബുദ്ധസ്സ സാസന”ന്തി.

… ധമ്മസവപിതു ഥേരോ….

൯. സങ്ഘരക്ഖിതത്ഥേരഗാഥാ

൧൦൯. “ന നൂനായം പരമഹിതാനുകമ്പിനോ, രഹോഗതോ അനുവിഗണേതി സാസനം;
തഥാഹയം വിഹരതി പാകതിന്ദ്രിയോ, മിഗീ യഥാ തരുണജാതികാ വനേ”തി.

… സങ്ഘരക്ഖിതോ ഥേരോ….

൧൦. ഉസഭത്ഥേരഗാഥാ

൧൧൦. “നഗാ നഗഗ്ഗേസു സുസംവിരൂള്ഹാ, ഉദഗ്ഗമേഘേന നവേന സിത്താ;
വിവേകകാമസ്സ അരഞ്ഞസഞ്ഞിനോ, ജനേതി ഭിയ്യോ ഉസഭസ്സ കല്യത”ന്തി.

… ഉസഭോ ഥേരോ….

വഗ്ഗോ ഏകാദസമോ നിട്ഠിതോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

ബേലട്ഠാനികോ സേതുച്ഛോ, ബന്ധുരോ ഖിതകോ ഇസി;
മലിതവമ്ഭോ സുഹേമന്തോ, ധമ്മസവോ ധമ്മസവപിതാ;
സങ്ഘരക്ഖിതത്ഥേരോ ച, ഉസഭോ ച മഹാമുനീതി.

൧൨. ദ്വാദസമവഗ്ഗോ

൧. ജേന്തത്ഥേരഗാഥാ

൧൧൧. “ദുപ്പബ്ബജ്ജം വേ ദുരധിവാസാ ഗേഹാ, ധമ്മോ ഗമ്ഭീരോ ദുരധിഗമാ ഭോഗാ;
കിച്ഛാ വുത്തി നോ ഇതരീതരേനേവ, യുത്തം ചിന്തേതും സതതമനിച്ചത”ന്തി.

… ജേന്തോ ഥേരോ….

൨. വച്ഛഗോത്തത്ഥേരഗാഥാ

൧൧൨. “തേവിജ്ജോഹം മഹാഝായീ, ചേതോസമഥകോവിദോ;
സദത്ഥോ മേ അനുപ്പത്തോ, കതം ബുദ്ധസ്സ സാസന”ന്തി.

… വച്ഛഗോത്തോ ഥേരോ….

൩. വനവച്ഛത്ഥേരഗാഥാ

൧൧൩. “അച്ഛോദികാ പുഥുസിലാ,ഗോനങ്ഗുലമിഗായുതാ;
അമ്ബുസേവാലസഞ്ഛന്നാ, തേ സേലാ രമയന്തി മ”ന്തി.

… വനവച്ഛോ ഥേരോ….

൪. അധിമുത്തഥേരഗാഥാ

൧൧൪. “കായദുട്ഠുല്ലഗരുനോ, ഹിയ്യമാനമ്ഹി [ഹീയമാനമ്ഹി (സീ॰)] ജീവിതേ;
സരീരസുഖഗിദ്ധസ്സ, കുതോ സമണസാധുതാ”തി.

… അധിമുത്തോ ഥേരോ….

൫. മഹാനാമഥേരഗാഥാ

൧൧൫. “ഏസാവഹിയ്യസേ പബ്ബതേന, ബഹുകുടജസല്ലകികേന [സല്ലകിതേന (സീ॰), സല്ലരികേന (സ്യാ॰)];
നേസാദകേന ഗിരിനാ, യസസ്സിനാ പരിച്ഛദേനാ”തി.
… മഹാനാമോ ഥേരോ….

൬. പാരാപരിയഥേരഗാഥാ

൧൧൬. “ഛഫസ്സായതനേ ഹിത്വാ, ഗുത്തദ്വാരോ സുസംവുതോ;
അഘമൂലം വമിത്വാന, പത്തോ മേ ആസവക്ഖയോ”തി.

… പാരാപരിയോ [പാരാസരിയോ (സീ॰), പാരംപരിയോ (ക॰)] ഥേരോ ….

൭. യസഥേരഗാഥാ

൧൧൭. “സുവിലിത്തോ സുവസനോ,സബ്ബാഭരണഭൂസിതോ;
തിസ്സോ വിജ്ജാ അജ്ഝഗമിം, കതം ബുദ്ധസ്സ സാസന”ന്തി.

… യസോ ഥേരോ….

൮. കിമിലഥേരഗാഥാ

൧൧൮. “അഭിസത്തോവ നിപതതി, വയോ രൂപം അഞ്ഞമിവ തഥേവ സന്തം;
തസ്സേവ സതോ അവിപ്പവസതോ, അഞ്ഞസ്സേവ സരാമി അത്താന”ന്തി.
… കിമിലോ [കിമ്ബിലോ (സീ॰ സ്യാ॰)] ഥേരോ….

൯. വജ്ജിപുത്തഥേരഗാഥാ

൧൧൯. “രുക്ഖമൂലഗഹനം പസക്കിയ, നിബ്ബാനം ഹദയസ്മിം ഓപിയ;
ഝായ ഗോതമ മാ ച പമാദോ, കിം തേ ബിളിബിളികാ കരിസ്സതീ”തി.
… വജ്ജിപുത്തോ ഥേരോ….

൧൦. ഇസിദത്തഥേരഗാഥാ

൧൨൦. “പഞ്ചക്ഖന്ധാ പരിഞ്ഞാതാ, തിട്ഠന്തി ഛിന്നമൂലകാ;
ദുക്ഖക്ഖയോ അനുപ്പത്തോ,പത്തോ മേ ആസവക്ഖയോ”തി.

… ഇസിദത്തോ ഥേരോ….

വഗ്ഗോ ദ്വാദസമോ നിട്ഠിതോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

ജേന്തോ ച വച്ഛഗോത്തോ ച, വച്ഛോ ച വനസവ്ഹയോ;
അധിമുത്തോ മഹാനാമോ, പാരാപരിയോ യസോപി ച;
കിമിലോ വജ്ജിപുത്തോ ച, ഇസിദത്തോ മഹായസോതി.

ഏകകനിപാതോ നിട്ഠിതോ.

തത്രുദ്ദാനം -

വീസുത്തരസതം ഥേരാ, കതകിച്ചാ അനാസവാ;
ഏകകേവ നിപാതമ്ഹി, സുസങ്ഗീതാ മഹേസിഭീതി.

൨. ദുകനിപാതോ

൧. പഠമവഗ്ഗോ

൧. ഉത്തരത്ഥേരഗാഥാ

൧൨൧. “നത്ഥി കോചി ഭവോ നിച്ചോ, സങ്ഖാരാ വാപി സസ്സതാ;
ഉപ്പജ്ജന്തി ച തേ ഖന്ധാ, ചവന്തി അപരാപരം.

൧൨൨. “ഏതമാദീനവം ഞത്വാ, ഭവേനമ്ഹി അനത്ഥികോ;
നിസ്സടോ സബ്ബകാമേഹി, പത്തോ മേ ആസവക്ഖയോ”തി.

ഇത്ഥം സുദം ആയസ്മാ ഉത്തരോ ഥേരോ ഗാഥായോ അഭാസിത്ഥാതി.

൨. പിണ്ഡോലഭാരദ്വാജത്ഥേരഗാഥാ

൧൨൩. “നയിദം അനയേന ജീവിതം, നാഹാരോ ഹദയസ്സ സന്തികോ;
ആഹാരട്ഠിതികോ സമുസ്സയോ, ഇതി ദിസ്വാന ചരാമി എസനം.

൧൨൪. “പങ്കോതി ഹി നം പവേദയും, യായം വന്ദനപൂജനാ കുലേസു;
സുഖുമം സല്ലം ദുരുബ്ബഹം, സക്കാരോ കാപുരിസേന ദുജ്ജഹോ”തി.

ഇത്ഥം സുദം ആയസ്മാ പിണ്ഡോലഭാരദ്വാജോ ഥേരോ ഗാഥായോ അഭാസിത്ഥാതി.

൩. വല്ലിയത്ഥേരഗാഥാ

൧൨൫. “മക്കടോ പഞ്ചദ്വാരായം, കുടികായം പസക്കിയ;
ദ്വാരേന അനുപരിയേതി, ഘട്ടയന്തോ മുഹും മുഹും.

൧൨൬. “തിട്ഠ മക്കട മാ ധാവി, ന ഹി തേ തം യഥാ പുരേ;
നിഗ്ഗഹീതോസി പഞ്ഞായ, നേവ ദൂരം ഗമിസ്സതീ”തി.

… വല്ലിയോ ഥേരോ….

൪. ഗങ്ഗാതീരിയത്ഥേരഗാഥാ

൧൨൭. “തിണ്ണം മേ താലപത്താനം, ഗങ്ഗാതീരേ കുടീ കതാ;
ഛവസിത്തോവ മേ പത്തോ, പംസുകൂലഞ്ച ചീവരം.

൧൨൮. “ദ്വിന്നം അന്തരവസ്സാനം, എകാ വാചാ മേ ഭാസിതാ;
തതിയേ അന്തരവസ്സമ്ഹി, തമോഖന്ധോ [തമോക്ഖന്ധോ (സീ॰ സ്യാ॰)] പദാലിതോ”തി.

… ഗങ്ഗാതീരിയോ ഥേരോ….

൫. അജിനത്ഥേരഗാഥാ

൧൨൯. “അപി ചേ ഹോതി തേവിജ്ജോ, മച്ചുഹായീ അനാസവോ;
അപ്പഞ്ഞാതോതി നം ബാലാ, അവജാനന്തി അജാനതാ.

൧൩൦. “യോ ച ഖോ അന്നപാനസ്സ, ലാഭീ ഹോതീധ പുഗ്ഗലോ;
പാപധമ്മോപി ചേ ഹോതി, സോ നേസം ഹോതി സക്കതോ”തി.

… അജിനോ ഥേരോ….

൬. മേളജിനത്ഥേരഗാഥാ

൧൩൧. “യദാഹം ധമ്മമസ്സോസിം, ഭാസമാനസ്സ സത്ഥുനോ;
ന കങ്ഖമഭിജാനാമി, സബ്ബഞ്ഞൂഅപരാജിതേ.

൧൩൨. “സത്ഥവാഹേ മഹാവീരേ, സാരഥീനം വരുത്തമേ;
മഗ്ഗേ പടിപദായം വാ, കങ്ഖാ മയ്ഹം ന വിജ്ജതീ”തി.

… മേളജിനോ ഥേരോ….

൭. രാധത്ഥേരഗാഥാ

൧൩൩. [ധ॰ പ॰ ൧൩ ധമ്മപദേ] “യഥാ അഗാരം ദുച്ഛന്നം, വുട്ഠീ സമതിവിജ്ഝതി;
ഏവം അഭാവിതം ചിത്തം, രാഗോ സമതിവിജ്ഝതി.

൧൩൪. [ധ॰ പ॰ ൧൪ ധമ്മപദേ] “യഥാ അഗാരം സുച്ഛന്നം, വുഡ്ഢീ ന സമതിവിജ്ഝതി;
ഏവം സുഭാവിതം ചിത്തം, രാഗോ ന സമതിവിജ്ഝതീ”തി.

… രാധോ ഥേരോ….

൮. സുരാധത്ഥേരഗാഥാ

൧൩൫. “ഖീണാ ഹി മയ്ഹം ജാതി, വുസിതം ജിനസാസനം;
പഹീനോ ജാലസങ്ഖാതോ, ഭവനേത്തി സമൂഹതാ.

൧൩൬. “യസ്സത്ഥായ പബ്ബജിതോ, അഗാരസ്മാനഗാരിയം;
സോ മേ അത്ഥോ അനുപ്പത്തോ, സബ്ബസംയോജനക്ഖയോ”തി.

… സുരാധോ ഥേരോ….

൯. ഗോതമത്ഥേരഗാഥാ

൧൩൭. “സുഖം സുപന്തി മുനയോ, യേ ഇത്ഥീസു ന ബജ്ഝരേ;
സദാ വേ രക്ഖിതബ്ബാസു, യാസു സച്ചം സുദുല്ലഭം.

൧൩൮. “വധം ചരിമ്ഹ തേ കാമ, അനണാ ദാനി തേ മയം;
ഗച്ഛാമ ദാനി നിബ്ബാനം, യത്ഥ ഗന്ത്വാ ന സോചതീ”തി.

… ഗോതമോ ഥേരോ….

൧൦. വസഭത്ഥേരഗാഥാ

൧൩൯. “പുബ്ബേ ഹനതി അത്താനം, പച്ഛാ ഹനതി സോ പരേ;

സുഹതം ഹന്തി അത്താനം, വീതംസേനേവ പക്ഖിമാ.

൧൪൦. ‘‘ന ബ്രാഹ്മണോ ബഹിവണ്ണോ, അന്തോ വണ്ണോ ഹി ബ്രാഹ്മണോ;
യസ്മിം പാപാനി കമ്മാനി, സ വേ കണ്ഹോ സുജമ്പതീ’’തി.

… വസഭോ ഥേരോ….

വഗ്ഗോ പഠമോ നിട്ഠിതോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

ഉത്തരോ ചേവ പിണ്ഡോലോ, വല്ലിയോ തീരിയോ ഇസി;
അജിനോ ച മേളജിനോ, രാധോ സുരാധോ ഗോതമോ;
വസഭേന ഇമേ ഹോന്തി, ദസ ഥേരാ മഹിദ്ധികാതി.

൨. ദുതിയവഗ്ഗോ

൧. മഹാചുന്ദത്ഥേരഗാഥാ

൧൪൧. ‘‘സുസ്സൂസാ സുതവദ്ധനീ, സുതം പഞ്ഞായ വദ്ധനം;
പഞ്ഞായ അത്ഥം ജാനാതി, ഞാതോ അത്ഥോ സുഖാവഹോ.

൧൪൨. ‘‘സേവേഥ പന്താനി സേനാസനാനി, ചരേയ്യ സംയോജനവിപ്പമോക്ഖം;
സചേ രതിം നാധിഗച്ഛേയ്യ തത്ഥ, സങ്ഘേ വസേ രക്ഖിതത്തോ
സതിമാ’’തി.

… മഹാചുന്ദോ ഥേരോ….

൨. ജോതിദാസത്ഥേരഗാഥാ

൧൪൩. ‘‘യേ ഖോ തേ വേഠമിസ്സേന [വേഘമിസ്സേന (സീ॰ സ്യാ॰), വേ ഗമിസ്സേന, വേഖമിസ്സേന (ക॰)], നാനത്തേന ച കമ്മുനാ;
മനുസ്സേ ഉപരുന്ധന്തി, ഫരുസൂപക്കമാ ജനാ;
തേപി തത്ഥേവ കീരന്തി, ന ഹി കമ്മം പനസ്സതി.

൧൪൪. ‘‘യം കരോതി നരോ കമ്മം, കല്യാണം യദി പാപകം;
തസ്സ തസ്സേവ ദായാദോ, യം യം കമ്മം പകുബ്ബതീ’’തി.

… ജോതിദാസോ ഥേരോ….

൩. ഹേരഞ്ഞകാനിത്ഥേരഗാഥാ

൧൪൫. ‘‘അച്ചയന്തി അഹോരത്താ, ജീവിതം ഉപരുജ്ഝതി;
ആയു ഖീയതി മച്ചാനം, കുന്നദീനംവ ഓദകം.

൧൪൬. ‘‘അഥ പാപാനി കമ്മാനി, കരം ബാലോ ന ബുജ്ഝതി;
പച്ഛാസ്സ കടുകം ഹോതി, വിപാകോ ഹിസ്സ പാപകോ’’തി.

… ഹേരഞ്ഞകാനിത്ഥേരോ….

൮. സോമമിത്തത്ഥേരഗാഥാ

൧൪൭. “പരിത്തം ദാരുമാരുയ്ഹ, യഥാ സീദേ മഹണ്ണവേ;
ഏവം കുസീതമാഗമ്മ, സാധുജീവീപി സീദതി;
തസ്മാ തം പരിവജ്ജേയ്യ, കുസീതം ഹീനവീരിയം.

൧൪൮. “പവിവിത്തേഹി അരിയേഹി, പഹിതത്തേഹി ഝായിഭി;
നിച്ചം ആരദ്ധവീരിയേഹി, പണ്ഡിതേഹി സഹാവസേ”തി.

… സോമമിത്തോ ഥേരോ….

൯. സബ്ബമിത്തത്ഥേരഗാഥാ

൧൪൯. “ജനോ ജനമ്ഹി സമ്ബദ്ധോ [സമ്ബദ്ധോ (സ്യാ॰ ക॰)], ജനമേവസ്സിതോ ജനോ;
ജനോ ജനേന ഹേഠീയതി, ഹേഠേതി ച [ബോധിയതി, ബാധേതി ച (ക॰)] ജനോ ജനം.

൧൫൦. “കോ ഹി തസ്സ ജനേനത്ഥോ, ജനേന ജനിതേന വാ;
ജനം ഓഹായ ഗച്ഛം തം, ഹേഠയിത്വാ [ബാധയിത്വാ (ക॰)] ബഹും ജന”ന്തി.

… സബ്ബമിത്തോ ഥേരോ….

൰. മഹാകാളത്ഥേരഗാഥാ

൧൫൧. “കാളീ ഇത്ഥീ ബ്രഹതീ ധങ്കരൂപാ, സത്ഥിഞ്ച ഭേത്വാ അപരഞ്ച സത്ഥിം;
ബാഹഞ്ച ഭേത്വാ അപരഞ്ച ബാഹം, സീസഞ്ച ഭേത്വാ ദധിഥാലകംവ;
ഏസാ നിസിന്നാ അഭിസന്ദഹിത്വാ.

൧൫൨. “യോ വേ അവിദ്വാ ഉപധിം കരോതി, പുനപ്പുനം ദുക്ഖമുപേതി മന്ദോ;
തസ്മാ പജാനം ഉപധിം ന കയിരാ, മാഹം പുന ഭിന്നസിരോ സയിസ്സ”ന്തി [പസ്സിസ്സന്തി (ക॰)].

… മഹാകാളോ ഥേരോ….

൧. തിസ്സത്ഥേരഗാഥാ

൧൫൩. “ബഹൂ സപത്തേ ലഭതി, മുണ്ഡോ സങ്ഘാടിപാരുതോ;
ലാഭീ അന്നസ്സ പാനസ്സ, വത്ഥസ്സ സയനസ്സ ച.

൧൫൪. “ഏതമാദീനവം ഞത്വാ, സക്കാരേസു മഹബ്ഭയം;
അപ്പലാഭോ അനവസ്സുതോ, സതോ ഭിക്ഖു പരിബ്ബജേ”തി.

… തിസ്സോ ഥേരോ….

൨. കിമിലത്ഥേരഗാഥാ

൧൫൫. “പാചീനവംസദായമ്ഹി , സക്യപുത്താ സഹായകാ;

പഹായാനപ്പകേ ഭോഗേ, ഉഞ്ഛാപത്താഗതേ രതാ.

൧൫൬. “ആരദ്ധവീരിയാ പഹിതത്താ, നിച്ചം ദള്ഹപരക്കമാ;
രമന്തി ധമ്മരതിയാ, ഹിത്വാന ലോകിയം രതി”ന്തി.

... കിമിലോ [കിമ്ബിലോ (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰)] ഥേരോ....

൯. നന്ദത്ഥേരഗാഥാ

൧൫൭. “അയോനിസോ മനസികാരാ, മണ്ഡനം അനുയുഞ്ജിസം;
ഉദ്ധതോ ചപലോ ചാസിം, കാമരാഗേന അട്ടിതോ.

൧൫൮. “ഉപായകുസലേനാഹം, ബുദ്ധേനാദിച്ചബന്ധുനാ;
യോനിസോ പടിപജ്ജിത്വാ, ഭവേ ചിത്തം ഉദബ്ബഹി”ന്തി.

... നന്ദോ ഥേരോ....

൧൦. സിരിമത്ഥേരഗാഥാ

൧൫൯. “പരേ ച നം പസംസന്തി, അത്താ ചേ അസമാഹിതോ;
മോഘം പരേ പസംസന്തി, അത്താ ഹി അസമാഹിതോ.

൧൬൦. “പരേ ച നം ഗരഹന്തി, അത്താ ചേ സുസമാഹിതോ;
മോഘം പരേ ഗരഹന്തി, അത്താ ഹി സുസമാഹിതോ”തി.

... സിരിമാ ഥേരോ....

വഗ്ഗോ ദുതിയോ നിട്ഠിതോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

ചുന്ദോ ച ജോതിദാസോ ച, ഥേരോ ഹേരഞ്ഞകാനി ച;
സോമമിത്തോ സബ്ബമിത്തോ, കാലോ തിസ്സോ ച കിമിലോ [കിമ്ബിലോ (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰), ഛന്ദലക്ഖണാനുലോമം];
നന്ദോ ച സിരിമാ ചേവ, ദസ ഥേരാ മഹിദ്ധികാതി.

൩. തതിയവഗ്ഗോ

൧. ഉത്തരത്ഥേരഗാഥാ

൧൬൧. “ഖന്ധാ മയാ പരിഞ്ഞാതാ, തണ്ഹാ മേ സുസമൂഹതാ;
ഭാവിതാ മമ ബോജ്ഝങ്ഗാ, പത്തോ മേ ആസവക്ഖയോ.

൧൬൨. “സോഹം ഖന്ധേ പരിഞ്ഞായ, അബ്ബഹിത്വാന [അബ്ബുഹിത്വാന (ക॰)] ജാലിനിം;
ഭാവയിത്വാന ബോജ്ഝങ്ഗേ, നിബ്ബായിസ്സം അനാസവോ”തി.

... ഉത്തരോ ഥേരോ....

൨. ഭദ്ദജിത്ഥേരഗാഥാ

൧൬൩. “അനാദോ നാമ സോ രാജാ, യസ്സ യൂപോ സുവണ്ണയോ;
തിരിയം സോളസുബ്ബേധോ [സോളസപബ്ബേധോ (സീ॰ അട്ഠ॰), സോളസബ്ബാണോ (?)], ഉബ്ഭമാഹു [ഉദ്ധമാഹു (സീ॰), ഉച്ചമാഹു (സ്യാ॰)] സഹസ്സധാ.

൧൬൪. “സഹസ്സകണ്ഡോ സതഗേണ്ഡു, ധജാലു ഹരിതാമയോ;
അനച്ചും തത്ഥ ഗന്ധബ്ബാ, ഛസഹസ്സാനി സത്തധാ”തി.

… ഭദ്ദജി ത്ഥേരോ….

൮. സോഭിതത്ഥേരഗാഥാ

൧൬൫. “**സതിമാ പഞ്ഞവാ** ഭിക്ഖു, ആരദ്ധബലവീരിയോ;
പഞ്ച കപ്പസതാനാഹം, ഏകരത്തിം അനുസ്സരിം.

൧൬൬. “ചത്താരോ സതിപട്ഠാനേ, സത്ത അട്ഠ ച ഭാവയം;
പഞ്ച കപ്പസതാനാഹം, ഏകരത്തിം അനുസ്സരി”ന്തി.

… സോഭിതോ ഥേരോ….

൯. വല്ലിയത്ഥേരഗാഥാ

൧൬൭. “യം കിച്ചം ദള്ഹവീരിയേന, യം കിച്ചം ബോദ്ധുമിച്ഛതാ;
കരിസ്സം നാവരജ്ഝിസ്സം [നാവരുജ്ഝിസ്സം (ക॰ സീ॰ ക॰)], പസ്സ വീരിയം പരക്കമ.

൧൬൮. “ത്വഞ്ച മേ മഗ്ഗമക്ഖാഹി, അഞ്ജസം അമതോഗധം;
അഹം മോനേന മോനിസ്സം, ഗങ്ഗാസോതോവ സാഗര”ന്തി.

… വല്ലിയോ ഥേരോ….

൧൦. വീതസോകത്ഥേരഗാഥാ

൧൬൯. “കേസേ മേ ഓലിഖിസ്സന്തി, കപ്പകോ ഉപസങ്കമി;
തതോ ആദാസമാദായ, സരീരം പച്ചവേക്ഖിസം.

൧൭൦. “തുച്ഛോ കായോ അദിസ്സിത്ഥ, അന്ധകാരോ തമോ ബ്യഗാ;
സബ്ബേ ചോളാ സമുച്ഛിന്നാ, നത്ഥി ദാനി പുനബ്ഭവോ”തി.

… വീതസോകോ ഥേരോ….

൧൧. പുണ്ണമാസത്ഥേരഗാഥാ

൧൭൧. “പഞ്ച നീവരണേ ഹിത്വാ, യോഗക്ഖേമസ്സ പത്തിയാ;
ധമ്മാദാസം ഗഹേത്വാന, ഞാണദസ്സനമത്തനോ.

൧൭൨. “പച്ചവേക്ഖിം ഇമം കായം, സബ്ബം സന്തരബാഹിരം;
അജ്ഝത്തഞ്ച ബഹിദ്ധാ ച, തുച്ഛോ കായോ അദിസ്സഥാ”തി.

… പുണ്ണമാസോ ഥേരോ….

൭. നന്ദകത്ഥേരഗാഥാ

൧൭൩. ‘‘യഥാപി ഭദ്ദോ ആജഞ്ഞോ, ഖലിത്വാ പതിതിട്ഠതി;
ഭിയ്യോ ലദ്ധാന സംവേഗം, അദീനോ വഹതേ ധുരം.

൧൭൪. ‘‘ഏവം ദസ്സനസമ്പന്നം, സമ്മാസമ്ബുദ്ധസാവകം;
ആജാനീയം മം ധാരേഥ, പുത്തം ബുദ്ധസ്സ ഓരസ’’ന്തി.

… നന്ദകോ ഥേരോ….

൮. ഭരതത്ഥേരഗാഥാ

൧൭൫. ‘‘ഏഹി നന്ദക ഗച്ഛാമ, ഉപജ്ഝായസ്സ സന്തികം;
സീഹനാദം നദിസ്സാമ, ബുദ്ധസേട്ഠസ്സ സമ്മുഖാ.

൧൭൬. ‘‘യായ നോ അനുകമ്പായ, അമ്ഹേ പബ്ബാജയീ മുനി;
സോ നോ അത്ഥോ അനുപ്പത്തോ, സബ്ബസംയോജനക്ഖയോ’’തി.

… ഭരതോ ഥേരോ….

൯. ഭാരദ്വാജത്ഥേരഗാഥാ

൧൭൭. ‘‘നദന്തി ഏവം സപ്പഞ്ഞാ, സീഹാവ ഗിരിഗബ്ഭരേ;
വീരാ വിജിതസങ്ഗാമാ, ജേത്വാ മാരം സവാഹനിം [സവാഹനം (ബഹൂസു)].

൧൭൮. ‘‘സത്ഥാ ച പരിചിണ്ണോ മേ, ധമ്മോ സങ്ഘോ ച പൂജിതോ;
അഹഞ്ച വിത്തോ സുമനോ, പുത്തം ദിസ്വാ അനാസവ’’ന്തി.

… ഭാരദ്വാജോ ഥേരോ….

൧൦. കണ്ഹദിന്നത്ഥേരഗാഥാ

൧൭൯. ‘‘ഉപാസിതാ സപ്പുരിസാ, സുതാ ധമ്മാ അഭിണ്ഹസോ;
സുത്വാന പടിപജ്ജിസ്സം, അഞ്ജസം അമതോഗധം.

൧൮൦. ‘‘ഭവരാഗഹതസ്സ മേ സതോ, ഭവരാഗോ പുന മേ ന വിജ്ജതി;
ന ചാഹു ന ച മേ ഭവിസ്സതി, ന ച മേ ഏതരഹി വിജ്ജതീ’’തി.

… കണ്ഹദിന്നോ ഥേരോ….

വഗ്ഗോ തതിയോ നിട്ഠിതോ.

തസ്സുദ്ദാനം –

ഉത്തരോ ഭദ്ദജിത്ഥേരോ, സോഭിതോ വല്ലിയോ ഇസി;
വീതസോകോ ച യോ ഥേരോ, പുണ്ണമാസോ ച നന്ദകോ;
ഭരതോ ഭാരദ്വാജോ ച, കണ്ഹദിന്നോ മഹാമുനീതി.

൪. ചതുത്ഥവഗ്ഗോ

൫. മിഗസിരത്ഥേരഗാഥാ

൧൮൧. ‘‘യതോ അഹം പബ്ബജിതോ, സമ്മാസമ്ബുദ്ധസാസനേ;
വിമുച്ചമാനോ ഉഗ്ഗച്ഛിം, കാമധാതും ഉപച്ചഗം.

൧൮൨. ‘‘ബ്രഹ്മുനോ പേക്ഖമാനസ്സ, തതോ ചിത്തം വിമുച്ചി മേ;
അകുപ്പാ മേ വിമുത്തീതി, സബ്ബസംയോജനക്ഖയാ’’തി.

… മിഗസിരോ ഥേരോ….

൬. സിവകത്ഥേരഗാഥാ

൧൮൩. ‘‘അനിച്ചാനി ഗഹകാനി, തത്ഥ തത്ഥ പുനപ്പുനം;
ഗഹകാരം [ഗഹകാരകം (സീ॰ പീ॰)] ഗവേസന്തോ, ദുക്ഖാ ജാതി പുനപ്പുനം.

൧൮൪. ‘‘ഗഹകാരക ദിട്ഠോസി, പുന ഗേഹം ന കാഹസി;
സബ്ബാ തേ ഫാസുകാ ഭഗ്ഗാ, ഥൂണികാ [ഥൂണിരാ (പീ॰ ക॰), ധുണിരാ (സ്യാ॰)] ച വിദാലിതാ [പദാലിതാ (സീ॰ സ്യാ॰)];
വിമരിയാദികതം ചിത്തം, ഇധേവ വിധമിസ്സതീ’’തി.

… സിവകോ [സീവകോ (സീ॰)] ഥേരോ….

൭. ഉപവാണത്ഥേരഗാഥാ

൧൮൫. ‘‘അരഹം സുഗതോ ലോകേ, വാതേഹാബാധിതോ [… ബാധിതോ (ക॰)] മുനി;
സചേ ഉണ്ഹോദകം അത്ഥി, മുനിനോ ദേഹി ബ്രാഹ്മണ.

൧൮൬. ‘‘പൂജിതോ പൂജനേയ്യാനം [പൂജനീയാനം (സീ॰)], സക്കരേയ്യാന സക്കതോ;
അപചിതോപചേയ്യാനം [അപചനീയാനം (സീ॰), അപചിനേയ്യാനം (സ്യാ॰)], തസ്സ ഇച്ഛാമി ഹാതവേ’’തി.

… ഉപവാണോ ഥേരോ….

൮. ഇസിദിന്നത്ഥേരഗാഥാ

൧൮൭. ‘‘ദിട്ഠാ മയാ ധമ്മധരാ ഉപാസകാ, കാമാ അനിച്ചാ ഇതി ഭാസമാനാ;
സാരത്തരത്താ മണികുണ്ഡലേസു, പുത്തേസു ദാരേസു ച തേ അപേക്ഖാ.

൧൮൮. ‘‘അദ്ധാ ന ജാനന്തി യതോധ ധമ്മം, കാമാ അനിച്ചാ ഇതി ചാപി ആഹു;
രാഗഞ്ച തേസം ന ബലത്ഥി ഛേത്തും, തസ്മാ സിതാ പുത്തദാരം ധനഞ്ചാ’’തി.

… ഇസിദിന്നോ ഥേരോ….

൯. സമ്ബുലകച്ചാനത്ഥേരഗാഥാ

൧൮൯. ‘‘ദേവോ ച വസ്സതി ദേവോ ച ഗളഗളായതി,
ഏകകോ ചാഹം ഭേരവേ ബിലേ വിഹരാമി;
തസ്സ മയ്ഹം ഏകകസ്സ ഭേരവേ ബിലേ വിഹരതോ,
നത്ഥി ഭയം വാ ഛമ്ഭിതത്തം വാ ലോമഹംസോ വാ.

൧൯൦. ‘‘ധമ്മതാ മമസാ യസ്സ മേ, ഏകകസ്സ ഭേരവേ ബിലേ;
വിഹരതോ നത്ഥി ഭയം വാ, ഛമ്ഭിതത്തം വാ ലോമഹംസോ വാ’’തി.

… സമ്ബുലകച്ചാനോ [സമ്ബഹുലകച്ചാനോ (ക॰)] ഥേരോ….

൯. നിതകത്ഥേരഗാഥാ

൧൯൧. [ഉദാ॰ ൩൪ ഉദാനേപി] ‘‘കസ്സ സേലൂപമം ചിത്തം, ഠിതം നാനുപകമ്പതി;
വിരത്തം രജനീയേസു, കുപ്പനീയേ ന കുപ്പതി;
യസ്സേവം ഭാവിതം ചിത്തം, കുതോ തം ദുക്ഖമേസ്സതി.

൧൯൨. ‘‘മമ സേലൂപമം ചിത്തം, ഠിതം നാനുപകമ്പതി;
വിരത്തം രജനീയേസു, കുപ്പനീയേ ന കുപ്പതി;
മമേവം ഭാവിതം ചിത്തം, കുതോ മം ദുക്ഖമേസ്സതീ’’തി.

… നിതകോ [ഖിതകോ (സീ॰ സ്യാ॰)] ഥേരോ….

൧൦. സോണപോടിരിയത്ഥേരഗാഥാ

൧൯൩. ‘‘ന താവ സുപിതും ഹോതി, രത്തി നക്ഖത്തമാലിനീ;
പടിജഗ്ഗിതുമേവേസാ, രത്തി ഹോതി വിജാനതാ.

൧൯൪. ‘‘ഹത്ഥിക്ഖന്ധാവപതിതം, കുഞ്ജരോ ചേ അനുക്കമേ;
സങ്ഗാമേ മേ മതം സേയ്യോ, യഞ്ചേ ജീവേ പരാജിതോ’’തി.

… സോണോ പോടിരിയോ [സേലിസ്സരിയോ (സീ॰), പോട്ടിരിയപുത്തോ (സ്യാ॰)] ഥേരോ ….

൧൧. നിസഭത്ഥേരഗാഥാ

൧൯൫. ‘‘പഞ്ച കാമഗുണേ ഹിത്വാ, പിയരൂപേ മനോരമേ;
സദ്ധായ ഘരാ നിക്ഖമ്മ, ദുക്ഖസ്സന്തകരോ ഭവേ.

൧൯൬. ‘‘നാഭിനന്ദാമി മരണം, നാഭിനന്ദാമി ജീവിതം;
കാലഞ്ച പടികങ്ഖാമി, സമ്പജാനോ പതിസ്സതോ’’തി.

… നിസഭോ ഥേരോ….

൧൨. ഉസഭത്ഥേരഗാഥാ

൧൯൭. ‘‘അമ്ബപല്ലവസങ്കാസം, അംസേ കത്വാന ചീവരം;
നിസിന്നോ ഹത്ഥിഗീവായം, ഗാമം പിണ്ഡായ പാവിസിം.

൧൯൮. ‘‘ഹത്ഥിക്ഖന്ധതോ ഓരുയ്ഹ, സംവേഗം അലഭിം തദാ;
സോഹം ദിത്തോ തദാ സന്തോ, പത്തോ മേ ആസവക്ഖയോ’’തി.

... ഉസഭോ ഥേരോ....

൧൦. കപ്പടകുരത്ഥേരഗാഥാ

൧൯൯. “അയമിതി കപ്പടോ കപ്പടകുരോ, അച്ഛായ അതിഭരിതായ [അതിഭരിയായ (സീ॰ ക॰), അച്ഛം ഭരായ (സ്യാ॰)];
അമതഘടികായം ധമ്മകടമത്തോ [ധമ്മകടപത്തോ (സ്യാ॰ ക॰ അട്ഠ॰), ധമ്മകടമഗ്ഗോ (സീ॰ അട്ഠ॰)], കതപദം ഝാനാനി ഓചേതും.

൨൦൦. “മാ ഖോ ത്വം കപ്പട പചാലേസി, മാ ത്വം ഉപകണ്ണമ്ഹി താളേസ്സം;
ന ഹി [ന വാ (ക॰)] ത്വം കപ്പട മത്തമഞ്ഞാസി, സങ്ഘമജ്ഝമ്ഹി പചലായമാനോതി.

... കപ്പടകുരോ ഥേരോ....

വഗ്ഗോ ചതുത്ഥോ നിട്ഠിതോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

മിഗസിരോ സിവകോ ച, ഉപവാനോ ച പണ്ഡിതോ;
ഇസിദിന്നോ ച കച്ചാനോ, നിതകോ ച മഹാവസീ;
പോടിരിയപുത്തോ നിസഭോ, ഉസഭോ കപ്പടകുരോതി.

൫. പഞ്ചമവഗ്ഗോ

൧. കുമാരകസ്സപത്ഥേരഗാഥാ

൨൦൧. “അഹോ ബുദ്ധാ അഹോ ധമ്മാ, അഹോ നോ സത്ഥു സമ്പദാ;
യത്ഥ ഏതാദിസം ധമ്മം, സാവകോ സച്ഛികാഹി”തി.

൨൦൨. “അസങ്ഖേയ്യേസു കപ്പേസു, സക്കായാധിഗതാ അഹൂ;
തേസമയം പച്ഛിമകോ, ചരിമോയം സമുസ്സയോ;
ജാതിമരണസംസാരോ, നത്ഥി ദാനി പുനബ്ഭവോ”തി.

... കുമാരകസ്സപോ ഥേരോ....

൨. ധമ്മപാലത്ഥേരഗാഥാ

൨൦൩. “യോ ഹവേ ദഹരോ ഭിക്ഖു, യുഞ്ജതി ബുദ്ധസാസനേ;
ജാഗരോ സ ഹി സുത്തേസു [പതിസുത്തേസു (സീ॰ ക॰)], അമോഘം തസ്സ ജീവിതം.

൨൦൪. “തസ്മാ സദ്ധഞ്ച സീലഞ്ച, പസാദം ധമ്മദസ്സനം;
അനുയുഞ്ജേഥ മേധാവീ, സരം ബുദ്ധാന സാസന”ന്തി.

... ധമ്മപാലോ ഥേരോ....

൩. ബ്രഹ്മാലിത്ഥേരഗാഥാ

൨൦൫. “കസ്സിന്ദ്രിയാനി സമഥങ്ഗതാനി, അസ്സാ യഥാ സാരഥിനാ സുദന്താ;
പഹീനമാനസ്സ അനാസവസ്സ, ദേവാപി കസ്സ [തസ്സ (ബഹൂസു)] പിഹയന്തി താദിനോ”തി.

൨൦൬. [ധ॰ പ॰ ൯൪ ധമ്മപദേപി] “മയ്ഹിന്ദ്രിയാനി സമഥങ്ഗതാനി, അസ്സാ യഥാ സാരഥിനാ സുദന്താ;
പഹീനമാനസ്സ അനാസവസ്സ, ദേവാപി മയ്ഹം പിഹയന്തി താദിനോ”തി.

… ബ്രഹ്മാലി ഥേരോ….

൮. മോഘരാജത്ഥേരഗാഥാ

൨൦൭. “ഛവിപാപക ചിത്തഭദ്ദക, മോഘരാജ സതതം സമാഹിതോ;
ഹേമന്തികസീതകാലരത്തിയോ [ഹേമന്തികകാലരത്തിയോ (ക॰)], ഭിക്ഖു ത്വംസി കഥം കരിസ്സസി”.

൨൦൮. “സമ്പന്നസസ്സാ മഗധാ, കേവലാ ഇതി മേ സുതം;
പലാലച്ഛന്നകോ സേയ്യം, യഥഞ്ഞേ സുഖജീവിനോ”തി.

… മോഘരാജാ ഥേരോ….

൯. വിസാഖപഞ്ചാലപുത്തത്ഥേരഗാഥാ

൨൦൯. “ന ഉക്ഖിപേ നോ ച പരിക്ഖിപേ പരേ, ഓക്ഖിപേ പാരഗതം ന ഏരയേ;
ന ചത്തവണ്ണം പരിസാസു ബ്യാഹരേ, അനുദ്ധതോ സമ്മിതഭാണി സുബ്ബതോ.

൨൧൦. “സുസുഖുമനിപുണത്ഥദസ്സിനാ, മതികുസലേന നിവാതവുത്തിനാ;
സംസേവിതവുദ്ധസീലിനാ, നിബ്ബാനം ന ഹി തേന ദുല്ലഭ”ന്തി.

… വിസാഖോ പഞ്ചാലപുത്തോ ഥേരോ ….

൰. ചൂളകത്ഥേരഗാഥാ

൨൧൧. “നദന്തി മോരാ സുസിഖാ സുപേഖുണാ, സുനീലഗീവാ സുമുഖാ സുഗജ്ജിനോ;
സുസദ്ദലാ ചാപി മഹാമഹീ അയം, സുബ്യാപിതമ്ബു സുവലാഹകം നഭം.

൨൧൨. “സുകല്ലരൂപോ സുമനസ്സ ഝായതം [ഝായിതം (സ്യാ॰ ക॰)], സുനിക്ഖമോ സാധു സുബുദ്ധസാസനേ;
സുസുക്കസുക്കം നിപുണം സുദുദ്ദസം, ഫുസാഹി തം ഉത്തമമച്ചുതം പദ”ന്തി.

… ചൂളകോ [ചൂലകോ (സീ॰ അട്ഠ॰)] ഥേരോ….

൧൧. അനൂപമത്ഥേരഗാഥാ

൨൧൩. “നന്ദമാനാഗതം ചിത്തം, സൂലമാരോപമാനകം;
തേന തേനേവ വജസി, യേന സൂലം കലിങ്ഗരം.

൨൧൪. “താഹം ചിത്തകലിം ബ്രൂമി, തം ബ്രൂമി ചിത്തദുബ്ഭകം;
സത്ഥാ തേ ദുല്ലഭോ ലദ്ധോ, മാനത്ഥേ മം നിയോജയീ”തി.

... അനൂപമോ ഥേരോ....

൯. വജ്ജിതത്ഥേരഗാഥാ

൨൧൫. “സംസരം ദീഘമദ്ധാനം, ഗതീസു പരിവത്തിസം;
അപസ്സം അരിയസച്ചാനി, അന്ധഭൂതോ [അന്ധീഭൂതോ (ക॰)] പുഥുജ്ജനോ.

൨൧൬. “തസ്സ മേ അപ്പമത്തസ്സ, സംസാരാ വിനളീകതാ;
സബ്ബാ ഗതീ സമുച്ഛിന്നാ, നത്ഥി ദാനി പുനബ്ഭവോ”തി.

... വജ്ജിതോ ഥേരോ....

൰. സന്ധിതത്ഥേരഗാഥാ

൨൧൭. “അസ്സത്ഥേ ഹരിതോഭാസേ, സംവിരൂള്ഹമ്ഹി പാദപേ;
ഏകം ബുദ്ധഗതം സഞ്ഞം, അലഭിത്ഥം [അലഭിം ഹം (ക॰)] പതിസ്സതോ.

൨൧൮. “ഏകതിംസേ ഇതോ കപ്പേ, യം സഞ്ഞമലഭിം തദാ;
തസ്സാ സഞ്ഞായ വാഹസാ, പത്തോ മേ ആസവക്ഖയോ”തി.

... സന്ധിതോ ഥേരോ....

വഗ്ഗോ പഞ്ചമോ നിട്ഠിതോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

കുമാരകസ്സപോ ഥേരോ, ധമ്മപാലോ ച ബ്രഹ്മാലി;
മോഘരാജാ വിസാഖോ ച, ചൂളകോ ച അനൂപമോ;
വജ്ജിതോ സന്ധിതോ ഥേരോ, കിലേസരജവാഹനോതി.

ദുകനിപാതോ നിട്ഠിതോ.

തത്രുദ്ദാനം -

ഗാഥാദുകനിപാതമ്ഹി, നവുതി ചേവ അട്ഠ ച;
ഥേരാ ഏകൂനപഞ്ഞാസം, ഭാസിതാ നയകോവിദാതി.

൩. തികനിപാതോ

൧. അങ്ഗണികഭാരദ്വാജത്ഥേരഗാഥാ

൨൧൯. “അയോനി സുദ്ധിമന്വേസം, അഗ്ഗിം പരിചരിം വനേ;
സുദ്ധിമഗ്ഗം അജാനന്തോ, അകാസിം അമരം തപം [അകാസിം അപരം തപം (സ്യാ॰), അകാസിം അമതം തപം (ക॰)].

൨൨൦. “തം സുഖേന സുഖം ലദ്ധം, പസ്സ ധമ്മസുധമ്മതം;
തിസ്സോ വിജ്ജാ അനുപ്പത്താ, കതം ബുദ്ധസ്സ സാസനം.

൨൨൧. “ബ്രഹ്മബന്ധു പുരേ ആസിം, ഇദാനി ഖോമ്ഹി ബ്രാഹ്മണോ;
തേവിജ്ജോ ന്ഹാതകോ [നഹാതകോ (സീ॰ അട്ഠ॰)] ചമ്ഹി, സോത്തിയോ ചമ്ഹി വേദഗൂ”തി.

… അങ്ഗണികഭാരദ്വാജോ ഥേരോ….

൨. പച്ചയത്ഥേരഗാഥാ

൨൨൨. “പഞ്ചാഹാഹം പബ്ബജിതോ, സേഖോ അപ്പത്തമാനസോ,
വിഹാരം മേ പവിട്ഠസ്സ, ചേതസോ പണിധീ അഹു.

൨൨൩. “നാസിസ്സം ന പിവിസ്സാമി, വിഹാരതോ ന നിക്ഖമേ;
നപി പസ്സം നിപാതേസ്സം, തണ്ഹാസല്ലേ അനൂഹതേ.

൨൨൪. “തസ്സ മേവം വിഹരതോ, പസ്സ വീരിയപരക്കമം;
തിസ്സോ വിജ്ജാ അനുപ്പത്താ, കതം ബുദ്ധസ്സ സാസന”ന്തി.

… പച്ചയോ ഥേരോ….

൩. ബാകുലത്ഥേരഗാഥാ

൨൨൫. “യോ പുബ്ബേ കരണീയാനി, പച്ഛാ സോ കാതുമിച്ഛതി;
സുഖാ സോ ധംസതേ ഠാനാ, പച്ഛാ ച മനുതപ്പതി.

൨൨൬. “യഞ്ഹി കയിരാ തഞ്ഹി വദേ, യം ന കയിരാ ന തം വദേ;
അകരോന്തം ഭാസമാനം, പരിജാനന്തി പണ്ഡിതാ.

൨൨൭. “സുസുഖം വത നിബ്ബാനം, സമ്മാസമ്ബുദ്ധദേസിതം;
അസോകം വിരജം ഖേമം, യത്ഥ ദുക്ഖം നിരുജ്ഝതീ”തി.

… ബാകുലോ [ബാക്കുലോ (സീ॰)] ഥേരോ….

൪. ധനിയത്ഥേരഗാഥാ

൨൨൮. “സുഖം ചേ ജീവിതും ഇച്ഛേ, സാമഞ്ഞസ്മിം അപേക്ഖവാ;
സങ്ഘികം നാതിമഞ്ഞേയ്യ, ചീവരം പാനഭോജനം.

൨൨൯. “സുഖം ചേ ജീവിതും ഇച്ഛേ, സാമഞ്ഞസ്മിം അപേക്ഖവാ;
അഹി മൂസികസോബ്ഭംവ, സേവേഥ സയനാസനം.

൨൩൦. ‘‘സുഖം ചേ ജീവിതും ഇച്ഛേ, സാമഞ്ഞസ്മിം അപേക്ഖവാ;
ഇതരീതരേന തുസ്സേയ്യ, ഏകധമ്മഞ്ച ഭാവയേ’’തി.

... ധനിയോ ഥേരോ....

൫. മാതങ്ഗപുത്തത്ഥേരഗാഥാ

൨൩൧. ‘‘അതിസീതം അതിഉണ്ഹം, അതിസായമിദം അഹു;
ഇതി വിസ്സട്ഠകമ്മന്തേ, ഖണാ അച്ചേന്തി മാണവേ.

൨൩൨. ‘‘യോ ച സീതഞ്ച ഉണ്ഹഞ്ച, തിണാ ഭിയ്യോ ന മഞ്ഞതി;
കരം പുരിസകിച്ചാനി, സോ സുഖാ ന വിഹായതി.

൨൩൩. ‘‘ദബ്ബം കുസം പോടകിലം, ഉസീരം മുഞ്ജപബ്ബജം;
ഉരസാ പനുദിസ്സാമി, വിവേകമനുബ്രൂഹയ’’ന്തി.

... മാതങ്ഗപുത്തോ ഥേരോ....

൬. ഖുജ്ജസോഭിതത്ഥേരഗാഥാ

൨൩൪. ‘‘യേ ചിത്തകഥീ ബഹുസ്സുതാ, സമണാ പാടലിപുത്തവാസിനോ;
തേസഞ്ഞതരോയമായുവാ, ദ്വാരേ തിട്ഠതി ഖുജ്ജസോഭിതോ.

൨൩൫. ‘‘യേ ചിത്തകഥീ ബഹുസ്സുതാ, സമണാ പാടലിപുത്തവാസിനോ;
തേസഞ്ഞതരോയമായുവാ, ദ്വാരേ തിട്ഠതി മാലുതേരിതോ.

൨൩൬. ‘‘സുയുദ്ധേന സുയിട്ഠേന, സങ്ഗാമവിജയേന ച;
ബ്രഹ്മചരിയാനുചിണ്ണേന, ഏവായം സുഖമേധതീ’’തി.

... ഖുജ്ജസോഭിതോ ഥേരോ....

൭. വാരണത്ഥേരഗാഥാ

൨൩൭. ‘‘യോധ കോചി മനുസ്സേസു, പരപാണാനി ഹിംസതി;
അസ്മാ ലോകാ പരമ്ഹാ ച, ഉഭയാ ധംസതേ നരോ.

൨൩൮. ‘‘യോ ച മേത്തേന ചിത്തേന, സബ്ബപാണാനുകമ്പതി;
ബഹുഞ്ഹി സോ പസവതി, പുഞ്ഞം താദിസകോ നരോ.

൨൩൯. ‘‘സുഭാസിതസ്സ സിക്ഖേഥ, സമണൂപാസനസ്സ ച;
ഏകാസനസ്സ ച രഹോ, ചിത്തവൂപസമസ്സ ചാ’’തി.

... വാരണോ ഥേരോ....

൮. വസ്സികത്ഥേരഗാഥാ

൨൪൦. ‘‘ഏകോപി സദ്ധോ മേധാവീ, അസ്സദ്ധാനീധ ഞാതിനം;
ധമ്മട്ഠോ സീലസമ്പന്നോ, ഹോതി അത്ഥായ ബന്ധുനം.

൨൪൧. ‘‘നിഗ്ഗയ്ഹ അനുകമ്പായ, ചോദിതാ ഞാതയോ മയാ;
ഞാതിബന്ധവപേമേന, കാരം കത്വാന ഭിക്ഖുസു.

൨൪൨. ഥേ അബ്ഭതീതാ കാലങ്കതാ, പത്താ തേ തിദിവം സുഖം;
ഭാതരോ മയ്ഹം മാതാ ച, മോദന്തി കാമകാമിനോ’’തി.

… വസ്സികോ [പസ്സികോ (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰)] ഥേരോ….

൯. യസോജത്ഥേരഗാഥാ

൨൪൩. ‘‘കാലപബ്ബങ്ഗസങ്കാസോ, കിസോ ധമനിസന്ഥതോ;
മത്തഞ്ഞൂ അന്നപാനമ്ഹി, അദീനമനസോ നരോ’’.

൨൪൪. ‘‘ഫുട്ഠോ ഡംസേഹി മകസേഹി, അരഞ്ഞസ്മിം ബ്രഹാവനേ;
നാഗോ സങ്ഗാമസീസേവ, സതോ തത്രാധിവാസയേ.

൨൪൫. ‘‘യഥാ ബ്രഹ്മാ തഥാ ഏകോ, യഥാ ദേവോ തഥാ ദുവേ;
യഥാ ഗാമോ തഥാ തയോ, കോലാഹലം തതുത്തരി’’ന്തി.

… യസോജോ ഥേരോ….

൧൦. സാടിമത്തിയത്ഥേരഗാഥാ

൨൪൬. ‘‘അഹു തുയ്ഹം പുരേ സദ്ധാ, സാ തേ അജ്ജ ന വിജ്ജതി;
യം തുയ്ഹം തുയ്ഹമേവേതം, നത്ഥി ദുച്ചരിതം മമ.

൨൪൭. ‘‘അനിച്ചാ ഹി ചലാ സദ്ധാ, ഏവം ദിട്ഠാ ഹി സാ മയാ;
രജ്ജന്തിപി വിരജ്ജന്തി, തത്ഥ കിം ജിയ്യതേ മുനി.

൨൪൮. ‘‘പച്ചതി മുനിനോ ഭത്തം, ഥോകം ഥോകം കുലേ കുലേ;
പിണ്ഡികായ ചരിസ്സാമി, അത്ഥി ജങ്ഘബലം [ജങ്ഘാബലം (സീ॰)] മമാ’’തി.

… സാടിമത്തിയോ ഥേരോ….

൧൧. ഉപാലിത്ഥേരഗാഥാ

൨൪൯. ‘‘സദ്ധായ അഭിനിക്ഖമ്മ, നവപബ്ബജിതോ നവോ;
മിത്തേ ഭജേയ്യ കല്യാണേ, സുദ്ധാജീവേ അതന്ദിതേ.

൨൫൦. ‘‘സദ്ധായ അഭിനിക്ഖമ്മ, നവപബ്ബജിതോ നവോ;
സങ്ഘസ്മിം വിഹരം ഭിക്ഖു, സിക്ഖേഥ വിനയം ബുധോ.

൨൫൧. ‘‘സദ്ധായ അഭിനിക്ഖമ്മ, നവപബ്ബജിതോ നവോ;
കപ്പാകപ്പേസു കുസലോ, ചരേയ്യ അപുരക്ഖതോ’’തി.

… ഉപാലിത്ഥേരോ….

൧൨. ഉത്തരപാലത്ഥേരഗാഥാ

൨൫൨. ‘‘പണ്ഡിതം വത മം സന്തം, അലമത്ഥവിചിന്തകം;
പഞ്ച കാമഗുണാ ലോകേ, സമ്മോഹാ പാതയിംസു മം.

൨൫൩. ‘‘പക്ഖന്ദോ മാരവിസയേ, ദള്ഹസല്ലസമപ്പിതോ;

അസക്ഖിം മച്ചുരാജസ്സ, അഹം പാസാ പമുച്ചിതും.

൨൫൬. ‘‘സബ്ബേ കാമാ പഹീനാ മേ, ഭവാ സബ്ബേ പദാലിതാ [വിദാലിതാ (സീ॰ പീ॰ അട്ഠ॰)];
വിക്ഖീണോ ജാതിസംസാരോ, നത്ഥി ദാനി പുനബ്ഭവോ’’തി.

… ഉത്തരപാലോ ഥേരോ….

൧൩. അഭിഭൂതത്ഥേരഗാഥാ

൨൫൭. ‘‘സുണാഥ ഞാതയോ സബ്ബേ, യാവന്തേത്ഥ സമാഗതാ;
ധമ്മം വോ ദേസയിസ്സാമി, ദുക്ഖാ ജാതി പുനപ്പുനം.

൨൫൮. [സം॰ നി॰ ൧.൧൮൫] ‘‘ആരമ്ഭഥ [ആരഭഥ (സീ॰ സ്യാ॰), ആരബ്ഭഥ (ക॰)] നിക്കമഥ, യുഞ്ജഥ ബുദ്ധസാസനേ;
ധുനാഥ മച്ചുനോ സേനം, നളാഗാരംവ കുഞ്ജരോ.

൨൫൯. ‘‘യോ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ, **അപ്പമത്തോ** വിഹസ്സതി [വിഹേസ്സതി (സ്യാ॰ പീ॰)];
പഹായ ജാതിസംസാരം, ദുക്ഖസ്സന്തം കരിസ്സതീ’’തി.

… അഭിഭൂതോ ഥേരോ….

൧൪. ഗോതമത്ഥേരഗാഥാ

൨൬൦. ‘‘സംസരം ഹി നിരയം അഗച്ഛിസ്സം, പേതലോകമഗമം പുനപ്പുനം;
ദുക്ഖമമ്ഹിപി തിരച്ഛാനയോനിയം, നേകധാ ഹി വുസിതം ചിരം മയാ.

൨൬൧. ‘‘മാനുസോപി ച ഭവോഭിരാധിതോ, സഗ്ഗകായമഗമം സകിം സകിം;
രൂപധാതുസു അരൂപധാതുസു, നേവസഞ്ഞിസു അസഞ്ഞിസുട്ഠിതം.

൨൬൨. ‘‘സമ്ഭവാ സുവിദിതാ അസാരകാ, സങ്ഖതാ പചലിതാ സദേരിതാ;
തം വിദിത്വാ മഹമത്തസമ്ഭവം, സന്തിമേവ സതിമാ സമജ്ഝഗ’’ന്തി.

… ഗോതമോ ഥേരോ….

൧൫. ഹാരിതത്ഥേരഗാഥാ

൨൬൩. ‘‘യോ പുബ്ബേ കരണീയാനി, പച്ഛാ സോ കാതുമിച്ഛതി;
സുഖാ സോ ധംസതേ ഠാനാ, പച്ഛാ ച മനുതപ്പതി.

൨൬൪. ‘‘യഞ്ഹി കയിരാ തഞ്ഹി വദേ, യം ന കയിരാ ന തം വദേ;
അകരോന്തം ഭാസമാനം, പരിജാനന്തി പണ്ഡിതാ.

൨൬൫. ‘‘സുസുഖം വത നിബ്ബാനം, സമ്മാസമ്ബുദ്ധദേസിതം;
അസോകം വിരജം ഖേമം, യത്ഥ ദുക്ഖം നിരുജ്ഝതീ’’തി.

… ഹാരിതോ ഥേരോ….

൧൬. വിമലത്ഥേരഗാഥാ

൨൬൪. ‘‘പാപമിത്തേ വിവജ്ജേത്വാ, ഭജേയ്യുത്തമപുഗ്ഗലം;
ഓവാദേ ചസ്സ തിട്ഠേയ്യ, പത്ഥേന്തോ അചലം സുഖം.

൨൬൫. ‘‘പരിത്തം ദാരുമാരുയ്ഹ, യഥാ സീദേ മഹണ്ണവേ;
ഏവം കുസീതമാഗമ്മ, സാധുജീവീപി സീദതി;
തസ്മാ തം പരിവജ്ജേയ്യ, കുസീതം ഹീനവീരിയം.

൨൬൬. ‘‘പവിവിത്തേഹി അരിയേഹി, പഹിതത്തേഹി ഝായിഭി;
നിച്ചം ആരദ്ധവീരിയേഹി, പണ്ഡിതേഹി സഹാവസേ’’തി.

… വിമലോ ഥേരോ….

തികനിപാതോ നിട്ഠിതോ.

തത്രുദ്ദാനം –

അങ്ഗണികോ ഭാരദ്വാജോ, പച്ചയോ ബാകുലോ ഇസി;
ധനിയോ മാതങ്ഗപുത്തോ, സോഭിതോ വാരണോ ഇസി.

വസ്സികോ ച യസോജോ ച, സാടിമത്തിയുപാലി ച;
ഉത്തരപാലോ അഭിഭൂതോ, ഗോതമോ ഹാരിതോപി ച.

ഥേരോ തികനിപാതമ്ഹി, നിബ്ബാനേ വിമലോ കതോ;
അട്ഠതാലീസ ഗാഥായോ, ഥേരാ സോളസ കിത്തിതാതി.

൪. ചതുകനിപാതോ

൧. നാഗസമാലത്ഥേരഗാഥാ

൨൬൭. ‘‘അലങ്കതാ സുവസനാ, മാലിനീ ചന്ദനുസ്സദാ;
മജ്ഝേ മഹാപഥേ നാരീ, തുരിയേ നച്ചതി നട്ടകീ.

൨൬൮. ‘‘പിണ്ഡികായ പവിട്ഠോഹം, ഗച്ഛന്തോ നം ഉദിക്ഖിസം;
അലങ്കതം സുവസനം, മച്ചുപാസംവ ഓഡ്ഡിതം.

൨൬൯. ‘‘തതോ മേ മനസീകാരോ, യോനിസോ ഉദപജ്ജഥ;
ആദീനവോ പാതുരഹു, നിബ്ബിദാ സമതിട്ഠഥ [സമ്പതിട്ഠഥ (ക॰)].

൨൭൦. ‘‘തതോ ചിത്തം വിമുച്ചി മേ, പസ്സ ധമ്മസുധമ്മതം;
തിസ്സോ വിജ്ജാ അനുപ്പത്താ, കതം ബുദ്ധസ്സ സാസന’’ന്തി.

… നാഗസമാലോ ഥേരോ….

൨. ഭഗുത്ഥേരഗാഥാ

൨൭൧. ‘‘അഹം മിദ്ധേന പകതോ, വിഹാരാ ഉപനിക്ഖമിം;
ചങ്കമം അഭിരുഹന്തോ, തത്ഥേവ പപതിം ഛമാ.

൨൭൨. ‘‘ഗത്താനി പരിമജ്ജിത്വാ, പുനപാരുയ്ഹ ചങ്കമം;
ചങ്കമേ ചങ്കമിം സോഹം, അജ്ഝത്തം സുസമാഹിതോ.

൨൭൩. ‘‘തതോ മേ മനസീകാരോ, യോനിസോ ഉദപജ്ജഥ;
ആദീനവോ പാതുരഹു, നിബ്ബിദാ സമതിട്ഠഥ.

൨൭൪. ‘‘തതോ ചിത്തം വിമുച്ചി മേ, പസ്സ ധമ്മസുധമ്മതം;
തിസ്സോ വിജ്ജാ അനുപ്പത്താ, കതം ബുദ്ധസ്സ സാസന’’ന്തി.

… ഭഗുത്ഥേരോ….

൩. സഭിയത്ഥേരഗാഥാ

൨൭൫. [ധ॰ പ॰ ൬ ധമ്മപദേപി] ‘‘പരേ ച ന വിജാനന്തി, മയമേത്ഥ യമാമസേ;
യേ ച തത്ഥ വിജാനന്തി, തതോ സമ്മന്തി മേധഗാ.

൨൭൬. ‘‘യദാ ച അവിജാനന്താ, ഇരിയന്ത്യമരാ വിയ;
വിജാനന്തി ച യേ ധമ്മം, ആതുരേസു അനാതുരാ.

൨൭൭. ‘‘യം കിഞ്ചി സിഥിലം കമ്മം, സംകിലിട്ഠഞ്ച യം വതം;
സങ്കസ്സരം ബ്രഹ്മചരിയം, ന തം ഹോതി മഹപ്ഫലം.

൨൭൮. ‘‘യസ്സ സബ്രഹ്മചാരീസു, ഗാരവോ നൂപലബ്ഭതി;
ആരകാ ഹോതി സദ്ധമ്മാ, നഭം പുഥവിയാ യഥാ’’തി.

… സഭിയോ ഥേരോ….

൪. നന്ദകത്ഥേരഗാഥാ

൨൭൯. “ധിരത്ഥു പൂരേ ദുഗ്ഗന്ധേ, മാരപക്ഖേ അവസ്സുതേ;
നവസോതാനി തേ കായേ, യാനി സന്ദന്തി സബ്ബദാ.

൨൮൦. “മാ പുരാണം അമഞ്ഞിത്ഥോ, മാസാദേസി തഥാഗതേ;
സഗ്ഗേപി തേ ന രജ്ജന്തി, കിമങ്ഗം പന [കിമങ്ഗ പന (സീ॰)] മാനുസേ.

൨൮൧. “യേ ച ഖോ ബാലാ ദുമ്മേധാ, ദുമ്മന്തീ മോഹപാരുതാ;
താദിസാ തത്ഥ രജ്ജന്തി, മാരഖിത്തമ്ഹി ബന്ധനേ.

൨൮൨. “യേസം രാഗോ ച ദോസോ ച, അവിജ്ജാ ച വിരാജിതാ;
താദീ തത്ഥ ന രജ്ജന്തി, ഛിന്നസുത്താ അബന്ധനാ”തി.

… നന്ദകോ ഥേരോ….

൫. ജമ്ബുകത്ഥേരഗാഥാ

൨൮൩. “പഞ്ചപഞ്ഞാസവസ്സാനി, രജോജല്ലമധാരയിം;
ഭുഞ്ജന്തോ മാസികം ഭത്തം, കേസമസ്സും അലോചയിം.

൨൮൪. “ഏകപാദേന അട്ഠാസിം, ആസനം പരിവജ്ജയിം;
സുക്ഖഗൂഥാനി ച ഖാദിം, ഉദ്ദേസഞ്ച ന സാദിയിം.

൨൮൫. “ഏതാദിസം കരിത്വാന, ബഹും ദുഗ്ഗതിഗാമിനം;
വുയ്ഹമാനോ മഹോഘേന, ബുദ്ധം സരണമാഗമം.

൨൮൬. “സരണഗമനം പസ്സ, പസ്സ ധമ്മസുധമ്മതം;
തിസ്സോ വിജ്ജാ അനുപ്പത്താ, കതം ബുദ്ധസ്സ സാസന”ന്തി.

… ജമ്ബുകോ ഥേരോ….

൬. സേനകത്ഥേരഗാഥാ

൨൮൭. “സ്വാഗതം വത മേ ആസി, ഗയായം ഗയഫഗ്ഗുയാ;
യം അദ്ദസാസിം സമ്ബുദ്ധം, ദേസേന്തം ധമ്മമുത്തമം.

൨൮൮. “മഹപ്പഭം ഗണാചരിയം, അഗ്ഗപത്തം വിനായകം;
സദേവകസ്സ ലോകസ്സ, ജിനം അതുലദസ്സനം.

൨൮൯. “മഹാനാഗം മഹാവീരം, മഹാജുതിമനാസവം;
സബ്ബാസവപരിക്ഖീണം, സത്ഥാരമകുതോഭയം.

൨൯൦. “ചിരസംകിലിട്ഠം വത മം, ദിട്ഠിസന്ദാനബന്ധിതം [സന്ധിതം (സീ॰ സ്യാ॰), സന്ദിതം (പീ॰ സീ॰ അട്ഠ॰)];
വിമോചയി സോ ഭഗവാ, സബ്ബഗന്ഥേഹി സേനക”ന്തി.

… സേനകോ ഥേരോ….

൭. സമ്ഭൂതത്ഥേരഗാഥാ

൨൯൧. “യോ ദന്ധകാലേ തരതി, തരണീയേ ച ദന്ധയേ;
അയോനി [അയോനിസോ (സ്യാ॰)] സംവിധാനേന, ബാലോ ദുക്ഖം നിഗച്ഛതി.

൨൯൨. “തസ്സത്ഥാ പരിഹായന്തി, കാളപക്ഖേവ ചന്ദിമാ;
ആയസക്യഞ്ച [ആയസസ്യഞ്ച (സീ॰)] പപ്പോതി, മിത്തേഹി ച വിരുജ്ഝതി.

൨൯൩. “യോ ദന്ധകാലേ ദന്ധേതി, തരണീയേ ച താരയേ;
യോനിസോ സംവിധാനേന, സുഖം പപ്പോതി പണ്ഡിതോ.

൨൯൪. “തസ്സത്ഥാ പരിപൂരേന്തി, സുക്കപക്ഖേവ ചന്ദിമാ;
യസോ കിത്തിഞ്ച പപ്പോതി, മിത്തേഹി ന വിരുജ്ഝതീ”തി.

… സമ്ഭൂതോ ഥേരോ….

൮. രാഹുലത്ഥേരഗാഥാ

൨൯൫. “ഉഭയേനേവ സമ്പന്നോ, രാഹുലഭദ്ദോതി മം വിദൂ;
യഞ്ചമ്ഹി പുത്തോ ബുദ്ധസ്സ, യഞ്ച ധമ്മേസു ചക്ഖുമാ.

൨൯൬. “യഞ്ച മേ ആസവാ ഖീണാ, യഞ്ച നത്ഥി പുനബ്ഭവോ;
അരഹാ ദക്ഖിണേയ്യോമ്ഹി, തേവിജ്ജോ അമതദ്ദസോ.

൨൯൭. “കാമന്ധാ ജാലപച്ഛന്നാ, തണ്ഹാഛാദനഛാദിതാ;
പമത്തബന്ധുനാ ബദ്ധാ, മച്ഛാവ കുമിനാമുഖേ.

൨൯൮. “തം കാമം അഹമുജ്ഝിത്വാ, ഛേത്വാ മാരസ്സ ബന്ധനം;
സമൂലം തണ്ഹമബ്ബുയ്ഹ, സീതിഭൂതോസ്മി നിബ്ബുതോ”തി.

… രാഹുലോ ഥേരോ….

൯. ചന്ദനത്ഥേരഗാഥാ

൨൯൯. “ജാതരൂപേന സഞ്ഛന്നാ [പച്ഛന്നാ (സീ॰)], ദാസീഗണപുരക്ഖതാ;
അങ്കേന പുത്തമാദായ, ഭരിയാ മം ഉപാഗമി.

൩൦൦. “തഞ്ച ദിസ്വാന ആയന്തിം, സകപുത്തസ്സ മാതരം;
അലങ്കതം സുവസനം, മച്ചുപാസംവ ഓഡ്ഡിതം.

൩൦൧. “തതോ മേ മനസീകാരോ, യോനിസോ ഉദപജ്ജഥ;
ആദീനവോ പാതുരഹു, നിബ്ബിദാ സമതിട്ഠഥ.

൩൦൨. “തതോ ചിത്തം വിമുച്ചി മേ, **പസ്സ ധമ്മസുധമ്മതം;**
തിസ്സോ വിജ്ജാ അനുപ്പത്താ, കതം ബുദ്ധസ്സ സാസന”ന്തി.

… ചന്ദനോ ഥേരോ….

൰. ധമ്മികത്ഥേരഗാഥാ

൩൦൩.

[ജാ॰ ൧.൧൦.൧൦൨ ജാതകേപി] ‘‘ധമ്മോ ഹവേ രക്ഖതി ധമ്മചാരിം, ധമ്മോ സുചിണ്ണോ സുഖമാവഹതി;
ഏസാനിസംസോ ധമ്മേ സുചിണ്ണേ, ന ദുഗ്ഗതിം ഗച്ഛതി ധമ്മചാരീ.

൩൦൪. [ജാ॰ ൧.൧൫.൩൮൫] ‘‘നഹി ധമ്മോ അധമ്മോ ച, ഉഭോ സമവിപാകിനോ;
അധമ്മോ നിരയം നേതി, ധമ്മോ പാപേതി സുഗ്ഗതിം.

൩൦൫. ‘‘തസ്മാ ഹി ധമ്മേസു കരേയ്യ ഛന്ദം, ഇതി മോദമാനോ സുഗതേന താദിനാ;
ധമ്മേ ഠിതാ സുഗതവരസ്സ സാവകാ, നീയന്തി ധീരാ സരണവരഗ്ഗഗാമിനോ.

൩൦൬. ‘‘വിപ്ഫോടിതോ ഗണ്ഡമൂലോ, തണ്ഹാജാലോ സമൂഹതോ;
സോ ഖീണസംസാരോ ന ചത്ഥി കിഞ്ചനം,
ചന്ദോ യഥാ ദോസിനാ പുണ്ണമാസിയ’’ന്തി.

… ധമ്മികോ ഥേരോ….

൧൧. സപ്പകത്ഥേരഗാഥാ

൩൦൭. ‘‘യദാ ബലാകാ സുചിപണ്ഡരച്ഛദാ, കാളസ്സ മേഘസ്സ ഭയേന തജ്ജിതാ;
പലേഹിതി ആലയമാലയേസിനീ, തദാ നദീ അജകരണീ രമേതി മം.

൩൦൮. ‘‘യദാ ബലാകാ സുവിസുദ്ധപണ്ഡരാ, കാളസ്സ മേഘസ്സ ഭയേന തജ്ജിതാ;
പരിയേസതി ലേണമലേണദസ്സിനീ, തദാ നദീ അജകരണീ രമേതി മം.

൩൦൯. ‘‘കം നു തത്ഥ ന രമേന്തി, ജമ്ബുയോ ഉഭതോ തഹിം;
സോഭേന്തി ആപഗാകൂലം, മമ ലേണസ്സ [മഹാലേണസ്സ (സ്യാ॰ ക॰)] പച്ഛതോ.

൩൧൦. ‘‘താ മതമദസങ്ഘസുപ്പഹീനാ,
ഭേകാ മന്ദവതീ പനാദയന്തി;
‘നാജ്ജ ഗിരിനദീഹി വിപ്പവാസസമയോ,
ഖേമാ അജകരണീ സിവാ സുരമ്മാ’’’തി.

… സപ്പകോ ഥേരോ….

൧൨. മുദിതത്ഥേരഗാഥാ

൩൧൧. ‘‘പബ്ബജിം ജീവികത്ഥോഹം, ലദ്ധാന ഉപസമ്പദം;
തതോ സദ്ധം പടിലഭിം, ദള്ഹവീരിയോ പരക്കമിം.

൩൧൨. ‘‘കാമം ഭിജ്ജതുയം കായോ, മംസപേസീ വിസീയരും [വിസിയന്തു (ക॰)];
ഉഭോ ജണ്ണുകസന്ധീഹി, ജങ്ഘായോ പപതന്തു മേ.

൩൧൩. ‘‘നാസിസ്സം ന പിവിസ്സാമി, വിഹാരാ ച ന നിക്ഖമേ;
നപി പസ്സം നിപാതേസ്സം, തണ്ഹാസല്ലേ അനൂഹതേ.

൩൧൪. ‘‘തസ്സ മേവം വിഹരതോ, പസ്സ വീരിയപരക്കമം;
തിസ്സോ വിജ്ജാ അനുപ്പത്താ, കതം ബുദ്ധസ്സ സാസന’’ന്തി.

… മുദിതോ ഥേരോ….

ചതുക്കനിപാതോ നിട്ഠിതോ.

തത്രുദ്ദാനം -

നാഗസമാലോ ഭഗു ച, സഭിയോ നന്ദകോപി ച;
ജമ്ബുകോ സേനകോ ഥേരോ, സമ്ഭൂതോ രാഹുലോപി ച.

ഭവതി ചന്ദനോ ഥേരോ, ദസേതേ [ഇദാനി നവേവ ഥേരാ ദിസ്സന്തി] ബുദ്ധസാവകാ;
ധമ്മികോ സപ്പകോ ഥേരോ, മുദിതോ ചാപി തേ തയോ;
ഗാഥായോ ദ്വേ ച പഞ്ഞാസ, ഥേരാ സബ്ബേപി തേരസാതി [ഇദാനി ദ്വാദസേവ ഥേരാ ദിസ്സന്തി].

൫. പഞ്ചകനിപാതോ

൧. രാജദത്തത്ഥേരഗാഥാ

൩൧൫. ‘‘ഭിക്ഖു സിവഥികം [സീവഥികം (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰)] ഗന്ത്വാ, അദ്ദസ ഇത്ഥിമുജ്ഝിതം;
അപവിദ്ധം സുസാനസ്മിം, ഖജ്ജന്തിം കിമിഹീ ഫുടം.

൩൧൬. ‘‘യഞ്ഹി ഏകേ ജിഗുച്ഛന്തി, മതം ദിസ്വാന പാപകം;
കാമരാഗോ പാതുരഹു, അന്ധോവ സവതീ [വസതീ (സീ॰)] അഹും.

൩൧൭. ‘‘ഓരം ഓദനപാകമ്ഹാ, തമ്ഹാ ഠാനാ അപക്കമിം;
സതിമാ സമ്പജാനോഹം, ഏകമന്തം ഉപാവിസിം.

൩൧൮. ‘‘തതോ മേ മനസീകാരോ, യോനിസോ ഉദപജ്ജഥ;
ആദീനവോ പാതുരഹു, നിബ്ബിദാ സമതിട്ഠഥ.

൩൧൯. ‘‘തതോ ചിത്തം വിമുച്ചി മേ, പസ്സ ധമ്മസുധമ്മതം;
തിസ്സോ വിജ്ജാ അനുപ്പത്താ, കതം ബുദ്ധസ്സ സാസന’’ന്തി.

… രാജദത്തോ ഥേരോ….

൨. സുഭൂതത്ഥേരഗാഥാ

൩൨൦. ‘‘അയോഗേ യുഞ്ജമത്താനം, പുരിസോ കിച്ചമിച്ഛകോ [കിച്ചമിച്ഛതോ (സീ॰), കിച്ചമിച്ഛയം (കത്ഥചി)];
ചരം ചേ നാധിഗച്ഛേയ്യ, ‘തം മേ ദുബ്ഭഗലക്ഖണം’.

൩൨൧. ‘‘അബ്ബൂള്ഹം അഘഗതം വിജിതം, ഏകഞ്ചേ ഓസ്സജേയ്യ കലീവ സിയാ;
സബ്ബാനിപി ചേ ഓസ്സജേയ്യ അന്ധോവ സിയാ, സമവിസമസ്സ അദസ്സനതോ.

൩൨൨. ‘‘യഞ്ഹി കയിരാ തഞ്ഹി വദേ, യം ന കയിരാ ന തം വദേ;
അകരോന്തം ഭാസമാനം, പരിജാനന്തി പണ്ഡിതാ.

൩൨൩. [ധ॰ പ॰ ൫൧ ധമ്മപദേപി] ‘‘യഥാപി രുചിരം പുപ്ഫം, വണ്ണവന്തം അഗന്ധകം;
ഏവം സുഭാസിതാ വാചാ, അഫലാ ഹോതി അകുബ്ബതോ.

൩൨൪. [ധ॰ പ॰ ൫൨] ‘‘യഥാപി രുചിരം പുപ്ഫം, വണ്ണവന്തം സുഗന്ധകം [സഗന്ധകം (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰)];
ഏവം സുഭാസിതാ വാചാ, സഫലാ ഹോതി കുബ്ബതോ’’തി [സകുബ്ബതോ (സീ॰ പീ॰), സുകുബ്ബതോ (സ്യാ॰)].

… സുഭൂതോ ഥേരോ….

൩. ഗിരിമാനന്ദത്ഥേരഗാഥാ

൩൨൫. ‘‘വസ്സതി ദേവോ യഥാ സുഗീതം, ഛന്നാ മേ കുടികാ സുഖാ നിവാതാ;

തസ്സം വിഹരാമി വൂപസന്തോ, അഥ ചേ പത്ഥയസീ പവസ്സ ദേവ.

൩൨൬. ‘‘വസ്സതി ദേവോ യഥാ സുഗീതം, ഛന്നാ മേ കുടികാ സുഖാ നിവാതാ;
തസ്സം വിഹരാമി സന്തചിത്തോ, അഥ ചേ പത്ഥയസീ പവസ്സ ദേവ.

൩൨൭. ‘‘വസ്സതി ദേവോ…പേ॰… തസ്സം വിഹരാമി വീതരാഗോ…പേ॰….
൩൨൮. ‘‘വസ്സതി ദേവോ…പേ॰… തസ്സം വിഹരാമി വീതദോസോ…പേ॰….
൩൨൯. ‘‘വസ്സതി ദേവോ…പേ॰… തസ്സം വിഹരാമി വീതമോഹോ;
അഥ ചേ പത്ഥയസീ പവസ്സ ദേവാ’’തി.

… ഗിരിമാനന്ദോ ഥേരോ….

൪. സുമനത്ഥേരഗാഥാ

൩൩൦. ‘‘യം പത്ഥയാനോ ധമ്മേസു, ഉപജ്ഝായോ അനുഗ്ഗഹി;
അമതം അഭികങ്ഖന്തം, കതം കത്തബ്ബകം മയാ.

൩൩൧. ‘‘അനുപ്പത്തോ സച്ഛികതോ, സയം ധമ്മോ അനീതിഹോ;
വിസുദ്ധിഞാണോ നിക്കങ്ഖോ, ബ്യാകരോമി തവന്തികേ.

൩൩൨. ‘‘പുബ്ബേനിവാസം ജാനാമി, ദിബ്ബചക്ഖു വിസോധിതം;
സദത്ഥോ മേ അനുപ്പത്തോ, കതം ബുദ്ധസ്സ സാസനം.

൩൩൩. ‘‘അപ്പമത്തസ്സ മേ സിക്ഖാ, സുസ്സുതാ തവ സാസനേ;
സബ്ബേ മേ ആസവാ ഖീണാ, നത്ഥി ദാനി പുനബ്ഭവോ.

൩൩൪. ‘‘അനുസാസി മം അരിയവതാ, അനുകമ്പി അനുഗ്ഗഹി;
അമോഘോ തുയ്ഹമോവാദോ, അന്തേവാസിമ്ഹി സിക്ഖിതോ’’തി.

… സുമനോ ഥേരോ….

൫. വഡ്ഢത്ഥേരഗാഥാ

൩൩൫. ‘‘സാധൂ ഹി കിര മേ മാതാ, പതോദം ഉപദംസയി;
യസ്സാഹം വചനം സുത്വാ, അനുസിട്ഠോ ജനേത്തിയാ;
ആരദ്ധവീരിയോ പഹിതത്തോ, പത്തോ സമ്ബോധിമുത്തമം.

൩൩൬. ‘‘അരഹാ ദക്ഖിണേയ്യോമ്ഹി, തേവിജ്ജോ അമതദ്ദസോ;
ജേത്വാ നമുചിനോ സേനം, വിഹരാമി അനാസവോ.

൩൩൭. ‘‘അജ്ഝത്തഞ്ച ബഹിദ്ധാ ച, യേ മേ വിജ്ജിംസു ആസവാ;
സബ്ബേ അസേസാ ഉച്ഛിന്നാ, ന ച ഉപ്പജ്ജരേ പുന.

൩൩൮. ‘‘വിസാരദാ ഖോ ഭഗിനീ, ഏതമത്ഥം അഭാസയി;
‘അപിഹാ നൂന മയിപി, വനഥോ തേ ന വിജ്ജതി’.

൩൩൯. ‘‘പരിയന്തകതം ദുക്ഖം, അന്തിമോയം സമുസ്സയോ;
ജാതിമരണസംസാരോ, നത്ഥി ദാനി പുനബ്ഭവോ’’തി.

… വഡ്ഢോ ഥേരോ….

൬. നദീകസ്സപത്ഥേരഗാഥാ

൩൪൦. “അത്ഥായ വത മേ ബുദ്ധോ, നദിം നേരഞ്ജരം അഗാ;
യസ്സാഹം ധമ്മം സുത്വാന, മിച്ഛാദിട്ഠിം വിവജ്ജയിം.

൩൪൧. “യജിം ഉച്ചാവചേ യഞ്ഞേ, അഗ്ഗിഹുത്തം ജുഹിം അഹം;
‘ഏസാ സുദ്ധീ’തി മഞ്ഞന്തോ, അന്ധഭൂതോ [അന്ധീഭൂതോ (ക॰)] പുഥുജ്ജനോ.

൩൪൨. “ദിട്ഠിഗഹനപക്ഖന്ദോ [പക്ഖന്തോ (സീ॰), പക്ഖന്നോ (സ്യാ॰ പീ॰)], പരാമാസേന മോഹിതോ;
അസുദ്ധിം മഞ്ഞിസം സുദ്ധിം, അന്ധഭൂതോ അവിദ്ദസു.

൩൪൩. “മിച്ഛാദിട്ഠി പഹീനാ മേ, ഭവാ സബ്ബേ പദാലിതാ [വിദാലിതാ (ക॰)];
ജുഹാമി ദക്ഖിണേയ്യഗ്ഗിം, നമസ്സാമി തഥാഗതം.

൩൪൪. “മോഹാ സബ്ബേ പഹീനാ മേ, ഭവതണ്ഹാ പദാലിതാ;
വിക്ഖീണോ ജാതിസംസാരോ, നത്ഥി ദാനി പുനബ്ഭവോ”തി.

… നദീകസ്സപോ ഥേരോ….

൭. ഗയാകസ്സപത്ഥേരഗാഥാ

൩൪൫. “പാതോ മജ്ഝന്ഹികം സായം, തിക്ഖത്തും ദിവസസ്സഹം;
ഓതരിം ഉദകം സോഹം, ഗയായ ഗയഫഗ്ഗുയാ.

൩൪൬. “‘യം മയാ പകതം പാപം, പുബ്ബേ അഞ്ഞാസു ജാതിസു;
തം ദാനീധ പവാഹേമി’, ഏവംദിട്ഠി പുരേ അഹും.

൩൪൭. “സുത്വാ സുഭാസിതം വാചം, ധമ്മത്ഥസഹിതം പദം;
തഥം യാഥാവകം അത്ഥം, യോനിസോ പച്ചവേക്ഖിസം;

൩൪൮. “നിന്ഹാതസബ്ബപാപോമ്ഹി, നിമ്മലോ പയതോ സുചി;
സുദ്ധോ സുദ്ധസ്സ ദായാദോ, പുത്തോ ബുദ്ധസ്സ ഓരസോ.

൩൪൯. “ഓഗയ്ഹട്ഠങ്ഗികം സോതം, സബ്ബപാപം പവാഹയിം;
തിസ്സോ വിജ്ജാ അജ്ഝഗമിം, കതം ബുദ്ധസ്സ സാസന”ന്തി.

… ഗയാകസ്സപോ ഥേരോ….

൮. വക്കലിത്ഥേരഗാഥാ

൩൫൦. “വാതരോഗാഭിനീതോ ത്വം, വിഹരം കാനനേ വനേ;
പവിട്ഠഗോചരേ ലൂഖേ, കഥം ഭിക്ഖു കരിസ്സസി.

൩൫൧. “പീതിസുഖേന വിപുലേന, ഫരമാനോ സമുസ്സയം;
ലൂഖമ്പി അഭിസമ്ഭോന്തോ, വിഹരിസ്സാമി കാനനേ.

൩൫൨. “ഭാവേന്തോ സതിപട്ഠാനേ, ഇന്ദ്രിയാനി ബലാനി ച;
ബോജ്ഝങ്ഗാനി ച ഭാവേന്തോ, വിഹരിസ്സാമി കാനനേ.

൩൱൫൰൩. ‘‘ആരദ്ധവീരിയേ പഹിതത്തേ, നിച്ചം ദള്ഹപരക്കമേ [ആരദ്ധവീരിയോ പഹിതത്തോ, നിച്ചം ദള്ഹപരക്കമോ (സീ॰)];
സമഗ്ഗേ സഹിതേ ദിസ്വാ, വിഹരിസ്സാമി കാനനേ.

൩൱൫൰൪. ‘‘അനുസ്സരന്തോ സമ്ബുദ്ധം, അഗ്ഗം ദന്തം സമാഹിതം;
അതന്ദിതോ രത്തിന്ദിവം, വിഹരിസ്സാമി കാനനേ’’തി.

… വക്കലിത്ഥേരോ….

൯. വിജിതസേനത്ഥേരഗാഥാ

൩൱൫൰൫. ‘‘ഓലഗ്ഗേസ്സാമി തേ ചിത്ത, ആണിദ്വാരേവ ഹത്ഥിനം;
ന തം പാപേ നിയോജേസ്സം, കാമജാല [കാമജാലം (സ്യാ॰)] സരീരജ [സരീരജം (സ്യാ॰ ക॰)].

൩൱൫൰൬. ‘‘ത്വം ഓലഗ്ഗോ ന ഗച്ഛസി [ന ഗഞ്ഛിസി (പീ)], ദ്വാരവിവരം ഗജോവ അലഭന്തോ;
ന ച ചിത്തകലി പുനപ്പുനം, പസക്ക [പസഹം (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰)] പാപരതോ ചരിസ്സസി.

൩൱൫൰൭. ‘‘യഥാ കുഞ്ജരം അദന്തം, നവഗ്ഗഹമങ്കുസഗ്ഗഹോ;
ബലവാ ആവത്തേതി അകാമം, ഏവം ആവത്തയിസ്സം തം.

൩൱൫൰൮. ‘‘യഥാ വരഹയദമകുസലോ, സാരഥി പവരോ ദമേതി ആജഞ്ഞം;
ഏവം ദമയിസ്സം തം, പതിട്ഠിതോ പഞ്ചസു ബലേസു.

൩൱൫൰൯. ‘‘സതിയാ തം നിബന്ധിസ്സം, പയുത്തോ തേ ദമേസ്സാമി [പയതത്തോ വോദപേസ്സാമി (സീ॰)];
വീരിയധുരനിഗ്ഗഹിതോ, ന യിതോ ദൂരം ഗമിസ്സസേ ചിത്താ’’തി.

… വിജിതസേനോ ഥേരോ….

൰. യസദത്തത്ഥേരഗാഥാ

൩൱൬൰. ‘‘ഉപാരമ്ഭചിത്തോ ദുമ്മേധോ, സുണാതി ജിനസാസനം;
ആരകാ ഹോതി സദ്ധമ്മാ, നഭസോ പഥവീ യഥാ.

൩൱൬൰൧. ‘‘ഉപാരമ്ഭചിത്തോ ദുമ്മേധോ, സുണാതി ജിനസാസനം;
പരിഹായതി സദ്ധമ്മാ, കാളപക്ഖേവ ചന്ദിമാ.

൩൱൬൰൨. ‘‘ഉപാരമ്ഭചിത്തോ ദുമ്മേധോ, സുണാതി ജിനസാസനം;
പരിസുസ്സതി സദ്ധമ്മേ, മച്ഛോ അപ്പോദകേ യഥാ.

൩൱൬൰൩. ‘‘ഉപാരമ്ഭചിത്തോ ദുമ്മേധോ, സുണാതി ജിനസാസനം;
ന വിരൂഹതി സദ്ധമ്മേ, ഖേത്തേ ബീജംവ പൂതികം.

൩൱൬൰൪. ‘‘യോ ച തുട്ഠേന ചിത്തേന, സുണാതി ജിനസാസനം;
ഖേപേത്വാ ആസവേ സബ്ബേ, സച്ഛികത്വാ അകുപ്പതം;
പപ്പുയ്യ പരമം സന്തിം, പരിനിബ്ബാതിനാസവോ’’തി.

… യസദത്തോ ഥേരോ….

൫൫. സോണകുടികണ്ണത്ഥേരഗാഥാ

൩൬൫. ‘‘ഉപസമ്പദാ ച മേ ലദ്ധാ, വിമുത്തോ ചമ്ഹി അനാസവോ;
സോ ച മേ ഭഗവാ ദിട്ഠോ, വിഹാരേ ച സഹാവസിം.

൩൬൬. ‘‘ബഹുദേവ രത്തിം ഭഗവാ, അബ്ഭോകാസേതിനാമയി;
വിഹാരകുസലോ സത്ഥാ, വിഹാരം പാവിസീ തദാ.

൩൬൭. ‘‘സന്ഥരിത്വാന സങ്ഘാടിം, സേയ്യം കപ്പേസി ഗോതമോ;
സീഹോ സേലഗുഹായംവ, പഹീനഭയഭേരവോ.

൩൬൮. ‘‘അതോ കല്യാണവാക്കരണോ, സമ്മാസമ്ബുദ്ധസാവകോ;
സോണോ അഭാസി സദ്ധമ്മം, ബുദ്ധസേട്ഠസ്സ സമ്മുഖാ.

൩൬൯. ‘‘പഞ്ചക്ഖന്ധേ പരിഞ്ഞായ, ഭാവയിത്വാന അഞ്ജസം;
പപ്പുയ്യ പരമം സന്തിം, പരിനിബ്ബിസ്സത്യനാസവോ’’തി.

… സോണോ കുടികണ്ണഥേരോ….

൫൬. കോസിയത്ഥേരഗാഥാ

൩൭൦. ‘‘യോ വേ ഗരൂനം വചനഞ്ഞു ധീരോ, വസേ ച തമ്ഹി ജനയേഥ പേമം;
സോ ഭത്തിമാ നാമ ച ഹോതി പണ്ഡിതോ, ഞത്വാ ച ധമ്മേസു വിസേസി അസ്സ.

൩൭൧. ‘‘യം ആപദാ ഉപ്പതിതാ ഉളാരാ, നക്ഖമ്ഭയന്തേ പടിസങ്ഖയന്തം;
സോ ഥാമവാ നാമ ച ഹോതി പണ്ഡിതോ, ഞത്വാ ച ധമ്മേസു വിസേസി അസ്സ.

൩൭൨. ‘‘യോ വേ സമുദ്ദോവ ഠിതോ അനേജോ, ഗമ്ഭീരപഞ്ഞോ നിപുണത്ഥദസ്സീ;
അസംഹാരിയോ നാമ ച ഹോതി പണ്ഡിതോ, ഞത്വാ ച ധമ്മേസു വിസേസി അസ്സ.

൩൭൩. ‘‘ബഹുസ്സുതോ ധമ്മധരോ ച ഹോതി, ധമ്മസ്സ ഹോതി അനുധമ്മചാരീ;
സോ താദിസോ നാമ ച ഹോതി പണ്ഡിതോ, ഞത്വാ ച ധമ്മേസു വിസേസി അസ്സ.

൩൭൪. ‘‘അത്ഥഞ്ച യോ ജാനാതി ഭാസിതസ്സ, അത്ഥഞ്ച ഞത്വാന തഥാ കരോതി;
അത്ഥന്തരോ നാമ സ ഹോതി പണ്ഡിതോ, ഞത്വാ ച ധമ്മേസു വിസേസി അസ്സാ’’തി.

… കോസിയോ ഥേരോ….

പഞ്ചകനിപാതോ നിട്ഠിതോ.

തത്രുദ്ദാനം -

രാജദത്തോ സുഭൂതോ ച, ഗിരിമാനന്ദസുമനാ;
വഡ്ഢോ ച കസ്സപോ ഥേരോ, ഗയാകസ്സപവക്കലീ.

വിജിതോ യസദത്തോ ച, സോണോ കോസിയസവ്ഹയോ;
സട്ഠി ച പഞ്ച ഗാഥായോ, ഥേരാ ച എത്ഥ ദ്വാദസാതി.

൬. ഛക്കനിപാതോ

൧. ഉരുവേളകസ്സപത്ഥേരഗാഥാ

൩൭൫. ‘‘ദിസ്വാന പാടിഹീരാനി, ഗോതമസ്സ യസസ്സിനോ;
ന താവാഹം പണിപതിം, ഇസ്സാമാനേന വഞ്ചിതോ.

൩൭൬. ‘‘മമ സങ്കപ്പമഞ്ഞായ, ചോദേസി നരസാരഥി;
തതോ മേ ആസി സംവേഗോ, അബ്ഭുതോ ലോമഹംസനോ.

൩൭൭. ‘‘പുബ്ബേ ജടിലഭൂതസ്സ, യാ മേ സിദ്ധി പരിത്തികാ;
താഹം തദാ നിരാകത്വാ [നിരംകത്വാ (സ്യാ॰ ക॰)], പബ്ബജിം ജിനസാസനേ.

൩൭൮. ‘‘പുബ്ബേ യഞ്ഞേന സന്തുട്ഠോ, കാമധാതുപുരക്ഖതോ;
പച്ഛാ രാഗഞ്ച ദോസഞ്ച, മോഹഞ്ചാപി സമൂഹനിം.

൩൭൯. ‘‘പുബ്ബേനിവാസം ജാനാമി, ദിബ്ബചക്ഖു വിസോധിതം;
ഇദ്ധിമാ പരചിത്തഞ്ഞൂ, ദിബ്ബസോതഞ്ച പാപുണിം.

൩൮൦. ‘‘യസ്സ ചത്ഥായ പബ്ബജിതോ, അഗാരസ്മാനഗാരിയം;
സോ മേ അത്ഥോ അനുപ്പത്തോ, സബ്ബസംയോജനക്ഖയോ’’തി.

… ഉരുവേളകസ്സപോ ഥേരോ….

൨. തേകിച്ഛകാരിത്ഥേരഗാഥാ

൩൮൧. ‘‘അതിഹിതാ വീഹി, ഖലഗതാ സാലീ;
ന ച ലഭേ പിണ്ഡം, കഥമഹം കസ്സം.

൩൮൨. ‘‘ബുദ്ധമപ്പമേയ്യം അനുസ്സര പസന്നോ;
പീതിയാ ഫുടസരീരോ ഹോഹിസി സതതമുദഗ്ഗോ.

൩൮൩. ‘‘ധമ്മമപ്പമേയ്യം അനുസ്സര പസന്നോ;
പീതിയാ ഫുടസരീരോ ഹോഹിസി സതതമുദഗ്ഗോ.

൩൮൪. ‘‘സങ്ഘമപ്പമേയ്യം അനുസ്സര പസന്നോ;
പീതിയാ ഫുടസരീരോ ഹോഹിസി സതതമുദഗ്ഗോ.

൩൮൫. ‘‘അബ്ഭോകാസേ വിഹരസി, സീതാ ഹേമന്തികാ ഇമാ രത്യോ;
മാ സീതേന പരേതോ വിഹഞ്ഞിത്ഥോ, പവിസ ത്വം വിഹാരം ഫുസിതഗ്ഗളം.

൩൮൬. ‘‘ഫുസിസ്സം ചതസ്സോ അപ്പമഞ്ഞായോ, താഹി ച സുഖിതോ വിഹരിസ്സം;
നാഹം സീതേന വിഹഞ്ഞിസ്സം, അനിഞ്ജിതോ വിഹരന്തോ’’തി.

… തേകിച്ഛകാരീ [തേകിച്ഛകാനി (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰)] ഥേരോ….

൩. മഹാനാഗത്ഥേരഗാഥാ

൩൮൭.“യസ്സ സബ്രഹ്മചാരീസു, ഗാരവോ നൂപലബ്ഭതി;
പരിഹായതി സദ്ധമ്മാ, മച്ഛോ അപ്പോദകേ യഥാ.

൩൮൮.“യസ്സ സബ്രഹ്മചാരീസു, ഗാരവോ നൂപലബ്ഭതി;
ന വിരൂഹതി സദ്ധമ്മേ, ഖേത്തേ ബീജംവ പൂതികം.

൩൮൯.“യസ്സ സബ്രഹ്മചാരീസു, ഗാരവോ നൂപലബ്ഭതി;
ആരകാ ഹോതി നിബ്ബാനാ [നിബ്ബാണാ (സീ॰)], ധമ്മരാജസ്സ സാസനേ.

൩൯൦.“യസ്സ സബ്രഹ്മചാരീസു, ഗാരവോ ഉപലബ്ഭതി;
ന വിഹായതി സദ്ധമ്മാ, മച്ഛോ ബവ്ഹോദകേ [ബഹ്വോദകേ (സീ॰), ബഹോദകേ (സ്യാ॰)] യഥാ.

൩൯൧.“യസ്സ സബ്രഹ്മചാരീസു, ഗാരവോ ഉപലബ്ഭതി;
സോ വിരൂഹതി സദ്ധമ്മേ, ഖേത്തേ ബീജംവ ഭദ്ദകം.

൩൯൨.“യസ്സ സബ്രഹ്മചാരീസു, ഗാരവോ ഉപലബ്ഭതി;
സന്തികേ ഹോതി നിബ്ബാനം [നിബ്ബാണം (സീ॰)], ധമ്മരാജസ്സ സാസനേ”തി.

… മഹാനാഗോ ഥേരോ….

൪. കുല്ലത്ഥേരഗാഥാ

൩൯൩.“കുല്ലോ സിവഥികം ഗന്ത്വാ, അദ്ദസ ഇത്ഥിമുജ്ഝിതം;
അപവിദ്ധം സുസാനസ്മിം, ഖജ്ജന്തിം കിമിഹീ ഫുടം.

൩൯൪.“ആതുരം അസുചിം പൂതിം, പസ്സ കുല്ല സമുസ്സയം;
ഉഗ്ഘരന്തം പഗ്ഘരന്തം, ബാലാനം അഭിനന്ദിതം.

൩൯൫.“ധമ്മാദാസം ഗഹേത്വാന, ഞാണദസ്സനപത്തിയാ;
പച്ചവേക്ഖിം ഇമം കായം, തുച്ഛം സന്തരബാഹിരം.

൩൯൬.“യഥാ ഇദം തഥാ ഏതം, യഥാ ഏതം തഥാ ഇദം;
യഥാ അധോ തഥാ ഉദ്ധം, യഥാ ഉദ്ധം തഥാ അധോ.

൩൯൭.“യഥാ ദിവാ തഥാ രത്തിം, യഥാ രത്തിം തഥാ ദിവാ;
യഥാ പുരേ തഥാ പച്ഛാ, യഥാ പച്ഛാ തഥാ പുരേ.

൩൯൮.“പഞ്ചങ്ഗികേന തുരിയേന, ന രതീ ഹോതി താദിസീ;
യഥാ ഏകഗ്ഗചിത്തസ്സ, സമ്മാ ധമ്മം വിപസ്സതോ”തി.

… കുല്ലോ ഥേരോ….

൫. മാലുക്യപുത്തത്ഥേരഗാഥാ

൩൯൯.“മനുജസ്സ പമത്തചാരിനോ, തണ്ഹാ വഡ്ഢതി മാലുവാ വിയ;
സോ പ്ലവതീ [പ്ലവതി (സീ॰ പീ॰ ക॰), പരിപ്ലവതി (സ്യാ॰)] ഹുരാ ഹുരം, ഫലമിച്ഛംവ വനസ്മി വാനരോ.

൪൦൦.“യം ഏസാ സഹതേ [സഹതി (പീ॰ ക॰)] ജമ്മീ, തണ്ഹാ ലോകേ വിസത്തികാ;

സോകാ തസ്സ പവഡ്ഢന്തി, അഭിവട്ഠംവ [അഭിവുട്ഠംവ (സ്യാ॰), അഭിവഡ്ഢംവ (ക॰)] ബീരണം.

ർംഫ്.“യോ ചേതം സഹതേ [സഹതി (പീ॰ ക॰)] ജമ്മിം, തണ്ഹം ലോകേ ദുരച്ചയം;
സോകാ തമ്ഹാ പപതന്തി, ഉദബിന്ദൂവ പോക്ഖരാ.

ർംവ്.“തം വോ വദാമി ഭദ്ദം വോ, യാവന്തേത്ഥ സമാഗതാ;
തണ്ഹായ മൂലം ഖണഥ, ഉസീരത്ഥോവ ബീരണം;
മാ വോ നളംവ സോതോവ, മാരോ ഭഞ്ജി പുനപ്പുനം.

ർംന്.“കരോഥ ബുദ്ധവചനം, ഖണോ വോ മാ ഉപച്ചഗാ;
ഖണാതീതാ ഹി സോചന്തി, നിരയമ്ഹി സമപ്പിതാ.

ർംർ.“പമാദോ രജോ പമാദോ [സബ്ബദാ (സീ॰ ക॰), സുത്തനിപാതട്ഠകഥായം ഉട്ഠാനസുത്തവണ്ണനാ ഓലോകേതബ്ബാ], പമാദാനുപതിതോ രജോ;
അപ്പമാദേന വിജ്ജായ, അബ്ബഹേ സല്ലമത്തനോ”തി.

… മാലുക്യപുത്തോ [മാലുങ്ക്യപുത്തോ (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰)] ഥേരോ….

൯. സപ്പദാസത്ഥേരഗാഥാ

ർംൌ.“പണ്ണവീസതിവസ്സാനി , യതോ പബ്ബജിതോ അഹം;
അച്ഛരാസങ്ഘാതമത്തമ്പി, ചേതോസന്തിമനജ്ഝഗം.

ർംന്ന്.“അലദ്ധാ ചിത്തസ്സേകഗ്ഗം, കാമരാഗേന അട്ടിതോ [അദ്ദിതോ (സ്യാ॰ സീ॰ അട്ഠ॰), അഡ്ഡിതോ (ക॰)];
ബാഹാ പഗ്ഗയ്ഹ കന്ദന്തോ, വിഹാരാ ഉപനിക്ഖമിം [നൂപനിക്ഖമിം (സബ്ബത്ഥ), ദുപനിക്ഖമിം (?)].

ർംൗ.“സത്ഥം വാ ആഹരിസ്സാമി, കോ അത്ഥോ ജീവിതേന മേ;
കഥം ഹി സിക്ഖം പച്ചക്ഖം, കാലം കുബ്ബേഥ മാദിസോ.

ർംവ്വ്.“തദാഹം ഖുരമാദായ, മഞ്ചകമ്ഹി ഉപാവിസിം;
പരിനീതോ ഖുരോ ആസി, ധമനിം ഛേത്തുമത്തനോ.

ർംൻ.“തതോ മേ മനസീകാരോ, യോനിസോ ഉദപജ്ജഥ;
ആദീനവോ പാതുരഹു, നിബ്ബിദാ സമതിട്ഠഥ.

ർഫം.“തതോ ചിത്തം വിമുച്ചി മേ, പസ്സ ധമ്മസുധമ്മതം;
തിസ്സോ വിജ്ജാ അനുപ്പത്താ, കതം ബുദ്ധസ്സ സാസന”ന്തി.

… സപ്പദാസോ ഥേരോ….

൧൦.കാതിയാനത്ഥേരഗാഥാ

ർഫ്ഫ്.“ഉട്ഠേഹി നിസീദ കാതിയാന, മാ നിദ്ദാബഹുലോ അഹു ജാഗരസ്സു;
മാ തം അലസം പമത്തബന്ധു, കൂടേനേവ ജിനാതു മച്ചുരാജാ.

ർഫവ.

‘‘സേയ്യഥാപി [സയഥാപി (സീ॰ പീ॰)] മഹാസമുദ്ദവേഗോ, ഏവം ജാതിജരാതിവത്തതേ തം;
സോ കരോഹി സുദീപമത്തനോ ത്വം, ന ഹി താണം തവ വിജ്ജതേവ അഞ്ഞം.

412. ‘‘സത്ഥാ ഹി വിജേസി മഗ്ഗമേതം, സങ്ഗാ ജാതിജരാഭയാ അതീതം;
പുബ്ബാപരരത്തമപ്പമത്തോ, അനുയുഞ്ജസ്സു ദള്ഹം കരോഹി യോഗം.

413. ‘‘പുരിമാനി പമുഞ്ച ബന്ധനാനി, സങ്ഘാടിഖുരമുണ്ഡഭിക്ഖഭോജീ;
മാ ഖിഡ്ഡാരതിഞ്ച മാ നിദ്ദം, അനുയുഞ്ജിത്ഥ ഝായ കാതിയാന.

414. ‘‘ഝായാഹി ജിനാഹി കാതിയാന, യോഗക്ഖേമപഥേസു കോവിദോസി;
പപ്പുയ്യ അനുത്തരം വിസുദ്ധിം, പരിനിബ്ബാഹിസി വാരിനാവ ജോതി.

415. ‘‘പജ്ജോതകരോ പരിത്തരംസോ, വാതേന വിനമ്യതേ ലതാവ;
ഏവമ്പി തുവം അനാദിയാനോ, മാരം ഇന്ദസഗോത്ത നിദ്ധുനാഹി;
സോ വേദയിതാസു വീതരാഗോ, കാലം കങ്ഖ ഇധേവ സീതിഭൂതോ’’തി.

… കാതിയാനോ ഥേരോ….

൭. മിഗജാലത്ഥേരഗാഥാ

416. ‘‘സുദേസിതോ ചക്ഖുമതാ, ബുദ്ധേനാദിച്ചബന്ധുനാ;
സബ്ബസംയോജനാതീതോ, സബ്ബവട്ടവിനാസനോ.

417. ‘‘നിയ്യാനികോ ഉത്തരണോ, തണ്ഹാമൂലവിസോസനോ;
വിസമൂലം ആഘാതനം, ഛേത്വാ പാപേതി നിബ്ബുതിം.

418. ‘‘അഞ്ഞാണമൂലഭേദായ , കമ്മയന്തവിഘാടനോ;
വിഞ്ഞാണാനം പരിഗ്ഗഹേ, ഞാണവജിരനിപാതനോ.

419. ‘‘വേദനാനം വിഞ്ഞാപനോ, ഉപാദാനപ്പമോചനോ;
ഭവം അങ്ഗാരകാസുംവ, ഞാണേന അനുപസ്സനോ [അനുപസ്സകോ (സീ॰ പീ॰)].

420. ‘‘മഹാരസോ സുഗമ്ഭീരോ, ജരാമച്ചുനിവാരണോ;
അരിയോ അട്ഠങ്ഗികോ മഗ്ഗോ, ദുക്ഖൂപസമനോ സിവോ.

421. ‘‘കമ്മം കമ്മന്തി ഞത്വാന, വിപാകഞ്ച വിപാകതോ;
പടിച്ചുപ്പന്നധമ്മാനം, യഥാവാലോകദസ്സനോ;
മഹാഖേമങ്ഗമോ സന്തോ, പരിയോസാനഭദ്ദകോ’’തി.

… മിഗജാലോ ഥേരോ….

൮. പുരോഹിതപുത്തജേന്തത്ഥേരഗാഥാ

422. ‘‘ജാതിമദേന മത്തോഹം, ഭോഗഇസ്സരിയേന ച;
സണ്ഠാനവണ്ണരൂപേന, മദമത്തോ അചാരിഹം.

423. ‘‘നാത്തനോ സമകം കഞ്ചി, അതിരേകം ച മഞ്ഞിസം;

അതിമാനഹതോ ബാലോ, പത്ഥദ്ധോ ഉസ്സിതദ്ധജോ.

൪൨൫. “മാതരം പിതരഞ്ചാപി, അഞ്ഞേപി ഗരുസമ്മതേ;
ന കഞ്ചി അഭിവാദേസിം, മാനത്ഥദ്ധോ അനാദരോ.

൪൨൬. “ദിസ്വാ വിനായകം അഗ്ഗം, സാരഥീനം വരുത്തമം;
തപന്തമിവ ആദിച്ചം, ഭിക്ഖുസങ്ഘപുരക്ഖതം.

൪൨൭. “മാനം മദഞ്ച ഛഡ്ഡേത്വാ, വിപ്പസന്നേന ചേതസാ;
സിരസാ അഭിവാദേസിം, സബ്ബസത്താനമുത്തമം.

൪൨൮. “അതിമാനോ ച ഓമാനോ, പഹീനാ സുസമൂഹതാ;
അസ്മിമാനോ സമുച്ഛിന്നോ, സബ്ബേ മാനവിധാ ഹതാ”തി.

… ജേന്തോ പുരോഹിതപുത്തോ ഥേരോ….

൧൦. സുമനത്ഥേരഗാഥാ

൪൨൯. “യദാ നവോ പബ്ബജിതോ, ജാതിയാ സത്തവസ്സികോ;
ഇദ്ധിയാ അഭിഭോത്വാന, പന്നഗിന്ദം മഹിദ്ധികം.

൪൩൦. “ഉപജ്ഝായസ്സ ഉദകം, അനോതത്താ മഹാസരാ;
ആഹരാമി തതോ ദിസ്വാ, മം സത്ഥാ ഏതദബ്രവി”.

൪൩൧. “സാരിപുത്ത ഇമം പസ്സ, ആഗച്ഛന്തം കുമാരകം;
ഉദകകുമ്ഭമാദായ, അജ്ഝത്തം സുസമാഹിതം.

൪൩൨. “പാസാദികേന വത്തേന, കല്യാണഇരിയാപഥോ;
സാമണേരോനുരുദ്ധസ്സ, ഇദ്ധിയാ ച വിസാരദോ.

൪൩൩. “ആജാനീയേന ആജഞ്ഞോ, സാധുനാ സാധുകാരിതോ;
വിനീതോ അനുരുദ്ധേന, കതകിച്ചേന സിക്ഖിതോ.

൪൩൪. “സോ പത്വാ പരമം സന്തിം, സച്ഛികത്വാ അകുപ്പതം;
സാമണേരോ സ സുമനോ, മാ മം ജഞ്ഞാതി ഇച്ഛതീ”തി.

… സുമനോ ഥേരോ….

൧൧. ന്ഹാതകമുനിത്ഥേരഗാഥാ

൪൩൫. “വാതരോഗാഭിനീതോ ത്വം, വിഹരം കാനനേ വനേ;
പവിദ്ധഗോചരേ ലൂഖേ, കഥം ഭിക്ഖു കരിസ്സസി”.

൪൩൬. “പീതിസുഖേന വിപുലേന, ഫരിത്വാന സമുസ്സയം;
ലൂഖമ്പി അഭിസമ്ഭോന്തോ, വിഹരിസ്സാമി കാനനേ.

൪൩൭. “ഭാവേന്തോ സത്ത ബോജ്ഝങ്ഗേ, ഇന്ദ്രിയാനി ബലാനി ച;
ഝാനസോഖുമ്മസമ്പന്നോ [ഝാനസുഖുമസമ്പന്നോ (സ്യാ॰ ക॰)],
വിഹരിസ്സം അനാസവോ.

൪൩൮. “വിപ്പമുത്തം കിലേസേഹി, സുദ്ധചിത്തം അനാവിലം;

അഭിണ്ഹം പച്ചവേക്ഖന്തോ, വിഹരിസ്സം അനാസവോ.

൪൩൯. “അജ്ഝത്തഞ്ച ബഹിദ്ധാ ച, യേ മേ വിജ്ജിംസു ആസവാ;
സബ്ബേ അസേസാ ഉച്ഛിന്നാ, ന ച ഉപ്പജ്ജരേ പുന.

൪൪൦. “പഞ്ചക്ഖന്ധാ പരിഞ്ഞാതാ, തിട്ഠന്തി ഛിന്നമൂലകാ;
ദുക്ഖക്ഖയോ അനുപ്പത്തോ, നത്ഥി ദാനി പുനബ്ഭവോ”തി.

… ന്ഹാതകമുനിത്ഥേരോ….

൧൨. ബ്രഹ്മദത്തത്ഥേരഗാഥാ

൪൪൧. “അക്കോധസ്സ കുതോ കോധോ, ദന്തസ്സ സമജീവിനോ;
സമ്മദഞ്ഞാ വിമുത്തസ്സ, ഉപസന്തസ്സ താദിനോ.

൪൪൨. “തസ്സേവ തേന പാപിയോ, യോ കുദ്ധം പടികുജ്ഝതി;
കുദ്ധം അപ്പടികുജ്ഝന്തോ, സങ്ഗാമം ജേതി ദുജ്ജയം.

൪൪൩. [സം॰ നി॰ ൧.൧൮൮, ൨൫൦] “ഉഭിന്നമത്ഥം ചരതി, അത്തനോ ച പരസ്സ ച;
പരം സങ്കുപിതം ഞത്വാ, യോ സതോ ഉപസമ്മതി.

൪൪൪. [സം॰ നി॰ ൧.൧൮൮, ൨൫൦] “ഉഭിന്നം തികിച്ഛന്താനം, അത്തനോ ച പരസ്സ ച;
ജനാ മഞ്ഞന്തി ബാലോതി, യേ ധമ്മസ്സ അകോവിദാ.

൪൪൫. “ഉപ്പജ്ജേ തേ സചേ കോധോ, ആവജ്ജ കകചൂപമം;
ഉപ്പജ്ജേ ചേ രസേ തണ്ഹാ, പുത്തമംസൂപമം സര.

൪൪൬. “സചേ ധാവതി ചിത്തം തേ, കാമേസു ച ഭവേസു ച;
ഖിപ്പം നിഗ്ഗണ്ഹ സതിയാ, കിട്ഠാദം വിയ ദുപ്പസു”ന്തി;

… ബ്രഹ്മദത്തോ ഥേരോ….

൧൩. സിരിമണ്ഡത്ഥേരഗാഥാ

൪൪൭. [ഉദാ॰ ൪൫; ചൂളവ॰ ൩൮൫; പരി॰ ൩൩൯] “ഛന്നമതിവസ്സതി , വിവടം നാതിവസ്സതി;
തസ്മാ ഛന്നം വിവരേഥ, ഏവം തം നാതിവസ്സതി.

൪൪൮. [സം॰ നി॰ ൧.൬൬; നേത്തി॰ ൧൮] “മച്ചുനാബ്ഭഹതോ ലോകോ, ജരായ പരിവാരിതോ;
തണ്ഹാസല്ലേന ഓതിണ്ണോ, ഇച്ഛാധൂപായിതോ സദാ.

൪൪൯. “മച്ചുനാബ്ഭഹതോ ലോകോ, പരിക്ഖിത്തോ ജരായ ച;
ഹഞ്ഞതി നിച്ചമത്താണോ, പത്തദണ്ഡോവ തക്കരോ.

൪൫൦. “ആഗച്ഛന്തഗ്ഗിഖന്ധാവ, മച്ചു ബ്യാധി ജരാ തയോ;
പച്ചുഗ്ഗന്തും ബലം നത്ഥി, ജവോ നത്ഥി പലായിതും.

൪൫൧. “അമോഘം ദിവസം കയിരാ, അപ്പേന ബഹുകേന വാ;

യം യം വിജഹതേ [വിരഹതേ (സീ॰ പീ॰), വിവഹതേ (സ്യാ॰)] രത്തിം, തദൂനം തസ്സ ജീവിതം.

൪൫൨. ‘‘ചരതോ തിട്ഠതോ വാപി, ആസീനസയനസ്സ വാ;
ഉപേതി ചരിമാ രത്തി, ന തേ കാലോ പമജ്ജിതു’’ന്തി.

… സിരിമണ്ഡോ [സിരിമന്ദോ (സീ॰)] ഥേരോ….

൫൮. സബ്ബകാമിത്ഥേരഗാഥാ

൪൫൩. ‘‘ദ്വിപാദകോയം അസുചി, ദുഗ്ഗന്ധോ പരിഹീരതി [പരിഹരതി (ക॰)];
നാനാകുണപപരിപൂരോ, വിസ്സവന്തോ തതോ തതോ.

൪൫൪. ‘‘മിഗം നിലീനം കൂടേന, ബളിസേനേവ അമ്ബുജം;
വാനരം വിയ ലേപേന, ബാധയന്തി പുഥുജ്ജനം.

൪൫൫. ‘‘രൂപാ സദ്ദാ രസാ ഗന്ധാ, ഫോട്ഠബ്ബാ ച മനോരമാ;
പഞ്ച കാമഗുണാ ഏതേ, ഇത്ഥിരൂപസ്മി ദിസ്സരേ.

൪൫൬. ‘‘യേ ഏതാ ഉപസേവന്തി, രത്തചിത്താ പുഥുജ്ജനാ;
വഡ്ഢേന്തി കടസിം ഘോരം, ആചിനന്തി പുനബ്ഭവം.

൪൫൭. ‘‘യോ ചേതാ പരിവജ്ജേതി, സപ്പസ്സേവ പദാ സിരോ;
സോമം വിസത്തികം ലോകേ, സതോ സമതിവത്തതി.

൪൫൮. ‘‘കാമേസ്വാദീനവം ദിസ്വാ, നേക്ഖമ്മം ദട്ഠു ഖേമതോ;
നിസ്സടോ സബ്ബകാമേഹി, പത്തോ മേ ആസവക്ഖയോ’’തി.

… സബ്ബകാമിത്ഥേരോ….

ഛക്കനിപാതോ നിട്ഠിതോ.

തത്രുദ്ദാനം –

ഉരുവേളകസ്സപോ ച, ഥേരോ തേകിച്ഛകാരി ച;
മഹാനാഗോ ച കുല്ലോ ച, മാലുക്യ്യോ [മാലുതോ (സീ॰ ക॰), മാലുങ്ക്യോ (സ്യാ॰)] സപ്പദാസകോ.

കാതിയാനോ മിഗജാലോ, ജേന്തോ സുമനസവ്ഹയോ;
ന്ഹാതമുനി ബ്രഹ്മദത്തോ, സിരിമണ്ഡോ സബ്ബകാമീ ച;
ഗാഥായോ ചതുരാസീതി, ഥേരാ ചേത്ഥ ചതുദ്ദസാതി.

൭. സത്തകനിപാതോ

൧. സുന്ദരസമുദ്ദത്ഥേരഗാഥാ

൪൫൯. ‘‘അലങ്കതാ സുവസനാ, മാലധാരീ [മാലാഭാരീ (സീ॰), മാലഭാരീ (സ്യാ॰)] വിഭൂസിതാ;
അലത്തകകതാപാദാ, പാദുകാരുയ്ഹ വേസികാ.

൪൬൦. ‘‘പാദുകാ ഓരുഹിത്വാന, പുരതോ പഞ്ജലീകതാ;
സാ മം സണ്ഹേന മുദുനാ, മ്ഹിതപുബ്ബം [മിഹിതപുബ്ബം (സീ॰)] അഭാസഥ’’.

൪൬൧. ‘‘യുവാസി ത്വം പബ്ബജിതോ, തിട്ഠാഹി മമ സാസനേ;
ഭുഞ്ജ മാനുസകേ കാമേ, അഹം വിത്തം ദദാമി തേ;
സച്ചം തേ പടിജാനാമി, അഗ്ഗിം വാ തേ ഹരാമഹം.

൪൬൨. ‘‘യദാ ജിണ്ണാ ഭവിസ്സാമ, ഉഭോ ദണ്ഡപരായനാ;
ഉഭോപി പബ്ബജിസ്സാമ, ഉഭയത്ഥ കടഗ്ഗഹോ’’.

൪൬൩. ‘‘തഞ്ച ദിസ്വാന യാചന്തിം, വേസികം പഞ്ജലീകതം;
അലങ്കതം സുവസനം, മച്ചുപാസംവ ഓഡ്ഡിതം.

൪൬൪. ‘‘തതോ മേ മനസീകാരോ…പേ॰… നിബ്ബിദാ സമതിട്ഠഥ.
൪൬൫. ‘‘തതോ ചിത്തം വിമുച്ചി മേ…പേ॰… കതം ബുദ്ധസ്സ സാസന’’ന്തി.

… സുന്ദരസമുദ്ദോ ഥേരോ….

൨. ലകുണ്ഡകഭദ്ദിയത്ഥേരഗാഥാ

൪൬൬. ‘‘പരേ അമ്ബാടകാരാമേ, വനസണ്ഡമ്ഹി ഭദ്ദിയോ;
സമൂലം തണ്ഹമബ്ബുയ്ഹ, തത്ഥ ഭദ്ദോവ ഝായതി [ഭദ്ദോ’ധിഝായായതി (സീ॰), ഭദ്ദോ ഝിയായതി (സ്യാ॰ സീ॰ അട്ഠ॰)].

൪൬൭. ‘‘രമന്തേകേ മുദിങ്ഗേഹി [മുതിങ്ഗേഹി (സീ॰ അട്ഠ॰)], വീണാഹി പണവേഹി ച;
അഹഞ്ച രുക്ഖമൂലസ്മിം, രതോ ബുദ്ധസ്സ സാസനേ.

൪൬൮. ‘‘ബുദ്ധോ ചേ [ബുദ്ധോ ച (സബ്ബത്ഥ)] മേ വരം ദജ്ജാ, സോ ച ലബ്ഭേഥ മേ വരോ;
ഗണ്ഹേഹം സബ്ബലോകസ്സ, നിച്ചം കായഗതം സതിം.

൪൬൯. ‘‘യേ മം രൂപേന പാമിംസു, യേ ച ഘോസേന അന്വഗൂ;
ഛന്ദരാഗവസൂപേതാ, ന മം ജാനന്തി തേ ജനാ.

൪൭൦. ‘‘അജ്ഝത്തഞ്ച ന ജാനാതി, ബഹിദ്ധാ ച ന പസ്സതി;
സമന്താവരണോ ബാലോ, സ വേ ഘോസേന വുയ്ഹതി.

൪൭൧. ‘‘അജ്ഝത്തഞ്ച ന ജാനാതി, ബഹിദ്ധാ ച വിപസ്സതി;
ബഹിദ്ധാ ഫലദസ്സാവീ, സോപി ഘോസേന വുയ്ഹതി.

൪൭൨. ‘‘അജ്ഝത്തഞ്ച പജാനാതി, ബഹിദ്ധാ ച വിപസ്സതി;

അനാവരണദസ്സാവീ, ന സോ ഘോസേന വുയ്ഹതീ''തി.

… ലകുണ്ഡകഭദ്ദിയോ ഥേരോ….

൯. ഭദ്ദത്ഥേരഗാഥാ

൪൭൩. ''ഏകപുത്തോ അഹം ആസിം, പിയോ മാതു പിയോ പിതു;
ബഹൂഹി വതചരിയാഹി, ലദ്ധോ ആയാചനാഹി ച.

൪൭൪. ''തേ ച മം അനുകമ്പായ, അത്ഥകാമാ ഹിതേസിനോ;
ഉഭോ പിതാ ച മാതാ ച, ബുദ്ധസ്സ ഉപനാമയും''.

൪൭൫. ''കിച്ഛാ ലദ്ധോ അയം പുത്തോ, സുഖുമാലോ സുഖേധിതോ;
ഇമം ദദാമ തേ നാഥ, ജിനസ്സ പരിചാരകം''.

൪൭൬. ''സത്ഥാ ച മം പടിഗ്ഗയ്ഹ, ആനന്ദം ഏതദബ്രവി;
'പബ്ബാജേഹി ഇമം ഖിപ്പം, ഹേസ്സത്യാജാനിയോ അയം.

൪൭൭. ''പബ്ബാജേത്വാന മം സത്ഥാ, വിഹാരം പാവിസീ ജിനോ;
അനോഗ്ഗതസ്മിം സൂരിയസ്മിം, തതോ ചിത്തം വിമുച്ചി മേ.

൪൭൮. ''തതോ സത്ഥാ നിരാകത്വാ, പടിസല്ലാനവുട്ഠിതോ;
'ഏഹി ഭദ്ദാ'തി മം ആഹ, സാ മേ ആസൂപസമ്പദാ.

൪൭൯. ''ജാതിയാ സത്തവസ്സേന, ലദ്ധാ മേ ഉപസമ്പദാ;
തിസ്സോ വിജ്ജാ അനുപ്പത്താ, അഹോ ധമ്മസുധമ്മതാ''തി.

… ഭദ്ദോ ഥേരോ….

൧൦. സോപാകത്ഥേരഗാഥാ

൪൮൦. ''ദിസ്വാ പാസാദഛായായം, ചങ്കമന്തം നരുത്തമം;
തത്ഥ നം ഉപസങ്കമ്മ, വന്ദിസ്സം [വന്ദിസം (സീ॰ പീ॰)] പുരിസുത്തമം.

൪൮൧. ''ഏകംസം ചീവരം കത്വാ, സംഹരിത്വാന പാണയോ;
അനുചങ്കമിസ്സം വിരജം, സബ്ബസത്താനമുത്തമം.

൪൮൨. ''തതോ പഞ്ഹേ അപുച്ഛി മം, പഞ്ഹാനം കോവിദോ വിദൂ;
അച്ഛമ്ഭീ ച അഭീതോ ച, ബ്യാകാസിം സത്ഥുനോ അഹം.

൪൮൩. ''വിസ്സജ്ജിതേസു പഞ്ഹേസു, അനുമോദി തഥാഗതോ;
ഭിക്ഖുസങ്ഘം വിലോകേത്വാ, ഇമമത്ഥം അഭാസഥ''.

൪൮൪. ''ലാഭാ അങ്ഗാനം മഗധാനം, യേസായം പരിഭുഞ്ജതി;
ചീവരം പിണ്ഡപാതഞ്ച, പച്ചയം സയനാസനം;
പച്ചുട്ഠാനഞ്ച സാമീചിം, തേസം ലാഭാ''തി ചാബ്രവി.

൪൮൫. ''അജ്ജതഗ്ഗേ മം സോപാക, ദസ്സനായോപസങ്കമ;
ഏസാ ചേവ തേ സോപാക, ഭവതു ഉപസമ്പദാ''.

൪൮൬. ''ജാതിയാ സത്തവസ്സോഹം, ലദ്ധാന ഉപസമ്പദം;

ധാരേമി അന്തിമം ദേഹം, അഹോ ധമ്മസുധമ്മതാ’’തി.

… സോപാകോ ഥേരോ….

൭. സരഭങ്ഗത്ഥേരഗാഥാ

൪൮൭. ‘‘സരേ ഹത്ഥേഹി ഭഞ്ജിത്വാ, കത്വാന കുടിമച്ഛിസം;
തേന മേ സരഭങ്ഗോതി, നാമം സമ്മുതിയാ അഹു.

൪൮൮. ‘‘ന മയ്ഹം കപ്പതേ അജ്ജ, സരേ ഹത്ഥേഹി ഭഞ്ജിതും;
സിക്ഖാപദാ നോ പഞ്ഞത്താ, ഗോതമേന യസസ്സിനാ.

൪൮൯. ‘‘സകലം സമത്തം രോഗം, സരഭങ്ഗോ നാദ്ദസം പുബ്ബേ;
സോയം രോഗോ ദിട്ഠോ, വചനകരേനാതിദേവസ്സ.

൪൯൦. ‘‘യേനേവ മഗ്ഗേന ഗതോ വിപസ്സീ, യേനേവ മഗ്ഗേന സിഖീ ച വേസ്സഭൂ;
കകുസന്ധകോണാഗമനോ ച കസ്സപോ, തേനഞ്ജസേന അഗമാസി ഗോതമോ.

൪൯൧. ‘‘വീതതണ്ഹാ അനാദാനാ, സത്ത ബുദ്ധാ ഖയോഗധാ;
യേഹായം ദേസിതോ ധമ്മോ, ധമ്മഭൂതേഹി താദിഭി.

൪൯൨. ‘‘ചത്താരി അരിയസച്ചാനി, അനുകമ്പായ പാണിനം;
ദുക്ഖം സമുദയോ മഗ്ഗോ, നിരോധോ ദുക്ഖസങ്ഖയോ.

൪൯൩. ‘‘യസ്മിം നിവത്തതേ [യസ്മിം ന നിബ്ബത്തതേ (ക॰)] ദുക്ഖം, സംസാരസ്മിം അനന്തകം;
ഭേദാ ഇമസ്സ കായസ്സ, ജീവിതസ്സ ച സങ്ഖയാ;
അഞ്ഞോ പുനബ്ഭവോ നത്ഥി, സുവിമുത്തോമ്ഹി സബ്ബധീ’’തി.

… സരഭങ്ഗോ ഥേരോ….

സത്തകനിപാതോ നിട്ഠിതോ.

തത്രുദ്ദാനം –

സുന്ദരസമുദ്ദോ ഥേരോ, ഥേരോ ലകുണ്ഡഭദ്ദിയോ;
ഭദ്ദോ ഥേരോ ച സോപാകോ, സരഭങ്ഗോ മഹാഇസി;
സത്തകേ പഞ്ചകാ ഥേരാ, ഗാഥായോ പഞ്ചതിംസതീതി.

൯. അട്ഠകനിപാതോ

൧. മഹാകച്ചായനത്ഥേരഗാഥാ

൪൯൪. ‘‘കമ്മം ബഹുകം ന കാരയേ, പരിവജ്ജേയ്യ ജനം ന ഉയ്യമേ;
സോ ഉസ്സുക്കോ രസാനുഗിദ്ധോ, അത്ഥം രിഞ്ചതി യോ സുഖാധിവാഹോ.

൪൯൫. ‘‘പങ്കോതി ഹി നം അവേദയും, യായം വന്ദനപൂജനാ കുലേസു;
സുഖുമം സല്ലം ദുരുബ്ബഹം, സക്കാരോ കാപുരിസേന ദുജ്ജഹോ.

൪൯൬. ‘‘ന പരസ്സുപനിധായ, കമ്മം മച്ചസ്സ പാപകം;
അത്തനാ തം ന സേവേയ്യ, കമ്മബന്ധൂഹി മാതിയാ.

൪൯൭. ‘‘ന പരേ വചനാ ചോരോ, ന പരേ വചനാ മുനി;
അത്താ ച നം യഥാവേദി [യഥാ വേത്തി (സീ॰)], ദേവാപി നം തഥാ വിദൂ.

൪൯൮. ‘‘പരേ ച ന വിജാനന്തി, മയമേത്ഥ യമാമസേ;
യേ ച തത്ഥ വിജാനന്തി, തതോ സമ്മന്തി മേധഗാ.

൪൯൯. ‘‘ജീവതേ വാപി സപ്പഞ്ഞോ, അപി വിത്തപരിക്ഖയോ;
പഞ്ഞായ ച അലാഭേന [അഭാവേന (സീ॰ അട്ഠ॰)], വിത്തവാപി ന ജീവതി.

൫൦൦. ‘‘സബ്ബം സുണാതി സോതേന, സബ്ബം പസ്സതി ചക്ഖുനാ;
ന ച ദിട്ഠം സുതം ധീരോ, സബ്ബം ഉജ്ഝിതുമരഹതി.

൫൦൧. ‘‘ചക്ഖുമാസ്സ യഥാ അന്ധോ, സോതവാ ബധിരോ യഥാ;
പഞ്ഞവാസ്സ യഥാ മൂഗോ, ബലവാ ദുബ്ബലോരിവ;
അഥ അത്ഥേ സമുപ്പന്നേ, സയേഥ [പസ്സേഥ (ക॰)] മതസായിക’’ന്തി.

… മഹാകച്ചായനോ ഥേരോ….

൨. സിരിമിത്തത്ഥേരഗാഥാ

൫൦൨. ‘‘അക്കോധനോനുപനാഹീ, അമായോ രിത്തപേസുണോ;
സ വേ താദിസകോ ഭിക്ഖു, ഏവം പേച്ച ന സോചതി.

൫൦൩. ‘‘അക്കോധനോനുപനാഹീ, അമായോ രിത്തപേസുണോ;
ഗുത്തദ്വാരോ സദാ ഭിക്ഖു, ഏവം പേച്ച ന സോചതി.

൫൦൪. ‘‘അക്കോധനോനുപനാഹീ , അമായോ രിത്തപേസുണോ;
കല്യാണസീലോ സോ [യോ (സ്യാ॰)] ഭിക്ഖു, ഏവം പേച്ച ന സോചതി.

൫൦൫. ‘‘അക്കോധനോനുപനാഹീ, അമായോ രിത്തപേസുണോ;
കല്യാണമിത്തോ സോ ഭിക്ഖു, ഏവം പേച്ച ന സോചതി.

൫൦൬. ‘‘അക്കോധനോനുപനാഹീ , അമായോ രിത്തപേസുണോ;
കല്യാണപഞ്ഞോ സോ ഭിക്ഖു, ഏവം പേച്ച ന സോചതി.

൫൦൭.‘യസ്സ സദ്ധാ തഥാഗതേ, അചലാ സുപ്പതിട്ഠിതാ;
സീലഞ്ച യസ്സ കല്യാണം, അരിയകന്തം പസംസിതം.

൫൦൮.“സങ്ഘേ പസാദോ യസ്സത്ഥി, ഉജുഭൂതഞ്ച ദസ്സനം;
‘അദലിദ്ദോ’തി തം ആഹു, അമോഘം തസ്സ ജീവിതം.

൫൦൯.“തസ്മാ സദ്ധഞ്ച സീലഞ്ച, പസാദം ധമ്മദസ്സനം;
അനുയുഞ്ജേഥ മേധാവീ, സരം ബുദ്ധാന സാസന”ന്തി.

… സിരിമിത്തോ ഥേരോ….

൯. മഹാപന്ഥകത്ഥേരഗാഥാ

൫൧൦.“യദാ പഠമമദ്ദക്ഖിം, സത്ഥാരമകുതോഭയം;
തതോ മേ അഹു സംവേഗോ, പസ്സിത്വാ പുരിസുത്തമം.

൫൧൧.“സിരിം ഹത്ഥേഹി പാദേഹി, യോ പണാമേയ്യ ആഗതം;
ഏതാദിസം സോ സത്ഥാരം, ആരാധേത്വാ വിരാധയേ.

൫൧൨.“തദാഹം പുത്തദാരഞ്ച, ധനധഞ്ഞഞ്ച ഛഡ്ഡയിം;
കേസമസ്സൂനി ഛേദേത്വാ, പബ്ബജിം അനഗാരിയം.

൫൧൩.“സിക്ഖാസാജീവസമ്പന്നോ, ഇന്ദ്രിയേസു സുസംവുതോ;
നമസ്സമാനോ സമ്ബുദ്ധം, വിഹാസിം അപരാജിതോ.
൫൧൪.“തതോ മേ പണിധീ ആസി, ചേതസോ അഭിപത്ഥിതോ;
ന നിസീദേ മുഹുത്തമ്പി, തണ്ഹാസല്ലേ അനൂഹതേ.
൫൧൫.“തസ്സ മേവം വിഹരതോ, പസ്സ വീരിയപരക്കമം;
തിസ്സോ വിജ്ജാ അനുപ്പത്താ, കതം ബുദ്ധസ്സ സാസനം.
൫൧൬.“പുബ്ബേനിവാസം ജാനാമി, ദിബ്ബചക്ഖു വിസോധിതം;
അരഹാ ദക്ഖിണേയ്യോമ്ഹി, വിപ്പമുത്തോ നിരൂപധി.

൫൧൭.“തതോ രത്യാ വിവസാനേ [വിവസനേ (സീ॰ സ്യാ॰)], സൂരിയസ്സുഗ്ഗമനം പതി;
സബ്ബം തണ്ഹം വിസോസേത്വാ, പല്ലങ്കേന ഉപാവിസി”ന്തി.

… മഹാപന്ഥകോ ഥേരോ….

അട്ഠകനിപാതോ നിട്ഠിതോ.

തത്രുദ്ദാനം –

മഹാകച്ചായനോ ഥേരോ, സിരിമിത്തോ മഹാപന്ഥകോ;

ഏതേ അട്ഠനിപാതമ്ഹി, ഗാഥായോ ചതുവീസതീതി.

൯. നവകനിപാതോ

൧. ഭൂതത്ഥേരഗാഥാ

൫൧൮. “യദാ ദുക്ഖം ജരാമരണന്തി പണ്ഡിതോ, അവിദ്ദസൂ യത്ഥ സിതാ പുഥുജ്ജനാ;
ദുക്ഖം പരിഞ്ഞായ സതോവ ഝായതി, തതോ രതിം പരമതരം ന വിന്ദതി.

൫൧൯. “യദാ ദുക്ഖസ്സാവഹനിം വിസത്തികം, പപഞ്ചസങ്ഘാതദുഖാധിവാഹിനിം;
തണ്ഹം പഹന്ത്വാന സതോവ ഝായതി, തതോ രതിം പരമതരം ന വിന്ദതി.

൫൨൦. “യദാ സിവം ദ്വേചതുരങ്ഗഗാമിനം, മഗ്ഗുത്തമം സബ്ബകിലേസസോധനം;
പഞ്ഞായ പസ്സിത്വ സതോവ ഝായതി, തതോ രതിം പരമതരം ന വിന്ദതി.

൫൨൧. “യദാ അസോകം വിരജം അസങ്ഖതം, സന്തം പദം സബ്ബകിലേസസോധനം;
ഭാവേതി സഞ്ഞോജനബന്ധനച്ഛിദം, തതോ രതിം പരമതരം ന വിന്ദതി.

൫൨൨. “യദാ നഭേ ഗജ്ജതി മേഘദുന്ദുഭി, ധാരാകുലാ വിഹഗപഥേ സമന്തതോ;
ഭിക്ഖൂ ച പബ്ഭാരഗതോവ ഝായതി, തതോ രതിം പരമതരം ന വിന്ദതി.

൫൨൩. “യദാ നദീനം കുസുമാകുലാനം, വിചിത്ത-വാനേയ്യ-വടംസകാനം;
തീരേ നിസിന്നോ സുമനോവ ഝായതി, തതോ രതിം പരമതരം ന വിന്ദതി.

൫൨൪. “യദാ നിസീഥേ രഹിതമ്ഹി കാനനേ, ദേവേ ഗളന്തമ്ഹി നദന്തി ദാഠിനോ;
ഭിക്ഖൂ ച പബ്ഭാരഗതോവ ഝായതി, തതോ രതിം പരമതരം ന വിന്ദതി.

൫൨൫. “യദാ വിതക്കേ ഉപരുന്ധിയത്തനോ, നഗന്തരേ നഗവിവരം സമസ്സിതോ;
വീതദ്ദരോ വീതഖിലോവ ഝായതി, തതോ രതിം പരമതരം ന വിന്ദതി.

൫൨൬. “യദാ സുഖീ മലഖിലസോകനാസനോ, നിരഗ്ഗളോ നിബ്ബനഥോ വിസല്ലോ;
സബ്ബാസവേ ബ്യന്തികതോവ ഝായതി, തതോ രതിം പരമതരം ന വിന്ദതീ”തി.

… ഭൂതോ ഥേരോ….

നവകനിപാതോ നിട്ഠിതോ.

തത്രുദ്ദാനം -

ഭൂതോ തഥദ്ദസോ ഥേരോ, ഏകോ ഖഗ്ഗവിസാണവാ;

നവകമ്ഹി നിപാതമ്ഹി, ഗാഥായോപി ഇമാ നവാതി.

൧൦. ദസകനിപാതോ

൧. കാളുദായിത്ഥേരഗാഥാ

൫൨൭. ‘‘അങ്ഗാരിനോ ദാനി ദുമാ ഭദന്തേ, ഫലേസിനോ ഛദനം വിപ്പഹായ;
തേ അച്ചിമന്തോവ പഭാസയന്തി, സമയോ മഹാവീര ഭാഗീ രസാനം.

൫൨൮. ‘‘ദുമാനി ഫുല്ലാനി മനോരമാനി, സമന്തതോ സബ്ബദിസാ പവന്തി;
പത്തം പഹായ ഫലമാസസാനാ [ഫലമാസമാനോ (ക॰)], കാലോ ഇതോ പക്കമനായ വീര.

൫൨൯. ‘‘നേവാതിസീതം ന പനാതിഉണ്ഹം, സുഖാ ഉതു അദ്ധനിയാ ഭദന്തേ;
പസ്സന്തു തം സാകിയാ കോളിയാ ച, പച്ഛാമുഖം രോഹിനിയം തരന്തം.

൫൩൦. ‘‘ആസായ കസതേ ഖേത്തം, ബീജം ആസായ വപ്പതി;
ആസായ വാണിജാ യന്തി, സമുദ്ദം ധനഹാരകാ;
യായ ആസായ തിട്ഠാമി, സാ മേ ആസാ സമിജ്ഝതു.

൫൩൧. [സം॰ നി॰ ൧.൧൯൮] ‘‘പുനപ്പുനം ചേവ വപന്തി ബീജം, പുനപ്പുനം വസ്സതി ദേവരാജാ;
പുനപ്പുനം ഖേത്തം കസന്തി കസ്സകാ, പുനപ്പുനം ധഞ്ഞമുപേതി രട്ഠം.

൫൩൨. [സം॰ നി॰ ൧.൧൯൮] ‘‘പുനപ്പുനം യാചനകാ ചരന്തി, പുനപ്പുനം ദാനപതീ ദദന്തി;
പുനപ്പുനം ദാനപതീ ദദിത്വാ, പുനപ്പുനം സഗ്ഗമുപേന്തി ഠാനം.

൫൩൩. ‘‘വീരോ ഹവേ സത്തയുഗം പുനേതി, യസ്മിം കുലേ ജായതി ഭൂരിപഞ്ഞോ;
മഞ്ഞാമഹം സക്കതി ദേവദേവോ, തയാ ഹി ജാതോ [തയാഭിജാതോ (സീ॰)] മുനി സച്ചനാമോ.

൫൩൪. ‘‘സുദ്ധോദനോ നാമ പിതാ മഹേസിനോ, ബുദ്ധസ്സ മാതാ പന മായനാമാ;
യാ ബോധിസത്തം പരിഹരിയ കുച്ഛിനാ, കായസ്സ ഭേദാ തിദിവമ്ഹി മോദതി.

൫൩൫. ‘‘സാ ഗോതമീ കാലകതാ ഇതോ ചുതാ, ദിബ്ബേഹി കാമേഹി സമങ്ഗിഭൂതാ;
സാ മോദതി കാമഗുണേഹി പഞ്ചഹി, പരിവാരിതാ ദേവഗണേഹി തേഹി.

൫൩൬. ‘‘ബുദ്ധസ്സ പുത്തോമ്ഹി അസയ്ഹസാഹിനോ, അങ്ഗീരസസ്സപ്പടിമസ്സ താദിനോ;
പിതുപിതാ മയ്ഹം തുവംസി സക്ക, ധമ്മേന മേ ഗോതമ അയ്യകോസീ’’തി.

… കാളുദായീ ഥേരോ….

൨. ഏകവിഹാരിയത്ഥേരഗാഥാ

൫൩൭. “പുരതോ പച്ഛതോ വാപി, അപരോ ചേ ന വിജ്ജതി;
അതീവ ഫാസു ഭവതി, ഏകസ്സ വസതോ വനേ.

൫൩൮. “ഹന്ദ ഏകോ ഗമിസ്സാമി, അരഞ്ഞം ബുദ്ധവണ്ണിതം;
ഫാസു [ഫാസും (സ്യാ॰ പീ॰)] ഏകവിഹാരിസ്സ, പഹിതത്തസ്സ ഭിക്ഖുനോ.

൫൩൯. “യോഗീ-പീതികരം രമ്മം, മത്തകുഞ്ജരസേവിതം;
ഏകോ അത്തവസീ ഖിപ്പം, പവിസിസ്സാമി കാനനം.

൫൪൦. “സുപുപ്ഫിതേ സീതവനേ, സീതലേ ഗിരികന്ദരേ;
ഗത്താനി പരിസിഞ്ചിത്വാ, ചങ്കമിസ്സാമി ഏകകോ.

൫൪൧. “ഏകാകിയോ അദുതിയോ, രമണീയേ മഹാവനേ;
കദാഹം വിഹരിസ്സാമി, കതകിച്ചോ അനാസവോ.

൫൪൨. “ഏവം മേ കത്തുകാമസ്സ, അധിപ്പായോ സമിജ്ഝതു;
സാധിയിസ്സാമഹംയേവ, നാഞ്ഞോ അഞ്ഞസ്സ കാരകോ.

൫൪൩. “ഏസ ബന്ധാമി സന്നാഹം, പവിസിസ്സാമി കാനനം;
ന തതോ നിക്ഖമിസ്സാമി, അപ്പത്തോ ആസവക്ഖയം.

൫൪൪. “മാലുതേ ഉപവായന്തേ, സീതേ സുരഭിഗന്ധികേ [ഗന്ധകേ (സ്യാ॰ പീ॰ ക॰)];
അവിജ്ജം ദാലയിസ്സാമി, നിസിന്നോ നഗമുദ്ധനി.

൫൪൫. “വനേ കുസുമസഞ്ഛന്നേ, പബ്ഭാരേ നൂന സീതലേ;
വിമുത്തിസുഖേന സുഖിതോ, രമിസ്സാമി ഗിരിബ്ബജേ.

൫൪൬. “സോഹം പരിപുണ്ണസങ്കപ്പോ, ചന്ദോ പന്നരസോ യഥാ;
സബ്ബാസവപരിക്ഖീണോ, നത്ഥി ദാനി പുനബ്ഭവോ”തി.

… ഏകവിഹാരിയോ ഥേരോ….

൩. മഹാകപ്പിനത്ഥേരഗാഥാ

൫൪൭. “അനാഗതം യോ പടികച്ച [പടിഗച്ച (സീ॰)] പസ്സതി, ഹിതഞ്ച അത്ഥം അഹിതഞ്ച തം ദ്വയം;
വിദ്ദേസിനോ തസ്സ ഹിതേസിനോ വാ, രന്ധം ന പസ്സന്തി സമേക്ഖമാനാ.

൫൪൮. [പടി॰ മ॰ ൧.൧൬൦ പടിസമ്ഭിദാമഗ്ഗേ] “ആനാപാനസതീ യസ്സ, പരിപുണ്ണാ സുഭാവിതാ;
അനുപുബ്ബം പരിചിതാ, യഥാ ബുദ്ധേന ദേസിതാ;
സോമം ലോകം പഭാസേതി, അബ്ഭാ മുത്തോവ ചന്ദിമാ.

൫൪൯. “ഓദാതം വത മേ ചിത്തം, അപ്പമാണം സുഭാവിതം;
നിബ്ബിദ്ധം പഗ്ഗഹീതഞ്ച, സബ്ബാ ഓഭാസതേ ദിസാ.

൫൫൦. “ജീവതേ വാപി സപ്പഞ്ഞോ, അപി വിത്തപരിക്ഖയോ;
പഞ്ഞായ ച അലാഭേന, വിത്തവാപി ന ജീവതി.

൫൫൧. ‘‘പഞ്ഞാ സുതവിനിച്ഛിനീ, പഞ്ഞാ കിത്തിസിലോകവഡ്ഢനീ;
പഞ്ഞാസഹിതോ നരോ ഇധ, അപി ദുക്ഖേസു സുഖാനി വിന്ദതി.

൫൫൨. ‘‘നായം അജ്ജതനോ ധമ്മോ, നച്ഛേരോ നപി അബ്ഭുതോ;
യത്ഥ ജായേഥ മീയേഥ, തത്ഥ കിം വിയ അബ്ഭുതം.

൫൫൩. ‘‘അനന്തരം ഹി ജാതസ്സ, ജീവിതാ മരണം ധുവം;
ജാതാ ജാതാ മരന്തീധ, ഏവംധമ്മാ ഹി പാണിനോ.

൫൫൪. ‘‘ന ഹേതദത്ഥായ മതസ്സ ഹോതി, യം ജീവിതത്ഥം പരപോരിസാനം;
മതമ്ഹി രുണ്ണം ന യസോ ന ലോക്യം, ന വണ്ണിതം
സമണബ്രാഹ്മണേഹി.

൫൫൫. ‘‘ചക്ഖും സരീരം ഉപഹന്തി തേന [ഉപഹന്തി രുണ്ണം (സീ॰), ഉപഹന്തി
രോണ്ണം (സ്യാ॰ പീ॰)], നിഹീയതി വണ്ണബലം മതീ ച;
ആനന്ദിനോ തസ്സ ദിസാ ഭവന്തി, ഹിതേസിനോ നാസ്സ സുഖീ ഭവന്തി.

൫൫൬. ‘‘തസ്മാ ഹി ഇച്ഛേയ്യ കുലേ വസന്തേ, മേധാവിനോ ചേവ ബഹുസ്സുതേ
ച;
യേസം ഹി പഞ്ഞാവിഭവേന കിച്ചം, തരന്തി നാവായ നദിംവ
പുണ്ണ’’ന്തി.

… മഹാകപ്പിനോ ഥേരോ….

൪. ചൂളപന്ഥകത്ഥേരഗാഥാ

൫൫൭. ‘‘ദന്ധാ മയ്ഹം ഗതീ ആസി, പരിഭൂതോ പുരേ അഹം;
ഭാതാ ച മം പണാമേസി, ‘ഗച്ഛ ദാനി തുവം ഘരം’.

൫൫൮. ‘‘സോഹം പണാമിതോ സന്തോ [ഭാതാ (അട്ഠ॰)], സങ്ഘാരാമസ്സ
കോട്ഠകേ;
ദുമ്മനോ തത്ഥ അട്ഠാസിം, സാസനസ്മിം അപേക്ഖവാ.

൫൫൯. ‘‘ഭഗവാ തത്ഥ ആഗച്ഛി [ആഗഞ്ഛി (സീ॰ പീ॰)], സീസം മയ്ഹം
പരാമസി;
ബാഹായ മം ഗഹേത്വാന, സങ്ഘാരാമം പവേസയി.

൫൬൦. ‘‘അനുകമ്പായ മേ സത്ഥാ, പാദാസി പാദപുഞ്ഛനിം;
‘ഏതം സുദ്ധം അധിട്ഠേഹി, ഏകമന്തം സ്വധിട്ഠിതം’.

൫൬൧. ‘‘തസ്സാഹം വചനം സുത്വാ, വിഹാസിം സാസനേ രതോ;
സമാധിം പടിപാദേസിം, ഉത്തമത്ഥസ്സ പത്തിയാ.

൫൬൨. ‘‘പുബ്ബേനിവാസം ജാനാമി, ദിബ്ബചക്ഖു വിസോധിതം;
തിസ്സോ വിജ്ജാ അനുപ്പത്താ, കതം ബുദ്ധസ്സ സാസനം.

൫൬൩. ‘‘സഹസ്സക്ഖത്തുമത്താനം , നിമ്മിനിത്വാന പന്ഥകോ;
നിസീദമ്ബവനേ രമ്മേ, യാവ കാലപ്പവേദനാ.

൫൬൪. ‘‘തതോ മേ സത്ഥാ പാഹേസി, ദൂതം കാലപ്പവേദകം;

പവേദിതമ്ഹി കാലമ്ഹി, വേഹാസാദുപസങ്കമിം [വേഹാസാനുപസങ്കമിം (സ്യാ॰ ക॰)].

൫൬൫. ‘‘വന്ദിത്വാ സത്ഥുനോ പാദേ, ഏകമന്തം നിസീദഹം;
നിസിന്നം മം വിദിത്വാന, അഥ സത്ഥാ പടിഗ്ഗഹി.

൫൬൬. ‘‘ആയാഗോ സബ്ബലോകസ്സ, ആഹുതീനം പടിഗ്ഗഹോ;
പുഞ്ഞക്ഖേത്തം മനുസ്സാനം, പടിഗണ്ഹിത്ഥ ദക്ഖിണ’’ന്തി.

… ചൂളപന്ഥകോ ഥേരോ….

൬. കപ്പത്ഥേരഗാഥാ

൫൬൭. ‘‘നാനാകുലമലസമ്പുണ്ണോ, മഹാഉക്കാരസമ്ഭവോ;
ചന്ദനികംവ പരിപക്കം, മഹാഗണ്ഡോ മഹാവണോ.

൫൬൮. ‘‘പുബ്ബരുഹിരസമ്പുണ്ണോ, ഗൂഥകൂപേന ഗാള്ഹിതോ [ഗൂഥകൂപേ നിഗാള്ഹിതോ (സ്യാ॰ പീ॰ ക॰)];
ആപോപഗ്ഘരണോ കായോ, സദാ സന്ദതി പൂതികം.

൫൬൯. ‘‘സട്ഠികണ്ഡരസമ്ബന്ധോ , മംസലേപനലേപിതോ;
ചമ്മകഞ്ചുകസന്നദ്ധോ, പൂതികായോ നിരത്ഥകോ.

൫൭൦. ‘‘അട്ഠിസങ്ഘാതഘടിതോ, ന്ഹാരുസുത്തനിബന്ധനോ;
നേകേസം സംഗതീഭാവാ, കപ്പേതി ഇരിയാപഥം.

൫൭൧. ‘‘ധുവപ്പയാതോ മരണായ, മച്ചുരാജസ്സ സന്തികേ;
ഇധേവ ഛഡ്ഡയിത്വാന, യേനകാമങ്ഗമോ നരോ.

൫൭൨. ‘‘അവിജ്ജായ നിവുതോ കായോ, ചതുഗന്ഥേന ഗന്ഥിതോ;
ഓഘസംസീദനോ കായോ, അനുസയജാലമോത്ഥതോ.

൫൭൩. ‘‘പഞ്ചനീവരണേ യുത്തോ, വിതക്കേന സമപ്പിതോ;
തണ്ഹാമൂലേനാനുഗതോ, മോഹച്ഛാദനഛാദിതോ.

൫൭൪. ‘‘ഏവായം വത്തതേ കായോ, കമ്മയന്തേന യന്തിതോ;
സമ്പത്തി ച വിപത്യന്താ, നാനാഭാവോ വിപജ്ജതി.

൫൭൫. ‘‘യേമം കായം മമായന്തി, അന്ധബാലാ പുഥുജ്ജനാ;
വഡ്ഢേന്തി കടസിം ഘോരം, ആദിയന്തി പുനബ്ഭവം.

൫൭൬. ‘‘യേമം കായം വിവജ്ജേന്തി, ഗൂഥലിത്തംവ പന്നഗം;
ഭവമൂലം വമിത്വാന, പരിനിബ്ബിസ്സന്തിനാസവാ’’തി [പരിനിബ്ബന്തുനാസവാ (സീ॰)].

… കപ്പോ ഥേരോ….

൭. വങ്ഗന്തപുത്തഉപസേനത്ഥേരഗാഥാ

൫൭൭. ‘‘വിവിത്തം അപ്പനിഗ്ഘോസം, വാളമിഗനിസേവിതം;
സേവേ സേനാസനം ഭിക്ഖു, പടിസല്ലാനകാരണാ.

൫൭൮. “സങ്കാരപുഞ്ജാ ആഹത്വാ [ആഹിത്വാ (ക॰)], സുസാനാ രഥിയാഹി ച;
തതോ സങ്ഘാടികം കത്വാ, ലൂഖം ധാരേയ്യ ചീവരം.

൫൭൯. “നീചം മനം കരിത്വാന, സപദാനം കുലാ കുലം;
പിണ്ഡികായ ചരേ ഭിക്ഖു, ഗുത്തദ്വാരോ സുസംവുതോ.

൫൮൦. “ലൂഖേനപി വാ [ലൂഖേനപി ച (ബഹൂസു)] സന്തുസ്സേ, നാഞ്ഞം പത്ഥേ രസം ബഹും;
രസേസു അനുഗിദ്ധസ്സ, ഝാനേ ന രമതീ മനോ.

൫൮൧. “അപ്പിച്ഛോ ചേവ സന്തുട്ഠോ, പവിവിത്തോ വസേ മുനി;
അസംസട്ഠോ ഗഹട്ഠേഹി, അനാഗാരേഹി ചൂഭയം.

൫൮൨. “യഥാ ജളോ വ മൂഗോ വ, അത്താനം ദസ്സയേ തഥാ;
നാതിവേലം സമ്ഭാസേയ്യ, സങ്ഘമജ്ഝമ്ഹി പണ്ഡിതോ.

൫൮൩. “ന സോ ഉപവദേ കഞ്ചി, ഉപഘാതം വിവജ്ജയേ;
സംവുതോ പാതിമോക്ഖസ്മിം, മത്തഞ്ഞൂ ചസ്സ ഭോജനേ.

൫൮൪. “സുഗ്ഗഹീതനിമിത്തസ്സ, ചിത്തസ്സുപ്പാദകോവിദോ;
സമം അനുയുഞ്ജേയ്യ, കാലേന ച വിപസ്സനം.

൫൮൫. “വീരിയസാതച്ചസമ്പന്നോ , യുത്തയോഗോ സദാ സിയാ;
ന ച അപ്പത്വാ ദുക്ഖന്തം, വിസ്സാസം ഏയ്യ പണ്ഡിതോ.

൫൮൬. “ഏവം വിഹരമാനസ്സ, സുദ്ധികാമസ്സ ഭിക്ഖുനോ;
ഖീയന്തി ആസവാ സബ്ബേ, നിബ്ബുതിഞ്ചാധിഗച്ഛതീ”തി.

… ഉപസേനോ വങ്ഗന്തപുത്തോ ഥേരോ….

൭. (അപര)-ഗോതമത്ഥേരഗാഥാ

൫൮൭. “വിജാനേയ്യ സകം അത്ഥം, അവലോകേയ്യാഥ പാവചനം;
യഞ്ചേത്ഥ അസ്സ പതിരൂപം, സാമഞ്ഞം അജ്ഝുപഗതസ്സ.

൫൮൮. “മിത്തം ഇധ ച കല്യാണം, സിക്ഖാ വിപുലം സമാദാനം;
സുസ്സൂസാ ച ഗരൂനം, ഏതം സമണസ്സ പതിരൂപം.

൫൮൯. “ബുദ്ധേസു സഗാരവതാ, ധമ്മേ അപചിതി യഥാഭൂതം;
സങ്ഘേ ച ചിത്തികാരോ, ഏതം സമണസ്സ പതിരൂപം.

൫൯൦. “ആചാരഗോചരേ യുത്തോ, ആജീവോ സോധിതോ അഗാരയ്ഹോ;
ചിത്തസ്സ ച സണ്ഠപനം, ഏതം സമണസ്സ പതിരൂപം.

൫൯൧. “ചാരിത്തം അഥ വാരിത്തം, ഇരിയാപഥിയം പസാദനിയം;
അധിചിത്തേ ച ആയോഗോ, ഏതം സമണസ്സ പതിരൂപം.

൫൯൨. “ആരഞ്ഞകാനി സേനാസനാനി, പന്താനി അപ്പസദ്ദാനി;
ഭജിതബ്ബാനി മുനിനാ, ഏതം സമണസ്സ പതിരൂപം.

൫൯൩. “സീലഞ്ച ബാഹുസച്ചഞ്ച, ധമ്മാനം പവിചയോ യഥാഭൂതം;

സച്ചാനം അഭിസമയോ, ഏതം സമണസ്സ പതിരൂപം.

ഒൻർ. ‘‘ഭാവേയ്യ ച അനിച്ചന്തി, അനത്തസഞ്ഞം അസുഭസഞ്ഞഞ്ച;
ലോകമ്ഹി ച അനഭിരതിം, ഏതം സമണസ്സ പതിരൂപം.

ഒൻദ. ‘‘ഭാവേയ്യ ച ബോജ്ഝങ്ഗേ, ഇദ്ധിപാദാനി ഇന്ദ്രിയാനി ബലാനി;
അട്ഠങ്ഗമഗ്ഗമരിയം, ഏതം സമണസ്സ പതിരൂപം.

ഒൻന്ന. ‘‘തണ്ഹം പജഹേയ്യ മുനി, സമൂലകേ ആസവേ പദാലേയ്യ;
വിഹരേയ്യ വിപ്പമുത്തോ, ഏതം സമണസ്സ പതിരൂപ’’ന്തി.

… ഗോതമോ ഥേരോ….

ദസകനിപാതോ നിട്ഠിതോ.

തത്രുദ്ദാനം -

കാളുദായീ ച സോ ഥേരോ, ഏകവിഹാരീ ച കപ്പിനോ;
ചൂളപന്ഥകോ കപ്പോ ച, ഉപസേനോ ച ഗോതമോ;
സത്തിമേ ദസകേ ഥേരാ, ഗാഥായോ ചേത്ഥ സത്തതീതി.

൧൧. ഏകാദസനിപാതോ

൧. സംകിച്ചത്ഥേരഗാഥാ

൫൯൭. ‘‘കിം തവത്ഥോ വനേ താത, ഉജ്ജുഹാനോവ പാവുസേ;
വേരമ്ഭാ രമണീയാ തേ, പവിവേകോ ഹി ഝായിനം.

൫൯൮. ‘‘യഥാ അബ്ഭാനി വേരമ്ഭോ, വാതോ നുദതി പാവുസേ;
സഞ്ഞാ മേ അഭികിരന്തി, വിവേകപടിസഞ്ഞുതാ.

൫൯൯. ‘‘അപണ്ഡരോ അണ്ഡസമ്ഭവോ, സീവഥികായ നികേതചാരികോ;
ഉപ്പാദയതേവ മേ സതിം, സന്ദേഹസ്മിം വിരാഗനിസ്സിതം.

൬൦൦. ‘‘യഞ്ച അഞ്ഞേ ന രക്ഖന്തി, യോ ച അഞ്ഞേ ന രക്ഖതി;
സ വേ ഭിക്ഖു സുഖം സേതി, കാമേസു അനപേക്ഖവാ.

൬൦൧. ‘‘അച്ഛോദികാ പുഥുസിലാ, ഗോനങ്ഗുലമിഗായുതാ;
അമ്ബുസേവാലസഞ്ഛന്നാ, തേ സേലാ രമയന്തി മം.

൬൦൨. ‘‘വസിതം മേ അരഞ്ഞേസു, കന്ദരാസു ഗുഹാസു ച;
സേനാസനേസു പന്തേസു, വാളമിഗനിസേവിതേ.

൬൦൩. ‘‘‘ഇമേ ഹഞ്ഞന്തു വജ്ഝന്തു, ദുക്ഖം പപ്പോന്തു പാണിനോ’;
സങ്കപ്പം നാഭിജാനാമി, അനരിയം ദോസസംഹിതം.

൬൦൪. ‘‘പരിചിണ്ണോ മയാ സത്ഥാ, കതം ബുദ്ധസ്സ സാസനം;
ഓഹിതോ ഗരുകോ ഭാരോ, ഭവനേത്തി സമൂഹതാ.

൬൦൫. ‘‘യസ്സ ചത്ഥായ [യസ്സത്ഥായ (സീ॰)] പബ്ബജിതോ, അഗാരസ്മാനഗാരിയം;
സോ മേ അത്ഥോ അനുപ്പത്തോ, സബ്ബസംയോജനക്ഖയോ.

൬൦൬. ‘‘നാഭിനന്ദാമി മരണം, നാഭിനന്ദാമി ജീവിതം;
കാലഞ്ച പടികങ്ഖാമി, നിബ്ബിസം ഭതകോ യഥാ.

൬൦൭. ‘‘നാഭിനന്ദാമി മരണം, നാഭിനന്ദാമി ജീവിതം;
കാലഞ്ച പടികങ്ഖാമി, സമ്പജാനോ പതിസ്സതോ’’തി.

… സംകിച്ചോ ഥേരോ….

ഏകാദസനിപാതോ നിട്ഠിതോ.

തത്രുദ്ദാനം –

സംകിച്ചഥേരോ ഏകോവ, കതകിച്ചോ അനാസവോ;
ഏകാദസനിപാതമ്ഹി, ഗാഥാ ഏകാദസേവ ചാതി.

൧൨. ദ്വാദസകനിപാതോ

൧. സീലവത്ഥേരഗാഥാ

൬൦൮. “സീലമേവിധ സിക്ഖേഥ, അസ്മിം ലോകേ സുസിക്ഖിതം;
സീലം ഹി സബ്ബസമ്പത്തിം, ഉപനാമേതി സേവിതം.

൬൦൯. “സീലം രക്ഖേയ്യ മേധാവീ, പത്ഥയാനോ തയോ സുഖേ;
പസംസം വിത്തിലാഭഞ്ച, പേച്ച സഗ്ഗേ പമോദനം [പേച്ച സഗ്ഗേ ച മോദനം (സീ॰ പീ॰)].

൬൧൦. “സീലവാ ഹി ബഹൂ മിത്തേ, സഞ്ഞമേനാധിഗച്ഛതി;
ദുസ്സീലോ പന മിത്തേഹി, ധംസതേ പാപമാചരം.

൬൧൧. “അവണ്ണഞ്ച അകിത്തിഞ്ച, ദുസ്സീലോ ലഭതേ നരോ;
വണ്ണം കിത്തിം പസംസഞ്ച, സദാ ലഭതി സീലവാ.

൬൧൨. “ആദി സീലം പതിട്ഠാ ച, കല്യാണാനഞ്ച മാതുകം;
പമുഖം സബ്ബധമ്മാനം, തസ്മാ സീലം വിസോധയേ.

൬൧൩. “വേലാ ച സംവരം സീലം [സംവരോ സീലം (സീ॰), സംവരസീലം (സീ॰ അട്ഠ॰)], ചിത്തസ്സ അഭിഹാസനം;
തിത്ഥഞ്ച സബ്ബബുദ്ധാനം, തസ്മാ സീലം വിസോധയേ.

൬൧൪. “സീലം ബലം അപ്പടിമം, സീലം ആവുധമുത്തമം;
സീലമാഭരണം സേട്ഠം, സീലം കവചമബ്ഭുതം.

൬൧൫. “സീലം സേതു മഹേസക്ഖോ, സീലം ഗന്ധോ അനുത്തരോ;
സീലം വിലേപനം സേട്ഠം, യേന വാതി ദിസോദിസം.

൬൧൬. “സീലം സമ്ബലമേവഗ്ഗം, സീലം പാഥേയ്യമുത്തമം;
സീലം സേട്ഠോ അതിവാഹോ, യേന യാതി ദിസോദിസം.

൬൧൭. “ഇധേവ നിന്ദം ലഭതി, പേച്ചാപായേ ച ദുമ്മനോ;
സബ്ബത്ഥ ദുമ്മനോ ബാലോ, സീലേസു അസമാഹിതോ.

൬൧൮. “ഇധേവ കിത്തിം ലഭതി, പേച്ച സഗ്ഗേ ച സുമ്മനോ;
സബ്ബത്ഥ സുമനോ ധീരോ, സീലേസു സുസമാഹിതോ.

൬൧൯. “സീലമേവ ഇധ അഗ്ഗം, പഞ്ഞവാ പന ഉത്തമോ;
മനുസ്സേസു ച ദേവേസു, സീലപഞ്ഞാണതോ ജയ”ന്തി.

… സീലവോ ഥേരോ….

൨. സുനീതത്ഥേരഗാഥാ

൬൨൦. “നീചേ കുലമ്ഹി ജാതോഹം, ദലിദ്ദോ അപ്പഭോജനോ;
ഹീനകമ്മം [ഹീനം കമ്മം (സ്യാ॰)] മമം ആസി, അഹോസിം പുപ്ഫഛഡ്ഡകോ.

൬൨൧. “ജിഗുച്ഛിതോ മനുസ്സാനം, പരിഭൂതോ ച വമ്ഭിതോ;
നീചം മനം കരിത്വാന, വന്ദിസ്സം ബഹുകം ജനം.

൬൨൨. “അഥദ്ദസാസിം സമ്ബുദ്ധം, ഭിക്ഖുസങ്ഘപുരക്ഖതം;
പവിസന്തം മഹാവീരം, മഗധാനം പുരുത്തമം.

൬൨൩. “നിക്ഖിപിത്വാന ബ്യാഭങ്ഗിം, വന്ദിതും ഉപസങ്കമിം;
മമേവ അനുകമ്പായ, അട്ഠാസി പുരിസുത്തമോ.

൬൨൪. “വന്ദിത്വാ സത്ഥുനോ പാദേ, ഏകമന്തം ഠിതോ തദാ;
പബ്ബജ്ജം അഹമായാചിം, സബ്ബസത്താനമുത്തമം.

൬൨൫. “തതോ കാരുണികോ സത്ഥാ, സബ്ബലോകാനുകമ്പകോ;
‘ഏഹി ഭിക്ഖൂ’തി മം ആഹ, സാ മേ ആസൂപസമ്പദാ.

൬൨൬. “സോഹം ഏകോ അരഞ്ഞസ്മിം, വിഹരന്തോ അതന്ദിതോ;
അകാസിം സത്ഥുവചനം, യഥാ മം ഓവദീ ജിനോ.

൬൨൭. “രത്തിയാ പഠമം യാമം, പുബ്ബജാതിമനുസ്സരിം;
രത്തിയാ മജ്ഝിമം യാമം, ദിബ്ബചക്ഖും വിസോധയിം [ദിബ്ബചക്ഖു വിസോധിതം (ക॰)];
രത്തിയാ പച്ഛിമേ യാമേ, തമോഖന്ധം പദാലയിം.

൬൨൮. “തതോ രത്യാ വിവസാനേ, സൂരിയസ്സുഗ്ഗമനം പതി;
ഇന്ദോ ബ്രഹ്മാ ച ആഗന്ത്വാ, മം നമസ്സിംസു പഞ്ജലീ.

൬൨൯. “‘നമോ തേ പുരിസാജഞ്ഞ, നമോ തേ പുരിസുത്തമ;
യസ്സ തേ ആസവാ ഖീണാ, ദക്ഖിണേയ്യോസി മാരിസ’.

൬൩൦. “തതോ ദിസ്വാന മം സത്ഥാ, ദേവസങ്ഘപുരക്ഖതം;
സിതം പാതുകരിത്വാന, ഇമമത്ഥം അഭാസഥ.

൬൩൧. [സു॰ നി॰ ൬൫൫ സുത്തനിപാതേപി] “‘തപേന ബ്രഹ്മചരിയേന, സംയമേന ദമേന ച;
ഏതേന ബ്രാഹ്മണോ ഹോതി, ഏതം ബ്രാഹ്മണമുത്തമ’”ന്തി.

… സുനീതോ ഥേരോ….

ദ്വാദസകനിപാതോ നിട്ഠിതോ.

തത്രുദ്ദാനം -

സീലവാ ച സുനീതോ ച, ഥേരാ ദ്വേ തേ മഹിദ്ധികാ;
ദ്വാദസമ്ഹി നിപാതമ്ഹി, ഗാഥായോ ചതുവീസതീതി.

൧൩. തേരസനിപാതോ

൧. സോണകോളിവിസത്ഥേരഗാഥാ

൬൩൨. “യാഹു രട്ഠേ സമുക്കട്ഠോ, രഞ്ഞോ അങ്ഗസ്സ പദ്ധഗൂ [പത്ഥഗൂ (സ്യാ॰), പട്ഠഗൂ (ക॰)];
സ്വാജ്ജ ധമ്മേസു ഉക്കട്ഠോ, സോണോ ദുക്ഖസ്സ പാരഗൂ.

൬൩൩. “പഞ്ച ഛിന്ദേ പഞ്ച ജഹേ, പഞ്ച ചുത്തരി ഭാവയേ;
പഞ്ചസങ്ഗാതിഗോ ഭിക്ഖു, ഓഘതിണ്ണോതി വുച്ചതി.

൬൩൪. “ഉന്നളസ്സ പമത്തസ്സ, ബാഹിരാസസ്സ [ബാഹിരാസയസ്സ (ക॰)] ഭിക്ഖുനോ;
സീലം സമാധി പഞ്ഞാ ച, പാരിപൂരിം ന ഗച്ഛതി.

൬൩൫. “യഞ്ഹി കിച്ചം അപവിദ്ധം [തദപവിദ്ധം (സീ॰ സ്യാ॰)], അകിച്ചം പന കരീയതി;
ഉന്നളാനം പമത്താനം, തേസം വഡ്ഢന്തി ആസവാ.

൬൩൬. “യേസഞ്ച സുസമാരദ്ധാ, നിച്ചം കായഗതാ സതി;
അകിച്ചം തേ ന സേവന്തി, കിച്ചേ സാതച്ചകാരിനോ;
സതാനം സമ്പജാനാനം, അത്ഥം ഗച്ഛന്തി ആസവാ.

൬൩൭. “ഉജുമഗ്ഗമ്ഹി അക്ഖാതേ, ഗച്ഛഥ മാ നിവത്തഥ;
അത്തനാ ചോദയത്താനം, നിബ്ബാനമഭിഹാരയേ.

൬൩൮. “അച്ചാരദ്ധമ്ഹി വീരിയമ്ഹി, സത്ഥാ ലോകേ അനുത്തരോ;
വീണോപമം കരിത്വാ മേ, ധമ്മം ദേസേസി ചക്ഖുമാ;
തസ്സാഹം വചനം സുത്വാ, വിഹാസിം സാസനേ രതോ.

൬൩൯. “സമഥം പടിപാദേസിം, ഉത്തമത്ഥസ്സ പത്തിയാ;
തിസ്സോ വിജ്ജാ അനുപ്പത്താ, കതം ബുദ്ധസ്സ സാസനം.

൬൪൦. “നേക്ഖമ്മേ [നിക്ഖമേ (ക॰), നേക്ഖമ്മം (മഹാവ॰ ൨൪൪; അ॰ നി॰ ൬.൫൫)] അധിമുത്തസ്സ, പവിവേകഞ്ച ചേതസോ;
അബ്യാപജ്ഝാധിമുത്തസ്സ [അബ്യാപജ്ഝാധിമ്ഹത്തസ്സ (ക॰)], ഉപാദാനക്ഖയസ്സ ച.

൬൪൧. “തണ്ഹക്ഖയാധിമുത്തസ്സ, അസമ്മോഹഞ്ച ചേതസോ;
ദിസ്വാ ആയതനുപ്പാദം, സമ്മാ ചിത്തം വിമുച്ചതി.

൬൪൨. “തസ്സ സമ്മാ വിമുത്തസ്സ, സന്തചിത്തസ്സ ഭിക്ഖുനോ;
കതസ്സ പടിചയോ നത്ഥി, കരണീയം ന വിജ്ജതി.

൬൪൩. “സേലോ യഥാ ഏകഘനോ [ഏകഗ്ഘനോ (ക॰)], വാതേന ന സമീരതി;
ഏവം രൂപാ രസാ സദ്ദാ, ഗന്ധാ ഫസ്സാ ച കേവലാ.

൬൪൪. “ഇട്ഠാ ധമ്മാ അനിട്ഠാ ച, നപ്പവേധേന്തി താദിനോ;
ഠിതം ചിത്തം വിസഞ്ഞുത്തം, വയഞ്ചസ്സാനുപസ്സതീ”തി.

… സോണോ കോളിവിസോ ഥേരോ….

തേരസനിപാതോ നിട്ഠിതോ.

തത്രുദ്ദാനം -

സോണോ കോളിവിസോ ഥേരോ, ഏകോയേവ മഹിദ്ധികോ;
തേരസമ്ഹി നിപാതമ്ഹി, ഗാഥായോ ചേത്ഥ തേരസാതി.

൧൪. ചുദ്ദസകനിപാതോ

൧. ഖദിരവനിയരേവതത്ഥേരഗാഥാ

൬൪൫. ‘‘യദാ അഹം പബ്ബജിതോ, അഗാരസ്മാനഗാരിയം;
നാഭിജാനാമി സങ്കപ്പം, അനരിയം ദോസസംഹിതം.

൬൪൬. ‘‘‘ഇമേ ഹഞ്ഞന്തു വജ്ഝന്തു, ദുക്ഖം പപ്പോന്തു പാണിനോ’;
സങ്കപ്പം നാഭിജാനാമി, ഇമസ്മിം ദീഘമന്തരേ.

൬൪൭. ‘‘മേത്തഞ്ച അഭിജാനാമി, അപ്പമാണം സുഭാവിതം;
അനുപുബ്ബം പരിചിതം, യഥാ ബുദ്ധേന ദേസിതം.

൬൪൮. ‘‘സബ്ബമിത്തോ സബ്ബസഖോ, സബ്ബഭൂതാനുകമ്പകോ;
മേത്തചിത്തഞ്ച [മേത്തം ചിത്തം (സീ॰ സ്യാ॰)] ഭാവേമി,
അബ്യാപജ്ജരതോ [അബ്യാപജ്ഝരതോ (സീ॰ സ്യാ॰)] സദാ.

൬൪൯. ‘‘അസംഹീരം അസംകുപ്പം, ചിത്തം ആമോദയാമഹം;
ബ്രഹ്മവിഹാരം ഭാവേമി, അകാപുരിസസേവിതം.

൬൫൦. ‘‘അവിതക്കം സമാപന്നോ, സമ്മാസമ്ബുദ്ധസാവകോ;
അരിയേന തുണ്ഹീഭാവേന, ഉപേതോ ഹോതി താവദേ.

൬൫൧. ‘‘യഥാപി പബ്ബതോ സേലോ, അചലോ സുപ്പതിട്ഠിതോ;
ഏവം മോഹക്ഖയാ ഭിക്ഖു, പബ്ബതോവ ന വേധതി.

൬൫൨. ‘‘അനങ്ഗണസ്സ പോസസ്സ, നിച്ചം സുചിഗവേസിനോ;
വാലഗ്ഗമത്തം പാപസ്സ, അബ്ഭമത്തംവ ഖായതി.

൬൫൩. ‘‘നഗരം യഥാ പച്ചന്തം, ഗുത്തം സന്തരബാഹിരം;
ഏവം ഗോപേഥ അത്താനം, ഖണോ വോ മാ ഉപച്ചഗാ.

൬൫൪. ‘‘നാഭിനന്ദാമി മരണം, നാഭിനന്ദാമി ജീവിതം;
കാലഞ്ച പടികങ്ഖാമി, നിബ്ബിസം ഭതകോ യഥാ.

൬൫൫. ‘‘നാഭിനന്ദാമി മരണം…പേ॰… സമ്പജാനോ പതിസ്സതോ.
൬൫൬. ‘‘പരിചിണ്ണോ മയാ സത്ഥാ, കതം ബുദ്ധസ്സ സാസനം;
ഓഹിതോ ഗരുകോ ഭാരോ, ഭവനേത്തി സമൂഹതാ.

൬൫൭. ‘‘യസ്സ ചത്ഥായ പബ്ബജിതോ, അഗാരസ്മാനഗാരിയം;
സോ മേ അത്ഥോ അനുപ്പത്തോ, സബ്ബസംയോജനക്ഖയോ.

൬൫൮. ‘‘സമ്പാദേഥപ്പമാദേന, ഏസാ മേ അനുസാസനീ;
ഹന്ദാഹം പരിനിബ്ബിസ്സം, വിപ്പമുത്തോമ്ഹി സബ്ബധീ’’തി.

… ഖദിരവനിയരേവതോ ഥേരോ….

൨. ഗോദത്തത്ഥേരഗാഥാ

൬൫൯.

“യഥാപി ഭദ്ദോ ആജഞ്ഞോ, ധുരേ യുത്തോ ധുരസ്സഹോ [ധുരാസഹോ (അട്ഠ॰)];
മഥിതോ അതിഭാരേന, സംയുഗം നാതിവത്തതി.

൬൬൦. “ഏവം പഞ്ഞായ യേ തിത്താ, സമുദ്ദോ വാരിനാ യഥാ;
ന പരേ അതിമഞ്ഞന്തി, അരിയധമ്മോവ പാണിനം.

൬൬൧. “കാലേ കാലവസം പത്താ, ഭവാഭവവസം ഗതാ;
നരാ ദുക്ഖം നിഗച്ഛന്തി, തേധ സോചന്തി മാണവാ [മാനവാ (സീ॰)].

൬൬൨. “ഉന്നതാ സുഖധമ്മേന, ദുക്ഖധമ്മേന ചോനതാ;
ദ്വയേന ബാലാ ഹഞ്ഞന്തി, യഥാഭൂതം അദസ്സിനോ.

൬൬൩. “യേ ച ദുക്ഖേ സുഖസ്മിഞ്ച, മജ്ഝേ സിബ്ബിനിമച്ചഗൂ;
ഠിതാ തേ ഇന്ദഖീലോവ, ന തേ ഉന്നതഓനതാ.

൬൬൪. “ന ഹേവ ലാഭേ നാലാഭേ, ന യസേ ന ച കിത്തിയാ;
ന നിന്ദായം പസംസായ, ന തേ ദുക്ഖേ സുഖമ്ഹി.

൬൬൫. “സബ്ബത്ഥ തേ ന ലിമ്പന്തി, ഉദബിന്ദുവ പോക്ഖരേ;
സബ്ബത്ഥ സുഖിതാ ധീരാ, സബ്ബത്ഥ അപരാജിതാ.

൬൬൬. “ധമ്മേന ച അലാഭോ യോ, യോ ച ലാഭോ അധമ്മികോ;
അലാഭോ ധമ്മികോ സേയ്യോ, യം ചേ ലാഭോ അധമ്മികോ.

൬൬൭. “യസോ ച അപ്പബുദ്ധീനം, വിഞ്ഞൂനം അയസോ ച യോ;
അയസോവ സേയ്യോ വിഞ്ഞൂനം, ന യസോ അപ്പബുദ്ധിനം.

൬൬൮. “ദുമ്മേധേഹി പസംസാ ച, വിഞ്ഞൂഹി ഗരഹാ ച യാ;
ഗരഹാവ സേയ്യോ വിഞ്ഞൂഹി, യം ചേ ബാലപ്പസംസനാ.

൬൬൯. “സുഖഞ്ച കാമമയികം, ദുക്ഖഞ്ച പവിവേകിയം;
പവിവേകദുക്ഖം സേയ്യോ, യം ചേ കാമമയം സുഖം.

൬൭൦. “ജീവിതഞ്ച അധമ്മേന, ധമ്മേന മരണഞ്ച യം;
മരണം ധമ്മികം സേയ്യോ, യം ചേ ജീവേ അധമ്മികം.

൬൭൧. “കാമകോപപ്പഹീനാ യേ, സന്തചിത്താ ഭവാഭവേ;
ചരന്തി ലോകേ അസിതാ, നത്ഥി തേസം പിയാപിയം.

൬൭൨. “ഭാവയിത്വാന ബോജ്ഝങ്ഗേ, ഇന്ദ്രിയാനി ബലാനി ച;
പപ്പുയ്യ പരമം സന്തിം, പരിനിബ്ബന്തിനാസവാ”തി.

... ഗോദത്തോ ഥേരോ....

ചുദ്ദസകനിപാതോ നിട്ഠിതോ.

തത്രുദ്ദാനം -

രേവതോ ചേവ ഗോദത്തോ, ഥേരാ ദ്വേ തേ മഹിദ്ധികാ;
ചുദ്ദസമ്ഹി നിപാതമ്ഹി, ഗാഥായോ അട്ഠവീസതീതി.

൧൦. സോളസകനിപാതോ

൧. അഞ്ഞാസികോണ്ഡഞ്ഞത്ഥേരഗാഥാ

൬൭൩. ‘‘ഏസ ഭിയ്യോ പസീദാമി, സുത്വാ ധമ്മം മഹാരസം;
വിരാഗോ ദേസിതോ ധമ്മോ, അനുപാദായ സബ്ബസോ.

൬൭൪. ‘‘ബഹൂനി ലോകേ ചിത്രാനി, അസ്മിം പഥവിമണ്ഡലേ;
മഥേന്തി മഞ്ഞേ സങ്കപ്പം, സുഭം രാഗൂപസംഹിതം.

൬൭൫. ‘‘രജമുഹതഞ്ച വാതേന, യഥാ മേഘോപസമ്മയേ;
ഏവം സമ്മന്തി സങ്കപ്പാ, യദാ പഞ്ഞായ പസ്സതി.

൬൭൬. [ധ॰ പ॰ ൨൭൭ ധമ്മപദേ] ‘‘സബ്ബേ സങ്ഖാരാ അനിച്ചാതി, യദാ പഞ്ഞായ പസ്സതി;
അഥ നിബ്ബിന്ദതി ദുക്ഖേ, ഏസ മഗ്ഗോ വിസുദ്ധിയാ.

൬൭൭. [ധ॰ പ॰ ൨൭൮ ധമ്മപദേ] ‘‘സബ്ബേ സങ്ഖാരാ ദുക്ഖാതി, യദാ പഞ്ഞായ പസ്സതി
അഥ നിബ്ബിന്ദതി ദുക്ഖേ, ഏസ മഗ്ഗോ വിസുദ്ധിയാ.

൬൭൮. [ധ॰ പ॰ ൨൭൯ ധമ്മപദേ] ‘‘സബ്ബേ ധമ്മാ അനത്താതി, യദാ പഞ്ഞായ പസ്സതി;
അഥ നിബ്ബിന്ദതി ദുക്ഖേ, ഏസ മഗ്ഗോ വിസുദ്ധിയാ.

൬൭൯. ‘‘ബുദ്ധാനുബുദ്ധോ യോ ഥേരോ, കോണ്ഡഞ്ഞോ തിബ്ബനിക്കമോ;
പഹീനജാതിമരണോ, ബ്രഹ്മചരിയസ്സ കേവലീ.

൬൮൦. ‘‘ഓഘപാസോ ദള്ഹഖിലോ [ദള്ഹോ ഖിലോ (സ്യാ॰ ക॰)], പബ്ബതോ ദുപ്പദാലയോ;
ഛേത്വാ ഖിലഞ്ച പാസഞ്ച, സേലം ഭേത്വാന [ഛേത്വാന (ക॰)] ദുബ്ഭിദം;
തിണ്ണോ പാരങ്ഗതോ ഝായീ, മുത്തോ സോ മാരബന്ധനാ.

൬൮൧. ‘‘ഉദ്ധതോ ചപലോ ഭിക്ഖു, മിത്തേ ആഗമ്മ പാപകേ;
സംസീദതി മഹോഘസ്മിം, ഊമിയാ പടികുജ്ജിതോ.

൬൮൨. ‘‘അനുദ്ധതോ അചപലോ, നിപകോ സംവുതിന്ദ്രിയോ;
കല്യാണമിത്തോ മേധാവീ, ദുക്ഖസ്സന്തകരോ സിയാ.

൬൮൩. ‘‘കാലപബ്ബങ്ഗസങ്കാസോ, കിസോ ധമനിസന്ഥതോ;
മത്തഞ്ഞൂ അന്നപാനസ്മിം, അദീനമനസോ നരോ.

൬൮൪. ‘‘ഫുട്ഠോ ഡംസേഹി മകസേഹി, അരഞ്ഞസ്മിം ബ്രഹാവനേ;
നാഗോ സങ്ഗാമസീസേവ, സതോ തത്രാധിവാസയേ.

൬൮൫. ‘‘നാഭിനന്ദാമി മരണം…പേ॰… നിബ്ബിസം ഭതകോ യഥാ.
൬൮൬. ‘‘നാഭിനന്ദാമി മരണം…പേ॰… സമ്പജാനോ പതിസ്സതോ.
൬൮൭. ‘‘പരിചിണ്ണോ മയാ സത്ഥാ…പേ॰… ഭവനേത്തി സമൂഹതാ.
൬൮൮. ‘‘യസ്സ ചത്ഥായ പബ്ബജിതോ, അഗാരസ്മാനഗാരിയം;
സോ മേ അത്ഥോ അനുപ്പത്തോ, കിം മേ സദ്ധിവിഹാരിനാ’’തി.

൨. ഉദായിത്ഥേരഗാഥാ

൬൮൯. [അ॰ നി॰ ൬.൪൩] “മനുസ്സഭൂതം സമ്ബുദ്ധം, അത്തദന്തം സമാഹിതം;
ഇരിയമാനം ബ്രഹ്മപഥേ, ചിത്തസ്സൂപസമേ രതം.

൬൯൦. “യം മനുസ്സാ നമസ്സന്തി, സബ്ബധമ്മാന പാരഗും;
ദേവാപി തം നമസ്സന്തി, ഇതി മേ അരഹതോ സുതം.

൬൯൧. “സബ്ബസംയോജനാതീതം , വനാ നിബ്ബനമാഗതം;
കാമേഹി നേക്ഖമ്മരതം [നിക്ഖമ്മരതം (ക॰)], മുത്തം സേലാവ കഞ്ചനം.

൬൯൨. “സ വേ അച്ചരുചി നാഗോ, ഹിമവാവഞ്ഞേ സിലുച്ചയേ;
സബ്ബേസം നാഗനാമാനം, സച്ചനാമോ അനുത്തരോ.

൬൯൩. “നാഗം വോ കിത്തയിസ്സാമി, ന ഹി ആഗും കരോതി സോ;
സോരച്ചം അവിഹിംസാ ച, പാദാ നാഗസ്സ തേ ദുവേ.

൬൯൪. “സതി ച സമ്പജഞ്ഞഞ്ച, ചരണാ നാഗസ്സ തേപരേ;
സദ്ധാഹത്ഥോ മഹാനാഗോ, ഉപേക്ഖാസേതദന്തവാ.

൬൯൫. “സതി ഗീവാ സിരോ പഞ്ഞാ, വീമംസാ ധമ്മചിന്തനാ;
ധമ്മകുച്ഛിസമാവാസോ, വിവേകോ തസ്സ വാലധി.

൬൯൬. “സോ ഝായീ അസ്സാസരതോ, അജ്ഝത്തം സുസമാഹിതോ;
ഗച്ഛം സമാഹിതോ നാഗോ, ഠിതോ നാഗോ സമാഹിതോ.

൬൯൭. “സയം സമാഹിതോ നാഗോ, നിസിന്നോപി സമാഹിതോ;
സബ്ബത്ഥ സംവുതോ നാഗോ, ഏസാ നാഗസ്സ സമ്പദാ.

൬൯൮. “ഭുഞ്ജതി അനവജ്ജാനി, സാവജ്ജാനി ന ഭുഞ്ജതി;
ഘാസമച്ഛാദനം ലദ്ധാ, സന്നിധിം പരിവജ്ജയം.

൬൯൯. “സംയോജനം അണും ഥൂലം, സബ്ബം ഛേത്വാന ബന്ധനം;
യേന യേനേവ ഗച്ഛതി, അനപക്ഖോവ ഗച്ഛതി.

൭൦൦. “യഥാപി ഉദകേ ജാതം, പുണ്ഡരീകം പവഡ്ഢതി;
നോപലിപ്പതി തോയേന, സുചിഗന്ധം മനോരമം.

൭൦൧. “തഥേവ ച ലോകേ ജാതോ, ബുദ്ധോ ലോകേ വിഹരതി;
നോപലിപ്പതി ലോകേന, തോയേന പദുമം യഥാ.

൭൦൨. “മഹാഗിനി പജ്ജലിതോ, അനാഹാരോപസമ്മതി;
അങ്ഗാരേസു ച സന്തേസു, നിബ്ബുതോതി പവുച്ചതി.

൭൦൩. “അത്ഥസ്സായം വിഞ്ഞാപനീ, ഉപമാ വിഞ്ഞൂഹി ദേസിതാ;
വിഞ്ഞിസ്സന്തി മഹാനാഗാ, നാഗം നാഗേന ദേസിതം.

൭൦൪. “വീതരാഗോ വീതദോസോ, വീതമോഹോ അനാസവോ;
സരീരം വിജഹം നാഗോ, പരിനിബ്ബിസ്സത്യനാസവോ”തി.

… ഉദായീ ഥേരോ….

സോളസകനിപാതോ നിട്ഠിതോ.

തത്രുദ്ദാനം -

കോണ്ഡഞ്ഞോ ച ഉദായീ ച, ഥേരാ ദ്വേ തേ മഹിദ്ധികാ;
സോളസമ്ഹി നിപാതമ്ഹി, ഗാഥായോ ദ്വേ ച തിംസ ചാതി.

൧൬. വീസതിനിപാതോ

൧. അധിമുത്തത്ഥേരഗാഥാ

൭൦൫.“യഞ്ഞത്ഥം വാ ധനത്ഥം വാ, യേ ഹനാമ മയം പുരേ;
അവസേസം [അവസേ തം (സീ॰ അട്ഠ॰ മൂലപാഠോ), അവസേസാനം (അട്ഠ॰?)] ഭയം ഹോതി, വേധന്തി വിലപന്തി ച.

൭൦൬.“തസ്സ തേ നത്ഥി ഭീതത്തം, ഭിയ്യോ വണ്ണോ പസീദതി;
കസ്മാ ന പരിദേവേസി, ഏവരൂപേ മഹബ്ഭയേ.

൭൦൭.“നത്ഥി ചേതസികം ദുക്ഖം, അനപേക്ഖസ്സ ഗാമണി;
അതിക്കന്താ ഭയാ സബ്ബേ, ഖീണസംയോജനസ്സ വേ.

൭൦൮.“ഖീണായ ഭവനേത്തിയാ, ദിട്ഠേ ധമ്മേ യഥാതഥേ;
ന ഭയം മരണേ ഹോതി, ഭാരനിക്ഖേപനേ യഥാ.

൭൦൯.“സുചിണ്ണം ബ്രഹ്മചരിയം മേ, മഗ്ഗോ ചാപി സുഭാവിതോ;
മരണേ മേ ഭയം നത്ഥി, രോഗാനമിവ സങ്ഖയേ.

൭൧൦.“സുചിണ്ണം ബ്രഹ്മചരിയം മേ, മഗ്ഗോ ചാപി സുഭാവിതോ;
നിരസ്സാദാ ഭവാ ദിട്ഠാ, വിസം പിത്വാവ [പീത്വാവ (സീ॰)] ഛഡ്ഡിതം.

൭൧൧.“പാരഗൂ അനുപാദാനോ, കതകിച്ചോ അനാസവോ;
തുട്ഠോ ആയുക്ഖയാ ഹോതി, മുത്തോ ആഘാതനാ യഥാ.

൭൧൨.“ഉത്തമം ധമ്മതം പത്തോ, സബ്ബലോകേ അനത്ഥികോ;
ആദിത്താവ ഘരാ മുത്തോ, മരണസ്മിം ന സോചതി.

൭൧൩.“യദത്ഥി സങ്ഗതം കിഞ്ചി, ഭവോ വാ യത്ഥ ലബ്ഭതി;
സബ്ബം അനിസ്സരം ഏതം, ഇതി വുത്തം മഹേസിനാ.

൭൧൪.“യോ തം തഥാ പജാനാതി, യഥാ ബുദ്ധേന ദേസിതം;
ന ഗണ്ഹാതി ഭവം കിഞ്ചി, സുതത്തംവ അയോഗുളം.

൭൧൫.“ന മേ ഹോതി ‘അഹോസി’ന്തി, ‘ഭവിസ്സ’ന്തി ന ഹോതി മേ;
സങ്ഖാരാ വിഗമിസ്സന്തി, തത്ഥ കാ പരിദേവനാ.

൭൧൬.“സുദ്ധം ധമ്മസമുപ്പാദം, സുദ്ധം സങ്ഖാരസന്തതിം;
പസ്സന്തസ്സ യഥാഭൂതം, ന ഭയം ഹോതി ഗാമണി.

൭൧൭.“തിണകട്ഠസമം ലോകം, യദാ പഞ്ഞായ പസ്സതി;
മമത്തം സോ അസംവിന്ദം, ‘നത്ഥി മേ’തി ന സോചതി.

൭൧൮.“ഉക്കണ്ഠാമി സരീരേന, ഭവേനമ്ഹി അനത്ഥികോ;
സോയം ഭിജ്ജിസ്സതി കായോ, അഞ്ഞോ ച ന ഭവിസ്സതി.

൭൧൯.“യം വോ കിച്ചം സരീരേന, തം കരോഥ യദിച്ഛഥ;
ന മേ തപ്പച്ചയാ തത്ഥ, ദോസോ പേമഞ്ച ഹേഹിതി”.

൭൨൦.തസ്സ തം വചനം സുത്വാ, അബ്ഭുതം ലോമഹംസനം;

സത്ഥാനി നിക്ഖിപിത്വാന, മാണവാ എ്വതദബ്രവും.

൩൮൧. “കിം ഭദന്തേ കരിത്വാന, കോ വാ ആചരിയോ തവ;
കസ്സ സാസനമാഗമ്മ, ലബ്ഭതേ തം അസോകതാ”.

൩൮൨. “സബ്ബഞ്ഞൂ സബ്ബദസ്സാവീ, ജിനോ ആചരിയോ മമ;
മഹാകാരുണികോ സത്ഥാ, സബ്ബലോകതികിച്ഛകോ.

൩൮൩. “തേനായം ദേസിതോ ധമ്മോ, ഖയഗാമീ അനുത്തരോ;
തസ്സ സാസനമാഗമ്മ, ലബ്ഭതേ തം അസോകതാ”.

൩൮൪. സുത്വാന ചോരാ ഇസിനോ സുഭാസിതം, നിക്ഖിപ്പ സത്ഥാനി ച
ആവുധാനി ച;
തമ്ഹാ ച കമ്മാ വിരമിംസു എ്വകേ, എ്വകേ ച പബ്ബജ്ജമരോചയിംസു.

൩൮൫. തേ പബ്ബജിത്വാ സുഗതസ്സ സാസനേ, ഭാവേത്വ ബോജ്ഝങ്ഗബലാനി
പണ്ഡിതാ;
ഉദഗ്ഗചിത്താ സുമനാ കതിന്ദ്രിയാ, ഫുസിംസു നിബ്ബാനപദം
അസങ്ഖതന്തി.

...അധിമുത്തോ ഥേരോ....

൮. പാരാപരിയത്ഥേരഗാഥാ

൩൮൬. “സമണസ്സ അഹു ചിന്താ, പാരാപരിയസ്സ ഭിക്ഖുനോ;
എ്വകകസ്സ നിസിന്നസ്സ, പവിവിത്തസ്സ ഝായിനോ.

൩൮൭. “കിമാനുപുബ്ബം പുരിസോ, കിം വതം കിം സമാചാരം;
അത്തനോ കിച്ചകാരീസ്സ, ന ച കഞ്ചി വിഹേഠയേ.

൩൮൮. “ഇന്ദ്രിയാനി മനുസ്സാനം, ഹിതായ അഹിതായ ച;
അരക്ഖിതാനി അഹിതായ, രക്ഖിതാനി ഹിതായ ച.

൩൮൯. “ഇന്ദ്രിയാനേവ സാരക്ഖം, ഇന്ദ്രിയാനി ച ഗോപയം;
അത്തനോ കിച്ചകാരീസ്സ, ന ച കഞ്ചി വിഹേഠയേ.

൩൯൦. “ചക്ഖുന്ദ്രിയം ചേ രൂപേസു, ഗച്ഛന്തം അനിവാരയം;
അനാദീനവദസ്സാവീ, സോ ദുക്ഖാ ന ഹി മുച്ചതി.

൩൯൧. “സോതിന്ദ്രിയം ചേ സദ്ദേസു, ഗച്ഛന്തം അനിവാരയം;
അനാദീനവദസ്സാവീ, സോ ദുക്ഖാ ന ഹി മുച്ചതി.

൩൯൨. “അനിസ്സരണദസ്സാവീ , ഗന്ധേ ചേ പടിസേവതി;
ന സോ മുച്ചതി ദുക്ഖമ്ഹാ, ഗന്ധേസു അധിമുച്ഛിതോ.

൩൯൩. “അമ്ബിലം മധുരഗ്ഗഞ്ച, തിത്തകഗ്ഗമനുസ്സരം;
രസതണ്ഹായ ഗധിതോ, ഹദയം നാവബുജ്ഝതി.

൩൯൪. “സുഭാന്യപ്പടികൂലാനി, ഫോട്ഠബ്ബാനി അനുസ്സരം;
രത്തോ രാഗാധികരണം, വിവിധം വിന്ദതേ ദുഖം.

൩൮൫. ‘‘ഝാനം ചേതേഹി ധമ്മേഹി, യോ ന സക്കോതി രക്ഖിതും;
തതോ നം ദുക്ഖമന്വേതി, സബ്ബേഹേതേഹി പഞ്ചഹി.

൩൮൬. ‘‘പുബ്ബലോഹിതസമ്പുണ്ണം, ബഹുസ്സ കുണപസ്സ ച;
നരവീരകതം വഗ്ഗും, സമുഗ്ഗമിവ ചിത്തിതം.

൩൮൭. ‘‘കടുകം മധുരസ്സാദം, പിയനിബന്ധനം ദുഖം;
ഖുരംവ മധുനാ ലിത്തം, ഉല്ലിഹം നാവബുജ്ഝതി.

൩൮൮. ‘‘ഇത്ഥിരൂപേ ഇത്ഥിസരേ, ഫോട്ഠബ്ബേപി ച ഇത്ഥിയാ;
ഇത്ഥിഗന്ധേസു സാരത്തോ, വിവിധം വിന്ദതേ ദുഖം.

൩൮൯. ‘‘ഇത്ഥിസോതാനി സബ്ബാനി, സന്ദന്തി പഞ്ച പഞ്ചസു;
തേസമാവരണം കാതും, യോ സക്കോതി വീരിയവാ.

൩൯൦. ‘‘സോ അത്ഥവാ സോ ധമ്മട്ഠോ, സോ ദക്ഖോ സോ വിചക്ഖണോ;
കരേയ്യ രമമാനോപി, കിച്ചം ധമ്മത്ഥസംഹിതം.

൩൯൧. ‘‘അഥോ സീദതി സഞ്ഞുത്തം, വജ്ജേ കിച്ചം നിരത്ഥകം;
‘ന തം കിച്ച’ന്തി മഞ്ഞിത്വാ, അപ്പമത്തോ വിചക്ഖണോ.

൩൯൨. ‘‘യഞ്ച അത്ഥേന സഞ്ഞുത്തം, യാ ച ധമ്മഗതാ രതി;
തം സമാദായ വത്തേഥ, സാ ഹി വേ ഉത്തമാ രതി.

൩൯൩. ‘‘ഉച്ചാവചേഹുപായേഹി, പരേസമഭിജിഗീസതി;
ഹന്ത്വാ വധിത്വാ അഥ സോചയിത്വാ, ആലോപതി സാഹസാ യോ പരേസം.

൩൯൪. ‘‘തച്ഛന്തോ ആണിയാ ആണിം, നിഹന്തി ബലവാ യഥാ;
ഇന്ദ്രിയാനിന്ദ്രിയേഹേവ , നിഹന്തി കുസലോ തഥാ.

൩൯൫. ‘‘സദ്ധം വീരിയം സമാധിഞ്ച, സതിപഞ്ഞഞ്ച ഭാവയം;
പഞ്ച പഞ്ചഹി ഹന്ത്വാന, അനീഘോ യാതി ബ്രാഹ്മണോ.

൩൯൬. ‘‘സോ അത്ഥവാ സോ ധമ്മട്ഠോ, കത്വാ വാക്യാനുസാസനിം;
സബ്ബേന സബ്ബം ബുദ്ധസ്സ, സോ നരോ സുഖമേധതീ’’തി.

…പാരാപരിയോ ഥേരോ….

൬. തേലകാനിത്ഥേരഗാഥാ

൩൯൭. ‘‘ചിരരത്തം വതാതാപീ, ധമ്മം അനുവിചിന്തയം;
സമം ചിത്തസ്സ നാലത്ഥം, പുച്ഛം സമണബ്രാഹ്മണേ.

൩൯൮. ‘‘‘കോ സോ പാരങ്ഗതോ ലോകേ, കോ പത്തോ അമതോഗധം;
കസ്സ ധമ്മം പടിച്ഛാമി, പരമത്ഥവിജാനനം’.

൩൯൯. ‘‘അന്തോവങ്കഗതോ ആസി, മച്ഛോവ ഘസമാമിസം;
ബദ്ധോ മഹിന്ദപാസേന, വേപചിത്യസുരോ യഥാ.

൪൦൦. ‘‘അഞ്ഛാമി നം ന മുഞ്ചാമി, അസ്മാ സോകപരിദ്ദവാ;
കോ മേ ബന്ധം മുഞ്ചം ലോകേ, സമ്ബോധിം വേദയിസ്സതി.

൭൫൧. “സമണം ബ്രാഹ്മണം വാ കം, ആദിസന്തം പഭങ്ഗുനം.
കസ്സ ധമ്മം പടിച്ഛാമി, ജരാമച്ചുപവാഹനം.

൭൫൨. “വിചികിച്ഛാകങ്ഖാഗന്ഥിതം, സാരമ്ഭബലസഞ്ഞുതം;
കോധപ്പത്തമനത്ഥദ്ധം, അഭിജപ്പപ്പദാരണം.

൭൫൩. “തണ്ഹാധനുസമുട്ഠാനം , ദ്വേ ച പന്നരസായുതം
[ദ്വേധാപന്നരസായുതം (?)];
പസ്സ ഓരസികം ബാള്ഹം, ഭേത്വാന യദി [യദ (സീ॰ അട്ഠ॰) ഹദി (?) “ഹദയേ”തി തംസംവണ്ണനാ] തിട്ഠതി.

൭൫൪. “അനുദിട്ഠീനം അപ്പഹാനം, സങ്കപ്പപരതേജിതം;
തേന വിദ്ധോ പവേധാമി, പത്തംവ മാലുതേരിതം.

൭൫൫. “അജ്ഝത്തം മേ സമുട്ഠായ, ഖിപ്പം പച്ചതി മാമകം;
ഛഫസ്സായതനീ കായോ, യത്ഥ സരതി സബ്ബദാ.

൭൫൬. “തം ന പസ്സാമി തേകിച്ഛം, യോ മേതം സല്ലമുദ്ധരേ;
നാനാരജ്ജേന സത്ഥേന [നാരഗ്ഗേന ന സത്ഥേന (?)], നാഞ്ഞേന വിചികിച്ഛിതം.

൭൫൭. “കോ മേ അസത്ഥോ അവണോ, സല്ലമബ്ഭന്തരപസ്സയം;
അഹിംസം സബ്ബഗത്താനി, സല്ലം മേ ഉദ്ധരിസ്സതി.

൭൫൮. “ധമ്മപ്പതി ഹി സോ സേട്ഠോ, വിസദോസപ്പവാഹകോ;
ഗമ്ഭീരേ പതിതസ്സ മേ, ഥലം പാണിഞ്ച ദസ്സയേ.

൭൫൯. “രഹദേഹമസ്മി ഓഗാള്ഹോ, അഹാരിയരജമത്തികേ;
മായാഉസൂയസാരമ്ഭ, ഥിനമിദ്ധമപത്ഥടേ.

൭൬൦. “ഉദ്ധച്ചമേഘഥനിതം, സംയോജനവലാഹകം;
വാഹാ വഹന്തി കുദ്ദിട്ഠിം [ദുദ്ദിട്ഠിം (സീ॰ ധ॰ പ॰ ൩൩൯)], സങ്കപ്പാ രാഗനിസ്സിതാ.

൭൬൧. “സവന്തി സബ്ബധി സോതാ, ലതാ ഉബ്ഭിജ്ജ തിട്ഠതി;
തേ സോതേ കോ നിവാരേയ്യ, തം ലതം കോ ഹി ഛേച്ഛതി.

൭൬൨. “വേലം കരോഥ ഭദ്ദന്തേ, സോതാനം സന്നിവാരണം;
മാ തേ മനോമയോ സോതോ, രുക്ഖംവ സഹസാ ലുവേ.

൭൬൩. “ഏവം മേ ഭയജാതസ്സ, അപാരാ പാരമേസതോ;
താണോ പഞ്ഞാവുധോ സത്ഥാ, ഇസിസങ്ഘനിസേവിതോ.

൭൬൪. “സോപാണം സുഗതം സുദ്ധം, ധമ്മസാരമയം ദള്ഹം;
പാദാസി വുയ്ഹമാനസ്സ, ‘മാ ഭായീ’തി ച മബ്രവി.

൭൬൫. “സതിപട്ഠാനപാസാദം, ആരുയ്ഹ പച്ചവേക്ഖിസം;
യം തം പുബ്ബേ അമഞ്ഞിസ്സം, സക്കായാഭിരതം പജം.

൭൬൬. “യദാ ച മഗ്ഗമദ്ദക്ഖിം, നാവായ അഭിരൂഹനം;
അനധിട്ഠായ അത്താനം, തിത്ഥമദ്ദക്ഖിമുത്തമം.

൭൬൭. ‘‘സല്ലം അത്തസമുട്ഠാനം, ഭവനേത്തിപ്പഭാവിതം;
ഏതേസം അപ്പവത്തായ [അപ്പവത്തിയാ (?)], ദേസേസി മഗ്ഗമുത്തമം.

൭൬൮. ‘‘ദീഘരത്താനുസയിതം, ചിരരത്തമധിട്ഠിതം;
ബുദ്ധോ മേപാനുദീ ഗന്ഥം, വിസദോസപ്പവാഹനോ’’തി.

...തേലകാനി ഥേരോ....

൪. രട്ഠപാലത്ഥേരഗാഥാ

൭൬൯. [മ॰ നി॰ ൨.൩൦൨] ‘‘പസ്സ ചിത്തകതം ബിമ്ബം, അരുകായം സമുസ്സിതം;
ആതുരം ബഹുസങ്കപ്പം, യസ്സ നത്ഥി ധുവം ഠിതി.

൭൭൦. ‘‘പസ്സ ചിത്തകതം രൂപം, മണിനാ കുണ്ഡലേന ച;
അട്ഠിം തചേന ഓനദ്ധം, സഹ വത്ഥേഹി സോഭതി.

൭൭൧. ‘‘അലത്തകകതാ പാദാ, മുഖം ചുണ്ണകമക്ഖിതം;
അലം ബാലസ്സ മോഹായ, നോ ച പാരഗവേസിനോ.

൭൭൨. ‘‘അട്ഠപദകതാ കേസാ, നേത്താ അഞ്ജനമക്ഖിതാ;
അലം ബാലസ്സ മോഹായ, നോ ച പാരഗവേസിനോ.

൭൭൩. ‘‘അഞ്ജനീവ നവാ ചിത്താ, പൂതികായോ അലങ്കതോ;
അലം ബാലസ്സ മോഹായ, നോ ച പാരഗവേസിനോ.

൭൭൪. ‘‘ഓദഹി മിഗവോ പാസം, നാസദാ വാഗുരം മിഗോ;
ഭുത്വാ നിവാപം ഗച്ഛാമ, കന്ദന്തേ മിഗബന്ധകേ.

൭൭൫. ‘‘ഛിന്നോ പാസോ മിഗവസ്സ, നാസദാ വാഗുരം മിഗോ;
ഭുത്വാ നിവാപം ഗച്ഛാമ, സോചന്തേ മിഗലുദ്ദകേ.

൭൭൬. ‘‘പസ്സാമി ലോകേ സധനേ മനുസ്സേ, ലദ്ധാന വിത്തം ന ദദന്തി മോഹാ;
ലുദ്ധാ ധനം സന്നിചയം കരോന്തി, ഭിയ്യോവ കാമേ അഭിപത്ഥയന്തി.

൭൭൭. ‘‘രാജാ പസയ്ഹപ്പഥവിം വിജേത്വാ, സസാഗരന്തം മഹിമാവസന്തോ;
ഓരം സമുദ്ദസ്സ അതിത്തരൂപോ, പാരം സമുദ്ദസ്സപി പത്ഥയേഥ.

൭൭൮. ‘‘രാജാ ച അഞ്ഞേ ച ബഹൂ മനുസ്സാ, അവീതതണ്ഹാ മരണം ഉപേന്തി;
ഊനാവ ഹുത്വാന ജഹന്തി ദേഹം, കാമേഹി ലോകമ്ഹി ന ഹത്ഥി തിത്തി.

൭൭൯. ‘‘കന്ദന്തി നം ഞാതീ പകിരിയ കേസേ, അഹോ വതാ നോ അമരാതി ചാഹു;
വത്ഥേന നം പാരുതം നീഹരിത്വാ, ചിതം സമോധായ തതോ ഡഹന്തി.

൭൮൦. ‘‘സോ ഡയ്ഹതി സൂലേഹി തുജ്ജമാനോ, ഏകേന വത്ഥേന [ഏതേന ഗത്ഥേന (ക॰)] പഹായ ഭോഗേ;
ന മീയമാനസ്സ ഭവന്തി താണാ, ഞാതീ ച മിത്താ അഥ വാ സഹായാ.

൭൮൧. ‘‘ദായാദകാ തസ്സ ധനം ഹരന്തി, സത്തോ പന ഗച്ഛതി യേന കമ്മം;

ന മീയമാനം ധനമന്വേതി [മനപീതി (ക॰)] കിഞ്ചി, പുത്താ ച ദാരാ ച ധനഞ്ച രട്ഠം.

൭൭൨. ‘‘ന ദീഘമായും ലഭതേ ധനേന, ന ചാപി വിത്തേന ജരം വിഹന്തി;
അപ്പഞ്ഹിദം ജീവിതമാഹു ധീരാ, അസസ്സതം വിപ്പരിണാമധമ്മം.

൭൭൩. ‘‘അഡ്ഢാ ദലിദ്ദാ ച ഫുസന്തി ഫസ്സം, ബാലോ ച ധീരോ ച തഥേവ ഫുട്ഠോ;
ബാലോ ഹി ബാല്യാ വധിതോവ സേതി, ധീരോ ച നോ വേധതി ഫസ്സഫുട്ഠോ.

൭൭൪. ‘‘തസ്മാ ഹി പഞ്ഞാവ ധനേന സേയ്യാ, യായ വോസാനമിധാധിഗച്ഛതി;
അബ്യോസിതത്താ ഹി ഭവാഭവേസു, പാപാനി കമ്മാനി കരോതി മോഹാ.

൭൭൫. ‘‘ഉപേതി ഗബ്ഭഞ്ച പരഞ്ച ലോകം, സംസാരമാപജ്ജ പരമ്പരായ;
തസ്സപ്പപഞ്ഞോ അഭിസദ്ദഹന്തോ, ഉപേതി ഗബ്ഭഞ്ച പരഞ്ച ലോകം.

൭൭൬. ‘‘ചോരോ യഥാ സന്ധിമുഖേ ഗഹീതോ, സകമ്മുനാ ഹഞ്ഞതി പാപധമ്മോ;
ഏവം പജാ പേച്ച പരമ്ഹി ലോകേ, സകമ്മുനാ ഹഞ്ഞതി പാപധമ്മോ.

൭൭൭. ‘‘കാമാ ഹി ചിത്രാ മധുരാ മനോരമാ, വിരൂപരൂപേന മഥേന്തി ചിത്തം;
ആദീനവം കാമഗുണേസു ദിസ്വാ, തസ്മാ അഹം പബ്ബജിതോമ്ഹി രാജ.

൭൭൮. ‘‘ദുമപ്ഫലാനീവ പതന്തി മാണവാ, ദഹരാ ച വുഡ്ഢാ ച സരീരഭേദാ;
ഏതമ്പി ദിസ്വാ പബ്ബജിതോമ്ഹി രാജ, അപണ്ണകം സാമഞ്ഞമേവ സേയ്യോ.

൭൭൯. ‘‘സദ്ധായാഹം പബ്ബജിതോ, ഉപേതോ ജിനസാസനേ;
അവജ്ഝാ മയ്ഹം പബ്ബജ്ജാ, അനണോ ഭുഞ്ജാമി ഭോജനം.

൭൮൦. ‘‘കാമേ ആദിത്തതോ ദിസ്വാ, ജാതരൂപാനി സത്ഥതോ;
ഗബ്ഭവോക്കന്തിതോ ദുക്ഖം, നിരയേസു മഹബ്ഭയം.

൭൮൧. ‘‘ഏതമാദീനവം ഞത്വാ, സംവേഗം അലഭിം തദാ;
സോഹം വിദ്ധോ തദാ സന്തോ, സമ്പത്തോ ആസവക്ഖയം.

൭൮൨. ‘‘പരിചിണ്ണോ മയാ സത്ഥാ, കതം ബുദ്ധസ്സ സാസനം;
ഓഹിതോ ഗരുകോ ഭാരോ, ഭവനേത്തി സമൂഹതാ.

൭൮൩. ‘‘യസ്സത്ഥായ പബ്ബജിതോ, അഗാരസ്മാനഗാരിയം;
സോ മേ അത്ഥോ അനുപ്പത്തോ, സബ്ബസംയോജനക്ഖയോ’’തി.

... രട്ഠപാലോ ഥേരോ....

൪. മാലുക്യപുത്തഥേരഗാഥാ

൭൮൪. [സം॰ നി॰ ൪.൯൫] ‘‘രൂപം ദിസ്വാ സതി മുട്ഠാ, പിയം നിമിത്തം മനസി കരോതോ;

സാരത്തചിത്തോ വേദേതി, തഞ്ച അജ്ഝോസ്സ തിട്ഠതി.

൩൯൫. “തസ്സ വഡ്ഢന്തി വേദനാ, അനേകാ രൂപസമ്ഭവാ;
അഭിജ്ഝാ ച വിഹേസാ ച, ചിത്തമസ്സൂപഹഞ്ഞതി;
ഏവമാചിനതോ ദുക്ഖം, ആരാ നിബ്ബാന [നിബ്ബാനം (സീ॰)] വുച്ചതി.

൩൯൬. “സദ്ദം സുത്വാ സതി മുട്ഠാ, പിയം നിമിത്തം മനസി കരോതോ;
സാരത്തചിത്തോ വേദേതി, തഞ്ച അജ്ഝോസ്സ തിട്ഠതി.

൩൯൭. “തസ്സ വഡ്ഢന്തി വേദനാ, അനേകാ സദ്ദസമ്ഭവാ;
അഭിജ്ഝാ ച വിഹേസാ ച, ചിത്തമസ്സൂപഹഞ്ഞതി;
ഏവമാചിനതോ ദുക്ഖം, ആരാ നിബ്ബാന വുച്ചതി.

൩൯൮. “ഗന്ധം ഘത്വാ സതി മുട്ഠാ, പിയം നിമിത്തം മനസി കരോതോ;
സാരത്തചിത്തോ വേദേതി, തഞ്ച അജ്ഝോസ്സ തിട്ഠതി.

൩൯൯. “തസ്സ വഡ്ഢന്തി വേദനാ, അനേകാ ഗന്ധസമ്ഭവാ;
അഭിജ്ഝാ ച വിഹേസാ ച, ചിത്തമസ്സൂപഹഞ്ഞതി;
ഏവമാചിനതോ ദുക്ഖം, ആരാ നിബ്ബാന വുച്ചതി.

൪൦൦. “രസം ഭോത്വാ സതി മുട്ഠാ, പിയം നിമിത്തം മനസി കരോതോ;
സാരത്തചിത്തോ വേദേതി, തഞ്ച അജ്ഝോസ്സ തിട്ഠതി.

൪൦൧. “തസ്സ വഡ്ഢന്തി വേദനാ, അനേകാ രസസമ്ഭവാ;
അഭിജ്ഝാ ച വിഹേസാ ച, ചിത്തമസ്സൂപഹഞ്ഞതി;
ഏവമാചിനതോ ദുക്ഖം, ആരാ നിബ്ബാന വുച്ചതി.

൪൦൨. “ഫസ്സം ഫുസ്സ സതി മുട്ഠാ, പിയം നിമിത്തം മനസി കരോതോ;
സാരത്തചിത്തോ വേദേതി, തഞ്ച അജ്ഝോസ്സ തിട്ഠതി.

൪൦൩. “തസ്സ വഡ്ഢന്തി വേദനാ, അനേകാ ഫസ്സസമ്ഭവാ;
അഭിജ്ഝാ ച വിഹേസാ ച, ചിത്തമസ്സൂപഹഞ്ഞതി;
ഏവമാചിനതോ ദുക്ഖം, ആരാ നിബ്ബാന വുച്ചതി.

൪൦൪. “ധമ്മം ഞത്വാ സതി മുട്ഠാ, പിയം നിമിത്തം മനസി കരോതോ;
സാരത്തചിത്തോ വേദേതി, തഞ്ച അജ്ഝോസ്സ തിട്ഠതി.

൪൦൫. “തസ്സ വഡ്ഢന്തി വേദനാ, അനേകാ ധമ്മസമ്ഭവാ;
അഭിജ്ഝാ ച വിഹേസാ ച, ചിത്തമസ്സൂപഹഞ്ഞതി;
ഏവമാചിനതോ ദുക്ഖം, ആരാ നിബ്ബാന വുച്ചതി.

൪൦൬. “ന സോ രജ്ജതി രൂപേസു, രൂപം ദിസ്വാ പതിസ്സതോ;
വിരത്തചിത്തോ വേദേതി, തഞ്ച നാജ്ഝോസ്സ തിട്ഠതി.

൪൦൭. “യഥാസ്സ പസ്സതോ രൂപം, സേവതോ ചാപി വേദനം;
ഖീയതി നോപചീയതി, ഏവം സോ ചരതീ സതോ;
ഏവം അപചിനതോ ദുക്ഖം, സന്തികേ നിബ്ബാന വുച്ചതി.

൪൦൮. “ന സോ രജ്ജതി സദ്ദേസു, സദ്ദം സുത്വാ പതിസ്സതോ;
വിരത്തചിത്തോ വേദേതി, തഞ്ച നാജ്ഝോസ്സ തിട്ഠതി.

൮൦൯. “യഥാസ്സ സുണതോ സദ്ദം, സേവതോ ചാപി വേദനം;
ഖീയതി നോപചീയതി, ഏവം സോ ചരതീ സതോ;
ഏവം അപചിനതോ ദുക്ഖം, സന്തികേ നിബ്ബാന വുച്ചതി.

൮൧൦. “ന സോ രജ്ജതി ഗന്ധേസു, ഗന്ധം ഘത്വാ പതിസ്സതോ;
വിരത്തചിത്തോ വേദേതി, തഞ്ച നാജ്ഝോസ്സ തിട്ഠതി.

൮൧൧. “യഥാസ്സ ഘായതോ ഗന്ധം, സേവതോ ചാപി വേദനം;
ഖീയതി നോപചീയതി, ഏവം സോ ചരതീ സതോ;
ഏവം അപചിനതോ ദുക്ഖം, സന്തികേ നിബ്ബാന വുച്ചതി.

൮൧൨. “ന സോ രജ്ജതി രസേസു, രസം ഭോത്വാ പതിസ്സതോ;
വിരത്തചിത്തോ വേദേതി, തഞ്ച നാജ്ഝോസ്സ തിട്ഠതി.

൮൧൩. “യഥാസ്സ സായരതോ രസം, സേവതോ ചാപി വേദനം;
ഖീയതി നോപചീയതി, ഏവം സോ ചരതീ സതോ;
ഏവം അപചിനതോ ദുക്ഖം, സന്തികേ നിബ്ബാന വുച്ചതി.

൮൧൪. “ന സോ രജ്ജതി ഫസ്സേസു, ഫസ്സം ഫുസ്സ പതിസ്സതോ;
വിരത്തചിത്തോ വേദേതി, തഞ്ച നാജ്ഝോസ്സ തിട്ഠതി.

൮൧൫. “യഥാസ്സ ഫുസതോ ഫസ്സം, സേവതോ ചാപി വേദനം;
ഖീയതി നോപചീയതി, ഏവം സോ ചരതീ സതോ;
ഏവം അപചിനതോ ദുക്ഖം, സന്തികേ നിബ്ബാന വുച്ചതി.

൮൧൬. “ന സോ രജ്ജതി ധമ്മേസു, ധമ്മം ഞത്വാ പതിസ്സതോ;
വിരത്തചിത്തോ വേദേതി, തഞ്ച നാജ്ഝോസ്സ തിട്ഠതി.

൮൧൭. “യഥാസ്സ വിജാനതോ ധമ്മം, സേവതോ ചാപി വേദനം;
ഖീയതി നോപചീയതി, ഏവം സോ ചരതീ സതോ;
ഏവം അപചിനതോ ദുക്ഖം, സന്തികേ നിബ്ബാന വുച്ചതി”.

… മാലുക്യപുത്തോ ഥേരോ….

൩. സേലത്ഥേരഗാഥാ

൮൧൮. “പരിപുണ്ണകായോ സുരുചി, സുജാതോ ചാരുദസ്സനോ;
സുവണ്ണവണ്ണോസി ഭഗവാ, സുസുക്കദാഠോസി വീരിയവാ
[സുസുക്കദാഠോ വിരീയവാ (സീ॰)].

൮൧൯. “നരസ്സ ഹി സുജാതസ്സ, യേ ഭവന്തി വിയഞ്ജനാ;
സബ്ബേ തേ തവ കായസ്മിം, മഹാപുരിസലക്ഖണാ.

൮൨൦. “പസന്നനേത്തോ സുമുഖോ, ബ്രഹാ ഉജു പതാപവാ;
മജ്ഝേ സമണസങ്ഘസ്സ, ആദിച്ചോവ വിരോചസി.

൮൨൧. “കല്യാണദസ്സനോ ഭിക്ഖു, കഞ്ചനസന്നിഭത്തചോ;
കിം തേ സമണഭാവേന, ഏവം ഉത്തമവണ്ണിനോ.

൮൨൨. “രാജാ അരഹസി ഭവിതും, ചക്കവത്തീ രഥേസഭോ;
ചാതുരന്തോ വിജിതാവീ, ജമ്ബുസണ്ഡസ്സ [ജമ്ബുമണ്ഡസ്സ (ക॰)] ഇസ്സരോ.

൫൫൩. “ഖത്തിയാ ഭോഗീ രാജാനോ [ഭോഗാ രാജാനോ (സീ॰ ക॰), ഭോജരാജാനോ (സ്യാ॰)], അനുയന്താ ഭവന്തി തേ;
രാജാഭിരാജാ [രാജാധിരാജാ (സീ॰ ക॰)] മനുജിന്ദോ, രജ്ജം കാരേഹി ഗോതമ”.

൫൫൪. “രാജാഹമസ്മി സേല, (സേലാതി ഭഗവാ) ധമ്മരാജാ അനുത്തരോ;
ധമ്മേന ചക്കം വത്തേമി, ചക്കം അപ്പടിവത്തിയം”.

൫൫൫. “സമ്ബുദ്ധോ പടിജാനാസി, (ഇതി സേലോ ബ്രാഹ്മണോ) ധമ്മരാജാ അനുത്തരോ;
‘ധമ്മേന ചക്കം വത്തേമി’, ഇതി ഭാസഥ ഗോതമ.

൫൫൬. “കോ നു സേനാപതി ഭോതോ, സാവകോ സത്ഥുരന്വയോ [അന്വയോ (സീ॰)];
കോ തേതമനുവത്തേതി, ധമ്മചക്കം പവത്തിതം”.

൫൫൭. “മയാ പവത്തിതം ചക്കം, (സേലാതി ഭഗവാ) ധമ്മചക്കം അനുത്തരം;
സാരിപുത്തോ അനുവത്തേതി, അനുജാതോ തഥാഗതം.

൫൫൮. “അഭിഞ്ഞേയ്യം അഭിഞ്ഞാതം, ഭാവേതബ്ബഞ്ച ഭാവിതം;
പഹാതബ്ബം പഹീനം മേ, തസ്മാ ബുദ്ധോസ്മി ബ്രാഹ്മണ.

൫൫൯. “വിനയസ്സു മയി കങ്ഖം, അധിമുഞ്ചസ്സു ബ്രാഹ്മണ;
ദുല്ലഭം ദസ്സനം ഹോതി, സമ്ബുദ്ധാനം അഭിണ്ഹസോ.

൫൬൦. “യേസം വേ ദുല്ലഭോ ലോകേ, പാതുഭാവോ അഭിണ്ഹസോ;
സോഹം ബ്രാഹ്മണ ബുദ്ധോസ്മി, സല്ലകത്തോ [സല്ലകന്തോ (സീ॰)] അനുത്തരോ.

൫൬൧. “ബ്രഹ്മഭൂതോ അതിതുലോ, മാരസേനപ്പമദ്ദനോ;
സബ്ബാമിത്തേ വസേ [വസീ (സ്യാ॰ ക॰, മ॰ നി॰ വ.ന.ൻൻ; സു॰ നി॰ ൻന്നന്ന)] കത്വാ, മോദാമി അകുതോഭയോ”.

൫൬൨. “ഇദം ഭോന്തോ നിസാമേഥ, യഥാ ഭാസതി ചക്ഖുമാ;
സല്ലകത്തോ മഹാവീരോ, സീഹോവ നദതീ വനേ.

൫൬൩. “ബ്രഹ്മഭൂതം അതിതുലം, മാരസേനപ്പമദ്ദനം;
കോ ദിസ്വാ നപ്പസീദേയ്യ, അപി കണ്ഹാഭിജാതികോ.

൫൬൪. “യോ മം ഇച്ഛതി അന്വേതു, യോ വാ നിച്ഛതി ഗച്ഛതു;
ഇധാഹം പബ്ബജിസ്സാമി, വരപഞ്ഞസ്സ സന്തികേ”.

൫൬൫. “ഏതം ചേ രുച്ചതി ഭോതോ, സമ്മാസമ്ബുദ്ധസാസനം;
മയമ്പി പബ്ബജിസ്സാമ, വരപഞ്ഞസ്സ സന്തികേ.

൫൬൬. “ബ്രാഹ്മണാ തിസതാ ഇമേ, യാചന്തി പഞ്ജലീകതാ;
‘ബ്രഹ്മചരിയം ചരിസ്സാമ, ഭഗവാ തവ സന്തികേ’”.

൫൬൭. “സ്വാഖാതം ബ്രഹ്മചരിയം, (സേലാതി ഭഗവാ) സന്ദിട്ഠികമകാലികം;
യത്ഥ അമോഘാ പബ്ബജ്ജാ, അപ്പമത്തസ്സ സിക്ഖതോ”.

൮൩൮. “യം തം സരണമാഗമ്ഹ [സരണമാഗമ്മ (സബ്ബത്ഥ)], ഇതോ അട്ഠമേ [അട്ഠമി (സ്യാ॰ ക॰)] ചക്ഖുമ;
സത്തരത്തേന ഭഗവാ, ദന്താമ്ഹ തവ സാസനേ.

൮൩൯. “തുവം ബുദ്ധോ തുവം സത്ഥാ, തുവം മാരാഭിഭൂ മുനി;
തുവം അനുസയേ ഛേത്വാ, തിണ്ണോ താരേസിമം പജം.

൮൪൦. “ഉപധീ തേ സമതിക്കന്താ, ആസവാ തേ പദാലിതാ;
സീഹോവ അനുപാദാനോ, പഹീനഭയഭേരവോ.

൮൪൧. “ഭിക്ഖവോ തിസതാ ഇമേ, തിട്ഠന്തി പഞ്ജലീകതാ;
പാദേ വീര പസാരേഹി, നാഗാ വന്ദന്തു സത്ഥുനോ”തി.

… സേലോ ഥേരോ….

൭. കാളിഗോധാപുത്തഭദ്ദിയത്ഥേരഗാഥാ

൮൪൨. “യാതം മേ ഹത്ഥിഗീവായ, സുഖുമാ വത്ഥാ പധാരിതാ;
സാലീനം ഓദനോ ഭുത്തോ, സുചിമംസൂപസേചനോ.

൮൪൩. “അജ്ജ ഭദ്ദോ സാതതികോ, ഉഞ്ഛാപത്താഗതേ രതോ;
ഝായതി അനുപാദാനോ, പുത്തോ ഗോധായ ഭദ്ദിയോ.

൮൪൪. “പംസുകൂലീ സാതതികോ, ഉഞ്ഛാപത്താഗതേ രതോ;
ഝായതി അനുപാദാനോ, പുത്തോ ഗോധായ ഭദ്ദിയോ.

൮൪൫. “പിണ്ഡപാതീ സാതതികോ…പേ॰….
൮൪൬. “തേചീവരീ സാതതികോ…പേ॰….
൮൪൭. “സപദാനചാരീ സാതതികോ…പേ॰….
൮൪൮. “ഏകാസനീ സാതതികോ…പേ॰….
൮൪൯. “പത്തപിണ്ഡീ സാതതികോ…പേ॰….
൮൫൦. “ഖലുപച്ഛാഭത്തീ സാതതികോ…പേ॰….
൮൫൧. “ആരഞ്ഞികോ സാതതികോ…പേ॰….
൮൫൨. “രുക്ഖമൂലികോ സാതതികോ…പേ॰….
൮൫൩. “അബ്ഭോകാസീ സാതതികോ…പേ॰….
൮൫൪. “സോസാനികോ സാതതികോ…പേ॰….
൮൫൫. “യഥാസന്ഥതികോ സാതതികോ…പേ॰….
൮൫൬. “നേസജ്ജികോ സാതതികോ…പേ॰….
൮൫൭. “അപ്പിച്ഛോ സാതതികോ…പേ॰….
൮൫൮. “സന്തുട്ഠോ സാതതികോ…പേ॰….
൮൫൯. “പവിവിത്തോ സാതതികോ…പേ॰….
൮൬൦. “അസംസട്ഠോ സാതതികോ…പേ॰….
൮൬൧. “ആരദ്ധവീരിയോ സാതതികോ…പേ॰….
൮൬൨. “ഹിത്വാ സതപലം കംസം, സോവണ്ണം സതരാജികം;
അഗ്ഗഹിം മത്തികാപത്തം, ഇദം ദുതിയാഭിസേചനം.

൮൬൩. “ഉച്ചേ മണ്ഡലിപാകാരേ, ദള്ഹമട്ടാലകോട്ഠകേ;
രക്ഖിതോ ഖഗ്ഗഹത്ഥേഹി, ഉത്തസം വിഹരിം പുരേ.

൮൬൪. “അജ്ജ ഭദ്ദോ അനുത്രാസീ, പഹീനഭയഭേരവോ;
ഝായതി വനമോഗയ്ഹ, പുത്തോ ഗോധായ ഭദ്ദിയോ.

൮൬൫. സീലക്ഖന്ധേ പതിട്ഠായ, സതിം പഞ്ഞഞ്ച ഭാവയം;
പാപുണിം അനുപുബ്ബേന, സബ്ബസംയോജനക്ഖയ”ന്തി.

… ഭദ്ദിയോ കാളിഗോധായ പുത്തോ ഥേരോ….

൮. അങ്ഗുലിമാലത്ഥേരഗാഥാ

൮൬൬. “ഗച്ഛം വദേസി സമണ ‘ട്ഠിതോമ്ഹി’, മമഞ്ച ബ്രൂസി ഠിതമട്ഠിതോതി;
പുച്ഛാമി തം സമണ ഏതമത്ഥം, ‘കഥം ഠിതോ ത്വം അഹമട്ഠിതോമ്ഹി’”.

൮൬൭. “ഠിതോ അഹം അങ്ഗുലിമാല സബ്ബദാ, സബ്ബേസു ഭൂതേസു നിധായ ദണ്ഡം;
തുവഞ്ച പാണേസു അസഞ്ഞതോസി, തസ്മാ ഠിതോഹം തുവമട്ഠിതോസി”.

൮൬൮. “ചിരസ്സം വത മേ മഹിതോ മഹേസീ, മഹാവനം സമണോ പച്ചപാദി [പച്ചുപാദി (സബ്ബത്ഥ)];
സോഹം ചജിസ്സാമി സഹസ്സപാപം, സുത്വാന ഗാഥം തവ ധമ്മയുത്തം”.

൮൬൯. ഇച്ചേവ ചോരോ അസിമാവുധഞ്ച, സോബ്ഭേ പപാതേ നരകേ അന്വകാസി [അകിരി (മ॰ നി॰ ൨.൩൪൭)];
അവന്ദി ചോരോ സുഗതസ്സ പാദേ, തത്ഥേവ പബ്ബജ്ജമയാചി ബുദ്ധം.

൮൭൦. ബുദ്ധോ ച ഖോ കാരുണികോ മഹേസി, യോ സത്ഥാ ലോകസ്സ സദേവകസ്സ;
‘തമേഹി ഭിക്ഖൂ’തി തദാ അവോച, ഏസേവ തസ്സ അഹു ഭിക്ഖുഭാവോ.

൮൭൧. “യോ ച പുബ്ബേ പമജ്ജിത്വാ, പച്ഛാ സോ നപ്പമജ്ജതി;
സോമം ലോകം പഭാസേതി, അബ്ഭാ മുത്തോവ ചന്ദിമാ.

൮൭൨. “യസ്സ പാപം കതം കമ്മം, കുസലേന പിധീയതി [പിഥീയതി (സീ॰ സ്യാ॰)];
സോമം ലോകം പഭാസേതി, അബ്ഭാ മുത്തോവ ചന്ദിമാ.

൮൭൩. “യോ ഹവേ ദഹരോ ഭിക്ഖു, യുഞ്ജതി ബുദ്ധസാസനേ;
സോമം ലോകം പഭാസേതി, അബ്ഭാ മുത്തോവ ചന്ദിമാ.

൮൭൪. [ദിസാ ഹി (സ്യാ॰ ക॰, മ॰ നി॰ ൨.൩൫൨)] “ദിസാപി മേ ധമ്മകഥം സുണന്തു, ദിസാപി മേ യുഞ്ജന്തു ബുദ്ധസാസനേ;
ദിസാപി മേ തേ മനുജേ ഭജന്തു, യേ ധമ്മമേവാദപയന്തി സന്തോ.

൮൭൫. “ദിസാ ഹി മേ ഖന്തിവാദാനം, അവിരോധപ്പസംസിനം;
സുണന്തു ധമ്മം കാലേന, തഞ്ച അനുവിധീയന്തു.

൮൭൬. “ന ഹി ജാതു സോ മമം ഹിംസേ, അഞ്ഞം വാ പന കിഞ്ചനം [കഞ്ചിനം (സീ॰ സ്യാ॰), കഞ്ചനം (?)];
പപ്പുയ്യ പരമം സന്തിം, രക്ഖേയ്യ തസഥാവരേ.

൮൭൭. [ഥേരഗാ॰ ൧൯] “ഉദകഞ്ഹി നയന്തി നേത്തികാ, ഉസുകാരാ നമയന്തി [ദമയന്തി (ക॰)] തേജനം;
ദാരും നമയന്തി [ദമയന്തി (ക॰)] തച്ഛകാ, അത്താനം ദമയന്തി പണ്ഡിതാ.

൮൭൮. “ദണ്ഡേനേകേ ദമയന്തി, അങ്കുസേഭി കസാഹി ച;
അദണ്ഡേന അസത്ഥേന, അഹം ദന്തോമ്ഹി താദിനാ.

൮൭൯. “‘അഹിംസകോ’തി മേ നാമം, ഹിംസകസ്സ പുരേ സതോ;
അജ്ജാഹം സച്ചനാമോമ്ഹി, ന നം ഹിംസാമി കിഞ്ചനം [കഞ്ചിനം (സീ॰ സ്യാ॰), കഞ്ചനം (?)].

൮൮൦. “ചോരോ അഹം പുരേ ആസിം, അങ്ഗുലിമാലോതി വിസ്സുതോ;
വുയ്ഹമാനോ മഹോഘേന, ബുദ്ധം സരണമാഗമം.

൮൮൧. “ലോഹിതപാണി പുരേ ആസിം, അങ്ഗുലിമാലോതി വിസ്സുതോ;
സരണഗമനം പസ്സ, ഭവനേത്തി സമൂഹതാ.

൮൮൨. “താദിസം കമ്മം കത്വാന, ബഹും ദുഗ്ഗതിഗാമിനം;
ഫുട്ഠോ കമ്മവിപാകേന, അനണോ ഭുഞ്ജാമി ഭോജനം.

൮൮൩. “പമാദമനുയുഞ്ജന്തി, ബാലാ ദുമ്മേധിനോ ജനാ;
അപ്പമാദഞ്ച മേധാവീ, ധനം സേട്ഠംവ രക്ഖതി.

൮൮൪. “മാ പമാദമനുയുഞ്ജേഥ, മാ കാമരതിസന്ഥവം [സന്ധവം (ക॰)];
അപ്പമത്തോ ഹി ഝായന്തോ, പപ്പോതി പരമം സുഖം.

൮൮൫. “സ്വാഗതം നാപഗതം, നേതം ദുമ്മന്തിതം മമ;
സവിഭത്തേസു ധമ്മേസു, യം സേട്ഠം തദുപാഗമം.

൮൮൬. “സ്വാഗതം നാപഗതം, നേതം ദുമ്മന്തിതം മമ;
തിസ്സോ വിജ്ജാ അനുപ്പത്താ, കതം ബുദ്ധസ്സ സാസനം.

൮൮൭. “അരഞ്ഞേ രുക്ഖമൂലേ വാ, പബ്ബതേസു ഗുഹാസു വാ;
തത്ഥ തത്ഥേവ അട്ഠാസിം, ഉബ്ബിഗ്ഗമനസോ തദാ.

൮൮൮. “സുഖം സയാമി ഠായാമി, സുഖം കപ്പേമി ജീവിതം;
അഹത്ഥപാസോ മാരസ്സ, അഹോ സത്ഥാനുകമ്പിതോ.

൮൮൯. “ബ്രഹ്മജച്ചോ പുരേ ആസിം, ഉദിച്ചോ ഉഭതോ അഹു;
സോജ്ജ പുത്തോ സുഗതസ്സ, ധമ്മരാജസ്സ സത്ഥുനോ.

൮൯൦. “വീതതണ്ഹോ അനാദാനോ, ഗുത്തദ്വാരോ സുസംവുതോ;
അഘമൂലം വധിത്വാന, പത്തോ മേ ആസവക്ഖയോ.

൮൯൧. “പരിചിണ്ണോ മയാ സത്ഥാ, കതം ബുദ്ധസ്സ സാസനം;
ഓഹിതോ ഗരുകോ ഭാരോ, ഭവനേത്തി സമൂഹതാ”തി.

… അങ്ഗുലിമാലോ ഥേരോ….

൯. അനുരുദ്ധത്ഥേരഗാഥാ

൯൧.“പഹായ മാതാപിതരോ, ഭഗിനീ ഞാതിഭാതരോ;
പഞ്ച കാമഗുണേ ഹിത്വാ, അനുരുദ്ധോവ ഝായതു.

൯൨.“സമേതോ നച്ചഗീതേഹി, സമ്മതാളപ്പബോധനോ;
ന തേന സുദ്ധിമജ്ഝഗം [സുദ്ധമജ്ഝഗാ (സീ॰ ക॰), സുദ്ധിമജ്ഝഗമാ (സ്യാ॰)], മാരസ്സ വിസയേ രതോ.

൯൩.“ഏതഞ്ച സമതിക്കമ്മ, രതോ ബുദ്ധസ്സ സാസനേ;
സബ്ബോഘം സമതിക്കമ്മ, അനുരുദ്ധോവ ഝായതി.

൯൪.“രൂപാ സദ്ദാ രസാ ഗന്ധാ, ഫോട്ഠബ്ബാ ച മനോരമാ;
ഏതേ ച സമതിക്കമ്മ, അനുരുദ്ധോവ ഝായതി.

൯൫.“പിണ്ഡപാതപടിക്കന്തോ, ഏകോ അദുതിയോ മുനി;
ഏസതി പംസുകൂലാനി, അനുരുദ്ധോ അനാസവോ.

൯൬.“ഉച്ചിനീ അഗ്ഗഹീ ധോവി, രജയീ ധാരയീ മുനി;
പംസുകൂലാനി മതിമാ, അനുരുദ്ധോ അനാസവോ.

൯൭.“മഹിച്ഛോ ച അസന്തുട്ഠോ, സംസട്ഠോ യോ ച ഉദ്ധതോ;
തസ്സ ധമ്മാ ഇമേ ഹോന്തി, പാപകാ സംകിലേസികാ.

൯൮.“സതോ ച ഹോതി അപ്പിച്ഛോ, സന്തുട്ഠോ അവിഘാതവാ;
പവിവേകരതോ വിത്തോ, നിച്ചമാരദ്ധവീരിയോ.

൯൯.“തസ്സ ധമ്മാ ഇമേ ഹോന്തി, കുസലാ ബോധിപക്ഖികാ;
അനാസവോ ച സോ ഹോതി, ഇതി വുത്തം മഹേസിനാ.

൧൦൦.“മമ സങ്കപ്പമഞ്ഞായ, സത്ഥാ ലോകേ അനുത്തരോ;
മനോമയേന കായേന, ഇദ്ധിയാ ഉപസങ്കമി.

൧൦൧.“യദാ മേ അഹു സങ്കപ്പോ, തതോ ഉത്തരി ദേസയി;
നിപ്പപഞ്ചരതോ ബുദ്ധോ, നിപ്പപഞ്ചമദേസയി.

൧൦൨.“തസ്സാഹം ധമ്മമഞ്ഞായ, വിഹാസിം സാസനേ രതോ;
തിസ്സോ വിജ്ജാ അനുപ്പത്താ, കതം ബുദ്ധസ്സ സാസനം.

൧൦൩.“പഞ്ചപഞ്ഞാസവസ്സാനി , യതോ നേസജ്ജികോ അഹം;
പഞ്ചവീസതിവസ്സാനി, യതോ മിദ്ധം സമൂഹതം.

൧൦൪.[ദീ॰ നി॰ ൨.൨൨൨] “നാഹു അസ്സാസപസ്സാസാ, ഠിതചിത്തസ്സ താദിനോ;
അനേജോ സന്തിമാരബ്ഭ, ചക്ഖുമാ പരിനിബ്ബുതോ.

൧൦൫.[ദീ॰ നി॰ ൨.൨൨൨] “അസല്ലീനേന ചിത്തേന, വേദനം അജ്ഝവാസയി;
പജ്ജോതസ്സേവ നിബ്ബാനം, വിമോക്ഖോ ചേതസോ അഹു.

൧൦൬.“ഏതേ പച്ഛിമകാ ദാനി, മുനിനോ ഫസ്സപഞ്ചമാ;
നാഞ്ഞേ ധമ്മാ ഭവിസ്സന്തി, സമ്ബുദ്ധേ പരിനിബ്ബുതേ.

൧൦൭.“നത്ഥി ദാനി പുനാവാസോ, ദേവകായസ്മി ജാലിനി;
വിക്ഖീണോ ജാതിസംസാരോ, നത്ഥി ദാനി പുനബ്ഭവോ.

൯൦൯. യസ്സ മുഹുത്തേന സഹസ്സധാ, ലോകോ സംവിദിതോ സബ്രഹ്മകപ്പോ;
വസീ ഇദ്ധിഗുണേ ചുതൂപപാതേ, കാലേ പസ്സതി ദേവതാ സ ഭിക്ഖു [സഭിക്ഖുനോ (സീ॰ ക॰)].

൯൧൦. ‘‘അന്നഭാരോ [അന്നഹാരോ (സീ॰)] പുരേ ആസിം, ദലിദ്ദോ ഘാസഹാരകോ;
സമണം പടിപാദേസിം, ഉപരിട്ഠം യസസ്സിനം.

൯൧൧. ‘‘സോമ്ഹി സക്യകുലേ ജാതോ, അനുരുദ്ധോതി മം വിദൂ;
ഉപേതോ നച്ചഗീതേഹി, സമ്മതാളപ്പബോധനോ.

൯൧൨. ‘‘അഥദ്ദസാസിം സമ്ബുദ്ധം, സത്ഥാരം അകുതോഭയം;
തസ്മിം ചിത്തം പസാദേത്വാ, പബ്ബജിം അനഗാരിയം.

൯൧൩. ‘‘പുബ്ബേനിവാസം ജാനാമി, യത്ഥ മേ വുസിതം പുരേ;
താവതിംസേസു ദേവേസു, അട്ഠാസിം സക്കജാതിയാ [സതജാതിയാ (സീ॰)].

൯൧൪. ‘‘സത്തക്ഖത്തും മനുസ്സിന്ദോ, അഹം രജ്ജമകാരയിം;
ചാതുരന്തോ വിജിതാവീ, ജമ്ബുസണ്ഡസ്സ ഇസ്സരോ;
അദണ്ഡേന അസത്ഥേന, ധമ്മേന അനുസാസയിം.

൯൧൫. ‘‘ഇതോ സത്ത തതോ സത്ത, സംസാരാനി ചതുദ്ദസ;
നിവാസമഭിജാനിസ്സം, ദേവലോകേ ഠിതാ തദാ.

൯൧൬. ‘‘പഞ്ചങ്ഗികേ സമാധിമ്ഹി, സന്തേ ഏകോദിഭാവിതേ;
പടിപ്പസ്സദ്ധിലദ്ധമ്ഹി, ദിബ്ബചക്ഖു വിസുജ്ഝി മേ.

൯൧൭. ‘‘ചുതൂപപാതം ജാനാമി, സത്താനം ആഗതിം ഗതിം;
ഇത്ഥഭാവഞ്ഞഥാഭാവം, ഝാനേ പഞ്ചങ്ഗികേ ഠിതോ.

൯൧൮. ‘‘പരിചിണ്ണോ മയാ സത്ഥാ...പേ॰... ഭവനേത്തി സമൂഹതാ.

൯൧൯. ‘‘വജ്ജീനം വേളുവഗാമേ, അഹം ജീവിതസങ്ഖയാ;
ഹേട്ഠതോ വേളുഗുമ്ബസ്മിം, നിബ്ബായിസ്സം അനാസവോ’’തി.

... അനുരുദ്ധോ ഥേരോ....

൧൦. പാരാപരിയത്ഥേരഗാഥാ

൯൨൦. സമണസ്സ അഹു ചിന്താ, പുപ്ഫിതമ്ഹി മഹാവനേ;
ഏകഗ്ഗസ്സ നിസിന്നസ്സ, പവിവിത്തസ്സ ഝായിനോ.

൯൨൧. ‘‘അഞ്ഞഥാ ലോകനാഥമ്ഹി, തിട്ഠന്തേ പുരിസുത്തമേ;
ഇരിയം ആസി ഭിക്ഖൂനം, അഞ്ഞഥാ ദാനി ദിസ്സതി.

൯൨൨. ‘‘സീതവാതപരിത്താനം, ഹിരികോപീനഛാദനം;
മത്തട്ഠിയം അഭുഞ്ജിംസു, സന്തുട്ഠാ ഇതരീതരേ.

൯൨൩. ‘‘പണീതം യദി വാ ലൂഖം, അപ്പം വാ യദി വാ ബഹും;
യാപനത്ഥം അഭുഞ്ജിംസു, അഗിദ്ധാ നാധിമുച്ഛിതാ.

൯൬൪. “ജീവിതാനം പരിക്ഖാരേ, ഭേസജ്ജേ അഥ പച്ചയേ;
ന ബാള്ഹം ഉസ്സുകാ ആസും, യഥാ തേ ആസവക്ഖയേ.

൯൬൫. “അരഞ്ഞേ രുക്ഖമൂലേസു, കന്ദരാസു ഗുഹാസു ച;
വിവേകമനുബ്രൂഹന്താ, വിഹംസു തപ്പരായനാ.

൯൬൬. “നീചാ നിവിട്ഠാ സുഭരാ, മുദൂ അത്ഥദ്ധമാനസാ;
അബ്യാസേകാ അമുഖരാ, അത്ഥചിന്താ വസാനുഗാ.

൯൬൭. “ഇതോ പാസാദികം ആസി, ഗതം ഭുത്തം നിസേവിതം;
സിനിദ്ധാ തേലധാരാവ, അഹോസി ഇരിയാപഥോ.

൯൬൮. “സബ്ബാസവപരിക്ഖീണാ, മഹാഝായീ മഹാഹിതാ;
നിബ്ബുതാ ദാനി തേ ഥേരാ, പരിത്താ ദാനി താദിസാ.

൯൬൯. “കുസലാനഞ്ച ധമ്മാനം, പഞ്ഞായ ച പരിക്ഖയാ;
സബ്ബാകാരവരൂപേതം, ലുജ്ജതേ ജിനസാസനം.

൯൭൦. “പാപകാനഞ്ച ധമ്മാനം, കിലേസാനഞ്ച യോ ഉതു;
ഉപട്ഠിതാ വിവേകായ, യേ ച സദ്ധമ്മസേസകാ.

൯൭൧. “തേ കിലേസാ പവഡ്ഢന്താ, ആവിസന്തി ബഹും ജനം;
കീളന്തി മഞ്ഞേ ബാലേഹി, ഉമ്മത്തേഹിവ രക്ഖസാ.

൯൭൨. “കിലേസേഹാഭിഭൂതാ തേ, തേന തേന വിധാവിതാ;
നരാ കിലേസവത്ഥൂസു, സസങ്ഗാമേവ ഘോസിതേ.

൯൭൩. “പരിച്ചജിത്വാ സദ്ധമ്മം, അഞ്ഞമഞ്ഞേഹി ഭണ്ഡരേ;
ദിട്ഠിഗതാനി അന്വേന്താ, ഇദം സേയ്യോതി മഞ്ഞരേ.
൯൭൪. “ധനഞ്ച പുത്തം ഭരിയഞ്ച, ഛഡ്ഡയിത്വാന നിഗ്ഗതാ;
കടച്ഛുഭിക്ഖഹേതൂപി, അകിച്ഛാനി നിസേവരേ.
൯൭൫. “ഉദരാവദേഹകം ഭുത്വാ, സയന്തുത്താനസേയ്യകാ;
കഥം വത്തേന്തി [കഥാ വഡ്ഢേന്തി (സീ॰ക॰)] പടിബുദ്ധാ, യാ കഥാ സത്ഥുഗരഹിതാ.
൯൭൬. “സബ്ബകാരുകസിപ്പാനി , ചിത്തിം കത്വാന [ചിത്തീകത്വാന (സീ॰), ചിത്തം കത്വാന (സ്യാ॰)] സിക്ഖരേ;
അവൂപസന്താ അജ്ഝത്തം, സാമഞ്ഞത്ഥോതി അച്ഛതി [തിരിഞ്ചതി (?)].

൯൭൭. “മത്തികം തേലചുണ്ണഞ്ച, ഉദകാസനഭോജനം;
ഗിഹീനം ഉപനാമേന്തി, ആകങ്ഖന്താ ബഹുത്തരം.

൯൭൮. “ദന്തപോനം കപിത്ഥഞ്ച, പുപ്ഫം ഖാദനിയാനി ച;
പിണ്ഡപാതേ ച സമ്പന്നേ, അമ്ബേ ആമലകാനി ച.

൯൭൯. “ഭേസജ്ജേസു യഥാ വേജ്ജാ, കിച്ചാകിച്ചേ യഥാ ഗിഹീ;
ഗണികാവ വിഭൂസായം, ഇസ്സരേ ഖത്തിയാ യഥാ.

൯൮൦. “നേകതികാ വഞ്ചനികാ, കൂടസക്ഖീ അപാടുകാ;
ബഹൂഹി പരികപ്പേഹി, ആമിസം പരിഭുഞ്ജരേ.

൯൮൧. “ലേസകപ്പേ പരിയായേ, പരികപ്പേനുധാവിതാ;

ജീവികത്ഥാ ഉപായേന, സങ്കഡ്ഢന്തി ബഹും ധനം.

൩൮൨. “ഉപട്ഠാപേന്തി പരിസം, കമ്മതോ നോ ച ധമ്മതോ;
ധമ്മം പരേസം ദേസേന്തി, ലാഭതോ നോ ച അത്ഥതോ.

൩൮൩. “സങ്ഘലാഭസ്സ ഭണ്ഡന്തി, സങ്ഘതോ പരിബാഹിരാ;
പരലാഭോപജീവന്താ, അഹിരീകാ ന ലജ്ജരേ.

൩൮൪. “നാനുയുത്താ തഥാ ഏകേ, മുണ്ഡാ സങ്ഘാടിപാരുതാ;
സമ്ഭാവനംയേവിച്ഛന്തി, ലാഭസക്കാരമുച്ഛിതാ.

൩൮൫. “ഏവം നാനപ്പയാതമ്ഹി, ന ദാനി സുകരം തഥാ;
അഫുസിതം വാ ഫുസിതും, ഫുസിതം വാനുരക്ഖിതും.

൩൮൬. “യഥാ കണ്ടകട്ഠാനമ്ഹി, ചരേയ്യ അനുപാഹനോ;
സതിം ഉപട്ഠപേത്വാന, ഏവം ഗാമേ മുനീ ചരേ.

൩൮൭. “സരിത്വാ പുബ്ബകേ യോഗീ, തേസം വത്തമനുസ്സരം;
കിഞ്ചാപി പച്ഛിമോ കാലോ, ഫുസേയ്യ അമതം പദം.

൩൮൮. “ഇദം വത്വാ സാലവനേ, സമണോ ഭാവിതിന്ദ്രിയോ;
ബ്രാഹ്മണോ പരിനിബ്ബായീ, ഇസി ഖീണപുനബ്ഭവോ”തി.

… പാരാപരിയോ [പാരാസരിയോ (സ്യാ॰)] ഥേരോ….

വീസതിനിപാതോ നിട്ഠിതോ.

തത്രുദ്ദാനം -

അധിമുത്തോ പാരാപരിയോ, തേലകാനി രട്ഠപാലോ;
മാലുക്യസേലോ ഭദ്ദിയോ, അങ്ഗുലി ദിബ്ബചക്ഖുകോ.

പാരാപരിയോ ദസേതേ, വീസമ്ഹി പരികിത്തിതാ;
ഗാഥായോ ദ്വേ സതാ ഹോന്തി, പഞ്ചതാലീസ [൨൪൪ ഗാഥായോയേവ ദിസ്സന്തി] ഉത്തരിന്തി.

൧൭. തിംസനിപാതോ

൧. ഫുസ്സത്ഥേരഗാഥാ

൯൪൯. പാസാദികേ ബഹൂ ദിസ്വാ, ഭാവിതത്തേ സുസംവുതേ;
ഇസി പണ്ഡരസഗോത്തോ [പണ്ഡരസ്സ ഗോത്തോ (സീ॰)], അപുച്ഛി ഫുസ്സസവ്ഹയം.

൯൫൦. ''കിംഛന്ദാ കിമധിപ്പായാ, കിമാകപ്പാ ഭവിസ്സരേ;
അനാഗതമ്ഹി കാലമ്ഹി, തം മേ അക്ഖാഹി പുച്ഛിതോ''.

൯൫൧. ''സുണോഹി വചനം മയ്ഹം, ഇസിപണ്ഡരസവ്ഹയ;
സക്കച്ചം ഉപധാരേഹി, ആചിക്ഖിസ്സാമ്യനാഗതം.

൯൫൨. ''കോധനാ ഉപനാഹീ ച, മക്ഖീ ഥമ്ഭീ സഠാ ബഹൂ;
ഉസ്സുകീ നാനാവാദാ ച, ഭവിസ്സന്തി അനാഗതേ.

൯൫൩. ''അഞ്ഞാതമാനിനോ ധമ്മേ, ഗമ്ഭീരേ തീരഗോചരാ;
ലഹുകാ അഗരു ധമ്മേ, അഞ്ഞമഞ്ഞമഗാരവാ.

൯൫൪. ''ബഹൂ ആദീനവാ ലോകേ, ഉപ്പജ്ജിസ്സന്ത്യനാഗതേ;
സുദേസിതം ഇമം ധമ്മം, കിലേസേസ്സന്തി [കിലേസിസ്സന്തി (സീ॰), കിലിസിസ്സന്തി (സ്യാ॰ ക॰)] ദുമ്മതീ.

൯൫൫. ''ഗുണഹീനാപി സങ്ഘമ്ഹി, വോഹരന്താ വിസാരദാ;
ബലവന്തോ ഭവിസ്സന്തി, മുഖരാ അസ്സുതാവിനോ.

൯൫൬. ''ഗുണവന്തോപി സങ്ഘമ്ഹി, വോഹരന്താ യഥാത്ഥതോ;
ദുബ്ബലാ തേ ഭവിസ്സന്തി, ഹിരീമനാ അനത്ഥികാ.

൯൫൭. ''രജതം ജാതരൂപഞ്ച, ഖേത്തം വത്ഥുമജേളകം;
ദാസിദാസഞ്ച ദുമ്മേധാ, സാദിയിസ്സന്ത്യനാഗതേ.

൯൫൮. ''ഉജ്ഝാനസഞ്ഞിനോ ബാലാ, സീലേസു അസമാഹിതാ;
ഉന്നളാ വിചരിസ്സന്തി, കലഹാഭിരതാ മഗാ.

൯൫൯. ''ഉദ്ധതാ ച ഭവിസ്സന്തി, നീലചീവരപാരുതാ;
കുഹാ ഥദ്ധാ ലപാ സിങ്ഗീ, ചരിസ്സന്ത്യരിയാ വിയ.

൯൬൦. ''തേലസണ്ഠേഹി കേസേഹി, ചപലാ അഞ്ജനക്ഖികാ;
രഥിയായ ഗമിസ്സന്തി, ദന്തവണ്ണികപാരുതാ.

൯൬൧. ''അജേഗുച്ഛം വിമുത്തേഹി, സുരത്തം അരഹദ്ധജം;
ജിഗുച്ഛിസ്സന്തി കാസാവം, ഓദാതേസു സമുച്ഛിതാ [ഓദാതേ സുസമുച്ഛിതാ (സീ॰)].

൯൬൨. ''ലാഭകാമാ ഭവിസ്സന്തി, കുസീതാ ഹീനവീരിയാ;
കിച്ഛന്താ വനപത്ഥാനി, ഗാമന്തേസു വസിസ്സരേ.

൯൬൩. ''യേ യേ ലാഭം ലഭിസ്സന്തി, മിച്ഛാജീവരതാ സദാ;

തേ തേവ അനുസിക്ഖന്താ, ഭജിസ്സന്തി അസംയതാ.

ൻന്ന്ര. “യേ യേ അലാഭിനോ ലാഭം, ന തേ പുജ്ജാ ഭവിസ്സരേ;
സുപേസലേപി തേ ധീരേ, സേവിസ്സന്തി ന തേ തദാ.

ൻന്ന്. “മിലക്ഖുരജനം രത്തം [പിലക്ഖരജനം രത്തം (?)], ഗരഹന്താ സകം ധജം;
തിത്ഥിയാനം ധജം കേചി, ധാരിസ്സന്ത്യവദാതകം.

ൻന്ന്. “അഗാരവോ ച കാസാവേ, തദാ തേസം ഭവിസ്സതി;
പടിസങ്ഖാ ച കാസാവേ, ഭിക്ഖൂനം ന ഭവിസ്സതി.

ൻന്ന്. “അഭിഭൂതസ്സ ദുക്ഖേന, സല്ലവിദ്ധസ്സ രുപ്പതോ;
പടിസങ്ഖാ മഹാഘോരാ, നാഗസ്സാസി അചിന്തിയാ.

ൻന്ന്. “ഛദ്ദന്തോ ഹി തദാ ദിസ്വാ, സുരത്തം അരഹദ്ധജം;
താവദേവ ഭണീ ഗാഥാ, ഗജോ അത്ഥോപസംഹിതാ”.

ൻന്ന്. [ധം॰ പ॰ ൻ; ജാ॰ ൧.൨.൧ർ൧; ൧.൧൬.൧൨൨] “അനിക്കസാവോ കാസാവം, യോ വത്ഥം പരിധസ്സതി [പരിദഹിസ്സതി (സീ॰ സ്യാ॰)];
അപേതോ ദമസച്ചേന, ന സോ കാസാവമരഹതി.

ൻ൩൦. “യോ ച വന്തകാസാവസ്സ, സീലേസു സുസമാഹിതോ;
ഉപേതോ ദമസച്ചേന, സ വേ കാസാവമരഹതി.

ൻ൩൧. “വിപന്നസീലോ ദുമ്മേധോ, പാകടോ കാമകാരിയോ;
വിബ്ഭന്തചിത്തോ നിസ്സുക്കോ, ന സോ കാസാവമരഹതി.

ൻ൩൨. “യോ ച സീലേന സമ്പന്നോ, വീതരാഗോ സമാഹിതോ;
ഓദാതമനസങ്കപ്പോ, സ വേ കാസാവമരഹതി.

ൻ൩൩. “ഉദ്ധതോ ഉന്നളോ ബാലോ, സീലം യസ്സ ന വിജ്ജതി;
ഓദാതകം അരഹതി, കാസാവം കിം കരിസ്സതി.

ൻ൩ർ. “ഭിക്ഖൂ ച ഭിക്ഖുനിയോ ച, ദുട്ഠചിത്താ അനാദരാ;
താദീനം മേത്തചിത്താനം, നിഗ്ഗണ്ഹിസ്സന്ത്യനാഗതേ.

ൻ൩൫. “സിക്ഖാപേന്താപി ഥേരേഹി, ബാലാ ചീവരധാരണം;
ന സുണിസ്സന്തി ദുമ്മേധാ, പാകടാ കാമകാരിയാ.

ൻ൩൬. “തേ തഥാ സിക്ഖിതാ ബാലാ, അഞ്ഞമഞ്ഞം അഗാരവാ;
നാദിയിസ്സന്തുപജ്ഝായേ, ഖളുങ്കോ വിയ സാരഥിം.

ൻ൩൭. “ഏവം അനാഗതദ്ധാനം, പടിപത്തി ഭവിസ്സതി;
ഭിക്ഖൂനം ഭിക്ഖുനീനഞ്ച, പത്തേ കാലമ്ഹി പച്ഛിമേ.

ൻ൩൮. “പുരാ ആഗച്ഛതേ ഏതം, അനാഗതം മഹബ്ഭയം;
സുബ്ബചാ ഹോഥ സഖിലാ, അഞ്ഞമഞ്ഞം സഗാരവാ.

ൻ൩൯. “മേത്തചിത്താ കാരുണികാ, ഹോഥ സീലേസു സംവുതാ;
ആരദ്ധവീരിയാ പഹിതത്താ, നിച്ചം ദള്ഹപരക്കമാ.

൯൮൦. “പമാദം ഭയതോ ദിസ്വാ, അപ്പമാദഞ്ച ഖേമതോ;
ഭാവേഥട്ഠങ്ഗികം മഗ്ഗം, ഫുസന്താ അമതം പദ”ന്തി.

… ഫുസ്സോ ഥേരോ….

൨. സാരിപുത്തത്ഥേരഗാഥാ

൯൮൧. “യഥാചാരീ യഥാസതോ സതീമാ, യതസങ്കപ്പജ്ഝായി അപ്പമത്തോ;
അജ്ഝത്തരതോ സമാഹിതത്തോ, ഏകോ സന്തുസിതോ തമാഹു ഭിക്ഖും.

൯൮൨. “അല്ലം സുക്ഖം വാ ഭുഞ്ജന്തോ, ന ബാള്ഹം സുഹിതോ സിയാ;
ഊനൂദരോ മിതാഹാരോ, സതോ ഭിക്ഖു പരിബ്ബജേ.

൯൮൩. “ചത്താരോ പഞ്ച ആലോപേ, അഭുത്വാ ഉദകം പിവേ;
അലം ഫാസുവിഹാരായ, പഹിതത്തസ്സ ഭിക്ഖുനോ.

൯൮൪. “കപ്പിയം തം ചേ ഛാദേതി, ചീവരം ഇദമത്ഥികം [ഇദമത്ഥിതം (സീ॰)];
അലം ഫാസുവിഹാരായ, പഹിതത്തസ്സ ഭിക്ഖുനോ.

൯൮൫. “പല്ലങ്കേന നിസിന്നസ്സ, ജണ്ണുകേ നാഭിവസ്സതി;
അലം ഫാസുവിഹാരായ, പഹിതത്തസ്സ ഭിക്ഖുനോ.

൯൮൬. [സം॰ നി॰ ൪.൨൫൩; ഇതിവു॰ ൫൩] “യോ സുഖം ദുക്ഖതോ അദ്ദ, ദുക്ഖമദ്ദക്ഖി സല്ലതോ;
ഉഭയന്തരേന [ഉഭയമന്തരേ (സീ॰)] നാഹോസി, കേന ലോകസ്മി കിം സിയാ.

൯൮൭. “മാ മേ കദാചി പാപിച്ഛോ, കുസീതോ ഹീനവീരിയോ;
അപ്പസ്സുതോ അനാദരോ, കേന ലോകസ്മി കിം സിയാ.

൯൮൮. “ബഹുസ്സുതോ ച മേധാവീ, സീലേസു സുസമാഹിതോ;
ചേതോസമഥമനുയുത്തോ, അപി മുദ്ധനി തിട്ഠതു.

൯൮൯. “യോ പപഞ്ചമനുയുത്തോ, പപഞ്ചാഭിരതോ മഗോ;
വിരാധയീ സോ നിബ്ബാനം, യോഗക്ഖേമം അനുത്തരം.

൯൯൦. “യോ ച പപഞ്ചം ഹിത്വാന, നിപ്പപഞ്ചപഥേ രതോ;
ആരാധയീ സോ നിബ്ബാനം, യോഗക്ഖേമം അനുത്തരം.

൯൯൧. [ധ॰ പ॰ ൯൮] “ഗാമേ വാ യദി വാരഞ്ഞേ, നിന്നേ വാ യദി വാ ഥലേ;
യത്ഥ അരഹന്തോ വിഹരന്തി, തം ഭൂമിരാമണേയ്യകം.

൯൯൨. “രമണീയാനി അരഞ്ഞാനി, യത്ഥ ന രമതീ ജനോ;
വീതരാഗാ രമിസ്സന്തി, ന തേ കാമഗവേസിനോ.

൯൯൩. [ധ॰ പ॰ ൭൬] “നിധീനംവ പവത്താരം, യം പസ്സേ വജ്ജദസ്സിനം;
നിഗ്ഗയ്ഹവാദിം മേധാവിം, താദിസം പണ്ഡിതം ഭജേ;
താദിസം ഭജമാനസ്സ, സേയ്യോ ഹോതി ന പാപിയോ.

൯൯൪. [ധ॰ പ॰ ൭൭] “ഓവദേയ്യാനുസാസേയ്യ, അസബ്ഭാ ച നിവാരയേ;

സതഞ്ഹി സോ പിയോ ഹോതി, അസതം ഹോതി അപ്പിയോ.

൯൯൫. “അഞ്ഞസ്സ ഭഗവാ ബുദ്ധോ, ധമ്മം ദേസേസി ചക്ഖുമാ;
ധമ്മേ ദേസിയമാനമ്ഹി, സോതമോധേസിമത്ഥികോ;
തം മേ അമോഘം സവനം, വിമുത്തോമ്ഹി അനാസവോ.

൯൯൬. “നേവ പുബ്ബേനിവാസായ, നപി ദിബ്ബസ്സ ചക്ഖുനോ;
ചേതോപരിയായ ഇദ്ധിയാ, ചുതിയാ ഉപപത്തിയാ;
സോതധാതുവിസുദ്ധിയാ, പണിധീ മേ ന വിജ്ജതി [കഥാ॰ ൩൭൮].

൯൯൭. “രുക്ഖമൂലംവ നിസ്സായ, മുണ്ഡോ സങ്ഘാടിപാരുതോ;
പഞ്ഞായ ഉത്തമോ ഥേരോ, ഉപതിസ്സോവ [ഉപതിസ്സോ ച (സീ॰ ക॰)] ഝായതി.

൯൯൮. “അവിതക്കം സമാപന്നോ, സമ്മാസമ്ബുദ്ധസാവകോ;
അരിയേന തുണ്ഹീഭാവേന, ഉപേതോ ഹോതി താവദേ.

൯൯൯. [ഉദാ॰ ൨൪] “യഥാപി പബ്ബതോ സേലോ, അചലോ സുപ്പതിട്ഠിതോ;
ഏവം മോഹക്ഖയാ ഭിക്ഖു, പബ്ബതോവ ന വേധതി.

൧൦൦൦. “അനങ്ഗണസ്സ പോസസ്സ, നിച്ചം സുചിഗവേസിനോ;
വാലഗ്ഗമത്തം പാപസ്സ, അബ്ഭമത്തംവ ഖായതി.

൧൦൦൧. “നാഭിനന്ദാമി മരണം, നാഭിനന്ദാമി ജീവിതം;
നിക്ഖിപിസ്സം ഇമം കായം, സമ്പജാനോ പതിസ്സതോ.

൧൦൦൨. “നാഭിനന്ദാമി മരണം, നാഭിനന്ദാമി ജീവിതം;
കാലഞ്ച പടികങ്ഖാമി, നിബ്ബിസം ഭതകോ യഥാ.

൧൦൦൩. “ഉഭയേന മിദം മരണമേവ, നാമരണം പച്ഛാ വാ പുരേ വാ;
പടിപജ്ജഥ മാ വിനസ്സഥ, ഖണോ വോ മാ ഉപച്ചഗാ.

൧൦൦൪. “നഗരം യഥാ പച്ചന്തം, ഗുത്തം സന്തരബാഹിരം;
ഏവം ഗോപേഥ അത്താനം, ഖണോ വോ മാ ഉപച്ചഗാ;
ഖണാതീതാ ഹി സോചന്തി, നിരയമ്ഹി സമപ്പിതാ.

൧൦൦൫. “ഉപസന്തോ ഉപരതോ, മന്തഭാണീ [മത്തഭാണീ (സീ॰)] അനുദ്ധതോ;
ധുനാതി പാപകേ ധമ്മേ, ദുമപത്തംവ മാലുതോ.

൧൦൦൬. “ഉപസന്തോ ഉപരതോ, മന്തഭാണീ അനുദ്ധതോ;
അപ്പാസി [അബ്ബഹി (സ്യാ॰), അഭാസി (?)] പാപകേ ധമ്മേ, ദുമപത്തംവ മാലുതോ.

൧൦൦൭. “ഉപസന്തോ അനായാസോ, വിപ്പസന്നോ അനാവിലോ;
കല്യാണസീലോ മേധാവീ, ദുക്ഖസ്സന്തകരോ സിയാ.

൧൦൦൮. “ന വിസ്സസേ ഏകതിയേസു ഏവം, അഗാരിസു പബ്ബജിതേസു ചാപി;
സാധൂപി ഹുത്വാ ന അസാധു ഹോന്തി, അസാധു ഹുത്വാ പുന സാധു ഹോന്തി.

൧൦൦൯. “കാമച്ഛന്ദോ ച ബ്യാപാദോ, ഥിനമിദ്ധഞ്ച ഭിക്ഖുനോ;

ഉദ്ധച്ചം വിചികിച്ഛാ ച, പഞ്ചേതേ ചിത്തകേലിസാ.

൧൦൧൧. “യസ്സ സക്കരിയമാനസ്സ, അസക്കാരേന ചൂഭയം;
സമാധി ന വികമ്പതി, അപ്പമാദവിഹാരിനോ.

൧൦൧൨. “തം ഝായിനം സാതതികം, സുഖുമദിട്ഠിവിപസ്സകം;
ഉപാദാനക്ഖയാരാമം, ആഹു സപ്പുരിസോ ഇതി.

൧൦൧൩. “മഹാസമുദ്ദോ പഥവീ, പബ്ബതോ അനിലോപി ച;
ഉപമായ ന യുജ്ജന്തി, സത്ഥു വരവിമുത്തിയാ.

൧൦൧൪. “ചക്കാനുവത്തകോ ഥേരോ, മഹാഞാണീ സമാഹിതോ;
പഥവാപഗ്ഗിസമാനോ, ന രജ്ജതി ന ദുസ്സതി.

൧൦൧൫. “പഞ്ഞാപാരമിതം പത്തോ, മഹാബുദ്ധി മഹാമതി;
അജളോ ജളസമാനോ, സദാ ചരതി നിബ്ബുതോ.

൧൦൧൬. “പരിചിണ്ണോ മയാ സത്ഥാ...പേ॰... ഭവനേത്തി സമൂഹതാ.
൧൦൧൭. “സമ്പാദേഥപ്പമാദേന , ഏസാ മേ അനുസാസനീ;
ഹന്ദാഹം പരിനിബ്ബിസ്സം, വിപ്പമുത്തോമ്ഹി സബ്ബധീ”തി.

... സാരിപുത്തോ ഥേരോ....

൩. ആനന്ദത്ഥേരഗാഥാ

൧൦൧൮. “പിസുണേന ച കോധനേന ച, മച്ഛരിനാ ച വിഭൂതനന്ദിനാ;
സഖിതം ന കരേയ്യ പണ്ഡിതോ, പാപോ കാപുരിസേന സങ്ഗമോ.

൧൦൧൯. “സദ്ധേന ച പേസലേന ച, പഞ്ഞവതാ ബഹുസ്സുതേന ച;
സഖിതം കരേയ്യ പണ്ഡിതോ, ഭദ്ദോ സപ്പുരിസേന സങ്ഗമോ.

൧൦൨൦. “പസ്സ ചിത്തകതം ബിമ്ബം...പേ॰... യസ്സ നത്ഥി ധുവം ഠിതി.
൧൦൨൧. “പസ്സ ചിത്തകതം ബിമ്ബം...പേ॰... വത്ഥേഹി സോഭതി.
൧൦൨൨. “അലത്തകകതാ ...പേ॰... നോ ച പാരഗവേസിനോ.
൧൦൨൩. “അട്ഠപദകതാ...പേ॰... നോ ച പാരഗവേസിനോ.
൧൦൨൪. “അഞ്ജനീവ നവാ...പേ॰... നോ ച പാരഗവേസിനോ.
൧൦൨൫. “ബഹുസ്സുതോ ചിത്തകഥീ, ബുദ്ധസ്സ പരിചാരകോ;
പന്നഭാരോ വിസഞ്ഞുത്തോ, സേയ്യം കപ്പേതി ഗോതമോ.

൧൦൨൬. “ഖീണാസവോ വിസഞ്ഞുത്തോ, സങ്ഗാതീതോ സുനിബ്ബുതോ;
ധാരേതി അന്തിമം ദേഹം, ജാതിമരണപാരഗൂ.

൧൦൨൭. “യസ്മിം പതിട്ഠിതാ ധമ്മാ, ബുദ്ധസ്സാദിച്ചബന്ധുനോ;
നിബ്ബാനഗമനേ മഗ്ഗേ, സോയം തിട്ഠതി ഗോതമോ.

൧൦൨൮. “ദ്വാസീതി ബുദ്ധതോ ഗണ്ഹിം, ദ്വേ സഹസ്സാനി ഭിക്ഖുതോ;
ചതുരാസീതിസഹസ്സാനി, യേ മേ ധമ്മാ പവത്തിനോ.

൧൦൨൯. “അപ്പസ്സുതായം പുരിസോ, ബലിബദ്ദോവ ജീരതി;
മംസാനി തസ്സ വഡ്ഢന്തി, പഞ്ഞാ തസ്സ ന വഡ്ഢതി.

൧൦൩൦. “ബഹുസ്സുതോ അപ്പസ്സുതം, യോ സുതേനാതിമഞ്ഞതി;

അന്ധോ പദീപധാരോവ, തഥേവ പടിഭാതി മം.

൧൦൩൦. ‘‘ബഹുസ്സുതം ഉപാസേയ്യ, സുതഞ്ച ന വിനാസയേ;
തം മൂലം ബ്രഹ്മചരിയസ്സ, തസ്മാ ധമ്മധരോ സിയാ.

൧൦൩൧. ‘‘പുബ്ബാപരഞ്ഞൂ അത്ഥഞ്ഞൂ, നിരുത്തിപദകോവിദോ;
സുഗ്ഗഹീതഞ്ച ഗണ്ഹാതി, അത്ഥഞ്ചോപപരിക്ഖതി.

൧൦൩൨. ‘‘ഖന്ത്യാ ഛന്ദികതോ [ഖന്തിയാ ഛന്ദിതോ (?)] ഹോതി, ഉസ്സഹിത്വാ തുലേതി തം;
സമയേ സോ പദഹതി, അജ്ഝത്തം സുസമാഹിതോ.

൧൦൩൩. ‘‘ബഹുസ്സുതം ധമ്മധരം, സപ്പഞ്ഞം ബുദ്ധസാവകം;
ധമ്മവിഞ്ഞാണമാകങ്ഖം, തം ഭജേഥ തഥാവിധം.

൧൦൩൪. ‘‘ബഹുസ്സുതോ ധമ്മധരോ, കോസാരക്ഖോ മഹേസിനോ;
ചക്ഖു സബ്ബസ്സ ലോകസ്സ, പൂജനീയോ ബഹുസ്സുതോ.

൧൦൩൫. ‘‘ധമ്മാരാമോ ധമ്മരതോ, ധമ്മം അനുവിചിന്തയം;
ധമ്മം അനുസ്സരം ഭിക്ഖു, സദ്ധമ്മാ ന പരിഹായതി.

൧൦൩൬. ‘‘കായമച്ഛേരഗരുനോ [ഗരുകോ (സീ॰)], ഹിയ്യമാനേ [ഹിയ്യമാനോ (സീ॰)] അനുട്ഠഹേ;
സരീരസുഖഗിദ്ധസ്സ, കുതോ സമണഫാസുതാ.

൧൦൩൭. ‘‘ന പക്ഖന്തി ദിസാ സബ്ബാ, ധമ്മാ ന പടിഭന്തി മം;
ഗതേ കല്യാണമിത്തമ്ഹി, അന്ധകാരംവ ഖായതി.

൧൦൩൮. ‘‘അബ്ഭതീതസഹായസ്സ, അതീതഗതസത്ഥുനോ;
നത്ഥി ഏതാദിസം മിത്തം, യഥാ കായഗതാ സതി.

൧൦൩൯. ‘‘യേ പുരാണാ അതീതാ തേ, നവേഹി ന സമേതി മേ;
സ്വജ്ജ ഏകോവ ഝായാമി, വസ്സുപേതോവ പക്ഖിമാ.

൧൦൪൦. ‘‘ദസ്സനായ അഭിക്കന്തേ, നാനാവേരജ്ജകേ ബഹൂ;
മാ വാരയിത്ഥ സോതാരോ, പസ്സന്തു സമയോ മമം.

൧൦൪൧. ‘‘ദസ്സനായ അഭിക്കന്തേ, നാനാവേരജ്ജകേ പുഥു;
കരോതി സത്ഥാ ഓകാസം, ന നിവാരേതി ചക്ഖുമാ.

൧൦൪൨. ‘‘പണ്ണവീസതിവസ്സാനി, സേഖഭൂതസ്സ മേ സതോ;
ന കാമസഞ്ഞാ ഉപ്പജ്ജി, പസ്സ ധമ്മസുധമ്മതം.

൧൦൪൩. ‘‘പണ്ണവീസതിവസ്സാനി, സേഖഭൂതസ്സ മേ സതോ;
ന ദോസസഞ്ഞാ ഉപ്പജ്ജി, പസ്സ ധമ്മസുധമ്മതം.

൧൦൪൪. ‘‘പണ്ണവീസതിവസ്സാനി, ഭഗവന്തം ഉപട്ഠഹിം;
മേത്തേന കായകമ്മേന, ഛായാവ അനപായിനീ [അനുപായിനീ (സ്യാ॰ ക॰)].

൧൦൪൫. ‘‘പണ്ണവീസതിവസ്സാനി, ഭഗവന്തം ഉപട്ഠഹിം;

മേത്തേന വചീകമ്മേന, ഛായാവ അനപായിനീ.

൧൦൪൧. ‘‘പണ്ണവീസതിവസ്സാനി, ഭഗവന്തം ഉപട്ഠഹിം;
മേത്തേന മനോകമ്മേന, ഛായാവ അനപായിനീ.

൧൦൪൨. ‘‘ബുദ്ധസ്സ ചങ്കമന്തസ്സ, പിട്ഠിതോ അനുചങ്കമിം;
ധമ്മേ ദേസിയമാനമ്ഹി, ഞാണം മേ ഉദപജ്ജഥ.

൧൦൪൩. ‘‘അഹം സകരണീയോമ്ഹി, സേഖോ അപ്പത്തമാനസോ;
സത്ഥു ച പരിനിബ്ബാനം, യോ അമ്ഹം അനുകമ്പകോ.

൧൦൪൪. ‘‘തദാസി യം ഭിംസനകം, തദാസി ലോമഹംസനം;
സബ്ബാകാരവരൂപേതേ, സമ്ബുദ്ധേ പരിനിബ്ബുതേ.

൧൦൪൫. ‘‘ബഹുസ്സുതോ ധമ്മധരോ, കോസാരക്ഖോ മഹേസിനോ;
ചക്ഖു സബ്ബസ്സ ലോകസ്സ, ആനന്ദോ പരിനിബ്ബുതോ.

൧൦൪൬. ‘‘ബഹുസ്സുതോ ധമ്മധരോ, കോസാരക്ഖോ മഹേസിനോ;
ചക്ഖു സബ്ബസ്സ ലോകസ്സ, അന്ധകാരേ തമോനുദോ.

൧൦൪൭. ‘‘ഗതിമന്തോ സതിമന്തോ, ധിതിമന്തോ ച യോ ഇസി;
സദ്ധമ്മധാരകോ ഥേരോ, ആനന്ദോ രതനാകരോ.

൧൦൪൮. ‘‘പരിചിണ്ണോ മയാ സത്ഥാ, കതം ബുദ്ധസ്സ സാസനം;
ഓഹിതോ ഗരുകോ ഭാരോ, നത്ഥി ദാനി പുനബ്ഭവോ’’തി.

… ആനന്ദോ ഥേരോ….

തിംസനിപാതോ നിട്ഠിതോ.

തത്രുദ്ദാനം -

ഫുസ്സോപതിസ്സോ ആനന്ദോ, തയോതിമേ പകിത്തിതാ;
ഗാഥായോ തത്ഥ സങ്ഖാതാ, സതം പഞ്ച ച ഉത്തരീതി;

൧൮. ചത്താലീസനിപാതോ

൧. മഹാകസ്സപത്ഥേരഗാഥാ

൧൦൫൪. ‘‘ന ഗണേന പുരക്ഖതോ ചരേ, വിമനോ ഹോതി സമാധി ദുല്ലഭോ;
നാനാജനസങ്ഗഹോ ദുഖോ, ഇതി ദിസ്വാന ഗണം ന രോചയേ.

൧൦൫൫. ‘‘ന കുലാനി ഉപബ്ബജേ മുനി, വിമനോ ഹോതി സമാധി ദുല്ലഭോ;
സോ ഉസ്സുക്കോ രസാനുഗിദ്ധോ, അത്ഥം രിഞ്ചതി യോ സുഖാവഹോ.

൧൦൫൬. ‘‘പങ്കോതി ഹി നം അവേദയും, യായം വന്ദനപൂജനാ കുലേസു;
സുഖുമം സല്ല ദുരുബ്ബഹം, സക്കാരോ കാപുരിസേന ദുജ്ജഹോ.

൧൦൫൭. ‘‘സേനാസനമ്ഹാ ഓരുയ്ഹ, നഗരം പിണ്ഡായ പാവിസിം;
ഭുഞ്ജന്തം പുരിസം കുട്ഠിം, സക്കച്ചം തം ഉപട്ഠഹിം.

൧൦൫൮. ‘‘സോ മേ [തം (സീ॰ ക॰)] പക്കേന ഹത്ഥേന, ആലോപം ഉപനാമയി;
ആലോപം പക്ഖിപന്തസ്സ, അങ്ഗുലി ചേത്ഥ [പേത്ഥ (സീ॰ ക॰)] ഛിജ്ജഥ.

൧൦൫൯. ‘‘കുട്ടമൂലഞ്ച [കുഡ്ഡമൂലഞ്ച (സീ॰ സ്യാ॰)] നിസ്സായ, ആലോപം തം അഭുഞ്ജിസം;
ഭുഞ്ജമാനേ വാ ഭുത്തേ വാ, ജേഗുച്ഛം മേ ന വിജ്ജതി.

൧൦൬൦. ‘‘ഉത്തിട്ഠപിണ്ഡോ ആഹാരോ, പൂതിമുത്തഞ്ച ഓസധം;
സേനാസനം രുക്ഖമൂലം, പംസുകൂലഞ്ച ചീവരം;
യസ്സേതേ അഭിസമ്ഭുത്വാ [അഭിഭുഞ്ജതി (?)], സ വേ ചാതുദ്ദിസോ നരോ.

൧൦൬൧. ‘‘യത്ഥ ഏകേ വിഹഞ്ഞന്തി, ആരുഹന്താ സിലുച്ചയം;
തസ്സ ബുദ്ധസ്സ ദായാദോ, സമ്പജാനോ പതിസ്സതോ;
ഇദ്ധിബലേനുപത്ഥദ്ധോ , കസ്സപോ അഭിരൂഹതി.

൧൦൬൨. ‘‘പിണ്ഡപാതപടിക്കന്തോ , സേലമാരുയ്ഹ കസ്സപോ;
ഝായതി അനുപാദാനോ, പഹീനഭയഭേരവോ.

൧൦൬൩. ‘‘പിണ്ഡപാതപടിക്കന്തോ, സേലമാരുയ്ഹ കസ്സപോ;
ഝായതി അനുപാദാനോ, ഡയ്ഹമാനേസു നിബ്ബുതോ.

൧൦൬൪. ‘‘പിണ്ഡപാതപടിക്കന്തോ, സേലമാരുയ്ഹ കസ്സപോ;
ഝായതി അനുപാദാനോ, കതകിച്ചോ അനാസവോ.

൧൦൬൫. ‘‘കരേരിമാലാവിതതാ , ഭൂമിഭാഗാ മനോരമാ;
കുഞ്ജരാഭിരുദാ രമ്മാ, തേ സേലാ രമയന്തി മം.

൧൦൬൬. ‘‘നീലബ്ഭവണ്ണാ രുചിരാ, വാരിസീതാ സുചിന്ധരാ;
ഇന്ദഗോപകസഞ്ഛന്നാ, തേ സേലാ രമയന്തി മം.

൧൦൬൭. ‘‘നീലബ്ഭകൂടസദിസാ, കൂടാഗാരവരൂപമാ;
വാരണാഭിരുദാ രമ്മാ, തേ സേലാ രമയന്തി മം.

൧൦൬൮. “അഭിവുട്ഠാ രമ്മതലാ, നഗാ ഇസിഭി സേവിതാ;
അബ്ഭുന്നദിതാ സിഖീഹി, തേ സേലാ രമയന്തി മം.

൧൦൬൯. “അലം ഝായിതുകാമസ്സ, പഹിതത്തസ്സ മേ സതോ;
അലം മേ അത്ഥകാമസ്സ [അത്തകാമസ്സ (?)], പഹിതത്തസ്സ ഭിക്ഖുനോ.

൧൦൭൦. “അലം മേ ഫാസുകാമസ്സ, പഹിതത്തസ്സ ഭിക്ഖുനോ;
അലം മേ യോഗകാമസ്സ, പഹിതത്തസ്സ താദിനോ.

൧൦൭൧. “ഉമാപുപ്ഫേന സമാനാ, ഗഗനാവബ്ഭഛാദിതാ;
നാനാദിജഗണാകിണ്ണാ , തേ സേലാ രമയന്തി മം.

൧൦൭൨. “അനാകിണ്ണാ ഗഹട്ഠേഹി, മിഗസങ്ഘനിസേവിതാ;
നാനാദിജഗണാകിണ്ണാ, തേ സേലാ രമയന്തി മം.

൧൦൭൩. “അച്ഛോദികാ പുഥുസിലാ, ഗോനങ്ഗുലമിഗായുതാ;
അമ്ബുസേവാലസഞ്ഛന്നാ, തേ സേലാ രമയന്തി മം.

൧൦൭൪. “ന പഞ്ചങ്ഗികേന തുരിയേന, രതി മേ ഹോതി താദിസീ;
യഥാ ഏകഗ്ഗചിത്തസ്സ, സമ്മാ ധമ്മം വിപസ്സതോ.

൧൦൭൫. “കമ്മം ബഹുകം ന കാരയേ, പരിവജ്ജേയ്യ ജനം ന ഉയ്യമേ;
ഉസ്സുക്കോ സോ രസാനുഗിദ്ധോ, അത്ഥം രിഞ്ചതി യോ സുഖാവഹോ.

൧൦൭൬. “കമ്മം ബഹുകം ന കാരയേ, പരിവജ്ജേയ്യ അനത്തനേയ്യമേതം;
കിച്ഛതി കായോ കിലമതി, ദുക്ഖിതോ സോ സമഥം ന വിന്ദതി.

൧൦൭൭. “ഓട്ഠപ്പഹതമത്തേന, അത്താനമ്പി ന പസ്സതി;
പത്ഥദ്ധഗീവോ ചരതി, അഹം സേയ്യോതി മഞ്ഞതി.

൧൦൭൮. “അസേയ്യോ സേയ്യസമാനം, ബാലോ മഞ്ഞതി അത്താനം;
ന തം വിഞ്ഞൂ പസംസന്തി, പത്ഥദ്ധമാനസം നരം.

൧൦൭൯. “യോ ച സേയ്യോഹമസ്മീതി, നാഹം സേയ്യോതി വാ പന;
ഹീനോ തംസദിസോ [തീനോഹം സദിസോ (സ്യാ॰)] വാതി, വിധാസു ന വികമ്പതി.

൧൦൮൦. “പഞ്ഞവന്തം തഥാ താദിം, സീലേസു സുസമാഹിതം;
ചേതോസമഥമനുത്തം, തഞ്ചേ വിഞ്ഞൂ പസംസരേ.

൧൦൮൧. “യസ്സ സബ്രഹ്മചാരീസു, ഗാരവോ നൂപലബ്ഭതി;
ആരകാ ഹോതി സദ്ധമ്മാ, നഭതോ പുഥവീ യഥാ.

൧൦൮൨. “യേസഞ്ച ഹിരി ഓത്തപ്പം, സദാ സമ്മാ ഉപട്ഠിതം;
വിരൂള്ഹബ്രഹ്മചരിയാ തേ, തേസം ഖീണാ പുനബ്ഭവാ.

൧൦൮൩. “ഉദ്ധതോ ചപലോ ഭിക്ഖു, പംസുകൂലേന പാരുതോ;
കപീവ സീഹചമ്മേന, ന സോ തേനുപസോഭതി.

൧൦൮൪. “അനുദ്ധതോ അചപലോ, നിപകോ സംവുതിന്ദ്രിയോ;
സോഭതി പംസുകൂലേന, സീഹോവ ഗിരിഗബ്ഭരേ.

൧൦൮൫. “ഏതേ സമ്ബഹുലാ ദേവാ, ഇദ്ധിമന്തോ യസസ്സിനോ;
ദസദേവസഹസ്സാനി, സബ്ബേ തേ ബ്രഹ്മകായികാ.

൧൦൮൬. “ധമ്മസേനാപതിം വീരം, മഹാഝായിം സമാഹിതം;
സാരിപുത്തം നമസ്സന്താ, തിട്ഠന്തി പഞ്ജലീകതാ.

൧൦൮൭. “‘നമോ തേ പുരിസാജഞ്ഞ, നമോ തേ പുരിസുത്തമ;
യസ്സ തേ നാഭിജാനാമ, യമ്പി നിസ്സായ ഝായതി [ഝായസി (ക॰ അട്ഠ॰)].

൧൦൮൮. “‘അച്ഛേരം വത ബുദ്ധാനം, ഗമ്ഭീരോ ഗോചരോ സകോ;
യേ മയം നാഭിജാനാമ, വാലവേധിസമാഗതാ’.

൧൦൮൯. “തം തഥാ ദേവകായേഹി, പൂജിതം പൂജനാരഹം;
സാരിപുത്തം തദാ ദിസ്വാ, കപ്പിനസ്സ സിതം അഹു.

൧൦൯൦. “യാവതാ ബുദ്ധഖേത്തമ്ഹി, ഠപയിത്വാ മഹാമുനിം;
ധുതഗുണേ വിസിട്ഠോഹം, സദിസോ മേ ന വിജ്ജതി.

൧൦൯൧. “പരിചിണ്ണോ മയാ സത്ഥാ, കതം ബുദ്ധസ്സ സാസനം;
ഓഹിതോ ഗരുകോ ഭാരോ, നത്ഥി ദാനി പുനബ്ഭവോ.

൧൦൯൨. “ന ചീവരേ ന സയനേ, ഭോജനേ നുപലിമ്പതി;
ഗോതമോ അനപ്പമേയ്യോ, മുളാലപുപ്ഫം വിമലംവ;
അമ്ബുനാ നേക്ഖമ്മനിന്നോ, തിഭവാഭിനിസ്സടോ.

൧൦൯൩. “സതിപട്ഠാനഗീവോ സോ, സദ്ധാഹത്ഥോ മഹാമുനി;
പഞ്ഞാസീസോ മഹാഞാണീ, സദാ ചരതി നിബ്ബുതോ”തി.

… മഹാകസ്സപോ ഥേരോ….

ചത്താലീസനിപാതോ നിട്ഠിതോ.

തത്രുദ്ദാനം -

ചത്താലീസനിപാതമ്ഹി, മഹാകസ്സപസവ്ഹയോ;
ഏകോവ ഥേരോ ഗാഥായോ, ചത്താസീല ദുവേപി ചാതി.

൧൯. പഞ്ഞാസനിപാതോ

൧. താലപുടത്ഥേരഗാഥാ

൧൦൯൧. “കദാ നുഹം പബ്ബതകന്ദരാസു, ഏകാകിയോ അദ്ദുതിയോ വിഹസ്സം;
അനിച്ചതോ സബ്ബഭവം വിപസ്സം, തം മേ ഇദം തം നു കദാ ഭവിസ്സതി.

൧൦൯൨. “കദാ നുഹം ഭിന്നപടന്ധരോ മുനി, കാസാവവത്ഥോ അമമോ നിരാസോ;
രാഗഞ്ച ദോസഞ്ച തഥേവ മോഹം, ഹന്ത്വാ സുഖീ പവനഗതോ വിഹസ്സം.

൧൦൯൩. “കദാ അനിച്ചം വധരോഗനീളം, കായം ഇമം മച്ചുജരായുപദ്ദുതം;
വിപസ്സമാനോ വീതഭയോ വിഹസ്സം, ഏകോ വനേ തം നു കദാ ഭവിസ്സതി.

൧൦൯൪. “കദാ നുഹം ഭയജനനിം ദുഖാവഹം, തണ്ഹാലതം ബഹുവിധാനുവത്തനിം;
പഞ്ഞാമയം തിഖിണമസിം ഗഹേത്വാ, ഛേത്വാ വസേ തമ്പി കദാ ഭവിസ്സതി.

൧൦൯൫. “കദാ നു പഞ്ഞാമയമുഗ്ഗതേജം, സത്ഥം ഇസീനം സഹസാദിയിത്വാ;
മാരം സസേനം സഹസാ ഭഞ്ജിസ്സം, സീഹാസനേ തം നു കദാ ഭവിസ്സതി.

൧൦൯൬. “കദാ നുഹം സബ്ഭി സമാഗമേസു, ദിട്ഠോ ഭവേ ധമ്മഗരൂഹി താദിഭി;
യാഥാവദസ്സീഹി ജിതിന്ദ്രിയേഹി, പധാനിയോ തം നു കദാ ഭവിസ്സതി.

൧൦൯൭. “കദാ നു മം തന്ദി ഖുദാ പിപാസാ, വാതാതപാ കീടസരീസപാ വാ;
ന ബാധയിസ്സന്തി ന തം ഗിരിബ്ബജേ, അത്ഥത്ഥിയം തം നു കദാ ഭവിസ്സതി.

൧൦൯൮. “കദാ നു ഖോ യം വിദിതം മഹേസിനാ, ചത്താരി സച്ചാനി സുദുദ്ദസാനി;
സമാഹിതത്തോ സതിമാ അഗച്ഛം, പഞ്ഞായ തം തം നു കദാ ഭവിസ്സതി.

൧൦൯൯. “കദാ നു രൂപേ അമിതേ ച സദ്ദേ, ഗന്ധേ രസേ ഫുസിതബ്ബേ ച ധമ്മേ;
ആദിത്തതോഹം സമഥേഹി യുത്തോ, പഞ്ഞായ ദച്ഛം തദിദം കദാ മേ.

൧൧൦൦. “കദാ നുഹം ദുബ്ബചനേന വുത്തോ, തതോനിമിത്തം വിമനോ ന ഹേസ്സം;
അഥോ പസത്ഥോപി തതോനിമിത്തം, തുട്ഠോ ന ഹേസ്സം തദിദം കദാ മേ.

൧൧൦൧. “കദാ നു കട്ഠേ ച തിണേ ലതാ ച, ഖന്ധേ ഇമേഹം അമിതേ ച ധമ്മേ;
അജ്ഝത്തികാനേവ ച ബാഹിരാനി ച, സമം തുലേയ്യം തദിദം കദാ മേ.

൧൧൦൪. “കദാ നു മം പാവുസകാലമേഘോ, നവേന തോയേന സചീവരം വനേ;
ഇസിപ്പയാതമ്ഹി പഥേ വജന്തം, ഓവസ്സതേ തം നു കദാ ഭവിസ്സതി.

൧൧൦൫. “കദാ മയൂരസ്സ സിഖണ്ഡിനോ വനേ, ദിജസ്സ സുത്വാ ഗിരിഗബ്ഭരേ രുതം;
പച്ചുട്ഠഹിത്വാ അമതസ്സ പത്തിയാ, സംചിന്തയേ തം നു കദാ ഭവിസ്സതി.

൧൧൦൬. “കദാ നു ഗങ്ഗം യമുനം സരസ്സതിം, പാതാലഖിത്തം വളവാമുഖഞ്ച [ബലവാമുഖഞ്ച (ക॰)];
അസജ്ജമാനോ പതരേയ്യമിദ്ധിയാ, വിഭിംസനം തം നു കദാ ഭവിസ്സതി.

൧൧൦൭. “കദാ നു നാഗോവ അസങ്ഗചാരീ, പദാലയേ കാമഗുണേസു ഛന്ദം;
നിബ്ബജ്ജയം സബ്ബസുഭം നിമിത്തം, ഝാനേ യുതോ തം നു കദാ ഭവിസ്സതി.

൧൧൦൮. “കദാ ഇണട്ടോവ ദലിദ്ദകോ [ദളിദ്ദകോ (സീ॰)] നിധിം, ആരാധയിത്വാ ധനികേഹി പീളിതോ;
തുട്ഠോ ഭവിസ്സം അധിഗമ്മ സാസനം, മഹേസിനോ തം നു കദാ ഭവിസ്സതി.

൧൧൦൯. “ബഹൂനി വസ്സാനി തയാമ്ഹി യാചിതോ, ‘അഗാരവാസേന അലം നു തേ ഇദം’;
തം ദാനി മം പബ്ബജിതം സമാനം, കിംകാരണാ ചിത്ത തുവം ന യുഞ്ജസി.

൧൧൧൦. “നനു അഹം ചിത്ത തയാമ്ഹി യാചിതോ, ‘ഗിരിബ്ബജേ ചിത്രഛദാ വിഹങ്ഗമാ’;
മഹിന്ദഘോസത്ഥനിതാഭിഗജ്ജിനോ, തേ തം രമേസ്സന്തി വനമ്ഹി ഝായിനം.

൧൧൧൧. “കുലമ്ഹി മിത്തേ ച പിയേ ച ഞാതകേ, ഖിഡ്ഡാരതിം കാമഗുണഞ്ച ലോകേ;
സബ്ബം പഹായ ഇമമജ്ഝുപാഗതോ, അഥോപി ത്വം ചിത്ത ന മയ്ഹ തുസ്സസി.

൧൧൧൨. “മമേവ ഏതം ന ഹി ത്വം പരേസം, സന്നാഹകാലേ പരിദേവിതേന കിം;
സബ്ബം ഇദം ചലമിതി പേക്ഖമാനോ, അഭിനിക്ഖമിം അമതപദം ജിഗീസം.

൧൧൧൩. “സുയുത്തവാദീ ദ്വിപദാനമുത്തമോ, മഹാഭിസക്കോ നരദമ്മസാരഥി [സാരഥീ (സീ॰)];
‘ചിത്തം ചലം മക്കടസന്നിഭം ഇതി, അവീതരാഗേന സുദുന്നിവാരയം’.

൧൧൧൪. “കാമാ ഹി ചിത്രാ മധുരാ മനോരമാ, അവിദ്ദസൂ യത്ഥ സിതാ പുഥുജ്ജനാ;
തേ ദുക്ഖമിച്ഛന്തി പുനബ്ഭവേസിനോ, ചിത്തേന നീതാ നിരയേ നിരാകതാ.

൧൧൧൬. “‘മയൂരകോഞ്ചാഭിരുതമ്ഹി കാനനേ, ദീപീഹി ബ്യഗ്ഘേഹി പുരക്ഖതോ വസം;
കായേ അപേക്ഖം ജഹ മാ വിരാധയ’, ഇതിസ്സു മം ചിത്ത പുരേ നിയുഞ്ജസി.

൧൧൧൭. “‘ഭാവേഹി ഝാനാനി ച ഇന്ദ്രിയാനി ച, ബലാനി ബോജ്ഝങ്ഗസമാധിഭാവനാ;
തിസ്സോ ച വിജ്ജാ ഫുസ ബുദ്ധസാസനേ’, ഇതിസ്സു മം ചിത്ത പുരേ നിയുഞ്ജസി.

൧൧൧൮. “‘ഭാവേഹി മഗ്ഗം അമതസ്സ പത്തിയാ, നിയ്യാനികം സബ്ബദുഖക്ഖയോഗധം;
അട്ഠങ്ഗികം സബ്ബകിലേസസോധനം’, ഇതിസ്സു മം ചിത്ത പുരേ നിയുഞ്ജസി.

൧൧൧൯. “‘ദുക്ഖന്തി ഖന്ധേ പടിപസ്സ യോനിസോ, യതോ ച ദുക്ഖം സമുദേതി തം ജഹ;
ഇധേവ ദുക്ഖസ്സ കരോഹി അന്തം’, ഇതിസ്സു മം ചിത്ത പുരേ നിയുഞ്ജസി.

൧൧൨൦. “‘അനിച്ചം ദുക്ഖന്തി വിപസ്സ യോനിസോ, സുഞ്ഞം അനത്താതി അഘം വധന്തി ച;
മനോവിചാരേ ഉപരുന്ധ ചേതസോ’, ഇതിസ്സു മം ചിത്ത പുരേ നിയുഞ്ജസി.

൧൧൨൧. “‘മുണ്ഡോ വിരൂപോ അഭിസാപമാഗതോ, കപാലഹത്ഥോവ കുലേസു ഭിക്ഖസു;
യുഞ്ജസ്സു സത്ഥുവചനേ മഹേസിനോ’, ഇതിസ്സു മം ചിത്ത പുരേ നിയുഞ്ജസി.

൧൧൨൨. “‘സുസംവുതത്തോ വിസിഖന്തരേ ചരം, കുലേസു കാമേസു അസങ്ഗമാനസോ;
ചന്ദോ യഥാ ദോസിനപുണ്ണമാസിയാ’, ഇതിസ്സു മം ചിത്ത പുരേ നിയുഞ്ജസി.

൧൧൨൩. “‘ആരഞ്ഞികോ ഹോഹി ച പിണ്ഡപാതികോ, സോസാനികോ ഹോഹി ച പംസുകൂലികോ;
നേസജ്ജികോ ഹോഹി സദാ ധുതേ രതോ’, ഇതിസ്സു മം ചിത്ത പുരേ നിയുഞ്ജസി.

൧൧൨൪. “‘രോപേത്വ രുക്ഖാനി യഥാ ഫലേസീ, മൂലേ തരും ഛേത്തു തമേവ ഇച്ഛസി;
തഥൂപമം ചിത്തമിദം കരോസി, യം മം അനിച്ചമ്ഹി ചലേ നിയുഞ്ജസി.

൧൧൨൫. “‘അരൂപ ദൂരങ്ഗമ ഏകചാരി, ന തേ കരിസ്സം വചനം ഇദാനിഹം;
ദുക്ഖാ ഹി കാമാ കടുകാ മഹബ്ഭയാ, നിബ്ബാനമേവാഭിമനോ ചരിസ്സം.

൧൧൨൭.

“നാഹം അലക്ഖ്യാ അഹിരിക്കതായ വാ, ന ചിത്തഹേതൂ ന ച ദൂരകന്തനാ;
ആജീവഹേതൂ ച അഹം ന നിക്ഖമിം, കതോ ച തേ ചിത്ത പടിസ്സവോ മയാ.

“‘അപ്പിച്ഛതാ സപ്പുരിസേഹി വണ്ണിതാ, മക്ഖപ്പഹാനം വൂപസമോ ദുഖസ്സ’;
ഇതിസ്സു മം ചിത്ത തദാ നിയുഞ്ജസി, ഇദാനി ത്വം ഗച്ഛസി പുബ്ബചിണ്ണം.

“തണ്ഹാ അവിജ്ജാ ച പിയാപിയഞ്ച, സുഭാനി രൂപാനി സുഖാ ച വേദനാ;
മനാപിയാ കാമഗുണാ ച വന്താ, വന്തേ അഹം ആവമിതും ന ഉസ്സഹേ.

“സബ്ബത്ഥ തേ ചിത്ത വചോ കതം മയാ, ബഹൂസു ജാതീസു ന മേസി കോപിതോ;
അജ്ഝത്തസമ്ഭവോ കതഞ്ഞുതായ തേ, ദുക്ഖേ ചിരം സംസരിതം തയാ കതേ.

“ത്വഞ്ഞേവ നോ ചിത്ത കരോസി ബ്രാഹ്മണോ [ബ്രാഹ്മണേ (സീ॰), ബ്രാഹ്മണം (?) ഭാവലോപ-തപ്പധാനതാ ഗഹേതബ്ബാ], ത്വം ഖത്തിയോ രാജദസീ [രാജദിസീ (സ്യാ॰ ക॰)] കരോസി;
വേസ്സാ ച സുദ്ദാ ച ഭവാമ ഏകദാ, ദേവത്തനം വാപി തവേവ വാഹസാ.

“തവേവ ഹേതൂ അസുരാ ഭവാമസേ, ത്വംമൂലകം നേരയികാ ഭവാമസേ;
അഥോ തിരച്ഛാനഗതാപി ഏകദാ, പേതത്തനം വാപി തവേവ വാഹസാ.

“നനു ദുബ്ഭിസ്സസി മം പുനപ്പുനം, മുഹും മുഹും ചാരണികംവ ദസ്സയം;
ഉമ്മത്തകേനേവ മയാ പലോഭസി, കിഞ്ചാപി തേ ചിത്ത വിരാധിതം മയാ.

“ഇദം പുരേ ചിത്തമചാരി ചാരികം, യേനിച്ഛകം യത്ഥകാമം യഥാസുഖം;
തദജ്ജഹം നിഗ്ഗഹേസ്സാമി യോനിസോ, ഹത്ഥിപ്പഭിന്നം വിയ അങ്കുസഗ്ഗഹോ.

“സത്ഥാ ച മേ ലോകമിമം അധിട്ഠഹി,അനിച്ചതോ അദ്ധുവതോ അസാരതോ;
പക്ഖന്ദ മം ചിത്ത ജിനസ്സ സാസനേ, താരേഹി ഓഘാ മഹതാ സുദുത്തരാ.

“ന തേ ഇദം ചിത്ത യഥാ പുരാണകം, നാഹം അലം തുയ്ഹ വസേ നിവത്തിതും [വസേന വത്തിതും (?)];
മഹേസിനോ പബ്ബജിതോമ്ഹി സാസനേ, ന മാദിസാ ഹോന്തി വിനാസധാരിനോ.

൧൧൩൩. “നഗാ സമുദ്ദാ സരിതാ വസുന്ധരാ, ദിസാ ചതസ്സോ വിദിസാ അധോ ദിവാ;
സബ്ബേ അനിച്ചാ തിഭവാ ഉപദ്ദുതാ, കുഹിം ഗതോ ചിത്ത സുഖം രമിസ്സസി.

൧൧൩൪. “ധിതിപ്പരം കിം മമ ചിത്ത കാഹിസി, ന തേ അലം ചിത്ത വസാനുവത്തകോ;
ന ജാതു ഭസ്തം ഉഭതോമുഖം ഛുപേ, ധിരത്ഥു പൂരം നവ സോതസന്ദനിം.

൧൧൩൫. “വരാഹഏണേയ്യവിഗാള്ഹസേവിതേ, പബ്ഭാരകുട്ടേ പകതേവ സുന്ദരേ;
നവമ്ബുനാ പാവുസസിത്ഥകാനനേ, തഹിം ഗുഹാഗേഹഗതോ രമിസ്സസി.

൧൧൩൬. “സുനീലഗീവാ സുസിഖാ സുപേഖുനാ, സുചിത്തപത്തച്ഛദനാ വിഹങ്ഗമാ;
സുമഞ്ജുഘോസത്ഥനിതാഭിഗജ്ജിനോ, തേ തം രമേസ്സന്തി വനമ്ഹി ഝായിനം.

൧൧൩൭. “വുട്ഠമ്ഹി ദേവേ ചതുരങ്ഗുലേ തിണേ, സംപുപ്ഫിതേ മേഘനിഭമ്ഹി കാനനേ;
നഗന്തരേ വിടപിസമോ സയിസ്സം, തം മേ മുദൂ ഹേഹിതി തൂലസന്നിഭം.

൧൧൩൮. “തഥാ തു കസ്സാമി യഥാപി ഇസ്സരോ, യം ലബ്ഭതി തേനപി ഹോതു മേ അലം;
ന താഹം കസ്സാമി യഥാ അതന്ദിതോ, ബിളാരഭസ്തംവ യഥാ സുമദ്ദിതം.

൧൧൩൯. “തഥാ തു കസ്സാമി യഥാപി ഇസ്സരോ, യം ലബ്ഭതി തേനപി ഹോതു മേ അലം;
വീരിയേന തം മയ്ഹ വസാനയിസ്സം, ഗജംവ മത്തം കുസലങ്കുസഗ്ഗഹോ.

൧൧൪൦. “യഥാ സുദന്തേന അവട്ഠിതേന ഹി, ഹയേന യോഗ്ഗാചരിയോവ ഉജ്ജുനാ;
പഹോമി മഗ്ഗം പടിപജ്ജിതും സിവം, ചിത്താനുരക്ഖീഹി സദാ നിസേവിതം.

൧൧൪൧. “ആരമ്മണേ തം ബലസാ നിബന്ധിസം, നാഗംവ ഥമ്ഭമ്ഹി ദള്ഹായ രജ്ജുയാ;
തം മേ സുഗുത്തം സതിയാ സുഭാവിതം, അനിസ്സിതം സബ്ബഭവേസു ഹേഹിസി.

൧൧൪൨. “പഞ്ഞായ ഛേത്വാ വിപഥാനുസാരിനം, യോഗേന നിഗ്ഗയ്ഹ പഥേ നിവേസിയ;
ദിസ്വാ സമുദയം വിഭവഞ്ച സമ്ഭവം, ദായാദകോ ഹേഹിസി അഗ്ഗവാദിനോ.

൧൧൪൩. “ചതുബ്ബിപല്ലാസവസം അധിട്ഠിതം, ഗാമണ്ഡലംവ പരിനേസി ചിത്ത മം;
നനു [നൂന (സീ॰)] സംയോജനബന്ധനച്ഛിദം, സംസേവസേ കാരുണികം മഹാമുനിം.

൧൧൪൪. മിഗോ യഥാ സേരി സുചിത്തകാനനേ, രമ്മം ഗിരിം
    പാവുസഅബ്ഭമാലിനിം [മാലിം (?)];
    അനാകുലേ തത്ഥ നഗേ രമിസ്സം [രമിസ്സസി (സ്യാ॰ ക॰)], അസംസയം
    ചിത്ത പരാ ഭവിസ്സസി.

൧൧൪൫. ‘‘യേ തുയ്ഹ ഛന്ദേന വസേന വത്തിനോ, നരാ ച നാരീ ച
    അനുഭോന്തി യം സുഖം;
    അവിദ്ദസൂ മാരവസാനുവത്തിനോ, ഭവാഭിനന്ദീ തവ ചിത്ത
    സാവകാ’’തി.

… താലപുടോ ഥേരോ….

പഞ്ഞാസനിപാതോ നിട്ഠിതോ.

തത്രുദ്ദാനം -

പഞ്ഞാസമ്ഹി നിപാതമ്ഹി, ഏകോ താലപുടോ സുചി;
ഗാഥായോ തത്ഥ പഞ്ഞാസ, പുന പഞ്ച ച ഉത്തരീതി.

൨൦. സട്ഠിനിപാതോ

൧. മഹാമോഗ്ഗല്ലാനത്ഥേരഗാഥാ

൧൧൪൯. ‘‘ആരഞ്ഞികാ പിണ്ഡപാതികാ, ഉഞ്ഛാപത്താഗതേ രതാ;
ദാലേമു മച്ചുനോ സേനം, അജ്ഝത്തം സുസമാഹിതാ.

൧൧൫൦. ‘‘ആരഞ്ഞികാ പിണ്ഡപാതികാ, ഉഞ്ഛാപത്താഗതേ രതാ;
ധുനാമ മച്ചുനോ സേനം, നളാഗാരംവ കുഞ്ജരോ.

൧൧൫൧. ‘‘രുക്ഖമൂലികാ സാതതികാ, ഉഞ്ഛാപത്താഗതേ രതാ;
ദാലേമു മച്ചുനോ സേനം, അജ്ഝത്തം സുസമാഹിതാ.

൧൧൫൨. ‘‘രുക്ഖമൂലികാ സാതതികാ, ഉഞ്ഛാപത്താഗതേ രതാ;
ധുനാമ മച്ചുനോ സേനം, നളാഗാരംവ കുഞ്ജരോ.

൧൧൫൩. ‘‘അട്ഠികങ്കലകുടികേ, മംസന്ഹാരുപസിബ്ബിതേ;
ധിരത്ഥു പുരേ ദുഗ്ഗന്ധേ, പരഗത്തേ മമായസേ.

൧൧൫൪. ‘‘ഗൂഥഭസ്തേ തചോനദ്ധേ, ഉരഗണ്ഡിപിസാചിനി;
നവ സോതാനി തേ കായേ, യാനി സന്ദന്തി സബ്ബദാ.

൧൧൫൫. ‘‘തവ സരീരം നവസോതം, ദുഗ്ഗന്ധകരം പരിബന്ധം;
ഭിക്ഖു പരിവജ്ജയതേ തം, മീള്ഹം ച യഥാ സുചികാമോ.

൧൧൫൬. ‘‘ഏവഞ്ചേ തം ജനോ ജഞ്ഞാ, യഥാ ജാനാമി തം അഹം;
ആരകാ പരിവജ്ജേയ്യ, ഗൂഥട്ഠാനംവ പാവുസേ’’.

൧൧൫൭. ‘‘ഏവമേതം മഹാവീര, യഥാ സമണ ഭാസസി;
ഏത്ഥ ചേകേ വിസീദന്തി, പങ്കമ്ഹിവ ജരഗ്ഗവോ.

൧൧൫൮. ‘‘ആകാസമ്ഹി ഹലിദ്ദിയാ, യോ മഞ്ഞേഥ രജേതവേ;
അഞ്ഞേന വാപി രങ്ഗേന, വിഘാതുദയമേവ തം.

൧൧൫൯. ‘‘തദാകാസസമം ചിത്തം, അജ്ഝത്തം സുസമാഹിതം;
മാ പാപചിത്തേ ആസാദി, അഗ്ഗിഖന്ധംവ പക്ഖിമാ.

൧൧൬൦. ‘‘പസ്സ ചിത്തകതം ബിമ്ബം, അരുകായം സമുസ്സിതം;
ആതുരം ബഹുസങ്കപ്പം, യസ്സ നത്ഥി ധുവം ഠിതി.

൧൧൬൧. ‘‘പസ്സ ചിത്തകതം രൂപം, മണിനാ കുണ്ഡലേന ച;
അട്ഠിം തചേന ഓനദ്ധം, സഹ വത്ഥേഹി സോഭതി.

൧൧൬൨. ‘‘അലത്തകകതാ പാദാ, മുഖം ചുണ്ണകമക്ഖിതം;
അലം ബാലസ്സ മോഹായ, നോ ച പാരഗവേസിനോ.

൧൧൬൩. ‘‘അട്ഠപദകതാ കേസാ, നേത്താ അഞ്ജനമക്ഖിതാ;
അലം ബാലസ്സ മോഹായ, നോ ച പാരഗവേസിനോ.

൧൧൬൪. ‘‘അഞ്ജനീവ നവാ ചിത്താ, പൂതികായോ അലങ്കതോ;
അലം ബാലസ്സ മോഹായ, നോ ച പാരഗവേസിനോ.

൧൧൫൫. “ഓഹാഹി മിഗവോ പാസം, നാസദാ വാഗുരം മിഗോ;
ഭുത്വാ നിവാപം ഗച്ഛാമ, കദ്ദന്തേ മിഗബന്ധകേ.

൧൧൫൬. “ഛിന്നോ പാസോ മിഗവസ്സ, നാസദാ വാഗുരം മിഗോ;
ഭുത്വാ നിവാപം ഗച്ഛാമ, സോചന്തേ മിഗലുദ്ദകേ.

൧൧൫൭. “തദാസി യം ഭിംസനകം, തദാസി ലോമഹംസനം;
അനേകാകാരസമ്പന്നേ, സാരിപുത്തമ്ഹി നിബ്ബുതേ.

൧൧൫൮. [ദീ॰ നി॰ ൨.൨൨൧, ൨൭൨; സം॰ നി॰ ൧.൧൮൬; ൨.൧൪൩; അപ॰ ഥേര ൧.൨.൧൧൫; ജാ॰ ൧.൧.൯൫] “അനിച്ചാ വത സങ്ഖാരാ ഉപ്പാദവയ ധമ്മിനോ.
ഉപ്പജ്ജിത്വാ നിരുജ്ഝന്തി, തേസം വൂപസമോ സുഖോ.

൧൧൫൯. “സുഖുമം തേ പടിവിജ്ഝന്തി, വാലഗ്ഗം ഉസുനാ യഥാ;
യേ പഞ്ചക്ഖന്ധേ പസ്സന്തി, പരതോ നോ ച അത്തതോ.

൧൧൬൦. “യേ ച പസ്സന്തി സങ്ഖാരേ, പരതോ നോ ച അത്തതോ;
പച്ചബ്യാധിംസു നിപുണം, വാലഗ്ഗം ഉസുനാ യഥാ.

൧൧൬൧. [സം॰ നി॰ ൧.൨൧, ൯൭] “സത്തിയാ വിയ ഓമട്ഠോ, ഡയ്ഹമാനോവ മത്ഥകേ;
കാമരാഗപ്പഹാനായ, സതോ ഭിക്ഖു പരിബ്ബജേ.

൧൧൬൨. [സം॰ നി॰ ൧.൨൧, ൯൭]“സത്തിയാ വിയ ഓമട്ഠോ, ഡയ്ഹമാനോവ മത്ഥകേ;
ഭവരാഗപ്പഹാനായ, സതോ ഭിക്ഖു പരിബ്ബജേ”.

൧൧൬൩. “ചോദിതോ ഭാവിതത്തേന, സരീരന്തിമധാരിനാ;
മിഗാരമാതുപാസാദം, പാദങ്ഗുട്ഠേന കമ്പയിം.

൧൧൬൪. “നയിദം സിഥിലമാരബ്ഭ, നയിദം അപ്പേന ഥാമസാ;
നിബ്ബാനമധിഗന്തബ്ബം, സബ്ബഗന്ഥ-പമോചനം.

൧൧൬൫. “അയഞ്ച ദഹരോ ഭിക്ഖു, അയമുത്തമപോരിസോ;
ധാരേതി അന്തിമം ദേഹം, ജേത്വാ മാരം സവാഹിനിം [സവാഹനം (ക॰)].

൧൧൬൬. “വിവരമനുപഭന്തി വിജ്ജുതാ, വേഭാരസ്സ ച പണ്ഡവസ്സ ച;
നഗവിവരഗതോ ഝായതി, പുത്തോ അപ്പടിമസ്സ താദിനോ.

൧൧൬൭. “ഉപസന്തോ ഉപരതോ, പന്തസേനാസനോ മുനി;
ദായാദോ ബുദ്ധസേട്ഠസ്സ, ബ്രഹ്മുനാ അഭിവന്ദിതോ.

൧൧൬൮. “ഉപസന്തം ഉപരതം, പന്തസേനാസനം മുനിം;
ദായാദം ബുദ്ധസേട്ഠസ്സ, വന്ദ ബ്രാഹ്മണ കസ്സപം.

൧൧൬൯. “യോ ച ജാതിസതം ഗച്ഛേ, സബ്ബാ ബ്രാഹ്മണജാതിയോ;
സോത്തിയോ വേദസമ്പന്നോ, മനുസ്സേസു പുനപ്പുനം.

൧൧൭൦. “അജ്ഝായകോപി ചേ അസ്സ, തിണ്ണം വേദാന പാരഗൂ;

ഏതസ്സ വന്ദനായേതം, കലം നാഗ്ഘതി സോളസിം.

“യോ സോ അട്ഠ വിമോക്ഖാനി, പുരേഭത്തം അഫസ്സയി [അപസ്സയി (സീ॰ ക॰), അഫുസ്സയി (സ്യാ॰)];
അനുലോമം പടിലോമം, തതോ പിണ്ഡായ ഗച്ഛതി.

“താദിസം ഭിക്ഖും മാസാദി [മാ ഹനി (സീ॰)], മാത്താനം ഖണി ബ്രാഹ്മണ;
അഭിപ്പസാദേഹി മനം, അരഹന്തമ്ഹി താദിനേ;
ഖിപ്പം പഞ്ജലികോ വന്ദ, മാ തേ വിജടി മത്ഥകം.

“നേസോ പസ്സതി സദ്ധമ്മം, സംസാരേന പുരക്ഖതോ;
അധോഗമം ജിമ്ഹപഥം, കുമ്മഗ്ഗമനുധാവതി.

“കിമീവ മീള്ഹസല്ലിത്തോ, സങ്ഖാരേ അധിമുച്ഛിതോ;
പഗാള്ഹോ ലാഭസക്കാരേ, തുച്ഛോ ഗച്ഛതി പോട്ഠിലോ.

“ഇമഞ്ച പസ്സ ആയന്തം, സാരിപുത്തം സുദസ്സനം;
വിമുത്തം ഉഭതോഭാഗേ, അജ്ഝത്തം സുസമാഹിതം.

“വിസല്ലം ഖീണസംയോഗം, തേവിജ്ജം മച്ചുഹായിനം;
ദക്ഖിണേയ്യം മനുസ്സാനം, പുഞ്ഞക്ഖേത്തം അനുത്തരം.

“ഏതേ സമ്ബഹുലാ ദേവാ, ഇദ്ധിമന്തോ യസസ്സിനോ;
ദസ ദേവസഹസ്സാനി, സബ്ബേ ബ്രഹ്മപുരോഹിതാ;
മോഗ്ഗല്ലാനം നമസ്സന്താ, തിട്ഠന്തി പഞ്ജലീകതാ.

“‘നമോ തേ പുരിസാജഞ്ഞ, നമോ തേ പുരിസുത്തമ;
യസ്സ തേ ആസവാ ഖീണാ, ദക്ഖിണേയ്യോസി മാരിസ’.

“പൂജിതോ നരദേവേന, ഉപ്പന്നോ മരണാഭിഭൂ;
പുണ്ഡരീകംവ തോയേന, സങ്ഖാരേനുപലിപ്പതി.

“യസ്സ മുഹുത്തേന സഹസ്സധാ ലോകോ, സംവിദിതോ സബ്രഹ്മകപ്പോ വസി;
ഇദ്ധിഗുണേ ചുതുപപാതേ കാലേ, പസ്സതി ദേവതാ സ ഭിക്ഖു.

“സാരിപുത്തോവ പഞ്ഞായ, സീലേന ഉപസമേന ച;
യോപി പാരങ്ഗതോ ഭിക്ഖു, ഏതാവപരമോ സിയാ.

“കോടിസതസഹസ്സസ്സ, അത്തഭാവം ഖണേന നിമ്മിനേ;
അഹം വികുബ്ബനാസു കുസലോ, വസീഭൂതോമ്ഹി ഇദ്ധിയാ.

“സമാധിവിജ്ജാവസിപാരമീഗതോ, മോഗ്ഗല്ലാനഗോത്തോ അസിതസ്സ സാസനേ;
ധീരോ സമുച്ഛിന്ദി സമാഹിതിന്ദ്രിയോ, നാഗോ യഥാ പൂതിലതംവ ബന്ധനം.

“പരിചിണ്ണോ മയാ സത്ഥാ, കതം ബുദ്ധസ്സ സാസനം;
ഓഹിതോ ഗരുകോ ഭാരോ, ഭവനേത്തി സമൂഹതാ.

‘‘തസ്സ ചതുത്ഥായ പബ്ബജിതോ, അഗാരസ്മാനഗാരിയം;
സോ മേ അത്ഥോ അനുപ്പത്തോ, സബ്ബസംയോജനക്ഖയോ.

[മ॰ നി॰ [illegible]] ‘‘കീദിസോ നിരയോ ആസി, യത്ഥ ദുസ്സീ അപച്ചഥ;
വിധുരം സാവകമാസജ്ജ, കകുസന്ധഞ്ച ബ്രാഹ്മണം.

‘‘സതം ആസി അയോസങ്കൂ, സബ്ബേ പച്ചത്തവേദനാ;
ഈദിസോ നിരയോ ആസി, യത്ഥ ദുസ്സീ അപച്ചഥ;
വിധുരം സാവകമാസജ്ജ, കകുസന്ധഞ്ച ബ്രാഹ്മണം.

‘‘യോ ഏതമഭിജാനാതി, ഭിക്ഖു ബുദ്ധസ്സ സാവകോ;
താദിസം ഭിക്ഖുമാസജ്ജ, കണ്ഹ ദുക്ഖം നിഗച്ഛസി.

‘‘മജ്ഝേ സരസ്മിം [സരസ്സ (സീ॰), സാഗരസ്മിം (ക॰)] തിട്ഠന്തി, വിമാനാ കപ്പഠായിനോ;
വേളുരിയവണ്ണാ രുചിരാ, അച്ചിമന്തോ പഭസ്സരാ;
അച്ഛരാ തത്ഥ നച്ചന്തി, പുഥു നാനത്തവണ്ണിയോ.

‘‘യോ ഏതമഭിജാനാതി...പേ॰... കണ്ഹ ദുക്ഖം നിഗച്ഛസി.
‘‘യോ വേ ബുദ്ധേന ചോദിതോ, ഭിക്ഖുസങ്ഘസ്സ പേക്ഖതോ;
മിഗാരമാതുപാസാദം, പാദങ്ഗുട്ഠേന കമ്പയി.

‘‘യോ ഏതമഭിജാനാതി...പേ॰... കണ്ഹ ദുക്ഖം നിഗച്ഛസി.
‘‘യോ വേജയന്തപാസാദം, പാദങ്ഗുട്ഠേന കമ്പയി;
ഇദ്ധിബലേനുപത്ഥദ്ധോ, സംവേജേസി ച ദേവതാ.

‘‘യോ ഏതമഭിജാനാതി...പേ॰... കണ്ഹ ദുക്ഖം നിഗച്ഛസി.
‘‘യോ ഏതമഭിജാനാതി...പേ॰... കണ്ഹ ദുക്ഖം നിഗച്ഛസി.
‘‘യോ വേജയന്തപാസാദേ, സക്കം സോ പരിപുച്ഛതി;
അപി ആവുസോ ജാനാസി, തണ്ഹക്ഖയവിമുത്തിയോ;
തസ്സ സക്കോ വിയാകാസി, പഞ്ഹം പുട്ഠോ യഥാതഥം.

‘‘യോ ഏതമഭിജാനാതി...പേ॰... കണ്ഹ ദുക്ഖം നിഗച്ഛസി.
‘‘യോ ബ്രഹ്മാനം പരിപുച്ഛതി, സുധമ്മായം ഠിതോ [സുധമ്മായാ’ഭിതോ (സ്യാ॰)] സഭം;
അജ്ജാപി ത്യാവുസോ സാ ദിട്ഠി, യാ തേ ദിട്ഠി പുരേ അഹു;
പസ്സസി വീതിവത്തന്തം, ബ്രഹ്മലോകേ പഭസ്സരം.

‘‘തസ്സ ബ്രഹ്മാ വിയാകാസി, പഞ്ഹം പുട്ഠോ യഥാതഥം;
ന മേ മാരിസ സാ ദിട്ഠി, യാ മേ ദിട്ഠി പുരേ അഹു.

‘‘പസ്സാമി വീതിവത്തന്തം, ബ്രഹ്മലോകേ പഭസ്സരം;
സോഹം അജ്ജ കഥം വജ്ജം, അഹം നിച്ചോമ്ഹി സസ്സതോ.

‘‘യോ ഏതമഭിജാനാതി...പേ॰... കണ്ഹ ദുക്ഖം നിഗച്ഛസി.
‘‘യോ മഹാനേരുനോ കൂടം, വിമോക്ഖേന അഫസ്സയി [അപസ്സയി (സീ॰ ക॰)];
വനം പുബ്ബവിദേഹാനം, യേ ച ഭൂമിസയാ നരാ.
‘‘യോ ഏതമഭിജാനാതി, ഭിക്ഖു ബുദ്ധസ്സ സാവകോ;
താദിസം ഭിക്ഖുമാസജ്ജ, കണ്ഹ ദുക്ഖം നിഗച്ഛസി.
‘‘ന വേ അഗ്ഗി ചേതയതി, അഹം ബാലം ഡഹാമീതി;

ബാലോവ ജലിതം അഗ്ഗിം, ആസജ്ജ നം പധയ്ഹതി.

൧൨൦൫. “ഏവമേവ തുവം മാര, ആസജ്ജ നം തഥാഗതം;
സയം ഡഹിസ്സസി അത്താനം, ബാലോ അഗ്ഗിംവ സമ്ഫുസം.

൧൨൦൬. “അപുഞ്ഞം പസവീ മാരോ, ആസജ്ജ നം തഥാഗതം;
കിം നു മഞ്ഞസി പാപിമ, ന മേ പാപം വിപച്ചതി.

൧൨൦൭. “കരതോ തേ ചീയതേ [മിയ്യതേ (സബ്ബത്ഥ) മ॰ നി॰ ൧.൫൧൩ പസ്സിതബ്ബം]
പാപം, ചിരരത്തായ അന്തക;
മാര നിബ്ബിന്ദ ബുദ്ധമ്ഹാ, ആസം മാകാസി ഭിക്ഖുസു.

൧൨൦൮. “ഇതി മാരം അതജ്ജേസി, ഭിക്ഖു ഭേസകളാവനേ;
തതോ സോ ദുമ്മനോ യക്ഖോ, തത്ഥേവന്തരധായഥാ”തി.

ഇത്ഥം സുദം ആയസ്മാ മഹാമോഗ്ഗല്ലാനോ [മഹാമോഗ്ഗലാനോ (ക॰)] ഥേരോ ഗാഥായോ അഭാസിത്ഥാതി.

സട്ഠിനിപാതോ നിട്ഠിതോ.

തത്രുദ്ദാനം -

സട്ഠികമ്ഹി നിപാതമ്ഹി, മോഗ്ഗല്ലാനോ മഹിദ്ധികോ;
ഏകോവ ഥേരഗാഥായോ, അട്ഠസട്ഠി ഭവന്തി താതി.

൨൧. മഹാനിപാതോ

൧. വങ്ഗീസത്ഥേരഗാഥാ

൧൨൦൯. “നിക്ഖന്തം വത മം സന്തം, അഗാരസ്മാനഗാരിയം;
വിതക്കാ ഉപധാവന്തി, പഗബ്ഭാ കണ്ഹതോ ഇമേ.

൧൨൧൦. “ഉഗ്ഗപുത്താ മഹിസ്സാസാ, സിക്ഖിതാ ദള്ഹധമ്മിനോ [ദള്ഹധന്വിനോ (സീ॰ അട്ഠ॰)];
സമന്താ പരികിരേയ്യും, സഹസ്സം അപലായിനം.

൧൨൧൧. “സചേപി എത്തകാ [എതതോ (സം॰ നി॰ ൧.൨൦൯)] ഭിയ്യോ, ആഗമിസ്സന്തി ഇത്ഥിയോ;
നേവ മം ബ്യാധയിസ്സന്തി [ബ്യാഥയിസ്സന്തി (?)], ധമ്മേ സമ്ഹി [ധമ്മേസ്വമ്ഹി (സ്യാ॰ ക॰)] പതിട്ഠിതോ.

൧൨൧൨. “സക്ഖീ ഹി മേ സുതം എതം, ബുദ്ധസ്സാദിച്ചബന്ധുനോ;
നിബ്ബാനഗമനം മഗ്ഗം, തത്ഥ മേ നിരതോ മനോ.

൧൨൧൩. “ഏവം ചേ മം വിഹരന്തം, പാപിമ ഉപഗച്ഛസി;
തഥാ മച്ചു കരിസ്സാമി, ന മേ മഗ്ഗമ്പി ദക്ഖസി.

൧൨൧൪. “അരതിഞ്ച [അരതിം (ബഹൂസു)] രതിഞ്ച പഹായ, സബ്ബസോ ഗേഹസിതഞ്ച വിതക്കം;
വനഥം ന കരേയ്യ കുഹിഞ്ചി, നിബ്ബനഥോ അവനഥോ സ [നിബ്ബനഥോ അരതോ സ ഹി (സം॰ നി॰ ൧.൨൧൦)] ഭിക്ഖു.

൧൨൧൫. “യമിധ പഥവിഞ്ച വേഹാസം, രൂപഗതം ജഗതോഗധം കിഞ്ചി;
പരിജീയതി സബ്ബമനിച്ചം, ഏവം സമേച്ച ചരന്തി മുതത്താ.

൧൨൧൬. “ഉപധീസു ജനാ ഗധിതാസേ, ദിട്ഠസുതേ [ദിട്ഠേ സുതേ (സീ॰)] പടിഘേ ച മുതേ ച;
എത്ഥ വിനോദയ ഛന്ദമനേജോ, യോ ഹേത്ഥ ന ലിമ്പതി മുനി തമാഹു [തം മുനിമാഹു (സം॰ നി॰ ൧.൨൧൦)].

൧൨൧൭. “അഥ സട്ഠിസിതാ സവിതക്കാ, പുഥുജ്ജനതായ [പുഥൂ ജനതായ (സം॰ നി॰ ൧.൨൧൦)] അധമ്മാ നിവിട്ഠാ;
ന ച വഗ്ഗഗതസ്സ കുഹിഞ്ചി, നോ പന ദുട്ഠുല്ലഗാഹീ [ദുട്ഠുല്ലഭാണീ (സം॰ നി॰ ൧.൨൧൦)] സ ഭിക്ഖു.

൧൨൧൮. “ദബ്ബോ ചിരരത്തസമാഹിതോ, അകുഹകോ നിപകോ അപിഹാലു;
സന്തം പദം അജ്ഝഗമാ മുനി, പടിച്ച പരിനിബ്ബുതോ കങ്ഖതി കാലം.

൧൨൧൯. “മാനം പജഹസ്സു ഗോതമ, മാനപഥഞ്ച ജഹസ്സു അസേസം;
മാനപഥമ്ഹി സ മുച്ഛിതോ, വിപ്പടിസാരീഹുവാ ചിരരത്തം.

൧൨൨൦. “മക്ഖേന മക്ഖിതാ പജാ, മാനഹതാ നിരയം പപതന്തി;
സോചന്തി ജനാ ചിരരത്തം, മാനഹതാ നിരയം ഉപപന്നാ.

൧൨൨൧. ‘‘നഹി സോചതി ഭിക്ഖു കദാചി, മഗ്ഗജിനോ സമ്മാ പടിപന്നോ;
കിത്തിഞ്ച സുഖഞ്ചാനുഭോതി, ധമ്മദസോതി തമാഹു തഥത്തം.

൧൨൨൨. ‘‘തസ്മാ അഖിലോ ഇധ [അഖിലോ (സീ॰), അഖിലോധ (സം॰ നി॰ ൧.൨൧൧)] പധാനവാ, നീവരണാനി പഹായ വിസുദ്ധോ;
മാനഞ്ച പഹായ അസേസം, വിജ്ജായന്തകരോ സമിതാവീ.

൧൨൨൩. ‘‘കാമരാഗേന ഡയ്ഹാമി, ചിത്തം മേ പരിഡയ്ഹതി;
സാധു നിബ്ബാപനം ബ്രൂഹി, അനുകമ്പായ ഗോതമ.

൧൨൨൪. ‘‘സഞ്ഞായ വിപരിയേസാ, ചിത്തം തേ പരിഡയ്ഹതി;
നിമിത്തം പരിവജ്ജേഹി, സുഭം രാഗൂപസംഹിതം ( ) [(സങ്ഖാരേ പരതോ പസ്സ, ദുക്ഖതോ മാ ച അത്തതോ; നിബ്ബാപേഹി മഹാരാഗം, മാ ദയ്ഹിത്ഥോ പുനപ്പുനം;) (സീ॰ സം॰ നി॰ ൧.൨൧൨) ഉദ്ദാനഗാഥായം ഏകസത്തതീതിസങ്ഖ്യാ ച, ഥേരഗാഥാട്ഠകഥാ ച പസ്സിതബ്ബാ].

൧൨൨൫. ‘‘അസുഭായ ചിത്തം ഭാവേഹി, ഏകഗ്ഗം സുസമാഹിതം;
സതി കായഗതാ ത്യത്ഥു, നിബ്ബിദാബഹുലോ ഭവ.

൧൨൨൬. ‘‘അനിമിത്തഞ്ച ഭാവേഹി, മാനാനുസയമുജ്ജഹ;
തതോ മാനാഭിസമയാ, ഉപസന്തോ ചരിസ്സസി.

൧൨൨൭. ‘‘തമേവ വാചം ഭാസേയ്യ, യായത്താനം ന താപയേ;
പരേ ച ന വിഹിംസേയ്യ, സാ വേ വാചാ സുഭാസിതാ.

൧൨൨൮. ‘‘പിയവാചമേവ ഭാസേയ്യ, യാ വാചാ പടിനന്ദിതാ;
യം അനാദായ പാപാനി, പരേസം ഭാസതേ പിയം.

൧൨൨൯. ‘‘സച്ചം വേ അമതാ വാചാ, ഏസ ധമ്മോ സനന്തനോ;
സച്ചേ അത്ഥേ ച ധമ്മേ ച, ആഹു സന്തോ പതിട്ഠിതാ.

൧൨൩൦. ‘‘യം ബുദ്ധോ ഭാസതി വാചം, ഖേമം നിബ്ബാനപത്തിയാ;
ദുക്ഖസ്സന്തകിരിയായ, സാ വേ വാചാനമുത്തമാ.

൧൨൩൧. ‘‘ഗമ്ഭീരപഞ്ഞോ മേധാവീ, മഗ്ഗാമഗ്ഗസ്സ കോവിദോ;
സാരിപുത്തോ മഹാപഞ്ഞോ, ധമ്മം ദേസേതി ഭിക്ഖുനം.

൧൨൩൨. ‘‘സങ്ഖിത്തേനപി ദേസേതി, വിത്ഥാരേനപി ഭാസതി;
സാലികായിവ നിഗ്ഘോസോ, പടിഭാനം ഉദിയ്യതി [ഉദീരയി (സീ॰), ഉദീയ്യതി (സ്യാ॰), ഉദയ്യതി (?) ഉട്ഠഹതീതി തംസംവണ്ണനാ].

൧൨൩൩. ‘‘തസ്സ തം ദേസയന്തസ്സ, സുണന്തി മധുരം ഗിരം;
സരേന രജനീയേന, സവനീയേന വഗ്ഗുനാ;
ഉദഗ്ഗചിത്താ മുദിതാ, സോതം ഓധേന്തി ഭിക്ഖവോ.

൧൨൩൪. ‘‘അജ്ജ പന്നരസേ വിസുദ്ധിയാ, ഭിക്ഖൂ പഞ്ചസതാ സമാഗതാ;
സംയോജനബന്ധനച്ഛിദാ, അനീഘാ ഖീണപുനബ്ഭവാ ഇസീ.

൧൨൩൫. ‘‘ചക്കവത്തീ യഥാ രാജാ, അമച്ചപരിവാരിതോ;
സമന്താ അനുപരിയേതി, സാഗരന്തം മഹിം ഇമം.

൧൨൪൫. “ഏവം വിജിതസങ്ഗാമം, സത്ഥവാഹം അനുത്തരം;
സാവകാ പയിരുപാസന്തി, തേവിജ്ജാ മച്ചുഹായിനോ.

൧൨൪൬. “സബ്ബേ ഭഗവതോ പുത്താ, പലാപേത്ഥ ന വിജ്ജതി;
തണ്ഹാസല്ലസ്സ ഹന്താരം, വന്ദേ ആദിച്ചബന്ധുനം.

൧൨൪൭. “പരോസഹസ്സം ഭിക്ഖൂനം, സുഗതം പയിരുപാസതി;
ദേസേന്തം വിരജം ധമ്മം, നിബ്ബാനം അകുതോഭയം.

൧൨൪൮. “സുണന്തി ധമ്മം വിമലം, സമ്മാസമ്ബുദ്ധദേസിതം;
സോഭതി വത സമ്ബുദ്ധോ, ഭിക്ഖുസങ്ഘപുരക്ഖതോ.

൧൨൪൯. “‘നാഗനാമോ’സി ഭഗവാ, ഇസീനം ഇസിസത്തമോ;
മഹാമേഘോവ ഹുത്വാന, സാവകേ അഭിവസ്സസി.

൧൨൫൦. “ദിവാ വിഹാരാ നിക്ഖമ്മ, സത്ഥുദസ്സനകമ്യതാ;
സാവകോ തേ മഹാവീര, പാദേ വന്ദതി വങ്ഗിസോ.

൧൨൫൧. “ഉമ്മഗ്ഗപഥം മാരസ്സ, അഭിഭുയ്യ ചരതി പഭിജ്ജ ഖീലാനി;
തം പസ്സഥ ബന്ധപമുഞ്ചകരം, അസിതംവ ഭാഗസോ പവിഭജ്ജ.

൧൨൫൨. “ഓഘസ്സ ഹി നിതരണത്ഥം, അനേകവിഹിതം മഗ്ഗം അക്ഖാസി;
തസ്മിഞ്ച അമതേ അക്ഖാതേ, ധമ്മദസാ ഠിതാ അസംഹീരാ.

൧൨൫൩. “പജ്ജോതകരോ അതിവിജ്ഝ [അതിവിജ്ഝ ധമ്മം (സീ॰)], സബ്ബഠിതീനം അതിക്കമമദ്ദസ [അതിക്കമമദ്ദ (സീ॰ ക॰)];
ഞത്വാ ച സച്ഛികത്വാ ച, അഗ്ഗം സോ ദേസയി ദസദ്ധാനം.

൧൨൫൪. “ഏവം സുദേസിതേ ധമ്മേ, കോ പമാദോ വിജാനതം ധമ്മം;
തസ്മാ ഹി തസ്സ ഭഗവതോ സാസനേ, അപ്പമത്തോ സദാ നമസ്സമനുസിക്ഖേ.

൧൨൫൫. “ബുദ്ധാനുബുദ്ധോ യോ ഥേരോ, കോണ്ഡഞ്ഞോ തിബ്ബനിക്കമോ;
ലാഭീ സുഖവിഹാരാനം, വിവേകാനം അഭിണ്ഹസോ.

൧൨൫൬. “യം സാവകേന പത്തബ്ബം, സത്ഥു സാസനകാരിനാ;
സബ്ബസ്സ തം അനുപ്പത്തം, അപ്പമത്തസ്സ സിക്ഖതോ.

൧൨൫൭. “മഹാനുഭാവോ തേവിജ്ജോ, ചേതോപരിയകോവിദോ;
കോണ്ഡഞ്ഞോ ബുദ്ധദായാദോ, പാദേ വന്ദതി സത്ഥുനോ.

൧൨൫൮. “നഗസ്സ പസ്സേ ആസീനം, മുനിം ദുക്ഖസ്സ പാരഗും;
സാവകാ പയിരുപാസന്തി, തേവിജ്ജാ മച്ചുഹായിനോ.

൧൨൫൯. “ചേതസാ [തേ ചേതസാ (സം॰ നി॰ ൧.൨൧൮)] അനുപരിയേതി, മോഗ്ഗല്ലാനോ മഹിദ്ധികോ;
ചിത്തം നേസം സമന്വേസം [സമന്നേസം (സം॰ നി॰ ൧.൨൧൮)], വിപ്പമുത്തം നിരൂപധിം.

൧൨൬൦. “ഏവം സബ്ബങ്ഗസമ്പന്നം, മുനിം ദുക്ഖസ്സ പാരഗും;
അനേകാകാരസമ്പന്നം, പയിരുപാസന്തി ഗോതമം.

൧൨൫൨. “ചന്ദോ യഥാ വിഗതവലാഹകേ നഭേ, വിരോചതി വീതമലോവ ഭാണുമാ;
ഏവമ്പി അങ്ഗീരസ ത്വം മഹാമുനി, അതിരോചസി യസസാ സബ്ബലോകം.

൧൨൫൩. “കാവേയ്യമത്താ വിചരിമ്ഹ പുബ്ബേ, ഗാമാ ഗാമം പുരാ പുരം;
അഥദ്ദസാമ സമ്ബുദ്ധം, സബ്ബധമ്മാന പാരഗും.

൧൨൫൪. “സോ മേ ധമ്മമദേസേസി, മുനി ദുക്ഖസ്സ പാരഗൂ;
ധമ്മം സുത്വാ പസീദിമ്ഹ, സദ്ധാ [അദ്ധാ (സീ॰ അട്ഠ॰)] നോ ഉദപജ്ജഥ.

൧൨൫൫. “തസ്സാഹം വചനം സുത്വാ, ഖന്ധേ ആയതനാനി ച;
ധാതുയോ ച വിദിത്വാന, പബ്ബജിം അനഗാരിയം.

൧൨൫൬. “ബഹൂനം വത അത്ഥായ, ഉപ്പജ്ജന്തി തഥാഗതാ;
ഇത്ഥീനം പുരിസാനഞ്ച, യേ തേ സാസനകാരകാ.

൧൨൫൭. “തേസം ഖോ വത അത്ഥായ, ബോധിമജ്ഝഗമാ മുനി;
ഭിക്ഖൂനം ഭിക്ഖുനീനഞ്ച, യേ നിരാമഗതദ്ദസാ.

൧൨൫൮. “സുദേസിതാ ചക്ഖുമതാ, ബുദ്ധേനാദിച്ചബന്ധുനാ;
ചത്താരി അരിയസച്ചാനി, അനുകമ്പായ പാണിനം.

൧൨൫൯. “ദുക്ഖം ദുക്ഖസമുപ്പാദം, ദുക്ഖസ്സ ച അതിക്കമം;
അരിയം ചട്ഠങ്ഗികം മഗ്ഗം, ദുക്ഖൂപസമഗാമിനം.

൧൨൬൦. “ഏവമേതേ തഥാ വുത്താ, ദിട്ഠാ മേ തേ യഥാ തഥാ;
സദത്ഥോ മേ അനുപ്പത്തോ, കതം ബുദ്ധസ്സ സാസനം.

൧൨൬൧. “സ്വാഗതം വത മേ ആസി, മമ ബുദ്ധസ്സ സന്തികേ;
സുവിഭത്തേസു [സവിഭത്തേസു (സീ॰ ക॰)] ധമ്മേസു, യം സേട്ഠം തദുപാഗമിം.

൧൨൬൨. “അഭിഞ്ഞാപാരമിപ്പത്തോ, സോതധാതു വിസോധിതാ;
തേവിജ്ജോ ഇദ്ധിപത്തോമ്ഹി, ചേതോപരിയകോവിദോ.

൧൨൬൩. “പുച്ഛാമി സത്ഥാരമനോമപഞ്ഞം, ദിട്ഠേവ ധമ്മേ യോ വിചികിച്ഛാനം ഛേത്താ;
അഗ്ഗാളവേ കാലമകാസി ഭിക്ഖു, ഞാതോ യസസ്സീ അഭിനിബ്ബുതത്തോ.

൧൨൬൪. “നിഗ്രോധകപ്പോ ഇതി തസ്സ നാമം, തയാ കതം ഭഗവാ ബ്രാഹ്മണസ്സ;
സോ തം നമസ്സം അചരി മുത്യപേഖോ, ആരദ്ധവീരിയോ ദള്ഹധമ്മദസ്സീ.

൧൨൬൫. “തം സാവകം സക്ക മയമ്പി സബ്ബേ, അഞ്ഞാതുമിച്ഛാമ സമന്തചക്ഖു;
സമവട്ഠിതാ നോ സവനായ സോതാ [ഹേതും (സീ॰ സ്യാ॰) സുത്തനിപാതട്ഠകഥാ പസ്സിതബ്ബാ], തുവം നോ സത്ഥാ ത്വമനുത്തരോസി”.

൧൨൬൬. “ഛിന്ദ നോ വിചികിച്ഛം ബ്രൂഹി മേതം, പരിനിബ്ബുതം വേദയ ഭൂരിപഞ്ഞ;
മജ്ഝേവ നോ ഭാസ സമന്തചക്ഖു, സക്കോവ ദേവാന സഹസ്സനേത്തോ.

ഫറ“യേ കേചി ഗന്ഥാ ഇധ മോഹമഗ്ഗാ, അഞ്ഞാണപക്ഖാ വിചികിച്ഛഠാനാ;
തഥാഗതം പത്വാ ന തേ ഭവന്തി, ചക്ഖുഞ്ഹി ഏതം പരമം നരാനം.

ഫറ“നോ ചേ ഹി ജാതു പുരിസോ കിലേസേ, വാതോ യഥാ അബ്ഭഘനം വിഹാനേ;
തമോവസ്സ നിവുതോ സബ്ബലോകോ, ജോതിമന്തോപി ന പഭാസേയ്യും [ന ജോതിമന്തോപി നരാ തപേയ്യും (സ്യാ॰ നി॰ ന.ഒം)].

ഫറ“ധീരാ ച പജ്ജോതകരാ ഭവന്തി, തം തം അഹം വീര തഥേവ മഞ്ഞേ;
വിപസ്സിനം ജാനമുപാഗമിമ്ഹ, പരിസാസു നോ ആവികരോഹി കപ്പം.

ഫറ“ഖിപ്പം ഗിരം ഏരയ വഗ്ഗു വഗ്ഗും, ഹംസോവ പഗ്ഗയ്ഹ സണികം നികൂജ;
ബിന്ദുസ്സരേന സുവികപ്പിതേന, സബ്ബേവ തേ ഉജ്ജുഗതാ സുണോമ.

ഫറ“പഹീനജാതിമരണം അസേസം, നിഗ്ഗയ്ഹ ധോനം വദേസ്സാമി [പടിവേദിയാമി (സീ॰ ക॰)] ധമ്മം;
ന കാമകാരോ ഹി [ഹോതി (സീ॰ ക॰)] പുഥുജ്ജനാനം, സങ്ഖേയ്യകാരോ ച [വ (ബഹൂസു)] തഥാഗതാനം.

ഫറ“സമ്പന്നവേയ്യാകരണം തവേദം, സമുജ്ജുപഞ്ഞസ്സ സമുഗ്ഗഹീതം;
അയമഞ്ജലി പച്ഛിമോ സുപ്പണാമിതോ, മാ മോഹയീ ജാനമനോമപഞ്ഞ.

ഫറ“പരോപരം അരിയധമ്മം വിദിത്വാ, മാ മോഹയീ ജാനമനോമവീരിയ;
വാരിം യഥാ ഘമ്മനി ഘമ്മതത്തോ, വാചാഭികങ്ഖാമി സുതം പവസ്സ.

ഫറ“യദത്ഥികം ബ്രഹ്മചരിയം അചരീ, കപ്പായനോ കച്ചിസ്സതം അമോഘം;
നിബ്ബായി സോ ആദു സഉപാദിസേസോ [അനുപാദിസേസാ (സീ॰), അനുപാദിസേസോ (ക॰)], യഥാ വിമുത്തോ അഹു തം സുണോമ.

ഫറ“‘അച്ഛേച്ഛി തണ്ഹം ഇധ നാമരൂപേ,
(ഇതി ഭഗവാ) കണ്ഹസ്സ സോതം ദീഘരത്താനുസയിതം;
അതാരി ജാതിം മരണം അസേസം’, ഇച്ചബ്രവി ഭഗവാ പഞ്ചസേട്ഠോ.

ഫറ“ഏസ സുത്വാ പസീദാമി, വചോ തേ ഇസിസത്തമ;
അമോഘം കിര മേ പുട്ഠം, ന മം വഞ്ചേസി ബ്രാഹ്മണോ.

ഫറ“യഥാ വാദീ തഥാ കാരീ, അഹു ബുദ്ധസ്സ സാവകോ;
അച്ഛേച്ഛി മച്ചുനോ ജാലം, തതം മായാവിനോ ദള്ഹം.

ഫറ“അദ്ദസ ഭഗവാ ആദിം, ഉപാദാനസ്സ കപ്പിയോ;
അച്ചഗാ വത കപ്പാനോ, മച്ചുധേയ്യം സുദുത്തരം.

ഫറ“ദേവദേവം വന്ദാമി, പുത്തം തേ ദ്വിപദുത്തമ;
അനുജാതം മഹാവീരം, നാഗം നാഗസ്സ ഓരസ”ന്തി.

ഇത്ഥം സുദം ആയസ്മാ വങ്ഗീസോ ഥേരോ ഗാഥായോ

അഭാസിത്ഥാതി.

മഹാനിപാതോ നിട്ഠിതോ.

തത്രുദ്ദാനം -

> സത്തതിമ്ഹി നിപാതമ്ഹി, വങ്ഗീസോ പടിഭാണവാ;
> ഏകോവ ഥേരോ നത്ഥഞ്ഞോ, ഗാഥായോ ഏകസത്തതീതി.

നിട്ഠിതാ ഥേരഗാഥായോ.

തത്രുദ്ദാനം -

> സഹസ്സം ഹോന്തി താ ഗാഥാ, തീണി സട്ഠിസതാനി ച;
> ഥേരാ ച ദ്വേ സതാ സട്ഠി, ചത്താരോ ച പകാസിതാ.

> സീഹനാദം നദിത്വാന, ബുദ്ധപുത്താ അനാസവാ;
> ഖേമന്തം പാപുണിത്വാന, അഗ്ഗിഖന്ധാവ നിബ്ബുതാതി.

ഥേരഗാഥാപാളി നിട്ഠിതാ.